
Sümer Mitolojisi ve
TEMEL
ASTROLOJİ
NURAY BİLGİLİ
krypto

NURAY BİLGİLİ

Sümer Mitolojisi ve TEMEL ASTROLOJİ

krypto

SÜMER MİTOLOJİSİ VE TEMEL ASTROLOJİ, NURAY BİLGİLİ, Kripto Kitaplar©

Genel Yayın No: 222
"Araştırma & İnceleme" Serisi: 162

Yazan: Nuray Bilgili
Yayın Yönetmeni: Ümit Çıkrıkcı
Düzelti: Pınar Öztaş
Kapak: Kripto Tasarım Ekibi

1.Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-605-7908-36-0
Yayıncı Sertifika No: 45134

Her hakkı saklıdır. Bu yapıtın aynen ya da
özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılmaz.
Copyright © 2008-2023, KRİPTO KİTAPLAR Publishing House

Yayımlayan:
krypto
Kripto Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
Kültür Mahallesi, Ataç 2 Sokak, No:71/B Çankaya/Ankara
Tel: 0312 432 1923 Faks: 432 1933
e-posta: kripto@kriptokitaplar.com
www.kriptokitaplar.com

Satış Direktörü: Murat Alaca
Pazarlama Sorumlusu: Ahmet Mert Öztuğ
Baskı: Genç Offset – İskitler/Ankara
(Matbaa Sertifika No: 44574)

NURAY BİLGİLİ

08 Mart 1970'te Ankara'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Akdere İlköğretim Okulunda tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Kolejine girdi. İki yıl Gastroenteroloji hemşireliği yaptı. Yükseköğrenimini Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim Bölümünde tamamladı. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Bilimi Bölümünde yüksek lisansa devam etti. Hâlen Görsel Sanatlar Öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.

Yazarın yayımlanmış eserleri şunlardır:

- **TÜRK MİTOLOJİSİ**/ Türklerde Yaratılış ve Evren Tasarımı, Haziran 2017, Kripto Kitaplar.
- **TÜRKLERDE 5 ELEMENT**/ Türk Kozmolojisi Düşüncesinde Elementler, Ocak 2019, Kripto Kitaplar.
- **GÖK TANRININ GÖLGESİ: ŞAMAN**/ Türklerde Şamanizm, Eylül 2019, Kripto Kitaplar.
- **KURT VE SİRİUS YILDIZI**, Ekim 2022, Kripto Kitaplar.
- **SÜMER MİTOLOJİSİ VE TEMEL ASTROLOJİ**, Kasım 2023, Kripto Kitaplar.

İletişim: nurayy70@gmail.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ **7**

ARKAİK KOZMİK TANRILAR **9**
İUPİTER-JÜPİTER 16
ZEUS 16
ÜLGEN 17
DYAUS VE İNDRA 21

SÜMER MİTOLOJİSİ **23**
ABSU/İlksel Deniz 23
TANRI ANU / Boğa ve Ülker Takımyıldızı 29
TANRI ENLİL VE TANRI ENKİ 42
UTU 85
İNANNA 87
SAVAŞ TANRIÇASI OLARAK TANRIÇA İNANNA 88
AŞK TANRIÇASI OLARAK TANRIÇA İNANNA 97
İNANNA AŞAĞIDAKİ DÜNYAYA İNİYOR 107
İNANNA'NIN ÖLÜLER DİYARINA İNMESİ 107
DUMUZİ'NİN RÜYASI VE ÖLÜMÜ 120
ENKİ'NİN KUŞU KARGA VE HAYAT AĞACI OLAN HURMA 125
ÇOBAN DUMUZİ-TAMMUZ 127
ENKİ'NİN İNSANLARI YARATMASI 127
BABİL DÖNEMİ İNSANIN YARATILIŞI 133
İLK İNSANIN YARATILMASI ADAPA VE ADEM 140
TUFAN 158
APKALLU'LAR, ENKİ'NİN 7 BALIĞI VE TUFAN 175
SÜMERCE TUFAN ANLATISI 181

BALIK TAKIMYILDIZI 209
KOVA TAKIMYILDIZI 215
OĞLAK TAKIMYLDIZI 222
YAY TAKIMYILDIZI 226
AKREP TAKIMYILDIZI 231
TERAZİ TAKIMYILDIZI 237
BAŞAK TAKIMYILDIZI 239
ASLAN TAKIMYILDIZI 242
YENGEÇ TAKIMYILDIZI 246
İKİZLER TAKIMYILDIZI 250
BOĞA TAKIMYILDIZI 256
ÜLKERLER 264
KOÇ TAKIMYILDIZI 272

KAYNAKÇA 277

ÖN SÖZ

Bilgi, anlamak biriktirmek ve kuşanmak ister; buna bilgelik demek yerinde olacaktır. Yıllara yayılmış özenli, yüksek motivasyonlu birikimiyle ışıldayan, paylaşmakla büyüyeceğine her zaman inanmış Nuray Bilgili yeni bir farkındalık projesiyle karşımızda, zamanın tozlu raflarında kalmış popülist söylemlerle kirlenmiş, mesajından uzaklaşmış birçok tarihî, siyasi, sosyal anlaşılmazlıklara alet edilmiş, özünü kaybetmiş bilgilere yeniden ışık tutuyor. Kök değerlere bir ötekini değersizleştirerek değil makam, sıfat boyutuyla insanlık perspektifinden bakabilen, Nuray Bilgili Türklüğün kültür kökenlerine onun bir makam, bir anlayış, bir kâmil insan motivasyonu olduğunu ve yeniden çok boyutlu anlaşılması gereğini eserleriyle her daim vurgulamıştır. Eserlerinin davamı olarak gördüğüm bu çalışmayı önemsiyorum.

Yıllarca taraflı bakılmış, parçalanmış bölünmüş insanlık tarihine bütünleştirici bakış açısıyla her zaman takdire şayan bulduğum, çalışmalarıyla önemli kapılar açan Bilgili'nin yeni bir eserine daha merhaba diyelim.

Bin yıllardır ana yurdumuz Anadolu'da kendine zemin bulan bu aydınlanmanın, altın hilal, bereketli hilal boyutunu bu çalışmada bulacaksınız. Tebrik eder okurlara eserin kütüphanenizin en değerli çalışmaları arasında yerini alacağının müjdesini vermek isterim.

İyi okumalar dilerim.

Murat İrfan Ağcabay

ARKAİK KOZMİK TANRILAR

Mitolojik anlatıların kökeni ve mitolojilerin soy kütüğü, göksel ve gezegensel döngülerde saklıdır. Farklı inanç sistemlerinin arka planındaki mistik altyapının kaynağı da bu kozmik döngüler ve kozmik kürelerden oluşmaktadır. Arkaik insanın inançsal altyapısının kökeni, gökyüzündeki gezegenlere ve takımyıldızlara yüklediği anlamlardır. Bilinçaltındaki kıyamet, yok oluş, yeniden doğuş, diriliş ve öteki dünya inancının oluşması dahi gökyüzünde gördüğü 7 seyyarenin etkisi altında olmuştur. Öteki dünya inancı bağlamında, arkaik insana bu ilhamı veren ve "ruh" kavramının ortaya çıkması gibi tüm mistik anlatıların hikâyesinin yazdırılmasına sebep olan 7 seyyare; Güneş, Ay, Satürn, Jüpiter, Venüs, Mars ve Merkür'dür. İnsanoğlu, mitolojik anlatıların dolaylı etkisiyle bu 7 seyyareyi kimi zaman inanç sistemlerinde kimi zaman dinî hayatlarında başrol oynayacak konuma taşımış, onları farklı isimler altında aynı sıfatlara ve işlevlere sahip kılarak, tanrı ve tanrıça isimleriyle onurlandırmak istemiştir.

Farklı inanç sistemlerinin arka planında mitolojilerden etkileşimin olduğunu söylemiştik. Mitolojiler tarihsel bir evrim sürecinden geçer ve sanat, bilim, tarih, felsefe, antropoloji ve dinler; mitolojilerin büyülü çemberinde pişer. Günümüze kadar ulaşabilen mitolojik ve dinî anlatılar ise oldukça karmaşık görüngüler olarak karşımıza çıkar. Geçmişten gelen bu gizemli mesajlar, âdeta çözmemiz gereken bir bulmaca ya da yapboz oyununun parçası gibidir. Bunun nedeni, bu anlatıların içine serpiştirilmiş ve gizlenmiş sembollerdir. Eğer sembol dilini bilirsek geçmişteki insanların bize ne anlatmak istediklerini de çözebilir ve asıl gerçeği öğrenebiliriz. Bunun için karşılaştırmalı mit ve din incelemesi yapmak kaçınılmazdır. Dinî anlatıların altyapısı her ne kadar mitolojilerle etkileşim içerisinde olsa da kimi zaman birbirinden farklı gibi görünebilir. Bu durum aslında bize, kostüm çeşitli-

liği altında bir olanı anlatmaktadır. Arkaik insan zihninde gezegen ve takımyıldızlar sadece gökte boş dolanan cisimler değildir. Onlar kutsalın yani yüce yaratıcının hiyerofanisi,[1] görüntüsü ve vücut bulmasıdır.

Eliade, en ilkel dinî görüntüde bile kutsallık ve tanrısallık adına her şey söylenmiştir, der. İkonlara, heykellere, putlara, totemlere, ağaçlara, dağlara ve gökyüzündeki gezegenlere yansıyan şey, aslında yaratıcının sıfatlarıdır (Eliade 2003: 32). Bunu İslam tasavvufundaki "batın" ve "zahir" kavramıyla eşleştirebiliriz. Tanrının görünen yani zahiri sıfatları, yarattıklarıdır. Onun görünmeyen ve insanlığın tanımlayamadığı diğer gizli yüzü ise batınıdır. İnsan bilinci yeryüzündeki her şeyi "kozmikleştirir" Yeryüzündeki her şeyin göksel bir karşılığının olması gerekir. Bu düşünce bağlamında kutsal dağlar, nehirler, tapınaklar hatta şehirler gökyüzünde takımyıldızlar ve gezegenler ile ilişkilendirilir. Ülkeleri, bölgeleri, şehirleri ve hatta insanları da gökyüzünde tanrı ve tanrıça isimleri verilen gezegenler yönetir.

Eliade'ya göre tüm arkaik toplumlarda gökyüzü, tanrılara özgü aşkınlığı olan yerdir. Gökyüzü tanrılara özgü mekânlardır. Siular bu gök tanrısına "Wakan" adını verir. Bu kelime yüksekte, gökyüzünde olan ve şimşek olarak tecelli eden efendi demektir. Maorilerin Tanrısının adı İho'dur ve anlamı yüce, yüksekte olandır. Baime, Avustralya'nın güneydoğusunda yaşayan kabilelerin yüce tanrısıdır. Güneş ve Ay onun oğullarıdır, yıldırım gönderir ve yağmur yağdırır. Adı "efendi" anlamına gelen Baime; rüzgâr, şimşek ve yıldırım ile kendini gösterir. Andaman Takımadalarında yaşayan Asya'nın en ilkel halklarından birinde gökte Tanrı Puluga oturur. Sesi gök gürültüsü, nefesi rüzgâr ve fırtına onun öfkesinin işaretidir. Yıldızlar onun çocuklarıdır (Eliade 2003: 63-64). Japonya'da yaşayan Aynular tanrıya göğün ilahi şefi, gök tanrı, dünyanın yaratıcısı, koruyucu gibi isimler verir. Samoyedler Tanrı Num'u tüm evren olarak kabul eder. Türkler ve Moğolların tanrısı olan Tengri, gök anlamına gelir. Gök tanrılarının doğasıyla ve işlevleriyle ilgili nitelikler, diğer ünvanları ve sıfatla-

[1] Hiyerofani: Kutsalın tezahürü.

rıyla tamamlanır (Eliade 2003: 80). Gökyüzündeki gezegenler, yıldızlar, gök cisimlerinin dönüşleri, fırtına, şimşek, gök gürültüsü bunların hepsi gök tanrısı ile bağlantılı görünümlerdir.

Deus Otiosus yani "durağan tanrı" kavramı, yaratılmışlar ile ilişkisi olmayan tanrı demektir. Bu tanrının diğer göksel varlıklar (Ay, Güneş, Gezegenler vs.) üzerindeki otoritesi devam eder. Fakat etkinliğini onlara devretmiştir. Bu, bir anlamda "aşkın tanrı" ve "içkin tanrı" kavramıyla bağlantılı görünmektedir. Tanrı evrende içkindir, yani tüm yaratılmışlar aslında Tanrı'nın kendisidir düşüncesi, Tanrı'yı evrenin içinde kabul eden "Tanrı evrende içkindir." diyen düşünce biçimidir. Örneğin animist ve panteist olan Şamancıl düşünce biçimi bu içkinliği kabul eder. Tanrı evrenin dışında yani aşkın tanrı inancı ise, tanrı evreni yarattıktan sonra tabiri caizse kendi tahtına oturur ve olan biteni dışarıdan seyreder inancıdır (Eliade 2003: 68). Aşkınlık ve İçkinlik kavramı, İslam tasavvufunda Tanrı'nın zahiri ve batını yapısının olması gibi düşünülebilir. Yani Tanrı hem aşkın hem içkin hem zahir hem batın şeklinde düşünebiliriz.

İşte arkaik insanlar aslında kendi dinî inançlarını tam da bu ikili yapı üzerine kurmuşlardı. Yukarıdan aşağıya, gökyüzünden yeryüzüne Tanrı'dan zuhur eden ve bir silsile biçiminde yaratılan evren, onun görünümleri idi. Gezegenler onun ilk görünümleriydi. Onlar tanrısal enerjiyi dünya ve insan üzerinde kullanan ilk varlıklar idi. Platon'un öğrencisi Philipos, gezegenlerin tanrının bir parçası olduğunu öne sürerek onlara tanrı ve tanrıça isimleri vermiştir. Kronos Satürn, Zeus Jüpiter, Ares Mars, Afrodit Venüs, Hermes Merkür, Apollon Güneş ve Diana Ay ile ilişkilendirilir. İbn Arabi'ye göre, İslam mistisizminde meleklerin gezegensel karşılıkları şöyledir: Güneş Rukyail, Ay Cebrail, Venüs Anyail, Merkür Mikail, Satürn Kesyafil, Jüpiter İsrafil, Mars Azrail ile ilişkilendirilir. Şunu da belirtmek gerekir ki İslam'da meleklere iman inancı vardır. Bu inanca göre melekler yani gökyüzündeki gezegenler Tanrı'dan aldıkları enerji ile insanların hayatlarına etki ederler. Kısacası bizim ilkel dediğimiz tarih öncesi çağda dahi, Tanrı adına her şey söylenmiştir. Fakat bu düşünce biçimi zamanla yanlış anlaşılmış, bozulmuş ve çarpıtılmıştır.

Zamanın, değişen kozmik anlayışlarına ve farklı kültürlerdeki insanların inançlarına göre, tanrıların göksel arketipleri değişkenlik gösterse de 2 ana başlık altında toplandığı görülür. Bunlardan ilki Boğa kültü ile ilişkilendirilen Boğa Takımyıldızı ve göksel izdüşümü Jüpiter olan Jüpiter tapımı. Biz bu konuyu bu iki inanç üzerinde inceleyeceğiz. Tüm arkaik dinlerde gök ve yer düşüncesi vardır. Gök döl-leyen ve eril, Yer döllenen ve dişil bir varlık olarak tanrısal düalitenin sembolü olmuştur. İslami düşüncede buna rahman-eril ve rahim-dişil düşüncesi örnek verilebilir. Gökyüzündeki dölleyici tanrı kavramı kendini şimşek, gök gürültüsü, yağmur ile gösteren ve bahar dönemini başlatan Güneş'in Boğa burcuna girdiği zamandır. Arkaik insanlar için zaman çizgisel değil döngüseldir. Yani her bahar dünya yeniden yaratılır. Ve elbette bu yaratma işlemi gökyüzündeki takımyıldızların konumlarına göre hesaplanır. MÖ 4000-3000 yıllarında ekinoks, Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na girdiği zamana denk geliyordu. Bundan dolayı o tarihlerde bir çok kültür boğayı tanrı ile ilişkilendirmişti. Gök Tanrı olarak dölleyici Boğa Tanrı, yağmur yağdıran toprağa kendi tohumunu eken bir hükümdardır. Cinsel güç çoğunlukla Boğa ile ilişkilidir. Onun dölleyici işaretleri gök gürültüsü ve yağmurdur. Yeryüzü ananın döllenmesi bahar yağmurlarıyla başlar. Bu tanrılar sular ile de bağlantılıdır ve sulara da hükmeder.

Arkaik toplumlarda boğanın böğürmesi kasırgayla ve gök gürlemesi ile özdeşleştirilir. Boğa tapımı tüm kültürlerde MÖ 3000 yıllarında Hint Dravid kültüründe, Sümer, Fenike, İbrani, İran ve Yunan kültüründe gök tanrısının epifanisi yani görüntüsü olarak kullanılmıştır. Arkaik tapınaklarda Boğa tasvirleri vardır. Fenike dilinde Thor ve Latince Taurus, "boğa" anlamına gelir.

Ölen ve dirilen Boğa Tanrı kültü MÖ 4000-3000 yıllarında Sümer kültüründe ortaya çıkmıştır. Tanrı Boğa, tanrıça ve çift ağızlı balta olan Labrys ikonografileri ve anlatıları, Kozmik Boğa Tanrı olarak kabul edilen Boğa Takımyıldızı, onun oğlu olan Orion Takımyıldızı ve tanrıça arketipi olan Venüs gezegeni arasında yaşanan olayları anlatır. İnanna ve Dumuzi, İştar ve Tammuz, Venüs ve Adonis ve İsis ve Osiris olarak vücut bulan karakterleri gökyüzündeki arketipi Venüs ve Orion Takımyıldızı'dır. Labyris adı verilen çift taraflı balta ise

tanrıçanın baltasıdır ve gökyüzündeki arketipi Orion Takımyıldızı'dır. Boğa Tanrı'nın ölmesi ya da oğlu olan Orion Takımyıldızı tarafından öldürülmesi, Dumuzi'nin yer altına inmesi ve tanrıçanın ölüler âlemine inmesi şeklinde anlatılan olaylar, tamamen gökyüzünün döngüsü ile bağlantılıdır.

Yaz ve kış aylarında, ufuk çizgisinin altında olan ve gece gökyüzünde görünmeyen takımyıldızların, arkaik insanlar tarafından yer altına ve ölüler âlemine indiği varsayılır. Ya da göksel ve kozmik ana tanrıça arketipi olan Venüs'ün, gökyüzünde görünmediği 7 gün, onun yer altına olan yolculuğu olarak hayal edilir. Bunların dışında Boğa Tanrı'nın boynuzları olarak kabul edilen Ay'in hilal şekli, yeniden doğuş olarak kabul edilir. Ay 3 gün ölür ve yeniden doğar. Ay'ın bu hâlleri yeniden doğuş ile ilgili mitlere kaynaklık eder. Özellikle dağlar Boğa Tanrı'nın makamı sayılır. Günümüzde hâlâ dağlara, Boğa'nın farklı dillerdeki adları verilir: Toros Dağları, Alp Dağları, Binboğa Dağları gibi (Campbell 1994: 146). Campbell Ay'ın hilal şekline Ay Boğası adını verir (Campbell 1994: 443).

Kozmik Boğa Kral ya da Boğa Tanrı'nın ölümü, arkaik dönemde kralın gerçekten ölümü yani kurban edilmesi şekline dönüşmüştü. Hindistan'da Tanrı Kral, gökyüzünün kralı olan Jüpiter'in Zodyak'ta bir turunu tamamlayıp Yengeç burcunda geri hareketine başladığı zamanın sonunda, yani 12 yıllık döngüsünün sonunda kurban edilirdi (Campbell 1992: 168). Anlaşılacağı üzere Jüpiter'in geri hareketi yani ufuk çizgisinin altında seyahat etmesi, onun yer altına inmesi yani ölümü olarak algılanırdı. Onu kozmik tanrıça sayılan Venüs, yer altında ziyaret eder ve kurtarırdı. Ay ile ilgili mitlerde de Ay'ın gökyüzünde 3 gün görünmemesi onun ölümü olarak düşünülürdü. Bu kişileşmiş kozmik kürelerin; ölmesi, dirilmesi, aşkları, yakınlaşmaları, savaşları gibi göksel durumları, kökenleri yine bu gezegen ve yıldızlara bağlı olan mitolojik karakterlere de can vermiştir. Mitolojilerdeki tanrı ve tanrıça arketiplerinin hayatları bu göksel kürelere bağlıdır.

Hayat ağaçları daima Jüpiter gezegeni ve onun yönettiği bölge olan Yılancı, Yay ve Akrep Takımyıldızı ile ilişkilendirilmiştir. Campbell'a göre mitolojilerde hayat ağacı, Yay Takımyıldızı'nın 26.

derecesinde Kara Delik adı verilen ve galaksinin dönme merkezi olan galaktik merkezden büyür. Bu bölge Yılan ve Akrep takımyıldızları ile sarılıdır. Bunlar mitlerde hayat ağacına dolanmış canavar, ejderha ya da yılan olarak hayat bulur. Kara Delik'ten çıkan ağaç, Samanyolunu oluşturur. Samanyolunun üzerindeki kuşlar Kartal ve Kuğu takımyıldızlarıdır. Mitolojilerde hayat ağacına tüneyen kuşlar bunlardır. Samanyolu, kozmik ağaç ile simgelendiği gibi hayat suyu ile de simgelenir. Hayat suları, şarap, şerbet, süt, kan simgeciliği ile anlatılır. Samanyolu'na Türk mitlerinde Süt Ak Göl ya da Kuş Yolu denmesinin sebebi budur. Axis Mundi yani kozmik merkez hayat ağacının büyüdüğü noktadır.

Bilimsel açıdan inceleyecek olursak gerçekte de kara delikler yıldızların yok olduğu ve yaratıldığı yerdir. Hayatın kaynağıdırlar. Yok oluş ve yeniden doğuş yani sonsuz çevrim kara deliklerde gerçekleşir. Bu sonsuz döngü kendi kuyruğunu ısıran ejderha yani Ouroboros ile ifade edilir. Kara delikler başka bir boyuta ya da zamana geçiş kapıları olarak da görülür. Bu bölge ile ilişkilendirilen Jüpiter'in de zamanı yönettiği varsayılır ve 12 yıllık Jüpiter takvimi kullanılır.

Kozmos baş aşağı çevrilmiş bir ağaç ile simgelenir. Platon insanın kökleri göğe, dalları yeryüzüne inen ve baş aşağı inen bir ağaçtan türediğini söyler. Aynı düşünce İbrani öğretilerinde de vardır. "Hayat Ağacı yukarıdan aşağı doğru uzanır ve o her şeyi aydınlatan güneştir." denir. İslam geleneğinde de bu ağacın kökleri gökyüzünde, dalları yeryüzündedir. Vakvak ağacı adı verilen tasvirlerde de ağaçta yetişen ve dünyaya doğan insan vücutları resimlenir. Dante gökyüzü katlarına yerleştirilen ve gök küreleri olan 7 gezegeni, dünyadan baş aşağı yukarı uzanan ağacın tepesinde hayal eder. 5. kata Jüpiter'i yerleştirir. Laponlar her yıl bir bitki tanrısı için öküz kurban edip bir sunağın yanına kökleri havada, dalları aşağıda bir ağaç koyar. Avustralya yerlileri baş aşağı diktikleri ağaç ile birtakım büyüsel ritüeller yaparlar (Eliade 2003: 276).

Ölüm ve yeniden doğum olarak adlandırılan gezegenlerin gökyüzündeki döngüleri ve ufuk çizgisinin altına inerek göklerden kaybolması ve tekrar görünmeleri, insanların sosyal ve idari yaşam biçimle-

rini de etkilemiştir. Arkaik dönemde kabile şefleri ve krallar belirli zamanlarda öldürülmüş ve yerine yenileri getirilmiştir. Hint eyaleti olan Quilacare'de tanrı kral, Jüpiter'in zodyakta bir dönüşünü tamamlayıp yengeç burcundaki geri hareketine başladığı zamanın sonunda, yani 12 yılın sonunda kendisini kurban eder (Campbell 1992: 169). Jüpiter göklerin kralıdır ve yeryüzündeki hükümdarları da o yönetir. Bu yüzden Jüpiter'in bir döngüsü bittiği zaman yeryüzündeki kralların da ömrü biter (Jüpiter Yengeç burcunda yücelir). Eski insanların inançlarına göre, göksel hareketlerin yasaları vardır ve bu yasalar yeryüzünde yaşayan insanlar için de geçerlidir. Eski bir söz şöyledir: "Gökyüzünde ne varsa yeryüzünde de o vardır." Gökyüzündeki küreler ve takımyıldızlar göksel yasalar ve kurallar eşliğinde hareket eder. Onlar kendi yörüngelerinde belli bir işleyiş içinde hareket eder ve bu mekanik düzen tanrının koyduğu yasalar ile çalışır. Mevsimlerin değişmesi, yeryüzünün kışın ölmesi yazın tekrar canlanması, Ay'ın gökyüzündeki 28 günlük döngüsünün kadınların aylık kanamalarına neden olması ve Ay tarafından gebeliğe hazır hâle getirilmesi, Ay'ın çekim etkisiyle yeryüzündeki suların etkilenmesi ve doğumların başlaması gibi etkiler, arkaik insanların dikkatini çekmiş ve yeryüzündeki hayatlarını da bu sisteme göre kurmuşlardır. Kurdukları şehirleri takımyıldızın konumuna göre ayarlamış ve o şehre bir gezegenin adını vererek ona adamışlardır. Bunun en eski örneğini Sümer kentlerinde görebiliriz. İnsanoğlunun bin yıllardır sürdürdüğü kurban verme ile evrenin yeniden yaratılması düşüncesi, hayvan kurban etme ritüelleri ile devam eder. Hz. İsa'nın kurban edilip 3 gün ölmesi ve tekrar dirilmesi ile tüm insanların kefaretini ödediği söylencesinde de evrenin sonsuza kadar yaşaması temennisi saklıdır.

Bütün dünya mitolojilerinin karşılaştırmalı incelenmesi, tüm insanlığın kültürel tarihinin ortak olduğunu kanıtlar. Ateşin Tanrılar tarafından insana verilişi, tufan, ölüler ülkesi, bakireden doğum, ejderha ile savaş, ölüp yeniden dirilen kahraman, hayat ağaçları, hayat suları vb. anlatı motifleri bütün dünyaya yayılmıştır. Kaleydoskop içindeki parçalar gibi belli başlıdır ve hep aynıdır. Bu tür mitolojik motif-

ler masallarda, türkülerde, atasözlerinde ve sanat eserlerinde kâhinler, ozanlar, sanatçılar tarafından yaşatılır (Campbell 1992: 11).

İUPİTER-JÜPİTER

Roma mitolojisinde Satürn'ün oğludur. En çok yıldırım düşen ağaç olarak bilinen meşe, onun ağacıdır. Gök gürültüsü, yıldırım, yağmur onun idaresindedir. Gök gürültüsü taşları denilen çakmak taşları, şimşeğin okunun ucu olarak kabul edilir ve bu taşlara saygı duyulur. Yukarıdan düşen meteor demiri ve bu demirden yapılan kılıç, tanrının kılıcıdır ve kutsaldır (Eliade 2003: 74-75). Eski İtalyan tanrısı İupiter de yükseklerde, dağın zirvesindedir. Göğe çok yakındır, bulutların toplandığı yerde ve yıldırımın koptuğu yerdedir. Onun makamı dağlardadır. Dağlara çeşitli dillerde çoğunlukla "boğa" adının verilmesi de eski mitolojik kökeni ile alakalıdır. Çünkü bu tür tanrıların göksel arketipi Boğa Takımyıldızı'dır. Meşe ağacı İupiter'in ağacıdır. Çünkü yıldırım en çok ona isabet eder. Meşe, Zeus'un da ağacıdır. İupiter'in diğer bir adı Çarpan'dır. Çakmak taşları ve gökyüzünün rengini simgeleyen Lapis taşı onun simgesidir. Tüm gök tanrıları gibi sözünü tutmayanları ve antlaşmayı bozanları cezalandırır.

ZEUS

Zeus kelimesi Hint Avrupa dil ailesindendir ve Hint mitolojisindeki Tanrı Dyaus'un değişmiş hâlidir. Dyaus gibi Zeus da parlayan, gün, ışık vb. anlamlara sahiptir. Latince "dies" gün anlamına gelir. Bunu parlak gök ve ışıklı gün olarak çevirebiliriz. Bu tanım yani parlak gün ve ışıklı gün, dünya üzerindeki tüm kültürler için aynı anlama gelir ve günlerin uzamaya başladığı zamanı ve ekinoks dönemini anlatmak için kullanılır (Ekinoks MÖ 4000-3000 yıllarında Güneşin Boğa Takımyıldızına girdiği dönem başlıyordu). Zeus'un yağmur, fırtına, şimşek, yıldırım, gök gürültüsü ve üretkenlik yani döl leyicilik gibi özellikleri vardır. Yıldırım Zeus'un silahıdır ve yıldırımı ile çarptığı yerler kutsallık kazanır. Bundan dolayı yağmurlu, iyi rüzgâr gön-

deren, gürleyen, çiftçi gibi sıfatları vardır. Çünkü yağmuru kontrol eder ve tarlaların bereketini sağlar (Eliade 2003: 96).

O, tarımın ve hasadın iyi olmasını sağlayan bolluk ve bereket ile ilişkilendirilen tanrıdır. Ayrıca insanların günahlarından arınmasını sağlayan ve yargılayan tanrıdır. Arınma ve erginlenme törenlerinde de rol alır. Gökten yıldırım taşını ve çakmak taşını o göndermiştir. Babaerkil ailenin arketipsel reisi Zeus Peter'dir (Dyaus Pitar, İupiter) (Eliade 2003: 91). Tüm bu özellikleri onun Boğa Burcu ile olan bağını gösterir. Zeus çoğu zaman boğa biçiminde gösterilir.

Zeus'un boğa biçimine girerek Tanrıça Europa'yı kaçırdığı anlatılır. Giritte bir mezar taşında şöyle yazar: "Burada Zeus adında büyük bir öküz yatmaktadır." (Eliade 2003: 107) Zeus Jüpiter ile bağlantılı olduğu kadar Boğa Takımyıldızı ile de özdeştir. Zeus'un öldürdüğü Typhon Boğa Takımyıldızı'nın tam karşısında bulunan Akrep ve Yılancı takımyıldızlarıdır. Bu takımyıldızlar Boğa gökyüzünde olduğu zaman yeraltında olur. Bu durum Boğa ile özdeşleştirilen Zeus, Teşup, İndra gibi tanrı karakterlerinin onu öldürüp ölüler âlemine gönderdiği düşüncesini doğurur.

Mitolojilerde Gök Boğası'nın oğlu çoğunlukla Orion Takımyıldızı ile özdeşleştirilen ve yarı tanrı sıfatı verilen karakterlerdir. Örneğin Zeus'un oğlu Dionysos'un göksel arketipi Orion'dur.

Romalıların Jüpiter'i ve Yunanların Zeus'u ile ortak özelliklere sahiptir ve elbette göksel arketipi Jüpiter'dir.

ÜLGEN

Eliade'ya göre Ural-Altay halkları, Gök Tanrı inancını en iyi koruyan topluluklardır. Gök Tanrı başlı başına tek ve bir tanrıdır. O yıldırım tanrısı ya da şimşek tanrısı gibi değildir. Gök Tanrı'yı diğer tanrılar olan gezegen tanrılarından ayrı tutarlar. Gök Tanrı ayrı bir tapıma sahiptir ve bu tanrının tasvirleri yoktur. Ona kurban vermezler ve sadece bol yiyecek için ona dua ederler (Eliade 2003: 83).

Eliade'ya göre Türklerin dinî inancındaki Gök Tanrı doğrudan hüküm sürmez. Dünya üzerindeki temsilcileri olan kağanlar aracılığı ile

hüküm sürer. Kağanlar Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesidir. Cengiz Han ile ilgili şu sözler bu konuda çok anlamlıdır. "Sonsuz Tanrı'nın buyruğuyla; gökte tek bir ebedî Tanrı olduğu gibi yeryüzünde de tek bir efendi tanrının oğlu Cengiz Han vardır." Cengiz Han'ın mührünün üzerinde şunlar yazılıdır: "Gökte tek tanrı, yerde tek han. Yerin efendisinin mührü" (Eliade 2003: 82). Gök Tanrı tabiri, tek ve mutlak aşkın tanrı için söylendiği gibi, zamanla göğün tamamı için ve evrendeki tüm tanrısal varlıklar için de söylenmiştir. Türkler azametli ve büyük gördükleri ağaçlar ve dağlar için de "Tengri" kelimesini kullanır. Gökyüzündeki gezegenlere de tanrı isimleri verilir. Çünkü tanrının kendi enerjisini gösterdiği en önemli varlıklar gökyüzündeki kürelerdir. Dolayısıyla bu küreler yeryüzündeki hükümdarları ve insanları da yönetir. Gök Tanrı'nın en önemli iletişim aracı bu yedi gezegendir. Türk topluluklarında bu yedi gezegenden en önemlisi Tanrı Bay Ülgen'dir. Ülgen'in göksel karşılığı Jüpiter gezegenidir.

İrtiş Ostyaklarında Gök Tanrı'nın adı Senke'den üretilmiştir ve ışıklı parlak nur anlamına gelir. Ostyaklar ve Vogullar Num-Turem adını verdikleri tanrıya ulu, nurlu, yaldızlı, ak, en yüce, efendi babam, yukarıdan gelen yıldızlı nur sıfatlarını ekler. Altay Türkleri Tanrı Ülgen'e ulu ya da çok ulu yani Bay Ülgen şeklinde seslenir. "Ayaz Kan" Ülgen'in başka bir sıfatıdır ve ışıklı nurlu han demektir. Orta Asya halklarında gökte olan bu tanrı göğün yedinci, dokuzuncu ya da 16. katında oturur. Tahtı göğün en yüksek yerinde, kozmik dağın zirvesindedir. Altay Türklerinde Tanrı Ülgen altın dağın zirvesinde altın bir tahtta oturur. Ülgen'in oğulları ve kızları vardır. Tanrı Ülgen gökyüzündeki kozmik düzenin efendisidir. O, gökyüzünün komutanı ve düzenleyicisidir. Tanrı Ülgen kozmik ritimlerin, döngülerin ve en önemlisi "Zamanın Efendisi"dir (Eliade 2003: 81).

Türk Şaman mitolojisinde Boğa Tanrının oynadığı rol yer altındaki Tanrı Erlik Han ile bağlantılıdır. Tanrı Erlik kara bir boğaya biner. Yakut Türklerinin Şaman Aadja ile ilgili anlatısında Aadja'nın ölüp gömüldüğü gece, cesedini yer altından böğürerek gelen kara bir boğanın tekrar yer altına götürdüğü anlatılır. Boğa yer altına demirden yapılmış Erlik Han'ın evine götürür. Erlik Han yaşlı bir ihtiyar olarak

görünür. Şamanın ruhunun tekrar doğması için, kuzgun başlı kara insanlar tarafından, turuu adı verilen kara çam ağacına taşınır. Türk mitolojisinde şaman ruhları kozmik ağaçta yetişir (Campbell 1992: 258). Buradaki kara boğa gökyüzündeki kozmik boğa yani Boğa Takımyıldızı'dır. Boğa Takımyıldızı yaz geceleri gökyüzünde görünmez ve onun yer altı dünyasına yani ölüler âlemine indiği düşünülür. Bundan dolayı boğanın ikili zıt anlamı vardır. Boğa Tanrı gökyüzü ve yer altıyla bağlantılıdır. Bu durum onu hem ölüler âlemiyle hem de göksel âlem ile bağdaştırır. Boğa, hem Gök Tanrı-Ülgen hem de Yer Altı Tanrısı-Erlik ile alakalı olabilmektedir.

Tuğru ya da turuu ağacı adı ile bilinen ağaç turul ve tuğrul adı ile de benzerlik gösterir. Bildiğimiz gibi mitolojimizde hayat ağacının tepesinde kartal vardır. Bu kartal Tanrı Ülgen'in kuşudur ve onun kapısı olan, Kutup Yıldızı'na kadar uzanan ağacın tepesinde tüner. Bu kartala çift başlı anlamında Bürküt adı da verilir. Turuu ağacının tuğrul ağacı olması muhtemeldir. Tuğrul Türklerin efsanevi kuşudur ve çoğunlukla kartal ile ilişkilendirilir.

Yakut Şaman Alexejev Michail, şamanların transa geçtiklerinde boğalar gibi böğürdüklerini anlatır. Hatta başlarında gerçek boynuzların büyüdüğünü, tıpkı boğa gibi yüksek sesle böğürerek dört bir yana koştuklarını anlatır (Campbell 1992: 265). Kırgız Türkleri atalarının boğa olduğunu düşünür. Hayvan ana ya da hayvan ata Türklerde ikili özellik gösterir: Biri ata boğa, diğeri ana kurt. Ülgen adı yukarıda olan ulu anlamındadır. Tanrı Ülgen'in, Bay-Ülgen, Ülgen Ata gibi isimleri vardır. Bay-Ülgen sözcüğü bazı Türk lehçelerinde "büyük" ve "ulu" anlamına gelir. Buryat şivesinde "ulu yer" demektir. Ülgen ismi geç dönemlerde Bay Ülgen (ulu zengin) anlamında kullanılmıştır. "Ül" kökü ile bağlantılı iki kelime olan Ülker ya da Ülger, Pleiades Takımyıldızı'na isim olmuştur. Ülker Takımyıldızı Boğa Takımyıldızı'nda bulunan bir yıldız gurubudur. Buna Ülgü Takımyıldızı'nı da ekleyebiliriz.

Ülgü Türkçe "ölçü" anlamına gelir. Ülgü burcu Terazi burcuna verilen isimdir. "Ül" kökü bölmek, üleştirmek, pay etmek anlamları içerir. Bu bağlamda "ülke" bölünmüş toprak ile oluşturulmuş bölge de-

mektir. Ülkerler ya da Ülker burcu, Türklerin "ölçü" olarak kullandığı yılı ikiye "bölen" bu kadim takımyıldıza verdikleri isimdir. Türkler mevsimi Ülker burcuna göre ayarlar. Aynı şekilde Ülgen, Türklerin Jüpiter'e verdikleri bir isimdir ve mitolojimizde tanrı olarak nitelenir. Türk takvimi Jüpiter takvimidir ve Ülgen yani Jüpiter her burçta 1 yıl kalır. Jüpiter Türkler tarafından "ölçü" olarak kullanılır ve zamanı böler ve ayarlar.

Üker kelimesi ise Moğol dilinde boğa anlamına gelir. Bu bağlamda öküz kelimesinin de ana Altayca pökür kelimesinden geldiği düşünülür. Pökür kelimesi, böğür-böğürmek şeklinde boğa sesi olarak bilinen kelime ile de bağlantılıdır. Bö kelimesi büyücü şamanlar için kullanılan bir sıfattır. Böö sesi ise boğa sesini taklit eder ve insanların birbirini korkutmak için kullandığı bir ünlemdir. Bö kökünün, bögübügü kelimesi ile de bağlantılı olduğu söylenir fakat Boğa Tanrı ile olan bağı da gözden kaçırılmamalıdır.

Tanrı Ülgen'in hem kozmik Boğa Tanrı yani Boğa Takımyıldızı hem de Jüpiter ile bağı olduğu düşünülebilir. Çünkü arkaik insanlar Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na geçtiği dönem olan bahar mevsiminde (mayıs) yağan yağmurları, eril kozmik boğanın menisine, gök gürültüsünü boğanın böğürtülü sesine benzetir. Gönderdiği şimşekler ise onun silahıdır.

Bildiğimiz gibi Tanrı Ülgen için ak, parlak, gürültücü (künürtçi), yakıcı (küygekçi), şimşekci (yalgınçı) gibi sıfatlar kullanılır. Tüm bu sıfatlar arkaik Boğa Tanrı tapımının izleridir.

Ay-Hilal daima boğanın boynuzları ile ilişkilendirilir. Ay'ın Boğa burcundaki konumu, kendi evine geldiği ve yüceldiği şeklinde düşünülür, etkisini daha çok açığa çıkarır. Ayın gökyüzünde 3 gün kaybolması onun ölümü olarak tasavvur edilir. Orta Asya şamanları da 3 gün öldükten sonra gövdelerinin parçalara ayrıldığını ve 3 günün sonunda tekrar dirildiklerini anlatır. Şamanın parçalanması, ölmesi ve tekrar dirilmesi, Ay'ın dolunay olması, daha sonra küçülerek ve gökyüzünde parçalanarak şekilden şekle girmesi, Ay fazlarının sembolik bir anlatımıdır. Ay'ın 3 gün göklerden kaybolarak yer altına yani ölüler âlemine inmesi, Ay'ın yeniden doğmak üzere ölmesi anlamına ge-

lir. Şamanların bir boğa ile yer altı dünyasına götürülmesi ve tekrar yeryüzüne çıkarılması, bu Ay mitleri ile de bağlantılıdır. Yakut Şaman Aadja'nı cesedini yeraltından böğürerek gelen kara bir boğanın "boynuzlarında" taşıyarak yer altına götürdüğü anlatılır. Boğanın boynuzları Ay'ın hilal şeklidir. Arkaik zamanlarda ilk ölen ve dirilen tanrı, Ay'dır.

DYAUS VE İNDRA

Aryan kavimlerinin ortak inancındaki gök tanrı Dieus'tur. Aslında Dieus, Hint mitolojisindeki Dyaus'tur. Dyaus Sanskritçe gök, gün, parlamak, ışık gibi anlamları olan bir kelimedir. Dyaus iyi tohum anlamına da gelir.

Tüm gök tanrıları yaratıcıdır ve dünyayı, canlıları ve diğer tanrıları yaratırlar. Bu nedenle gök Tanrıları bir biçimde "boğa" ile somutlaştırılırlar. Rig Veda metinlerinde Dyaus'a "Boğa" adı verilir. (Eliade 2003: 94) Dyaus'un oğlu olan İndra kahraman olarak görülür. Su canavarı Vritra'yı vajra adı verilen ve yıldırım gönderen silahı ile öldürür. (Vritra, Boğa Takımyıldızı'nın tam karşısındaki Akrep ve Yılancı takımyıldızlarının bulunduğu bölgedir). O, kasırgalar koparır ve yağmur yağdırıp toprağa tohum saçar. İndra yağmur yağdıran, sulara hükmeden bereket tanrısıdır. İndra toprağın boğası olarak adlandırılır. O; toprağı, hayvanları ve kadınları dölleyendir. Boğa ile bağlantılı olduğundan cinsel gücü artırması ve çok çocuk için ona tapınılır. Kozmik boyutta Boğa Tanrı, İnek Tanrıça ile birleşir. Bu Tanrıça elbette Boğa burcunun yöneticisi Venüs'tür. Venüs, İnanna, İştar, Tanit, Afrodit, Umay, Tanrıça Aysıt adlarıyla mitolojilerde hayat bulur.

Hint Tanrısı İndra'nın göksel arketipi Jüpiter gezegenidir. İndra da diğer mitlerde olduğu gibi, yer ve göğü birbirinden ayırır. Yer ve Gök aslında tüm tanrıların anası ve babasıdır.

SÜMER MİTOLOJİSİ

ABSU/İlksel Deniz

Başlangıçta ilksel deniz vardı. Sümer metinlerinde şimdiye kadar ilksel kozmik denizin yaratılışı hakkında bir bilgi yoktur. Sümer bilgeleri bu göksel ve kozmik denizin, evvelden-ezelden ebede kadar var olduğu ve var olacağı düşüncesine sahiptir. Kozmik deniz Apsu, yaratılışı ilk harekete geçirici nedendir. Zaman ve mekânda Absu'dan önce ne olduğu düşüncesini kendilerine sormadıkları görülür (Kramer 2002: 8). Mitolojilerde kozmik deniz, Samanyolu Galaksisi ile ilişkilendirilir. Sümer mitlerindeki adı Absu'dur. Kozmik suların ya da denizin çıktığı göksel bölge, galaktik merkez yani kara deliktir. Arkaik insanlar bu bölgeyi bilir ve yaratılışın buradan başladığına inanır. MÖ 3000 yılında galaktik merkez Kova Takımyıldızı'nda idi.

Absu, Engur olarak da bilinir. Sümerler yeryüzündeki tatlısuların yer altındaki büyük tatlısu okyanusundan geldiğini düşünür. Tuzlu suyun yani deniz suyunun ise karaları çevrelediğine inanırlar. Absu'nun sahibi Tanrı Enki'dir. Enki ile birlikte annesi Nammu ve Enki'ye bağlı su yaratıkları da burada yaşar.

Nammu su tanrıçasıdır ve Tiamat'ın önceli olarak kabul edilir. Aslında dünyanın yaratılışına ilişkin Sümer düşüncesine göre tanrılar her zaman vardır. İnsanoğlu ise sahneye daha sonra çıkar. Bununla birlikte en ilkel tanrıça Nammu, An'ı (Gökyüzü) ve Ki'yi (Yeryüzü) ve öteki büyük tanrıları yaratır (Black 2003: 225).

Babil yaratılış destanında Absu, Tiamat'ın yani su canavarının sevgilisi olan kadim bir yaratığın adıydı. Absu ya da gökteki galaktik

merkezden çıkan Samanyolu MÖ 3000 yılında su yaratıklarının yaşadığı bölge idi. Bu bölge kova, balık ve keçi-balık figürü ile simgelenen Oğlak takımyıldızlarının yerleştirildiği bölgedir. Tiamat ve Enki'nin sonraki yüzyıllardaki adı olan Ea ya da Marduk daima savaş hâlindedir. Marduk Tiamat'ı öldürdükten sonra onun parçalarından evreni yaratır. Burası yani Tiamat'ın eski yaşadığı yer ise Tanrı Enki'nin evi olur. Bu bölge su canavarları ile çevrilidir ve Enki ile vücut bulan Jüpiter'in yönetimi altındadır. Yaratılışın buradan yani galaktik merkezden başladığı düşünülür. Burası kozmik ejderhanın (Tiamat) ağzı olarak bilinir ve Samanyolu'nun dönme merkezidir. Gerçekte de kara delik (galaktik merkez) evrenin yaratılışının merkezi ve yıldızların yaratıldığı ve yok olduğu yerdir. Arkaik insanların bu noktayı biliyor olması ve yaratılışın başlangıcı olarak kabul etmeleri de ayrı bir sırdır. Bunu masalsı bir dille, Enki'nin Tiamat'ı öldürmesi şeklinde mükemmel bir sembolizm ile anlatmışlardır.

Babil yaratılış efsanesinde Tiamat genç tanrılardan öcünü almak için 11 yaratık doğurur. Adları Musmahhu, Usumgallu, Basmu, Muşhuşşu, Lahamu, Ugallu, Uridimmu, Girtab-lilu, Umudabrutu, Kululu ve Kusarikku'dur. Tanrı Marduk hepsini yenmiş ve resimleri Absu'ya yerleştirilmiştir (Black 2003: 217). Bu canavarlarının göksel sembollerinin Takımyıldızlar olma ihtimali çok yüksektir. Babil yaratılış efsanesi MÖ 18 veya 12. yüzyıllara tarihlenir. Bu tarihlerdeki takımyıldızların gökyüzü konumunu incelemek gerekir. Sümer mitlerinde Absu olarak beliren yer galaktik merkez ve bu merkezden çıktığı varsayılan Samanyolu'dur.

Karkamış'tan bir Hitit kabartması üzerinde solda bir Ugallu ile bir mızrak tutan sağda bir Kusarikku gösterilmiştir. Aslan başlı yaratık olan Ugallu'nun göksel arketipi Aslan Takımyıldızı ve Kusarikku'nun göksel arketipi Centaurus (Er-Boğa) Takımyıldızı'dır.

Ugallu ile bir mızrak tutan sağda bir Kusarikku

Girtab-lilu "Akrep Adam" olarak belirir. Göksel arketipi Akrep Takımyıldızı'dır. Akrep daima yer altı ile ilişkilendirilen bir hayvandır. Akrep Adam karanlıklar ülkesi Kurnugi'ye girişi sağlar. Şamaş yani Güneş her gün dışarı çıktığında onun için kapıları açar ve geceleri yer altı dünyasına döndüğünde arkasından kapıları kapatır. Yani yer altı dünyasının bekçisidir. Elindeki ok ve yay, Yay Takımyıldızı'nı ifade eder. Akrep ve Yay takımyıldızları gökyüzünde yan yanadır.

Girtab-lilu "Akrep Adam"

Kulullu, balık adam şeklindedir. Göksel arketipi Balık Takımyıldızıdır.

Uridimmu, kuduz köpek ya da deli uluyan köpek olarak tanımlanır ve göksel arketipi Lupus Takımyıldızı yani Kurt Takımyıldızı'dır.

Maya kültüründe de galaktik merkez biliniyordu ve bir "Top Oyunu" ritüeli şeklinde tekrar ediliyordu. Maya ikonografisinde de kara delik aslına uygun biçimde kara bir delik şeklinde ifade ediliyordu. Top Oyunu için kullandıkları delik etrafında ise çift su canavarı ya da karşılıklı iki ejderhayı andıran bir yaratık olması eski Sümer mitleriyle örtüşür.

MS 682 ile 701 arasına tarihlenen top oyunu sahneleri (Resim: Dallas Sanat Müzesi)

Mayaların çift ejderha ile simgeledikleri galaktik merkezi ifade eden ve top oyunu için kullandıkları yapı.

Türk mitlerinde ise evrene "Ejderha" ya da "Büke" denmesi ve kozmosu iki ejderhanın çevirdiği düşüncesi vardır ve aynı düşüncenin devamıdır. Hayat ağacı bu ejderha ya da canavarın ağzından büyür. Hayat ağacı elbette dünyadan bakıldığında, kara delikten yukarı doğru uzanan Samanyolu'dur. Samanyolu bazen hayat suyu yani Absu olarak düşünülür.

Türk Selçuklu sanatında Çift Kurt-Ejder figürü. (12. yy.)

Sümer mitlerinde Absu denizler ve su canavarları, Anzu ise gökyüzü ve kanatlı gökyüzü canavarları bölgesi olarak düşünülür. Absu bölgesi, Jüpiter'in yani Enki'nin yönettiği Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızları ile çevrelenmiş suların ve içindeki yaratıkların yaşadığı kozmik bölgedir. Anzu ise kanatlı varlıklar olan Kartal Takımyıldızı ve Kuğu Takımyıldızı ile çevrelenmiş ve Tanrı Enlil'e yani Satürn'e adanmış ve onun emrinde olan yaratıkların bölgesidir. Bu bölge Yay, Akrep ve Terazi takımyıldızları bölgesini de içine alır. Bu yüzden Sümer mitlerinde sular, Tanrı Enki-Jüpiter ile; hava, Tanrı Enlil-Satürn ile ilişkilendirilir. Elbette astrolojik olarak bu eski Sümer mantık ve düşünce sistemi, yıllar geçtikçe değişecektir. Çünkü MÖ 3000 yılındaki gökyüzü konumu Dünya'nın salınımı yüzünden yer değiştirecek, Satürn-Enlil ve Enki-Jüpiter'e yüklenen anlam ve yönettikleri bölgeler yani takımyıldızlar da değişime uğrayacaktır. Jüpiter Balık

burcunun ve Yay burcunun gezegeni olarak, Satürn ise Oğlak ve Kova burcunun gezegeni olarak bilinecektir. Jüpiter-Enki su ve ateş, Satürn-Enlil toprak ve hava unsuru ile ilişkilendirilecektir.

İlksel deniz, gök ve yerin "birliğinden" oluşan kozmik dağı vücuda getirir. Göksel dağ olarak nitelenen Kutup Yıldızı, kozmik merkezdir (Kramer 2002: 8). İlksel deniz yani galaktik merkezden çıktığı düşünülen Samanyolu, Kutup Yıldızı'na kadar uzanır. Kozmik göksel dağ, evrenin dönme merkezi olan Kutup Yıldızı'dır. Kutup Yıldızı bu şekilde yaratılır. Yaratılış bu merkezden devam eder ve aşağıya doğru yayılır. Kozmik göksel dağdan sonra "Ki" olarak bilinen yeryüzü yani Dünya ve Dünya dağı yaratılır. Tanrı An, Gök ile Tanrıça Ki, Yer yani Dünya ile ilişkilendirilir.

TANRI ANU / Boğa ve Ülker Takımyıldızı

Sümerler MÖ 4000 yılında Mezopotamya'ya gelmiş, Sami ya da Hint-Avrupalı olmayan bir halktı. Sümerler, Dicle ve Fırat ırmaklarının olduğu bölgeye geldiklerinde Samiler burada yaşıyorlardı (Kramer 2002: 33).

Sümer çivi yazısı MÖ 3000'li yıllarda keşfedilmiştir. Fakat Sümer edebî metinlerinin yani epik şiirlerin yazım tarihi MÖ 2000 yıllarıdır. Bu yüzden Sümer mitolojisi incelenirken MÖ 3000 ve MÖ 2000 yılları arasındaki gökyüzü konumları göz önünde bulundurulmalıdır.

Gök ve yer dağı olarak bilinen kozmik dağ, birbiriyle izdüşümü olan iki kozmik bölgededir. Biri yeryüzünün merkezinde olan yersel dağ, diğeri bu yersel dağın uzandığı bölge olan ve Kutup Yıldızı ile ilişkilendirilen göksel dağdır. Bu anlatıya göre gökyüzündeki Kutup Yıldızı haricinde göksel küreler Ay ve Güneş ve takımyıldızlar henüz yoktur. Uzay boşluğunda sadece Samanyolu, Dünya-Dünya Dağı ve Kutup Yıldızı vardır. Yaratılan bu gök dağının (Kutup Yıldızı) ve yer dağının (yersel dağ-Dünya) ardından Gök Tanrısı olan Anu-An, Anunnakiler'i döller. Sümer mitlerinde Tanrı Enlil'in "babasının" Anu olduğu ve onun tarafından döllenerek yaratıldığı anlatılır fakat "annesinin" Ki olduğuna dair bir metin bulunamamıştır (Kramer 2002: 9). Çünkü Tanrı Enlil, Anunnakilerden biridir. Enlil, Anu yani gök tarafından yaratılmıştır ve ikisi de göksel bölgededir. Göksel böl-

genin hâkimi olan Tanrı Anu, yersel bölge olan "Dünya"yı yani kendi eşi olan Tanrıça Ki'yi de döllemiş ve yaratmıştır.

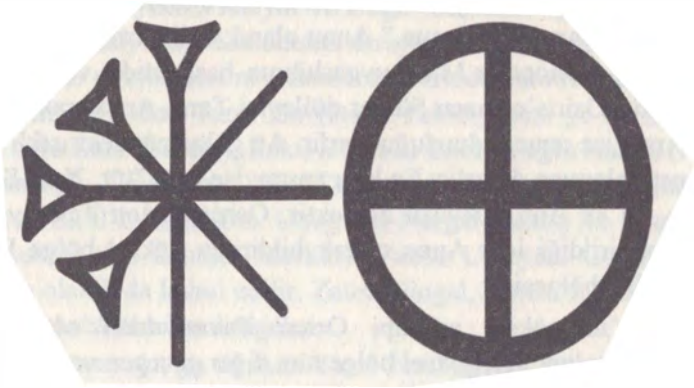
Tanrı Anu'nu göksel arketipi bazı kaynaklarda Boğa Takımyıldızı, bazı kaynaklarda Sirius Yıldızı olarak gösterilir. Bunun nedeni MÖ 3000-2000'li yılllarda bahar ekinoksunun Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na girdiği dönemde başlamasıdır. Arkaik insan bahar ayında evrenin yeniden yaratıldığını düşünür. Bu yüzden yaratılışın başlangıcı olarak da gökyüzündeki bu konumu takvim olarak kullanır. Dolayısıyla Boğa, diğer tüm gezegen ve yıldızları bir anlamda "dölleyen" baş tanrı olarak görülür.

Sümerlerde "dingir" kelimesi tanrı anlamına gelir. Bu sözcük Ural-Altay ve Moğol halklarında kullanılan tengri sözcüğüne çok benzer. Türkçe "dingil" kelimesi dıngıl, dıngır ve dingir sözcükleri ile bağlantılıdır ve yuvarlak dönen şey anlamına gelir. Aslında dingir'in ideogramı, kozmolojik ve göksel bir yıldız işaretiyle ifade edilir. Dingir gökyüzünün döngüsünü ifade eden bir çark biçimindedir. Dingir sembolü hem gök feleği olan ve göksel döngüyü ifade eden gök çarkına, yani bizim çarkıfelek adını verdiğimiz işarete benzer hem de başlı başına bir gezegen ve yıldız işaretidir. Başlangıçta bu simge gök tanrısı An (Anu) An (Ana) biçiminde söyleniyordu ve işaret de gökyüzünün döngüsünü ifade eden 8 uçlu çark sembolü idi. Anu'nun sözcük anlamı göktür.

Sümerlerde Anu, gök tanrısıdır. Sümerlerin yeni yıl bayramında rol alır. Sümer yeni yıl bayramı ekinoks tarihi olan mayıs ayında yani Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na girdiği tarihte gerçekleşir.

Sümer'de Anu'nun ardılı olan dingir yani tanrı düşüncesi; yüksekte olan, ışık saçan, parlak, yağmur gibi anlamları da karşılar. Anu ve Dingir'in tasvirleri ve heykelleri yoktur yani o batın ve aşkın bir tanrıdır (Eliade 2003: 84). Bu ikisinin sembolü ve harf karakteri, "gök çarkı"na benzer 8 kollu yıldızdır. Anu diğer tanrıların babasıdır, tam bir hükümdardır ve bir tahtta oturur. Oturduğu tahttan diğer gökyüzü tanrıları olan Anunnakileri yönetir. Tanrı Anu, bir "zaman tanrısı"dır ve bu 12 bölüme ayrılan gök çarkını yönetir. Ayrıca Anunnaki olarak bilinen ve 7 gezegen ile ilişkilendirilen tanrılar da onun çocuklarıdır. En arkaik tanrı sembolü daire içindeki artı işaretidir. Bu sembol gök-

yüzünü ve yeryüzünü 4 bölüme ayırır. 12 takımyıldız üçerli guruplar hâlinde bu 4 bölüme yerleştirilir. Sümer mitlerindeki Tanrılar da bu 4 ana bölgeyi yönetir.

Anu ya da Dingir olarak adlandırılan tanrının simgesine bakıldığında, 4 ana yön ve 4 ara yönü ifade edecek biçimde, 8 kollu bir işaret olduğu görülür.

Bazı kaynaklarda Anu'nun "çakal başlı" olduğu söylenir. Mısır tanrısı Anubis'in onunla bağlantılı olduğu da düşünülür. Anu diğer Anunnakileri dölleyen parlak ışık saçan bir gök cismidir. Anu'nun göksel arketipinin Sirius Yıldızı olduğu düşünülürse bu Sirius'un gökyüzündeki en parlak yıldız olmasındandır. Mısırlılar takvimlerini Sirius döngüsüne göre başlatır. Sümer dilinde An-Anum tanrıların tamamını içeren Tanrı listesi demektir. *(http://www.metaphysicspirit.com/books/The%20Sirius%20Mystery.pdf)*

Anu ya da Dingir adı verilen tanrının diğer tanrıları yaratan en büyük tanrı olması da bu yüzdendir. Çünkü Sirius arkaik insan düşüncesine göre, yaratılışın başlangıç yeri olarak kabul edilir. Yaratılışın, bu merkezden perifere ve yukarıdan aşağıya doğru olduğu düşünülür. Yaratılışın merkezinde ve yaratılış piramidinin en üstünde de bu tanrı vardır. Yani An, Anu ya da Dingir. Kozmik dil ile ve sırasıyla okursak Sirius (Anu-Dingir), Toprak Tanrıçası (Ki), Satürn (Enlil) ve Jüpiter (Enki) Evren'i yaratan baş tanrılardır. Gök Anu'ya, yer Enlil'e, Absu-kozmik sular Enki'ye verilmiştir. Sirius da Boğa Takımyıldızı gibi "dölleyici tanrı"dır.

Mısır mitolojisinde Tanrı Osiris için şu dua yapılır: "Selam sana ey Annu'daki yıldızlı Tanrıların ve Kher-aba'daki göksel varlıkların efendisi. Annu'da saklı olan Tanrılardan daha görkemli olan sen Tanrı. Sana selam olsun, ey Antes'teki An, Heru-khuti (Harmachis), uzun adımlarla cenneti aşıyorsun." Annu olarak belirtilen yer aslında Heliopolis'tir. Heliopolis Mısır uygarlığının başkentidir ve Güneş Şehri demektir. Osiris'e bazen Sümer dölleyici Tanrı An olarak da seslenilir. Annu ise onun bulunduğu yerdir. An gökyüzündeki ışıklı bölge ve cennet anlamına da gelir. En kısa tanımı ise "gök"tür. Yani Sümer dilinde An ve Anu gökyüzü demektir. Osiris, Orion Takımyıldızı'yla ilişkilendirildiği için Annu olarak bildirilen göksel bölge Boğa Takımyıldızı bölgesidir.

Osiris'in göksel arketipi Orion Takımyıldızı olarak bilinir. Orion'un bulunduğu göksel bölge tüm diğer gezegen ve yıldızları döllediği varsayılan Boğa Takımyıldızı bölgesidir. Muhtemelen arkaik insanlar Boğa Takımyıldızı'nı, Orion Takımyıldızı'nı, onun köpeği olan Köpek Takımyıldızı'nı ve Sirius'u, ilk yaratıcı tanrı-tanrılar olarak adlandırmışlardı. Anna kelimesi Anu ile bağlantılıdır ve Sümer dilinde cennet anlamına gelir. Cennet gökyüzünde en ışıklı görünen bölge olan, Sirius'un da içinde bulunduğu, Köpek Takımyıldızı, Orion takımyıldızı ve Ülkerlerdir. Bu bölge yani Boğa, Ülker, Orion ve Sirius takımyıldızlarını da içine alan Canis Majör Takımyıldızları "göksel cennet" olarak düşünülür. Burası aynı zamanda Tanrıça İnanna ve Mısır Tanrıçası İsis'in de konağı yani evidir. İkisinin de göksel arketipi Venüs gezegenidir.

Fakat Sümerler diğer parlak takımyıldızları da cennet ile ilişkilendirmiştir. Dilmun ya da Tilmun cennetin ta kendisidir. Bolluk bereket ve refahın hâkim olduğu bir yer olarak tanımlanır. Enki'nin şehri Eridu'nun da bulunduğu Dilmun, güneyde olması nedeniyle Tanrı Enki tarafından yönetilir. Bilindiği üzere Enki'nin göksel olarak yönettiği bölge güney takımyıldızları yani Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarıdır. Cennetin babası ise Anu ve Enki'dir. *(https://en.m.wikisource.org/wiki/Page:Egyptian_Literature_(1901).djvu/29)*

Tanrı Anu yani Boğa Takımyıldızı Anunakiler adı verilen takımyıldızları yaratır ve onları görünmez bir zincir ya da iple bir arada tutar. Çünkü MÖ 3000-2000 yılında takvim başlangıcı yani bahar ekinoksu Boğa Takımyıldızı'ndaydı ve Boğa "baş tanrı" ya da "yaratıcı tanrı" olarak biliniyordu. Kendinden türeyen ve tanrı isimleri verilen 7 küre de onun etrafında döner. Sümer mitlerinde yaratılış silsile şeklinde devam eder. Baş Tanrı An (Boğa Takımyıldızı ya da Sirius), onun iki oğlu Enlil (Satürn), Enki, (Jüpiter) Enlil'in oğlu Nanna (Ay), Nanna'nın oğlu Utu (Güneş), Enki'nin ya da Nanna'nın kızı İnanna (Venüs) ve Enlil'in oğlu Gir. Unug.Gal-Nergal (Mars) ve tanrıların uşağı ve ulağı olan İsimud (Merkür). Yalnız Utu yani Güneş, Ningal'in oğlu olarak da kabul edilir. Zaten Ningal, Nanna'nın hanımıdır ve Ay'ın karanlık tarafını simgeler.

En büyük tanrı An ya da Anu Tanrı Enlil adıyla beliren Satürn'ü yaratır. MÖ 3000 yılında gözle görülen ve diğer göksel kürelere göre dönüş zamanı en uzun olan gezegen Satürn'dür. O, göğün 7. katına yerleştirilir. Hava tanrısı olarak bilinen Enlil'in An ve Ki'yi ikiye ayırdığı söylenir. Daha sonra Enlil ve Ki'nin yani yeryüzünün birleşmesinden, yeryüzündeki "kozmik dağın kraliçesi" Ninhursag doğar. Mitolojilerde yeryüzünde ilk yaratılan varlık, kozmik dağlar olarak görülür. Yeryüzünden göklere uzanan dağlar, Tanrıya en yakın yerler olarak hayal edilir. Bu yüzden ilk olarak dağların yaratıldığına inanılır. Arkaik insanlar yaratılışın, yukarıdan aşağıya ve merkezden perifere doğru olduğunu düşünür. Ninhursag, yeryüzünün de tanrıçasıdır. Ona Ninmah (yüce kraliçe), Nintu (doğurgan kraliçe) adları da verilir. Dünya Ana olarak da tanımlayabileceğimiz Ninhursag, kendi bedeninden bir parçayı, yani toprağı vererek insanın yaratılışında başrol oynar. İnsanı bir anlamda Dünya Ana ya da Toprak Ana yaratır. Ve Ninhursag'tan sonra dünya üzerindeki tüm canlı varlıkları yaratır. O, insanı da yaratarak uygarlığın doğuşunu da başlatmış olur.

Sümer din adamları ve mitoloji yazarları Enlil'i bir bakıma toprak ve dağ ile bağlantılı görmüşler, yeryüzü gibi kozmik bir oluşumdan Enlil'i sorumlu tutmuşlardır. Dağların ve yeryüzünün sorumluluğu eril bir tanrı olan Enlil ve Ninhursag arasında paylaşılmıştır. Bunun nedeni, arkaik insan düşüncesinde Satürn'ün "toprak gezegeni" olması, dağların ve toprağın onun hâkimiyetinde olmasındadır. Türk mitle-

rinde Satürn, "Toprak Yıldızı" olarak anılır. Dolayısıyla göksel arketipi Satürn olan Enlil de yeryüzü ve toprak olaylarına hâkim bir Tanrı olarak anlatılır. Sümer mitlerinde Enlil, "Yerin Efendisi" olarak tanıtılır. Dolayısıyla Enlil, toprak ile alakalı araçlar olan kazma ve sabana da biçim verir. Yılı ikiye ayıran, Yaz Tanrısı Emeş ve Kış Tanrısı Enten'i dölleyen de Enlil'dir.

İnsanın yaratılışında rol oynayan ve "Dünyanın Ebesi" ünvanı verilen Ki, daha sonraki yıllarda Ninhursag, Nintu, Ninmah isimleriyle anılmıştır. O, yani Dünya Ana, yeryüzündeki tüm varlıkların hem ebesidir hem de anasıdır. Nippur, Tanrı Enlil'e adanmış kent olarak, gökyüzündeki arketipi Satürn olan kutsal Enlil tapınağının da bulunduğu bir merkez hâline geldi.

Nanna-Sin'in bir kayıkla gökyüzündeki kozmik denizde dolaştığı varsayılırdı. Aslında kayığa benzetilen; kendisinin, yani Ay'ın hilal hâlidir. Yıldızlar, Nanna'nın güttüğü inekler ve boğalar şeklinde düşünülür. Nanna'nın yani Ay'ın asıl güttüğü mitolojik ve kozmik hayvan Boğa Takımyıldızı olarak hayal edilir.

Nanna'nın sahibi olduğu ve yönettiği bölge, merkezde Boğa Takımyıldızı'nın olduğu, Koç, Boğa ve İkizler Takımyıldızı bölgesidir. Aslında Ay bu bölgeyi hem Güneş hem de Venüs'le paylaşır. Çünkü doğu, Güneş'in de Ay'ın da doğduğu yöndür. Doğu yönü İnanna'nın da söz sahibi olduğu bölgedir. Çünkü İnanna-Venüs Boğa burcunu yönetir. Batı yönü de aynı şekilde Ay ve Güneş ile ilişkilendirilir. Batı yönüne, merkezde Akrep Takımyıldızı olmak koşulu ile, Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızları yerleştirilir. Çünkü batı, Ay ve Güneş'in battığı yöndür. Bu yüzden batı, yer altı dünyası ve ölüler âlemi ile ilişkilendirilir. Bu yönün asıl sahibi ise Satürn yani Tanrı Enlil'dir. Onun oğlu olan Nergal yani Mars da bu bölgeyi yönetir. Batı yönü ile ilişkilendirilen bir başka gezegen, Tanrıça İnanna olarak karşımıza çıkan Venüs gezegenidir. Venüs'ün gökyüzünde görünmediği 7 gün, onun ölüler âlemine indiği şeklinde yorumlanır. Venüs'ün diğer yüzü, kötü kız kardeşi Ereşkigal'dir ve Ereşkigal yer altı dünyasının tanrıçasıdır.

Venüs 260 gün boyunca Sabah Yıldızı olarak görünür. Bu 260 günden sonra 60 gün gökyüzünde görünmez. Daha sonra Akşam Yıl-

dızı olarak doğar ve Güneş'in batışından sonra 260 gün bu pozisyonda kalır ve 7 gün sonra tekrar Sabah Yıldızı olarak doğar. Mayalar dâhil bütün kültürler Venüs'ün Sabah Yıldızı olarak doğmasını uğursuz sayar. Bu durum 8 yıllık bir döngü oluşturur.

Kuzey ve güney aksına yerleştirilen takımyıldızları ise yine Enlil ve Enki başta olmak üzere Ay ve Güneş sahiplenir. Güney yönüne yerleştirilen, merkezde Kova Takımyıldızı olan, Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarını kapsayan bölge Tanrı Enki'nin, Nanna-Ay'ın ve Utu yani Güneş'in sorumluluğundadır. Kuzey yönüne yerleştirilen, merkezde Aslan Takımyıldızı olan, Yengeç, Aslan ve Başak takımyıldızlarını kapsayan bölge ise Tanrı Enlil, Utu-Güneş ve Nanna-Ay'ın sorumluluğundadır. Bu bölge ayrıca Merkür gezegeni ile bağlantılıdır.

Tanrı Enlil'e adanan Nippur kentinin göksel arketipi Büyükayı Takımyıldızı'dır. Büyük Ayı Takımyıldızı kuzey yönüne konumlanır ve Aslan burcunun hemen üzerinde yer alır (Eliade 2002: 22).

Utu yani Güneş ise 4 mitolojik hayvanın koşulduğu iki tekerlekli araba sürer. Bunun sebebi Güneş'in 12 aylık döngüsü ile, 4 mevsimi yarattığı inancı ve Güneş'in doğduğu ve battığı yönlere göre 4 yönün işaretlenmesidir. 4 sayısı, 4 mitolojik hayvan ve sonraki çağlardaki mitolojilerde ise 4 at ilé ilişkilendirilmiştir. Bu 4 mitolojik hayvan aslında gökyüzünde 4 yöne yerleştirilen, 4 takımyıldızı simgeler. Bunlar Sümer astronomisinde oluşmaya başlayan; Boğa, Akrep, Aslan ve Kova takımyıldızlarıdır. Sümer mitlerinde takımyıldızlar ve gezegeneler, Kutup Yıldızı etrafında dönen inek-boğalar şeklinde düşünülür. (MÖ 3000-2000 yılında Kutup Yıldızı, Thuban Yıldızı idi.)

Türk mitolojisinde ise çoğunlukla at şeklinde hayal edilir. Bu yüzden Sümer tanrılarının başlıkları, ki buna Tanrıça İnanna da dâhil, boğa boynuzları biçimindedir. Çünkü sonuçta Sümer mitlerinde tasvir edilen Enki Enlil gibi tanrılar birer tanrı-gezegendir. Güneş'in-Utu'nun sürdüğü araba, Kutup Yıldızı etrafında dönen Büyükayı Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Arkaik insanlar mevsim değişimlerini, Büyükayı'nın kepçesinin ya da kuyruğunun gösterdiği yöne göre anlar. Bazı mitolojilerde Güneş'i taşıyan şey at arabası olarak düşünülür. At arabası Güneş'i taşıyarak mevsimleri oluşturur. Sümer mitle-

rinde Büyükayı Takımyıldızı at arabası olarak düşünülmüş ve kuzey yönünü yöneten Tanrı Enlil (Satürn) ile ilişkilendirilmiştir. Büyükayı'nın zamanı yarattığı düşüncesi çok arkaiktir ve en büyük zaman yaratıcısı Satürn olarak kabul edilir. Satürn-Kronos, en hassas zaman ölçüm aracı olan "kronometre"ye adını vermiştir. Saat üzerindeki akrep Satürn'ü, yelkovan Jüpiter'i simgeler. Saatin merkezi Kutup Yıldızı, etrafında dönen iki gösterge ise Büyükayı Takımyıldızı'dır.

Aslında arabanın tekerleği, 12 dilimli ya da 8 dilimli olan, "Güneş Tekerleği" olarak da bilinen "çarkıfelek" sembolüdür. Tekerleğin 12 dilimi, Güneş'in dünya etrafındaki dolanım süresi olan 12 ayı gösterir. 8 sayısı ise Güneş'e göre ayarlanan 4 ana yön ve 4 ara yönü ifade eder.

"Göklerin Altın Taçlı Kraliçesi" olarak nitelenen İnanna'yı ise 7 köpek götürürdü. Evcilleştirilmiş ve tasmalı köpekler, Sümer mitlerinde de yer alırdı. İnanna''nın 7 köpeği olarak beliren mit motifleri, 7 yıldızlı Ülker Takımyıldızı ile bağlantılıdır. Çünkü Ülker Takımyıldızı Boğa Takımyıldızı'nın içindedir ve bu takımyıldızını, İnanna yani Venüs yönetir. Dumuzi'nin köpekleri ise Orion Takımyıldızı'nın hemen ayağının dibindeki, Büyük Köpek ve Küçük Köpek (Canis Major ve Canis Minor) takımyıldızlarıdır. Dumuzi'nin göksel arketipi Orion Takımyıldızı'dır ve yılın 6 ayını gökyüzünde, diğer 6 ayını yer altında geçirir. Dolayısıyla yer altına indiğinde köpekleri de ona eşlik ederdi. İnanna olarak beliren figür olan Venüs, 7 gün yer altına yani ufuk çizgisinin altına iner ve tekrar doğu ya da batı yönünden doğar. O yer altına indiğinde Ülkerlerin de yani bu 7 köpeğin de yer altına indiği düşünülür. Ülker Takımyıldızı MÖ 3000-2000'li yıllarda en önemli göksel sembol ve takvim belirleyicisi idi. Onun gökyüzünde 40 gün görünmemesi ve daha sonra yeniden görünür hâle gelmesi, ölmesi ve yeniden doğması şeklinde düşünülürdü. Kış ayının bitiminde Ülkerler Güneş ile birlikte doğup onunla birlikte batar. Bu döngü 40 gün sürer. 40 günün sonunda Ülkerler yeniden gökyüzünde görünmeye başlar ve bahar mevsimini müjdeler. Ülkerlerin 40 gün süren bu yer altı yolculuğu Sümerliler tarafından "yas" olarak anılmıştır. 40 ile ilgili inanışlarında bu arkaik yas ritüeli ile ilişkili olduğu düşünülür.

Sümer ikonografisinde 7 nokta işareti Ülkerleri simgeler. Mitanni dönemi mühürlerinde bu 7 nokta bir çeşit rozet oluşturmak üzere, merkezî bir noktanın çevresinde 6 nokta olacak şekilde düzenlendi. Bu, günümüzde 6 uçlu yıldıza yani "Hexagram"a dönüşmüştür. Sümer devrinde Ülkerler, Güneş diski ve hilal ile birlikte ifade edilirdi (Mez söz s. 229). Bunun nedeni baharı başlatması ve yılı ikiye bölmesiydi. Ay (hilal) geceyi ve 6 ay sürecek olan kışı, Güneş ise gündüzü ve 6 ay sürecek olan yazı ifade ediyordu. Sümer takviminde Ülkerler çok önemli bir gökyüzü sembolü idi.

Bu 7 yıldız gurubuna Sebitti ya da Sebittu adı verilir. Sebitti veya Sebittu, Neo-Sümer, Akad, Babil ve özellikle Asur geleneğinde 7 küçük savaş tanrısından oluşan bir gruptur. Sebitti kelimesi ve varyasyonları tipik olarak "yedi", "yedili grup" veya "yedili" şeklinde çevrilir. Fakat tüm versiyonlarda en belirgin özellikleri "Savaşçı" yapılarıdır. Sebittiler Ninurta-Enlil (Satürn) ve Nergal (Mars) ile ilişkilendirilir. Bu "yedi savaşçı" Ninurta tarafından boyun eğdirilen canavarlar olarak yorumlanır. Yediler, ilk bin yılın başlarından kalma bir metin olan Erra (Erra Nergal yani Mars demektir.) Destanı'nda savaşçı karakterler olarak görünür. Bu 7 yıldız yani 7 savaşçı, Nergal'in yani Mars'ın askerleridir. Bu anlatıda onlar Tanrı Anu'nun yarattıklarıdır ve Anu'yu onun silahları ile ve "eşsiz savaşçılar" olarak savaşa kadar takip ederler. Anu'nun göksel arketipi elbette Boğa Takımyıldızı'dır ve Ülkerler Boğa Takımyıldızı'nın içinde bulunan küçük yedili bir yıldız gurubudur. Bu Sebitti adı verilen 7 savaşçının görünümleri, sanki yürüyormuş gibi her birine bir taç, giysi, silahlar (sağ elinde balta, solda hançer), bronz bir kuşak ve saç bandı, taçları için boynuzlar ve yanlarına asmak için bir yay ve sadak olacak şekildedir. Her birinin rengi kırmızıdır. *(https://en.wikipedia.org/wiki/Sebitti)*

Ninurta Enlil yani Satürn ile alakalı olduğu gibi Yay Takımyıldızı ile ilintilidir. Ninurta'nın boyun eğdirdiği canavarlar olan Sebittiler yani Ülkerler, Yay Takımyıldızı ile 180 derece zıt konumdadır. Ülkerler ufuk çizgisinden aşağı indiğinde Yay Takımyıldızı gökyüzünde görünürdü. Bu durum Ninurta'nın Sebittileri öldürdüğü düşüncesine yol açmış olabilir. Ninurta'nın kişiliği ile alakalı en çok söz edilen yönü savaşçı kimliğidir. Pek çok mit onun Sümer devletinin düşman-

larına karşı sergilediği askerî kahramanlıklarla ilişkilidir. Ninurta Anzu Kuşu'na karşı daima savaş hâlindedir. Anzu Kuşu olarak beliren figürün göksel arketipi Yay Takımyıldızı'nın üzerinde uçan "Kuşlar Bölgesi"dir, yani Kartal ve Kuğu takımyıldızları bölgesi. Ninurta savaşçı olduğu kadar çiftçi bir tanrıdır. Ninurta ürünlerin yetiştirilmesi, tarlaların hazırlanması gibi, çiftçilerin yıl boyunca yaptıkları faaliyetler üzerine öğütler verir. Saban, Tanrı Enlil'in simgesi olduğu kadar Ninurta'nın da sembolüdür (Black 2003: 163).

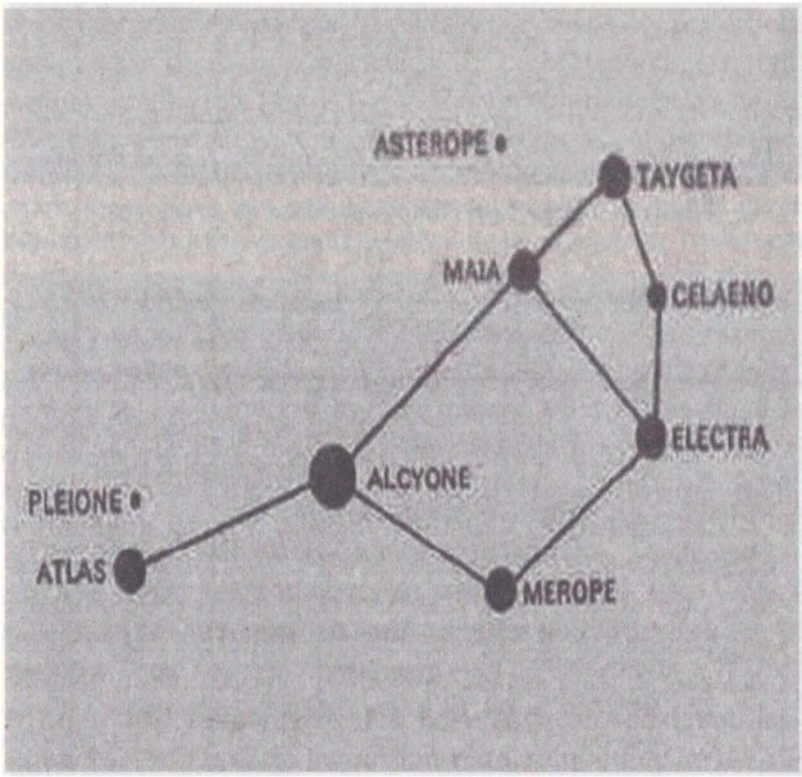
Sebitti yani Ülker'in 7 yıldızı 7 ifrit olarak da anılır. Sümer dilindeki adı İminbi'dir. "Yediler" olarak adlandırılır. Onlar 7 kız ya da 7 erkek olarak da bilinir. Çoğunlukla kötücül karakterler olan Nergal-Mars ve Enlil-Satürn ile ilişkilendirilir. Yediler için Nineveh ve Nemrut'ta tapınaklar inşa edilmiştir. Neo Asur döneminde yedilerin standart ikonografisi olduğu bilinmektedir. Üst kenarları tüylü, yüksek silindirik şapkalar ve kaftanlar giyiyorlardı. Her biri bir balta ve bir bıçak, aynı zamanda ok ve yay taşıyorlardı (Black 2003: 227).

Antik Mezopotamya'da en kutsal sayı 7 idi. Takımyılıdızların 7 yıldıza sahip olduğu düşüncesi vardı ve onları yöneten 7 büyük tanrı 7 göksel küre ile ilişkilendiriliyordu. "Yedi Tanrı" olarak bilinen ayrı bir gurup tanrı Pleiades-Ülker Takımyıldızı ile ilişkilendiriliyordu. Mezopotamya dininde büyüler ve dualar 7 kez tekrarlanmak zorundaydı. Büyü uygulamalarında hastalık yapan 7 ifritin vücuttan dışarı çıkarılması için 7 tanrıya dua edilir ve ayinsel hareketler 7 ya da 77 kere tekrarlanırdı. 7 mühür hastanın boynuna muska gibi asılırdı (Black 2003: 186).

Emel Esin'e göre Çinliler Türklere "Hu" adını verirdi. Hu'ları ise "Mao" adını verdikleri ve uzun saçlı savaşçı bir alpe benzettikleri Ülker Takımyıldızı ile özdeşleştirirlerdi. Bu yıldızın diğer adı "Kara Alp" idi. Türkçe adı Mete olan Hiung-nu İmparatoru Mao-tun'un adının da Mao yani Ülker Takımyıldızı'na verilen isimden geldiği düşünülebilir. K. Shiratori Mao-tun kelimesinin "alp'lerin başı" olduğunu kaydeder. Bu da Kara Alp ve Alp Yıldızı olarak adlandırılan Ülker Takımyıldızı'nın, Mao-tun yani "alplerin başı" olarak anılan Mete Han'a isim olarak verildiğini kanıtlar.

Ülker Takımyıldızı da uzun saçlı bir Türk alpi olarak düşünülür. Alp Yıldızı da denir. Anadolu folklorunda Ülker bir delikanlı, Venüs güzel bir kız olarak anlatılır. Bunların kavuşması baharı başlatır. Ülker'in zirvede-tepede olduğu dönem kış gündönümüdür ve soğuk havanın Ülker Takımyıldızı'ndan geldiği düşünülür.

Kaşgari'ye göre, Ülker Çerig "Savaş sırasında askerî birliklerin aldığı pozisyon" anlamında kullanılan bir tabirdir. Düşman askerlerini pusuya düşürmek için Türklerin arkadan yaptığı bir savaş taktiğidir. Bu bağlamda düşünüldüğünde Ülker Takımyıldızı'nın izdüşüm çiziminin kapan ya da kepçe şeklinde olduğu görülür.

Türkler için Ülker Takımyıldızı önem taşır. Çin kaynaklarına göre uzun örgülü saçlar Türklere özgüdür.

Ninurta 7 başlı Ejderha Musmahhu ile savaşıyor.

Ninurta ve 7 yıldız yani Ülkerler.

Jüpiter 12 burçta 1 yıl kalır ve tüm kültürlerin mitlerinde "Zaman Tanrısı" olarak görev yapar. Sümerler ona gök tanrı, gök baba, gök kralı sıfatlarını verir. Yıldızlar onun ordusudur. O orduların efendisidir. Sonraki yüzyıllarda Tanrı Enki'nin yerini Tanrı Marduk alır ki Enki'nin ve Marduk'un gökyüzündeki arketipi Jüpiter gezegenidir. Marduk'un Babil'deki tapınağının 12 kapılı olması Jüpiter'in 12 yıllık döngüsü ile alakalıdır. Türk mitolojisinde Tanrı Ülgen'in insanları yaratması gibi, Enki ve Marduk da insanları yaratır. Tanrı Ülgen'in de gökyüzündeki arketipi, Jüpiter gezegenidir. Ülgen'in de yer altı sularına yerleştirdiği 3 balığı vardır. Balık sembolizmi Sümer Tanrısı Enki'den Türk mitolojisindeki Ülgen'e kadar sürer. Astrolojik olarak Jüpiter yani Tanrı Enki MÖ 3000 yılından bu yana Balık burcunu yönetir.

En eski çağlardan beri Tanrısal varlıkların işareti boynuzlu bir taçtı. Boğanın neolitik çağdan itibaren varlığı doğrulanan dinsel simgeselliği kesintisiz bir biçimde Sümer kültüründe de devam etmiştir. Arkaik dönemde ve Sümer dininde tanrısal varoluş biçimi gök gürültüsünün gümbürdediği fırtınalı gökyüzü ile tanımlanmıştı. Çünkü gök gürültüsü boğanın böğürtüsü ile özdeşleştirilmişti. Tanrısal varlıkların işaretleri gökyüzünde bir yıldızı temsil edecek şekilde idi. Bu yıldız işaretinin tam karşılığı ise "gökyüzü"dür. Gökyüzündeki yıldızlar ve gezegenler ile ilişkilendirilen tanrı ve tanrıçaların, gece göğünde çok güçlü ışık yaydıkları kabul ediliyordu (Eliade 2003: 78). Ur kral mezarlarından çıkan Harp'lar, Ay Boğası'nın sesi olarak tasarlanmışlardır. Arkaik kültürlerden bu yana boğa sesi çıkarmak, daima gökyüzündeki kozmik boğa olan, Boğa Takımyıldızı ile bağlantılıdır. Sümer dönemi Harp-Lir'lere baktığımızda bunların daima hilal ve boğa figürü ile işlendiğini görürüz. Tanrı Boğa ya da Baba Boğa'nın sesi harp'larda hayat bulmuştur. Aslında Sümerlerden bu yana kullanılan 7 nota 7 gezegene karşılık gelir (Campbell 1994: 445).

Sümer ve Sümer kültüründen sonra gelen devletler "Akitu" adını verdikleri yeni yıl bayramını, mayıs ve nisan ayında kutlardı. Çünkü ekinoks yani gece ve gündüz eşitliği, Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na girdiği dönem başlardı. Arkaik kültürlerde dünyanın yeniden yaratılmasını ve yeniden doğuşu başlatan tanrının Boğa Takımyıldızı olduğu düşünülürdü. Bahar dönemi, dünyanın yaratıldığı mevsim olarak

kabul edilirdi. Bu bağlamda Jüpiter gezegeni ile de özdeşleştirilen Enki, Ea ve Marduk; mitolojilerde (Enuma Eliş) dünyanın ve insanların yaratılmasında görev alırlar. Enki'nin diğer isimleri; Ea, Enkig, Nudimmud, Ninsiku'dur.

Sümer dini kadim bir din olarak karşımıza çıkmaktadır. En önemli tanrısal dörtlü An, Ki, Enlil ve Enki'dir. An gökyüzü tanrısı, Ki ise yeryüzü tanrıçasıdır. Onların birleşmesinden Tanrı Enlil doğmuştur. Enlil annesi olan Ki'yi yanında götürerek yeryüzünü yaratmıştır. Enlil hava tanrısı olmasının yanında, toprak ile de ilişkilidir. Ona "Ulu Dağ" adı da verilir.

TANRI ENLİL VE TANRI ENKİ

Tanrı Enki, Tanrı Anu ve Tanrıça Ki'nin oğlu olarak bilinir. Kayıtlarda adı Ea olarak da geçen Enki'nin gökyüzündeki arketipi, Satürn'e yani Tanrı Enlil'e göre dünyaya daha yakın bir konumda olduğu için, 6. sıraya yerleştirilen Jüpiter gezegenidir. Onun tapınağının bulunduğu şehir, Ekur'du. MÖ 2000 yıllarında onun sayısal ideogramı ve kutsal numarası "40" idi. Sümerli bilgeler, ortalama 800 yıl boyunca, Jüpiter'in yani Enki'nin, Satürn ile yani Enlil ile 40 kez kavuşum yaptığını bilirlerdi. Bu döngü "Büyük Kavuşum" ya da "Büyük Mutasyon" ismini almıştır. Bu 800 yıllık döngüler; inançların, medeniyetlerin, uygarlık düzeyinin kökten değiştiği zamanlara işaret eder. Eski bilinen doğrular yıkılır ve yerine yenisi inşa edilir. Bu yüzden 40 sayısı hem tek bir insanın hem de toplumsal olarak milletlerin yeniden doğuşunu da ifade eder. 40 sayısı kâmil insanların sayısıdır. 40 yaşına gelmiş insan olgunlaşmış sayılır. Gebelik 40 hafta olduğu için, dünyaya gelen her insanın da "adam kadmon" yani "kâmil" olmasında, 40 sayısının önemli olduğu düşünülür. Bu yüzden her yapılan iş için 40 sayısı ile bağlantı kurulur. Ölülerin 40 gün sonra öteki dünya ile frekanslarının uyumlandığı ya da ruhun 40 gün sonra bu dünyayı terk ettiği gibi bir anlayış vardır.

Enki gibi diğer tanrıların da özel sayıları vardı. 20 Utu-Güneş'in sayısı, 30 Nanna-Ay'ın sayısı, 50 Tanrı Enlil-Satürn'ün sayısı idi (Black 2003: 186).

Tanrı Enki'ye dönecek olursak o, Anu'nun döllediği Anunnakiler adı verilen tanrılardandır. Bu tanrıların ilki elbette Enlil'dir. Sırasıyla Anu, Ki, Enlil ve Enki; Sümer mitlerinin başrol oyuncusu olan tanrılardır. Enil ve Enki, Anu'nun oğullarıdır.

Daha sonra Tanrı Enlil, geceyi aydınlatsın diye Tanrı Nanna-Sin'i yani Ay Tanrısı'nı yaratır. Nanna ise Güneş Tanrısı Utu ve İnanna yani Venüs'ü yaratır. Enlil yani Satürn, diğer göksel cisimleri yaratan dölleyici tanrı olarak gökyüzündeki diğer gezegen-tanrıları yaratır. Tanrı Enki ise yeryüzü ile alakalı tanrıçaları döller ve yaratır.

Enki suların tanrısı olarak biliniyordu ve Sümer düşüncesinde "su" bolluk bereket ve özellikle "yaratılış" ile alakalı bir kavramdı. Enki, bilge bir tanrıydı ve büyüler, dinsel ayinler onun adıyla yapılırdı. Uygarlık ve sanat da onunla birlikte anılırdı. Enki; Ea, Enkig, Nudimmud, Ninsiku olarak da bilinirdi. Sümer'de Nudimmud, "insanlığın kurucusu" anlamına geliyordu ve Tanrı Enki'nin başka bir adıydı. Tanrı Enki'ye "Absu'nun Ala Geyiği" denir. Onun ala geyik olarak düşünülmesi sembolleri arasında balık dışında geyiğin de olduğunu gösterir. Absu'nun yani gökyüzündeki Samanyolu'nun sahibi sayılan Tanrı Enki'nin ala geyik olarak düşünülmesi Türk mitolojisi açısından da anlamlıdır. Çünkü Türk mitlerinde Samanyolu "geyiklerin ayak izleri" olarak görülür. Günümüzde önemli dinî sembollerden olan balık ve geyik imgesinin 5000 yıl öncesine, Tanrı Enki kültüne bağlandığı da görülüyor.

Onun kızı Nanşe (Terazi Takımyıldızı) ve oğlu Adapa (Herkül Takımyıldızı) olarak görülür. Fakat mitlerde 12 takımyıldız onunla ilişkilidir.

Sümer döneminde tanrılara "balık" sunulması onun Tanrı Enki ile bağından kaynaklanır. Balık bolluk bereket simgesidir ve gökyüzündeki balıklar ile dolu olan sulu bölgeyi de Tanrı Enki yönetir. Fırat ve Dicle nehirlerini sembolize eden ve Absu olarak gökyüzünde beliren Samanyolu, su tanrısı sayılan Enki'nin yerleştiği yer olarak kabul edilir. Enki, bilge tanrıdır ve balık simgesi bilgeliği ifade eder. Eski Mezopotamya mühürlerinde ve tılsımlarında koruyuculuğu olduğu düşünülen balık sembolü kullanılır. Bazı silindir mühürlerde balık kostümü giymiş rahipler hasta insanlara musallat olan kötü ruhları kovar.

Tanrı Enki'nin iyiliksever olması ve bolluk bereket temaları ile ilişkilendirilmesi ritüellere bu şekilde yansır. Mezopotamya tapınaklarında da bu figürün bulunması onun koruyucu ve tılsımlı özelliğini gösterir. Apkallu adı verilen ve Tanrı Enki'nin bilgeleri olan balık kostümlü figürler dinsel törenlerde 7 adet olarak tasvir edilir ve onlara 7 Bilge adı verilir (Black 2003: 44-45).

Enki adını An ve Ki'den alır. An, gök tanrısı olan baba, Ki ise yer tanrıçası olan anasının adıdır. Enki, suların ve toprağın altındaki temellerin tanrısı olarak kabul edilir. Enki hayat sularının, ezeli ve ebedî okyanusların ve yer altı sularının tanrısıdır. Güney takımyıldızları ile ilişkilendirilir. Günümüzdeki astroloji bilgisine göre güney takımyıldızları olan Terazi, Akrep, Yılancı ve Yay takımyıldızları, Jüpiter gezegeni tarafından yönetilir. Bu bölge, sonsuz suların, hayat sularının ve dolayısıyla Absu adı verilen Enki'nin yönettiği suların çıktığı yerdir. Galaktik merkez, Yay Takımyıldızı'ndaki Samanyolu'nun dönme merkezi olan kara deliktir. Mitolojilerde bu siyah nokta yani galaktik merkez; sel sularının, tufanların başlangıç noktası olarak kabul edilir. Hayat suları, yer altı suları bu noktadan fışkırır. Mitolojilerde yer altı hayvanları; ejderha, yılan ve akreplerdir. Onların göksel izdüşümleri de kara delik etrafında yer alan, Yılancı Takımyıldızı ve Akrep Takımyıldızı'dır. Fakat MÖ 4000-3000 yılında galaktik merkez bölgesi, Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarının bulunduğu bölgede gözlemleniyordu. Bundan dolayı Tanrı Enki'nin yönettiği yıldız grupları da Oğlak, Kova ve Balık idi. Aslında kara delik yani galaktik merkez, tam da Kova burcundaydı. Galaktik merkezin sahibi Jüpiter gezegenidir. MÖ 3000 yıllarında Balık burcunda daha sonra Kova Takımyıldızı'nda olan galaktik merkez yine Jüpiter'in yani Tanrı Enki'nin evidir. Günümüzde Yay Takımyıldızı'nda olan galaktik merkez Jüpiter tarafından yönetilir.

Enki'nin göksel arketipi Jüpiter gezegenidir. Arkaik dönemlerde Jüpiter takvimi kullanılmıştır. Bu takvim 12 yıllıktır. Jüpiter'in bir tam turu, 12 aya tekabül eder. 12 yıllık takvim, eski Türklerin de kullandığı bir takvimdir. Türkler zamanı Jüpiter ile ölçer. Fransız Sinolog Edouard Chavannes'a göre Jüpiter döngüsü "Türk döngüsü"dür. 12 hayvanlı Türk takvimi Jüpiter döngüsü ile ölçülür. Jüpiter zodyağı 12 yılda tamamlar ve her takımyıldızda 1 yıl kalır. Günümüzdeki Çin

yeni yıl bayramı da Jüpiter ölçü alınarak yapılır. Kadim astrologlara göre Satürn ve Jüpiter zaman yöneticileridir. Bir Sümer şiirinde Enki'nin (Jüpiter) ayları ve zamanı nasıl düzenlediği anlatılır. Enki için "Günleri sen sayarsın, ayları yerlerine sen koyarsın." denir. O, insanların hükümdarıdır. Herkese hüküm verir ve kaderlere hükmeder. Yeryüzüne bolluk ve bereket getiren de odur. İnsanların bolluk bereket ve barış içinde yaşamasını sağlar.

Enki'nin bu özelliklerinden de anlaşılacağı üzere Enki'nin sıfatları, Jüpiter'in özellikleri ile örtüşür. Arkaik dönemde gelecek 12 ayın nasıl geçeceği, 1 yıllık Jüpiter takvimine göre tahmin edilirdi. Bu öngörüler Jüpiter'in bulunduğu takımyıldız ve onunla açı yapan diğer 6 küre ile hesaplanırdı. Kaderi o belirler ve insanlara hükmederdi. Jüpiter; bolluk, bereket, üreme ve çoğalma gibi kavramlar ile bağlantılı olan "zengin" bir gezegendir. O yüzden Enki, kral olarak tanımlanır. Türk mitolojisindeki Bay Ülgen'in de sıfatlarından biri, "Bay" yani zengin tanrıdır. Enki, "Yıldızların Çobanı" sıfatıyla da bilinir. İnsanların kaderlerini belirlediği gibi, yıldızların kederlerini de o belirler. Barışı ve huzuru o sağlar.

Ab kelimesi Arapça su anlamına gelir. Sümer dilinde Absu kelimesiyle bağlantılı olduğu açıktır. Sümerce "ab: su", "zu: bilgi" demektir. Absu sadece bir su değil bilgeliğin ve tanrının ilhamının da aktığı yerdir. Nitekim "ab-ı hayat" hayat suyu demektir ki, Absu'nun da anlamı "hayat suyu'dur" Enki'nin hayat sularının yaratıcısı ve bekçisi olduğu varsayılabilir. Mitolojilerde hayat suyu, gençlik çeşmesi vb. adlarla geçen büyülü suları ejderhalar, yılanlar ve yaşlı bilgeler bekler. Türk mitlerinde hayat suyunun başını Tata adı verilen ak sakallı bir bilge bekler. Bu sudan içmek hiç de kolay değildir. Yola çıkan kahraman, ejderhaları ve canavarları öldürebilirse bu sudan içebilir ve sonsuz hayata kavuşabilir. Absu, Enki'nin tapınağıdır ve burayı Lahmu ve Lahamu adındaki iki yılan bekler.

Enki'in evi Eridu şehridir ve Eridu'nun diğer adı Absu'nun evidir. Eridu Basra Körfezi'ne kıyısı olan çok verimli zengin topraklar üzerine kurulmuş bir şehirdi. Absu adı verilen ve Enki tarafından yönetilen sular, muhtemelen bu körfeze dökülen sular ve körfez ile bağlantılıydı. Fırat ve Dicle nehirleri Basra'ya dökülmeden önce birleşir ve Basra Körfezi'ne dökülür. Sümer kültüründe bu bölge "Dilmun" olarak adlandırılır. Dilmun ya da Tilmun cennetin ta kendisidir. Bolluk

bereket ve refahın hâkim olduğu bir yer olarak tanımlanır. Enki'nin şehri Eridu'nun da bulunduğu Dilmun, güneyde olması nedeniyle Tanrı Enki tarafından yönetilir. Bilindiği üzere Enki'nin göksel olarak yönettiği bölge güney takımyıldızları yani Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarıdır. Dilmun Sümer mitlerinde "Kutsaldır Dilmun, Saftır Dilmun, Işıklar saçar Dilmun" şeklinde övülür. Ve Enkinin eşi Ninsikila ile oraya yerleştiği anlatılır.

Bu mitsel şiirden de anlaşılacağı gibi, göksel bir olay, lirik bir dille anlatılıyor ve göksel arketipi Jüpiter olan Enki'nin, güney-yaz takımyıldızları konumundaki yerini vurguluyor. Dilmun ülkesi hayat suyunun ve hayat ağacının çıktığı yer kabul edilen kara delik ve Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızları bölgesinin, yersel izdüşümüdür. Bu bölge, Jüpiter yani Enki tarafından yönetilir. Mitolojilerde tufan, kara delik ve onun çevresindeki Takımyıldızlar ile ilişkilendirilir. Tufan sularının kara delikten çıktığı düşünülür. Bu nokta aynı zamanda Absu olarak adlandırılan sonsuz suların çıktığı ve yayıldığı bölgedir. Yerden fışkırdığı da düşünülen sel suları tüm yeryüzünü kaplar ve tufan meydana gelir. Zaten Sümer mitlerinde Dilmun ülkesi, tufan sonucu sel baskınına maruz kalır.

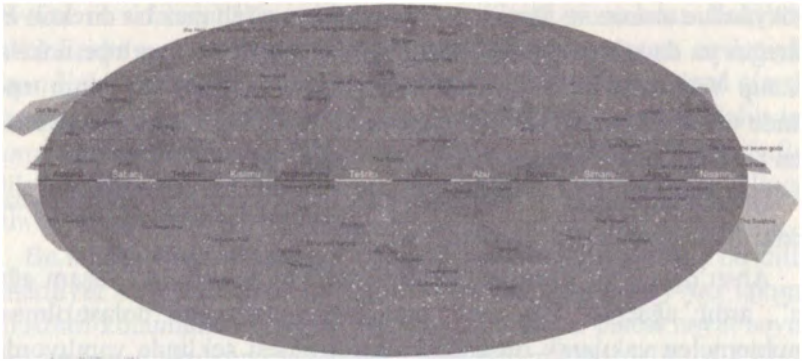
Enki'nin tapınağı olan Eridu şehrinin göksel arketipi galaktik merkez, yani en derin nokta olan kara deliktir. Bu nokta, Evren'in ve Samanyolu galaksisinin dönme merkezidir. Sümer mitlerinde Enki'nin şehri olan ve Dilmun'da bulunan Eridu şehrinden büyüyen hayat ağacı tasvir edilir. Bu hayat ağacının adı Mes ağacıdır. Bu ağaç Absu'ya yani Samanyolu'na dikilmiştir. Bu ağaç dünyanın direği olarak tasvir edilir. Sümer mitlerinde bu ağaç ejderhaya benzetilir ve dünyayı koruduğu düşünülür. Eridu'da Enki'nin tapınağı E-absu (Absu Tapınağı) olarak bilinir.

Dünya mitlerinde hayat ağacı ve hayat suyu motiflerinin göksel arketipi Samanyolu'dur. Samanyolu, kara delikten çıkan bir ağaç ya da akarsu olarak düşünülür. Türkçe Süt Ak Göl ve İngilizce Milkyway olarak tanımlanmasının nedeni budur. Samanyolu, kara gecede yıldızların ışıltısıyla parlayan ışıklı bir yol gibi de görülür. Yukarıdaki şiirde Mes ağacı işte bu Samanyolu'dur. Mit ve masallarda ejderhalar ve yılanlar bu ağacın köklerine sarılmış biçimde tasvir edilir. Ağacın köklerinden hayat suyu akar. Sümer mitolojisinde de durum böyledir. Ağaç âdeta bir ejderhaya benzetilir. Bu ağaç, Axis Mundi yani dünyanın merkezinden

gökyüzüne uzanan ve tüm evreni ayakta tutan görünmez bir direktir. Bu direğin ya da ağacın göksel arketipi olan Samanyolu'nun tepe noktası, Kutup Yıldızı'na kadar uzanır. Kutup Yıldızı bu dünya ağacının tepesinde yer alır. "Absu'ya kurulu olan sen" tabiri, hayat sularından yükselen hayat ağacını yani mes ağacını ifade eder.

Enki, hayat ağacı ve hayat suyu ile alakalı mitlerde başrol oynar. Enki Absu'nun dağ keçisi olarak da bilinir.

Absu'dan, yani hayat sularından büyüyen bir başka "yaşam ağacı", ardıç ağacıdır. Bu şiirde ardıç ağacı dallarının dolaştırılması, muhtemelen yakılarak tütsüsünün gezdirilmesi şeklinde yapılıyordu. Ardıç ağacı tütsüsü Türk Şaman kültüründe de kötü ruhları kovmak için kullanılır. Bu arınma töreninde "keten elbiseliler" şeklinde bahsettiği kişiler, din adamlarıdır. Demonları kovmak için gezdirilen bu ardıç dalları, Absu adı verilen hayat suları için yapılıyordu. Absu'daki Enki'nin tapınağına, kutsal sular serpiliyordu. Su serpmek Türk geleneklerinde de vardır, "kırklamak" olarak bilinir. Bizim "okunmuş su" şeklinde tabir ettiğimiz kutsal sayılan suyun, Enki'nin tapınağına serpilmesi, bu yerin kutsanması ve demonlardan arındırılması demektir. "Absu'nun Dağ Keçisi" sıfatı Tanrı Enki için kullanılır. Tanrı Enki'nin Absu'ya demir atması demek, Jüpiter'in galaktik merkez bölgesi olan Kova Takımyıldızı'na yani kendi yönettiği burca girmesi demektir. Jüpiter kendi burcunda çok daha zengin hâle gelir, bolluk ve bereket dağıtır. Sümerlerin Absu şeklinde adlandırdıkları bölge, galaktik merkez etrafında bulunan Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarını kapsayan bölgedir. MÖ 3000 yılında Oğlak, Kova ve Balık burçları güney takımyıldızları yani yaz takımyıldızları olarak biliniyordu. Bu Takımyıldızlar bahar ve yaz geceleri gökyüzünde gözlemleniyorlardı. Bundan dolayı Tanrı Enki'nin simgeleri, keçi, balık, sular, hayat suyu, hayat ağacı gibi, arketipleri gökyüzünde olan takımyıldızlardı. Enki'nin kendisi ise Jüpiter gezegeniydi. Jüpiter yani Enki; Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızları arasında kalan bölgeyi yönetiyordu.

Babil dönemi göksel harita

Bu yüzden Sümer silindir mühürlerinde ve sanat eserlerinde, galaktik merkezden yükselen ağacın dallarını yiyen, 2 oğlak resimlenir. Bu oğlaklar Enki'nin keçileridir ve Oğlak Takımyıldızı'nı ifade eder. Oğlak ya da keçi sembolizmi, zamanla geyik sembolizmine de evrilmiştir. Mitolojilerde, "ölümsüzlük otu"nu yiyen keçi ve oğlakların, sonsuz hayata kavuştukları anlatılır. Ölümsüzlük otu ya da ağacı, kara delik adı da verilen bir merkezden büyür. Burası Samanyolu'nun dönme merkezi olarak kabul edilir.

Samanyolu'ndaki yıldızlar "geyiklerin ayak izleri" şeklinde düşünülür.

Dünya ağacı ve keçiler

Sümer epik şiirinde dünya ağacı olarak tanıtılan mes ağacının dışında, bir de dünya direği kavramı göze çarpar. Bu direk yelken direğine benzetilir. Koruyucu bir gölgelik gibi olduğu düşünülür. Evrenin üzerine dikilen bu direğin insanları teskin ettiği anlatılır.

Aslında yukarıdaki satırlarda anlatılan sembolizm, mitologlar için çok açıktır. Yelken direği, göğün direği olarak kabul edilen ve kara delikten başlayıp Kutup Yıldızı'na kadar uzanan simgesel bir direği ifade eder. Bu kavram tüm dünya mitlerinde yaygındır. Bu direk, yeryüzünün merkezi sayılan Absu'dan yani galaktik merkezden çıkan sularla özdeşleştirilen, Dilmun bölgesinin verimli topraklarıdır. Gökyüzündeki arketipi Samanyolu olan bu görünmez direk, hayat ağacı olan mes ağacı ile de ilişkilendirilir. Bu şiirde, kozmik merkez, kozmik ağaç ve kozmik direk; yelken direği olarak ifade edilmiştir. Yelkenin direği bir "gölgelik" şeklinde tarif edilmiştir ki mitlerde dünya ağacı ya da hayat ağaçları "gölgelik" olarak anlatılır. Yelkenin ya da ağacın gölgesi kavramı, aslında Samanyolu galaksisinin yeryüzündeki gölgesi yani "izdüşümü"dür. Sümer mitlerinde bu izdüşüm, Eridu şehrinin de içinde bulunduğu ve Dilmun olarak adlandırılan Dicle ve Fırat nehirlerinin Basra Körfezi'ne döküldüğü verimli topraklardır. Zaten şiirin sonunda da evrenin direği şeklinde yapılan bir vurgu vardır.

Türk mitlerinde de "göğün direği" kavramı vardır. Bu direk bazen kazık olarak da tabir edilir. Altın Direk, Demir Direk adı verilen bu hayali direk tüm evreni yerinde tutan Kutup Yıldızı'na kadar uzanır. Tüm evren bu direğin etrafında döner. Bundan dolayı Polaris Yıldızı'na, Demir Kazık adı da verilir. Mit yazarları kendi yaşadıkları ve, bolluk ve bereketin hâkim olduğu toprakları, "dünyanın merkezi" şeklinde hayal eder. Bu merkezden çıkıp göğe yükselen direğin, gökyüzündeki galaktik merkez, Samanyolu ve Kutup Yıldızı ile bağlantılı olduğunu düşünür. Galaktik merkez ya da diğer adıyla kara delik, tüm Samanyolu galaksisinin etrafında döndüğü, yıldızların yaratıldığı ve aynı zamanda yok olduğu, yani öldüğü bir yerdir. Arkaik insanlar gökyüzüne baktıkları zaman, kıpırtısız nokta gibi görünen bu merkezi biliyorlardı. Ve -inanılır gibi değil ama- yaratılışın buradan başladığını düşünüyorlardı. Bu yüzden cennet tasvirleri de bu bölge ile bağlan-

tılı olarak kurgulanıyordu. Yani cennet kavramının gökyüzündeki arketipsel yeri, kara delikten çıkıp göğe yükseliyormuş gibi devam eden, Samanyolu idi. Âdem ve Havva'nın cennette yediği elma da kara delikten çıkan ve göğe uzanan elma ağacıydı. Cennette ayaklarından akan sular da Samanyolu ile bağlantılıydı. Samanyolu, yeryüzünden göğe bakınca ışıklar saçan, aydınlık ve parlak bir cennet gibi görünüyordu. Elma ağacı, hayat ağacı niteliğinde idi ve yeniden doğuş, yaratılış gibi mitlere de kaynaklık ediyordu.

Sümer mitlerinde Absu yani hayat suyunun çıktığı yer, mes ağacı ve evrenin direği kabul edilen büyük yelken direği, cennet olarak tasvir edilen Dilmun idi. Gökyüzündeki Dilmun yani cennet, gökyüzündeki galaktik merkez bölgesi, yeryüzündeki cennet Dilmun ise Basra Körfezi'nin kıyısındaki zengin topraklardı. Türk mitlerinde de Yayık Han'ın göksel arketipi Yay Takımyıldızı'dır ve adı yayık su anlamına gelir. Sularda yaşayan kocaman bir ejderha şeklinde tasvir edilir. Bu sular elbette diğer mitlerde tasvir edilen hayat sularıdır ve MÖ 3000 yılında Kova Takımyıldızı'nda olan fakat günümüzde Yay Takımyıldızı'nda bulunan kara delikten çıkar.

Sümer mitlerinde Tanrı Enki, "Evrenin Babası" ya da "Evrenin Kralı" olarak tanımlanır. Onun, evrenin direği ya da evrenin ağacının yükseldiği yer olarak kabul edilen Dilmun'u ziyareti, çok önemsenir. O, bu bölgeye geldiği zaman bereketin artacağı anlatılır. Enki'nin Dilmun'u ziyareti bolluk ve bereket getirir.

Günümüz astrologlarına göre Jüpiter'in kara delik ile hizanlanması ve kendi burcu olan Yay burcundaki seyahati, bolluk bereket olarak yorumlanır. Jüpiter 12 yılda bir bu merkezden geçer ve astrologlar tarafından şans ve fırsat olarak yorumlanır. Galaktik merkez "tanrısal bilinç" ile aramızdaki bağ olarak kabul edilir. Bu merkez, tanrısal enerjinin yeryüzüne aktığı ve tanrının peygamberler, şamanlar, kahinler, sanatçılar gibi özel insanlarla bağ kurduğu "kozmik yol" olarak bilinir. 26 derece Yay Takımyıldızı'nda olan kara delik, dünyadan da algılanabilen yüksek bir frekansa sahiptir. Kolektif bilinçaltı dediğimiz, rüyalarda ve esrik durumlarda ortaya çıkan bu enerjinin görünür şekilleri, mitolojiler ve sanat eserleridir. Bunları yaratanlar özel insanlardır.

Lirik Sümer şiirlerinde Dilmun ülkesi, cennet gibi tasvir edilir. Dilmun kötülüğün bulunmadığı âdeta "altın çağın" yaşandığı bir yer olarak tanıtılır. Dilmun, bir bataklık iken Tanrı Enki tarafından ıslah edilmiş; verimli toprakların olduğu ve tarımın yapıldığı bir cennet hâline getirilmiştir. Bu bereketli topraklar üzerinde olan Eridu şehri de Enki adına kurulmuştur. Bolluk bereket ve zenginliğin hüküm sürdüğü ve ziraatın yapıldığı bu yer, Enki ve karısının yerleştiği topraklar hâline gelmiştir. Enki'nin hanımı Ninhursag, Damgalnunna sıfatıyla anılır. Damgalnunna "ülkenin anası" anlamına gelir ki bu tabir, onun toprak tanrıçası kavramı ile örtüştüğünü gösterir. Bunların dışında Ninsikila ve Nintu sıfatları da Ninhursag için söylenir. Daha sonraki çağlarda adı, Mami ve Belet-İli olmuştur. En arkaik mitlerde ise Ki olarak anılmıştır. Ninsikila adıyla da bilinen Ninhursag, Enki'in hanımı Enlil'in kız kardeşidir.

Bu bölge zaman zaman deniz sularının ve tuzlu suların baskınına uğradığında Enki, Güneş Tanrısı Utu'dan suları geri çekmesini ister. Güneş, ışınları ile bu suları buharlaştırarak kurutur ve bu taşkın tuzlu deniz suyu çekilir. Daha sonra Enki, penisinden çıkan ve sperme benzetilen menisi ile toprağı döller, yani gökyüzünden yağmur yağdırır. Kuyular tatlısu ile dolar. Akarsular tarımın gelişmesini sağlar ve tahıl üretimi artar. Ayrıca bu olay Sümer metinlerinde Enki'nin yer tanrıçası ve bitki tanrıçaları olan Ninhursag, Nintu, Ninsar, Ninkura'yı döllemesi şeklinde anlatılır. Her döllediği hanım, bir bitkinin oluşmasını sağlar ve her yeşeren bitki bir hastalığı tedavi eder. Ya da tanrıçaları dölleyerek bir meslekle ilgili tanrıçanın babası olur. Örneğin Uttu adı verilen "Dokuma Tanrıçası" Enki ve Ninkur'un kızıdır. Tanrıça Ninsar, her derde deva olan bir yağdan-merhemden bir ilaç yapılan ve aslı lifli bitki olan Ninkurayı doğurur. Enki kendinden doğan her tanrıçayı dölleyerek, uygarlığın gelişmesinde yardımcı olacak bir icadın da doğmasına neden olur.

Enki ve tanrıçaların yardımıyla, Dilmun ülkesinde yetişen bitkileri, tarım toplumuna geçtikten sonra yapılan ziraatı ve icat edilen sanat ve zanaatları sırasıyla söyleyecek olursak;

1- Bataklık bölgelerde yetişen kamışlar ve sazlıklar
2- Sebzeler ve yenilebilir diğer otlar, yani bahçe bitkileri

3- Lifli bitkiler, baklagiller ve tahıllar

4- Dokuma ve hasır örme sanatı, Tanrıça Uttu bu sanatın hanımı ya da tanrıçası olur.

5- Meyveler

6- Şifalı bitkiler ve otlar.

Bu anlatıdan da anlaşılacağı üzere Tanrı Enki, tarım ve zanaatların ortaya çıkmasını sağlar. Bu olaylar aslında avcı-göçebe düzenden yerleşik düzene geçildiğinin epik anlatımıdır. Yerleşik düzene geçtikten sonra tarım ve bağ-bahçe işleri keşfedilir. Bu çağ değişiminden sonra, zanaat işleri olan dokumacılık, sabanın keşfi, duvarcı ustalığı ve tuğla imalatı gibi meslekler gelişir. Tanrı Enki tüm bu mesleklere bir kişi atar. Örneğin tarımın başına Enkimdu'yu, duvarcı ve tuğla ustası olarak Kulla'yı, inşaat ustası olarak da Muşdamma'yı atar. Aslında atanan bu kişiler, sembolik olarak o mesleğin atası kabul edilir. İbrahimi dinlerde de bu böyledir. Örneğin Hz. Davut, ilk demirci ustası olarak kabul edilir. Aslında "Davut" ismiyle hayat bulan şey, Demir Çağı'na geçildiği dönemin metaforik anlatımıdır. İlk tarım faaliyeti Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın iki oğlunun, Habil ve Kabil'in hikâyesinde anlatılır. Kabil çiftçi toplumunu, Habil çoban-avcı-toplayıcı-göçebe toplulukları ifade eder. Kabil'in Habil'i öldürmesi, bir çağın bitip diğer çağın yani "tarım çağının" başladığını anlatan sembolik bir hikâyedir. Zaten "kabile" terimi de Kabil'den gelir ve yerleşik, birbirine bağlı ve bir arada yaşayan toplulukları ifade eder.

Tanrı Enki; akıllı, zeki, bilge, kaşif, icatçı, yenilikçi bir figür olarak karşımıza çıkar. Nitekim onun yönettiği Kova Takımyıldızı, "kraliyet takımyıldızlarından" biridir. Kova burcu, çağlar boyunca dâhilerin, bilgelerin, bilim insanlarının, kahinlerin, büyücülerin ve din insanlarının burcu olarak görülmüştür. Kova çağı bilimsel ilerlemelerin olduğu, teknolojinin yükseldiği ve yeni keşiflerin yapıldığı çağ olarak yorumlanır. Bu açıdan bakıldığında Tanrı Enki'nin, göksel arketiplerini daha iyi kavrayabiliriz.

Enki zekice ve örgütlü bir biçimde yaratır. Her şeyi çok sayıda ve yeterince uzmanlaşmış ve birbirine bağımlı kısımlara ayırır. Bunların her birinin başına da sorumlu bir tanrı atar. Bu mitolojik "usta başı

tanrıların" görevi de planlanmış ve kumanda edilmiş bu işleri yerine getirebilecek yegâne varlıklar olan insan işçileri himaye etmek, yönetmek, teşvik etmek ve gerekirse zorlamaktır.

Enki'nin yarattığı, insanları yönetmek ve yönlendirmek ile görevli kıldığı tanrılar, kozmolojiktir. Bu tanrılar 12 tanedir ve her biri bir takımyıldızı sembolize eder. Piramit biçimli bir otorite anlayışıdır bu. Evrendeki ve dünyadaki düzen bu şekilde sağlanmış olur.

Enki her yeni icat, keşif ya da zanaatın ardından bunların sorumluluğunu üstlenecek bir tanrı görevlendirir. Başta Enbilulu, Nanna, Nanşe, İşkur, Enkimdu, Aşnan, Kulla, Muşdamma, Sakan, Dumuzi, Utu ve Uttu insanları yönetecek tanrılar olarak atanır. 12, kozmolojik bir sayıdır ve elbette bazı görevlere atandığı söylenen bu tanrıların göksel arketipleri de gökyüzündedir.

Sümer mitlerindeki bu sıralama, Güneş'in 12 aylık, ve en önemlisi Enki'nin yani Jüpiter'in, 12 yıllık yolculuğunda uğradığı takımyıldızları ifade eder. Bu takımyıldızların her biri bir meslek ile ilişkilendirilir. Dumuzi Orion Takımyıldızı'nı ifade eder. Orion ya da Dumuzi "kozmik çoban'dır" ve İnanna'nın sevgilisidir. Orion Takımyıldızı'nın yanındaki, Boğa Takımyıldızı İşkur'dur. İşkur, fırtına ve yağmurlardan sorumlu tanrıdır. Gök gürültüsünü ve şimşekleri o gönderir. MÖ 3000 yılında ekinoks, Dumuzi'nin bulunduğu bölge olan Orion ve İşkur'un yönettiği bölge olan Boğa takımyıldızları konumunda meydana geliyordu. Dolayısıyla bahar ve sonbahar başlangıcı olarak görülüyordu. Bu mevsimler şiddetli yağmurların yağdığı, gök gürültüsü ve yıldırımlar ile yeryüzünün döllendiği ve tarıma hazır hâle getirildiği zaman dilimine denk geliyordu. Fakat İşkur, Tanrı Enki'nin sıralamasına göre Akrep Takımyıldızı ile ilişkilendirilmiştir.

Hitit panteonundaki Tanrıça İşara da Akrep Takımyıldızı ile özdeşleştirilir ve İştar gibi aşk tanrıçası olarak bilinir. Onun şifa gücü olduğu da varsayılır ve tıp tanrıçası olarak görülürdü. Kur sözcüğü yer altı ile ilişkilidir. E-kur yer altında olduğu düşünülen ölüler şehridir (Tanrı Enlil'in şehri).

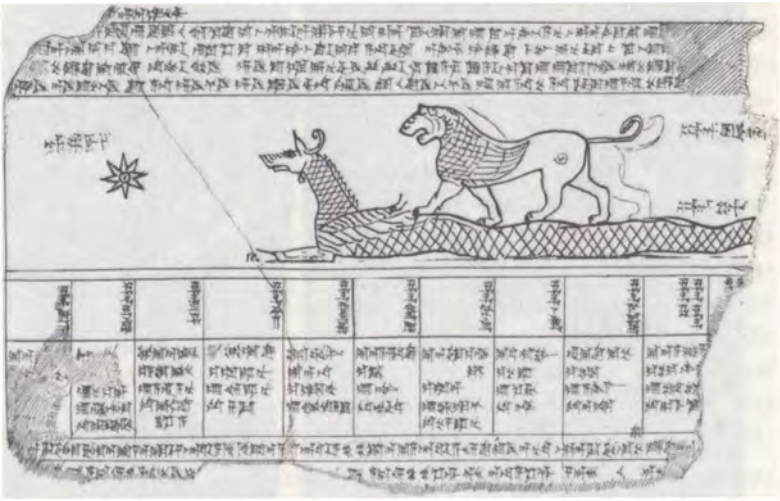
Nanşe; Enki ve Ninhursag'ın kızı olan bir tanrıçaydı. Tanrıça olarak işlevleri çeşitlidir. Sosyal adalet, kehanet, doğurganlık ve balıkçılık tanrıçasıydı. Su kuşlarının ve balıkların da tanrıçasıydı. Babası gibi suyla ağır bir şekilde ilişkiliydi. Basra Körfezi ve içindeki tüm hayvanlar üzerinde hâkimiyeti vardı. Nanşe'in diğer sembolleri su kuşu olan kazlardı. Nanşe adıyla gösterilen tanrıça elbette Terazi Takımyıldızı'dır. Nanşe "sosyal adalet tanrıçasıdır" ve Terazi Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Bir elinde terazi, diğer elinde kılıç tutan tanrıçanın ilk arketipi Nanşe'dir.

Nanşe'nin ikonografilerine baktığımızda sağında ve solunda 2 kaz olduğunu görürüz. Bu iki kaz, terazinin 2 kefesini simgeler. Sümer döneminde muhtemelen Terazi Takımyıldızı 2 kaz şeklinde hayal ediliyordu. Terazinin yönetici tanrıçası Venüs'tür. Nanşe aslında Venüs'ün bu takımyıldızdaki ve burçtaki görünümüdür. Bazı ikonografilerde sağ ve sol eli ile iki tane ağaç tutar. Bu iki ağaç ya da iki kaz sembolizmi, denge ve adaleti de simgeler. Yani Terazinin iki kefesidir.

Tanrıça Nanşe

Zamanla Terazi burcunun terazisi ve yanındaki burç olan Akrep'in kıskaçları olarak da yorumlanmıştır. Enki deniz tapınağını inşa edip onun idaresini de Nanşe'ye verir. Aslında Nanşe Venüs'ün Terazi Takımyıldızı'ndaki konumlandığı addır. Tanrıça Nisaba, Geştinanna gibi Başak Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Nisaba elinde bir "başak demeti" tutarken tasvir edilir. Günümüzdė Başak burcunun simgesi, elinde buğday başağı tutan bir tanrıçadır. Bu tanrıça, Sümer Tanrıçası Nisaba'dır. Enbilulu ise, Aslan Takımyıldızı'nın hemen altındaki Hydra Takımyıldızı'nı karşılar. Hydra, Su Yılanı Takımyıldızı'dır. Enbilulu, Mezopotamya mitolojisinde nehir tanrısıdır. Tanrı Enki tarafından kutsal nehirler olan Dicle ve Fırat'ın sorumlusu olarak görevlendirilmiştir. Ayrıca kanalların, sulama ve tarımın da tanrısıdır. Enbilulu gibi Hydra Takımyıldızı ile ilişkilendirilir ve simgesi boynuzlu yılan olarak kabul edilir.

Enbilulu-Hydra Takımyıldızı ve Aslan Takımyıldızı

Uttu ise Yengeç Takımyıldızı ile simgelenir. Sümer dilinde "örümcek" de aynı anlama gelir. Uttu, dokuma ve örücülük tanrıçasıdır. Örümcek ile de ilişkilidir. Zaten arkaik dönemde Yengeç burcu, eklem bacaklılar familyasından olan örümcek olarak da sembolize edilirdi. İkisinin de 8 ayağı vardır ve göksel arketipleri Yengeç Takımyıldızı ve Ay'dır. Ay ve Yengeç burcu; dokuma, ağ, iplik, öreke, iğ ve insanların kadersel ağlarını ören metaforlar ile bağlantılıdır. Uttu, ağ ören bir örümcek olarak tasvir edilir. Utu İkizler Takımyıldızı bölgesi ile alakalıdır. İkizler Takımyıldızı yönünde bulunan Canis Major Takımyıldızı ile de ilişkili olabilir. Canis Major yani Büyük Köpek Takımyıldızı'nda bulunan Sirius, Sümer kültüründe Güneş ile bağlantılı görülmüş ve mevsimler ona göre ayarlanmıştır. Yaz mevsimi, Sirius'un doğudan yükselmeye başlaması ve Güneş'in ışığında kaybolmasıyla birlikte yaz sıcaklarının başlamasıdır. Antik Yunan'da yazın çok sıcak olan bu günlerine, Sirius'un Büyük Köpek Takımyıldızı'nda bulunmasına ithafen "köpek günleri" denirdi. Yani Güneş Tanrısı olan Utu, Büyük Köpek Takımyıldızı ve Sirius ile kavuştuğu zaman, yılın en sıcak günleri yaşanır ve gökyüzünde parlardı.

Šumugan, Šamagan, Šumuqan veya Šakkan, Mezopotamya ve antik Suriye'de tapılan bir tanrıydı. Hayvanlarla ilişkiliydi. Başlıca özelliği "koç başlı" bir sahtekâr oluşuydu. Šumugan bir çoban tanrısıydı. Bazı metinlerde onun sıfatı "Her Şeyin Çobanı"dır. Bilinen diğer sıfatlar arasında "Yün Tanrısı", "Sürü Hayvanları Tanrısı", "Ot Yiyen Hayvanlar Tanrısı" ve "Sulanan Yerler Tanrısı" sayılabilir. Niteliklerinden bir diğeri de muhtemelen yündü. 14 sayısı, Nergal ile de ilişkilendirilmesine rağmen, onunla bağlantılı olarak kabul edildi. Utu yani Güneş'in oğlu olarak da anılırdı. Šumugan'ın karısı, "Yün Tanrıçası" olarak kabul edilen Ellamesi'ydi. *(https://en.wikipedia.org/wiki/%C5%A0umugan)*

Sakkan ya da Sumugan adı verilen tanrının göksel arketipi, Koç Takımyıldızı'dır. O dağların, ovaların ve ahırların kralıdır; evcil ve süt veren hayvanları korur. Sumugan "Dağların Kralı" olarak adlandırılır. O Koç Takımyıldızı'na uygun biçimde davranarak ahırlar ve ağıllar kurar, onları yağ ve sütle doldurur. Başlıca özelliği koç başlı olmasıydı. Babil döneminde LÚ.ḪUN.GÁ olarak biliniyordu, "tarım işçisi", "çiftlik işçisi" veya "işe alınan adam" anlamına geliyordu. Bu dönemde "Dumuzi'nin Koçu" olarak tanımlandı. Göksel düzene bakıldığında Koç ve Orion Takımyıldızı (Dumuzi) aynı bölgededir. *(https://en.wikipedia.org/wiki/Aries_(constellation)*

Muşdamma, Kulla ile birlikte çalışan tuğla, inşaat ve yapı işleri ile alakalı tanrıdır. Muşdamma "kozmik mimar" olarak görülür. Ziggurat'ların ve tapınakların mimarıdır. Göksel arketipi Balık burcudur. Kulla ise tuğla yapımında görevli tanrıdır ve göksel arketipi Kova Takımyıldızı'dır. Kulla bu iki "duvarcı ustası" tanrı, daha sonraki çağlarda mason locasının da ilk mimarları olacaktır. İkisi de Tanrı Enki ile bağlantılı takımyıldızılardır ve Enki tüm inşa işlerinden sorumlu tanrıdır. Aşnan, Oğlak burcuyla ilişkilendirilir. Enki, ekili tarlaların tohum ve sebzelerini Aşnan'ın yönetimine verir. Aşnan, tahıl tanrıçası olarak anılır (Kramer 2002: 16).

Son olarak Enkimdu, Tanrı Enki'nin atadığı çiftçidir. Göksel arketipi, Dumuzi'nin yani Orion Takımyıldızı'nın karşısında yer alan Yay Takımyıldızı ya da Er-Boğa (Centaurus) Takımyıldızı olabilir. Enkimdu, Tanrı İşkur ile birlikte Orion Takımyıldızı ile ilişkilendiri-

len Dumuzi'nin karşısında konumlanır. Sümer mitlerinde iki zıt karakter olan Dumuzi çoban tanrı, Enkimdu ise tarım tanrısı olarak çatışır. Bu ikisi, Tanrıça İnanna'nın koca olarak seçim yapmak zorunda olduğu iki karakterdir. Bu arada Enkimdu ve Enkidu fonetik olarak çok benzer ve Enkidu'nun göksel arketipi Centaurus Takımyıldızı'dır.

Dumuzi ahırlar ve ağıllardan sorumludur. Hayvanlardan sağlanan yağ ve sütten o sorumludur (Kramer 2002: 16).

Görüldüğü gibi Sümerler tüm mit figür ve karakterlerini gökyüzündeki takımyıldızlar ile sabitlemiştir.

MÖ 1000 yılına tarihlenen ve bizim çağımıza daha yakın mitolojide Anu'nun göğü yarattığını, Ea yani Enki'nin Absu'dan kil alarak tapınakların yenilenmesi işinin başında durması için Tanrı Kulla'yı yarattığını anlatılır.

Karşımızda yine bir kozmoloji miti vardır. Enki yani Jüpiter, Absu olarak adlandırılan ve galaktik merkezden çıkan Samanyolu'ndan bir kil alarak Kulla adı verilen inşaat ve tuğla ustasını yaratır. Deyim yerindeyse kendinden kendini yaratır. Kulla'nın göksel arketipi Kova Takımyıldızı'dır ve bu bölge Tanrı Enki'nin yani Jüpiter'in sorumluluğundadır. Yersel olarak düşünecek olursak, ilk insan Dilmun olarak nitelendirilen Sümer topraklarında yaratılır. Dilmun, cennet anlamında da kullanılır. Samanyolu'nun yersel simgesi Fırat ve Dicle nehirleridir. Fırat ve Dicle, Dilmun'da birleşerek bu toprakları sular ve Basra Körfezi'ne dökülür. Enki "kil" toprağını bu nehirden alır ve insanı yaratır. İlk insan bu topraklarda ya da cennete yaratılmış varsayılır. Bu insanın göksel arketipi ise Kova Takımyıldızı'dır. Enki'nin kilden yarattığı duvarcı ve tuğla ustası, ilk insan Kulla, onun Eridu'daki tapınağını da inşa eder. Enki'nin tapınağının göksel arketipi galaktik merkezdir. Galaktik merkez, çağımızdaki bilim insanları tarafından, Evren'in dönme merkezi olarak kabul edilen kara deliktir. Tüm evren ve yıldızlar bu delik etrafında döner, âdeta burayı bir tapınağın etrafında dönen insanlar gibi tavaf eder. Kara delik, yıldızların yaratıldığı yani doğduğu ve yıldızların öldüğü yani yok edildiği yerdir.

Kozmolojik ve mitolojik olarak bize tüm bu sırları açan Sümerlilerin olağanüstü bir kozmoloji ve astronomi bilgisi vardır. Sümer mitlerinde anlatılan tüm olaylar aslında göksel döngüler ile alakalıdır.

Kara delik, tanrının tapınağı olarak görülmüştür. Burası yaratılışın başladığı ve fakat yaratılmış olanların gittiği ve yok olduğu kapıdır.

Yerleşik düzene geçtikten sonra kadınların görevleri artmıştır. Bir çok zanaat türü kadınların himayesinde yapılmıştır. Bitki örücülüğü, dokuma, şifalı otların pişirilmesi, ocakların yakılması vb. işler, kadınlar ile özdeşleştirildiği için Sümer mitlerinde Enki'nin atadığı varsayılan figürler de dişil olan tanrıçalardır. Bu mesleklerin her birini sembolik olarak bir tanrıça yönetir. Örneğin ebelik mesleğine Doğum Tanrıçası Nintu atanır ve "Dünyanın Ebesi" olur. Nintu adıyla da bilinen Enlil'in kız kardeşi Aruru göbek bağı keskisini elinde tutar ve doğumları o yaptırır. Kralların doğumunu onun yaptırdığı söylenir.

İşin ilginç tarafı marangozluk, ahşap ve metal sanatı da kadınların görevleri arasındadır. Marangoz kalemi, bıçak, çekiç ile cetvel, pergel vb. ölçüm araçları da tanrıçaların himayesine verilir. Ninmug metal işçiliği ile ilişkilendirilir. Marangoz kalemi, gümüş bir çekici, çakmak taşından yapılmış bıçağı ile Sümer'in ahşap ve metal tanrıçası olur.

Tanrıça Nisaba ise Mezopotamya'nın yazı ve tahıl tanrıçasıydı. Nisaba'nın bir lapis lazuliden yapılmış bir cetveli vardır. Sınır işaretlerini o saptar.

MÖ 3000 yıllarında, ülkeler arasında sınır işaretleri de konmaya başlıyor ve ülke sınırları belirleniyor. Bu Sümer anlatısında da yerleşik hayata ve tarım toplumuna geçişin sembolik anlatımları mevcut. Bu görev Tanrıça Nisaba'ya emanet ediliyor. "yer ana" sembolizmi, "toprak ana" kavramı ile bağlantılıdır ve karaların dişil ilke ile ilişkilendirildiğinin göstergesidir. Yerleşik hayata geçtikten sonra tanrılar ve tanrıçalar için tapınaklar inşa edilmeye başlanıyor. Nisaba adıyla beliren tanrıçanın Merkür gezegeni ve Başak Takımyıldızı ile de bağlantısı vardır. Nisaba yer ve tahıl tanrıçası şeklinde gösterilir ve elinde "buğday başağı" taşır. Nisaba ölçüm, geometri ve matematik bilen bir tanrıçadır. Ölçüm cetveli ve ayar cetveli ona verilmiştir. O, gizli bilginin sahibi olan, Merkür gezegeninin etkisindeki hanımdır. Bu hanım Başak Takımyıldızı şeklinde karşımıza çıkar.

Nisaba, Başak Takımyıldızı

Bu arada erkeklerin cinsel ihtiyaçlarının giderilmesi için, "tapınak fahişeliği" şeklinde bir başka meslek beliriyor. Ninisinna, kutsal fahişe olarak bu mesleğin tanrıçası oluyor.

"Nin" kelimesi kadın, ana ve tanrıça anlamına gelir ki bundan dolayı Sümer tanrıçalarının adları daima "Nin" kelimesi ile başlar. Onlar nisan tanrıçalarıdır ve bahar mevsimi ile ilişkilendirilir. Tıpkı mayıs tanrıçaları gibi nisan ve mayıs aylarına da isimlerini vermişlerdir. Türk mitolojisinde May Ana olarak geçen tanrıça ve Yunan tanrıçası

Maia, mayıs ayı ile bağlantılıdır. Latince adı Maius'tur. Hint tanrıçası Uma ve Türk tanrıçası Umay isimlerinin kökeninde de mayıs tanrıçasının izi vardır. Nisan ve mayıs ayları, toprak ananın canlandığı, dünyanın yeşerdiği ve hayvanların çoğaldığı en bereketli mevsim dilimindeki aylardır. "Nin" ön ekinin Türkçe dişil bir kelime olan ve yaşlı kadın anlamında kullanılan, "nine-nene" ya da kadınların bebekler için söylediği şarkı anlamına gelen "minni" kelimesi ile de bağı olduğu açıktır.

Nin; kraliçe, metres, mülk sahibi, hanımefendi anlamına gelir. Yinelenen "ni", "ni ni ni ni ni" gibi korku, saygı, dehşet ve huşu gibi duyguları karşılar.

Ninni; sazlıklarda olduğu düşünülen ve görünen, Nisaba'ya benzeyen bir tanrıçanın adıdır. Ninni kelimesi, sepet örücülüğünde kullanılan saz olarak da bilinir.

Ninnu-ninu, 40 sayısını karşılar.

Ninna, yırtıcı baykuş ve ayrıca korkunç kadın olarak kullanılan bir kelime ve muhtemelen Lilith mitinin de kaynaklarından biri *(Sumerian Lexicon Version 3.0 by John A. Halloran. S.38).*

Yaratılan tüm bu bitkilerin kaderlerini Enki belirler. Enki yarattığı insanların da kederini belirler. Enki ile alakalı Sümer metinlerinde, ulağı ve yardımcısı İsimud, tüm bu bitkilerin isimlerini Enki'ye söyler.

Bu mitte Enki, uşağı ve ulağı olan İsimud'dan bitkilerin özelliklerini öğreniyor ve daha sonra onların kaderlerine hüküm veriyor. Aslında bilge ve öğretmen olan ve tüm gizli sırları bilen akıllı Merkür, Sümer mitlerinde İsimud adıyla ortaya çıkar. Merkür tüm mitlerde iletişimi sağlayan, tanrıların habercisi ve yardımcısı olmasının dışında akıl, bilgi, öğrenme gibi konuları da belirler. O akıl ve zekâyı yönetir.

Şifa kaynağı olan diğer bitkilerin isimleri de dişil niteliklidir. Bu şifalı bitkilerin hepsi Enki'nin döllediği tanrıçalar tarafından yaratılır ve onların isimleri verilir. Bunlar bitki tanrıçalarıdır. Ninhursag, Enki'nin ağrıyan yerleri için, Ninsikila, Ninkiriutu, Ninkasi, Nazi, Ninti, gibi tanrıçaları ve onlarla ilişkilendirilen bitkileri yaratır. Dolayısıyla bu şifalı bitkilerin ilaç olma özelliği, Tanrıça Ninhursag tarafından

belirlenir. Tüm dünya mitlerinde tanrıçaların şifacılığı işte bu arkaik mitte gizlidir. Ninti burada ilgi çekici bir tanrıçadır ve "kaburga kemiği" kelimesi ile ilişkilendirilir. Bu tanrıçanın görevi ayları yönetmektir. Sami mitlerinde Havva, Âdem'in kaburga kemiğinden yaratılır. Ay daima tanrıçalar ile ilişkilendirilmiştir.

Enki; "Me" olarak anılan kutsal güçlerin, yasaların, kanunların koruyucusudur. Sümer dilinde "Me" erkek eril ve aynı zamanda gök anlamına da gelmektedir. Eliade'ya göre gök boğası ile de ilişkilidir (Eliade 2003: 107). (Me, "güçler" sözü ile ilgilidir ve tanrılar tarafından gerçekleştirilmiş, "esrarengiz olan" ya da "sırlar" anlamını taşır. Bu "sırlar" yaratılan her şeyin doğası ile ilişkili "yazgılar" ile ve onların "kaderlerinin yazıldığı şey" ile bağlantılıdır. Aslında bu kanunlar, gökyüzünde yazılı olan ve gök çarkındaki tanrı ve tanrıçalar ile ilişkilendirilen 7 kürenin ve 12 takımyıldızın yazdığı kaderi anlatır. Bu "güçler" ya da çarkın dönüşü, tüm dünyanın ve dünyada yaşayan insanların kaderlerine hükmeder. Yazgılar, gökyüzündeki 12 takımyıldızda seyahat eden tanrı ve tanrıçalar tarafından belirlenir. Kaderi ve zamanı belirleyen en büyük tanrılar, Enki adıyla mitlerde hayat bulan Jüpiter ve Enlil adı ile hayat bulan Satürn'dür. Kaderin ve kanunların yazılı olduğu yer İslam'da, "Levhi Mahfuz" olarak bilinir. Anlamı "korunmuş levhadır" ve Me kanunlarının yazıldığı levhaya benzer.

Sırlar, güçler ve teknikler olan Me'ler, mitik düzlemde birer maddi varlığa dönüşür. Bu varlıklar, asla nasıl olduğu tanımlanmış olmasa da, tanrıların ellerindeydi ve onlar tarafından kullanılıyordu. Bir anlamda tanrıların üzerinde taşıdıkları mücevher ve tılsımlara benziyorlardı. Bu Me'ler yani güçler ve tılsımlar, evrenin efendisi olan Enki tarafından muhafaza ediliyordu. Yalnız şu ayrıntı çok önemlidir: Me'ler daha önce Enlil'in elindeyken, Enki onları Enlil'in tapınağının olduğu Nippur'dan alıp kendi şehri olan Ekur'a getirmiştir. Bu olayı gökyüzü dili ile okursak kaderi ve yazgıyı belirleyen Me'ler, Satürn'den alınarak Jüpiter'e verilmiştir. Burada Eliade'ın da altını çizdiği eski tanrının etkisizleşmesi ve geri plana atılması söz konusudur. Fakat her şeye rağmen Sümer topraklarında, kader ve zamana hükmeden bu iki büyük tanrı çok saygı görmüştür, Enlil adıyla Satürn ve Enki adıyla Jüpiter.

Bolluk, bereket, din, felsefe, mitoloji ve seyahat ile alakalı olan Jüpiter, Sümer mitlerinde de aynı sıfatlar ile övülür. Bolluğun ve becerinin efendisi, beceriyi mümkün kılıp bolluğu getiren ve Me adı verilen bütün "güçleri" ve bütün teknikleri elinde bulunduran Enki, Sümer epik şiirinin başrolünde oynar. Daha sonra onun "seyahat" ettiği izlekler anlatılır. Enki bu "tanrısal seyahatleri", kendi "yelkenli gemisiyle" yapar. Durmadan çeşitli tanrılara adanmış topraklara ve kentlere seyahat etmesi, Jüpiter'in bu özelliği ile örtüşür. Bütünüyle göksel bir yolculuk söz konusudur ve Enki ile ilgili mitler, 12 yıllık Jüpiter döngüsünü anlatır. Jüpiter'in girdiği her burca bolluk ve bereket dağıtması gibi Enki de yolculuk ettiği her kente bolluk, bereket, barış ve huzur getirir. Enki'nin bu yolculuğu tıpkı Jüpiter'inki gibidir. Enki Mezopotamya'nın bütün coğrafyasını, güneyden de geçerek, doğudan batıya dolaşır. Ülkeye zenginlik bahşeder.

Tanrı Enki'nin seyahat ettiği bir diğer yer, Ur şehridir ve Ay'a adanmıştır. Burası Sümer ülkesinin başkentidir.

Enki, dünya düzenini Me adı verilen kanunlar ile korur. Hint-Avrupa dillerinde gök ilgili en eski sözcük de Me'dir ve Ay anlamına gelir. Ay evrensel bir ölçüm aracıdır ve Ay'ın hilal şekli boğanın boynuzlarıdır (Eliade 2003: 167). Arapların 28 harfi gökyüzündeki Ay'ın 28 durağındaki uğradığı takımyıldızların izdüşüm çizimidir. Bu harflerden elif ya da aleph (Fenikelilerde "alp" boğa demektir.) boğa demektir. Tıpkı yeni yıl yani bahar dönemi başlangıcı sayılan Güneş'in Boğa burcundaki konumu gibi, Ay'ın ilk durağı da Boğa Takımyıldızı'ndan başlatılır ve elif yani boğa anlamında kullanılan ilk harfe de adını verir (Eliade 2003: 187). Eski Mezopotamya dillerinde "el" boğa anlamına gelir.

Sümerlerin boğa biçimli tanrılarından biri de Enlil'dir. Enlil An-Anu'nun oğludur. Sümer dilindeki adı azgın rüzgârın efendisidir. Lil kelimesi şiddetli rüzgâr ve kasırga demektir. "En" ya da "An" ön eki, Gök Tanrı Anu ile bağlantılıdır. Enki tam anlamıyla bir kral ve hükümdardır. Onu yabani sığırların dünyaya getirdiği söylenir. An, Enki'nin babasıdır. Sümer metinlerinde An, Enlil ve Enki şöyle tarif edilir:

Babam yerin ve göğün hükümdarı,
Evrenin ilk sırasına koydu beni!
Ağabeyim bütün ülkelerin kralı,
Bütün güçleri ellerimde topladı
Ve Ekur'dan Enlil tapınağından
Absu'nun kıyısındaki Eridu'ya
Bütün teknikleri getirdim!
Meşru mirasçısıyım ben Boğa'dan doğdum
An'ı gururlandıran oğulum!

Evrenin mühürdarı
Yüce beceri ve bilgiyim
Kürsünün üstünde An ile yan yana
Adalet dağıtanım ben,
Kaderlere hükmetmek için Enlil ile yan yana. (Eliade 2003: 187)

Kürsü ya da Kürsi, Türk tasavvuf felsefesinde "Tanrı'nın Makamı" anlamına gelir. 9 gök katı anlayışında 7 küre (Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs, Güneş, Merkür, Ay) yedi gök katına yerleştirilir, burçlar kuşağı 8. kat ve tanrının makamı 9. kat ise kürsi olarak görülür. Kürsi, "Kutup Yıldızı" olarak sembolize edilir. O dönemde, Draco Takımyıldızı'nın (Ejderha Takımyıldızı) merkezinde bulunan, kuzey ekliptik kutbu özdeşleşmiştir. MÖ 3000 yılında Kutup Yıldızı, Draconis Takımyıldızı'ndaki Thuban yıldızıydı.

Fakat bu şiirde Boğa Takımyıldızı An ya da Anu olarak belirir. Anu, tabiri caizse Anunnakiler adı ile karşımıza çıkan 12 takımyıldızı, Ki olan dişil ögeyi dölleyerek yaratır. Onlara Anunnalar ya da Anunna-Ki'ler adı verilir. Buradaki An-Anu gök, Ki ise yer anlamına gelen eril ve dişil temel kavramlardır. Yani Anunnakiler olarak adlandırılan takımyıldızlar gök ve yerin çocuklarıdır. Bu iki düalite yani gök ve yer ilkesi, mitolojilerde evrenseldir.

Anu'nun diğer tanrılar, tüm ölümlü yöneticiler ve otoritenin yüce kaynağı olduğuna inanılıyordu ve bir metinde "Tüm Evreni İçeren" olarak tanımlanıyordu. En eski yazılı kayıtlar zamanında Anu'ya nadi-

ren tapınılıyordu. Onun yerine oğlu Enlil'e saygı duyuluyordu ancak Mezopotamya tarihi boyunca, panteondaki en yüksek tanrının her zaman Anûtu'ya sahip olduğu söyleniyordu. Anu'nu adı "göksel güç" anlamına gelir. Aslında bu ifade çok değerlidir. An ve Utu kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. An-Anu'nun göksel arketipi Sirius Yıldızı'dır. Sümer ve Mısır kültüründe Sirius'un Güneş'le birlikte yükseldiği dönem önemsenir ve takvimin başlangıç günü olarak belirlenirdi.

Onun efsanelerdeki birincil rolü, Sümer dininin başlıca tanrıları olan Anunnakilerin atası olmasıdır. Onun birincil kült merkezi Uruk kentinde Eanna Tapınağı idi. Bu tapınak daha sonraki yüzyıllarda Tanrıça İnanna'ya adanmıştır. Eanna "göksel cennet" anlamına gelir. Mitolojilerde Sirius Yıldızı, tanrıçanın yıldızı olarak görülür. Mısır mitlerinde Tanrıça İsis'in yıldızı Sirius'tur. Orion Takımyıldızı ise daima tanrıçanın eşi-sevgilisi olarak görülür. Osiris'in ve Dumuzi-Tammuz'un göksel arketipi Orion Takımyıldızı'dır. Sirius'un Heliac yükselişi yani Güneş'le birlikte yükselişi 5-6 Temmuz günleridir. Orion kelimesinin de Uru-ann = "light of sky"[2] şeklinde olduğu kayıtlıdır.

Mezopotamya dininde Anu, gökyüzünün, gök çarkının ve en önemlisi Sirius Yıldızı'nın kişileştirilmesiydi. O, En Yüksek Güç, Yüce Tanrı ve Tüm Evreni İçeren Tek Tanrı'ydı. Anu'nun Sümer panteonundaki birincil rolü, bir "Ata" figürü olmasıydı; Sümer panteonundaki en güçlü ve önemli tanrıların Anu ve eşi Ki'nin çocukları olduğuna inanılıyordu. Oğulları olan Enlil, Enki ve onlardan türeyen diğer tanrılar-tanrıçalar, (Ay, Güneş, Enki'nin vücut bulmuş hâli Jüpiter, Enlil'in vücut bulmuş hâli Satürn ve Mars, Venüs, Merkür) ve yarattığı 12 takımyıldız ise Anunnakiler yani Anu'dan türeyenler olarak biliniyordu. Yaratılışın silsile şeklinde tepeden yani en parlak dölleyici yıldız olan Sirius'tan aşağıya ve merkezden perifere doğru olduğu düşünülüyordu. Güneş, Ay, gezegen-tanrılar ve takımyıldız-tanrıları ise insanları idare eden aracılardı. Tanrı Anu, Me adı verilen yasa ve

[2] Gökyüzünün ışığı.

kurallar ile evreni idare ediyordu. Bu yüzden o "Göksel Güç" olarak anıldı.

Anu ve Ki'nin oğulları Enlil ve Enki'dir. Enlil, Enki'nin ağabeyidir. Jüpiter'in büyüğü ve ağabeyi sıfatıyla gösterilen tanrı elbette Satürn'dür. Enki; mühürdar, adalet, bilgi ve kader tanrısı olarak kendinden bahseder. Fakat kendisi kaderleri belirlerken ağabeyi olan Satürn'ü, yani Enlil'i de yanına alır. Gerçekten de Satürn, dünyanın başlangıcı ve dünyanın sonu gibi durumlarda, yazgıyı belirleyen bir tanrı-gezegendir.

Evrenin dağlarında An
Dünyaya getirdiğinde Anunna'ları

İşte o zaman doğum yerlerinde
Konutlarında: Kutsal Tepecik'te
Tanrılar An'a dişi koyunu yarattılar.

Dağ metaforu daima yaratılışın başlangıç yeri ve gökteki tanrıya en yakın yer olarak ifade edilmiştir. Dağ imgesi; dünyanın merkezinde, yeri tutan bir kazık gibi düşünülür ve dağın zirvesinin, Anu yani Sirius ile görünmeyen bir bağ ile bağlı olduğu ve iletişim hâlinde olduğu hayal edilmiştir. Anu'ya yani Sirius'a koyun kurban edilmesi de çok anlamlıdır. Göklerin kurdu ya da çakalı sayılan Anu-Sirius'a elbette koyun kurban edilecektir.

Onun simgesi olan 8 kollu gök çarkına benzeyen sembol, gökyüzüne yerleştirilen ve Anunnakiler adı verilen 12 takımyıldızı ifade eder. Fakat bu gök çarkı, 12 kollu değil 8 kolludur. Bunun nedeni, arkaik dönemlerde gökyüzünün ve yeryüzünün, 4 ana ve 4 ara yön şeklinde 8 yön baz alınarak 8 bölgeye ayrılmasıdır. Bu 8 yönün her birine üçer takımyıldız yerleştirilmiş ve bu üçlü takımyıldızların başına da bir büyük tanrı atanmıştır. Eski bir Sümer tabletinde de bu 8 dilimli gök haritasını görebiliriz. Tanrı Enki; Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarından, Tanrı Enlil; Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızlarından, Tanrıça İnanna-Venüs ve Nanna-Ay Tanrısı; Koç, Boğa ve İkizler takımyıldızlarından, Tanrı Utu yani Güneş; Yengeç, Aslan ve Başak takımyıldızlarından sorumludur.

Ok ve yayı ile Tanrıça İştar

Bu tanrı ve tanrıçalar gökyüzünde 8 bölüme ayrılan bölgelerdeki takımyıldızları yönetir. Yukarıdaki şiirde bahsedilen "Kutsal Tepecikteki Konutlar" tanımı, Zodyak'taki her tanrının evi olarak bilinen Takımyıldızların evleridir. Her takımyıldızdan da bir büyük tanrı sorumludur. An-Anu ise tüm bu göksel kürelerden ve takımyıldızlardan sorumlu olan ve onları bir arada tutup evrenin döngüsünü sağlayan tam bir gök tanrıdır. Göksel hiyerarşide tepe noktasındadır ve ilk önce gezegenleri, daha sonra takımyıldızları yaratır.

Sümer mitlerinde Ningal, Ay Tanrısı Nanna'nın karısı olarak karşımıza çıkar. Aslında Ay'ın eril ve dişil yönü vardır. Aydınlık tarafıyla eril, karanlık tarafıyla dişil olarak yorumlanır. Karanlık Ay, Ningal olarak ifade edilir. Nin dişil bir ön ektir ve hanım anlamına gelir. Gal sözcüğü ise kötücül ve yer altı varlıklarını tanımlamak için kullanılır. Sümer mitlerindeki Gallu ve Galla, yer altı dünyasının en büyük demonlarına verilen isimdir. Ereşki-Gal yer altının kötü tanrıçasıdır. Ner-Gal ölüm ve savaşı ifade eden, yer altı tanrısıdır ve Mars'ı anla-

tır. Gir-UNUG-GAL, Sümer'in en arkaik yer altı tanrısıdır ve göksel arketipi Mars'tır. Ereşkigal'in kızı da Nungal olarak bilinir.

Dağlar ile ilişkilendirilen Tanrı Enlil, epik bir şiirde şöyle tanımlanır:

Koca dağ, Enlil olmaksızın,

Hiçbir kent kurulmaz, hiçbir ev yapılmazdı,

Hiçbir ahır kurulmaz, hiçbir ağıl çakılmazdı,

Hiçbir kral başa geçmez,

Hiçbir En-Rahip doğmazdı,

Hiçbir Lumah-Rahip, hiçbir Nindingir-Rahibe, koyun kehaneti ile seçilmezdi,

İşçilerin ne idarecisi ne denetçisi olmaz,

Irmakların coşkun suları dolup taşmazdı,

Denizden gelişleri düz, "kuyrukları" uzun olmazdı,

Deniz cömert hazinesini seve seve üretmezdi,

Denizin balıkları sazlıklara yumurta bırakmaz,

Göğün kuşları engin yeryüzüne yuva kurmazdı,

Gökyüzündeki yağmur yüklü bulutlar ağızlarını açmaz,

Tarlalar ve çayırlar zengin tahıllarla dolmazdı,

Bozkırın gururu ot ve bitkiler boy atmaz,

Bahçelerdeki koca "dağ ağaçları" meyve taşımazdı,

Koca Dağ Enlil olmaksızın,

Nintu ölmez, öldürülmezdi,

İnek ahırda buzağısını yavrulamaz,

Koyun ağılında memedeki kuzusunu doğurmazdı,

Doğurgan kalabalık insanoğlu,

Yatak odalarında yatmaz,

Dört ayaklılar, hayvanlar döl vermez,

Çiftleşemezlerdi. (Kramer 2002: 14-15)

Yukarıdaki övgü dolu sözler, Enlil'in yeryüzünde sağladığı bolluk ve berekete olan bir övgü değil, Enlil'in yeryüzündeki arketipi olan ve yaratılışın başlangıcı görülen dağlara olan bir övgünün yanı sıra onun yeryüzündeki canlıları sağ bırakması ile bağlantılı olan bir övgüdür. Arkaik insanlar yeryüzünde yaratılışın başlangıç yeri olarak dağları görürler. Dağlar gökyüzüne en yakın yerlerdir ve bu yüzden yaratılış, dağlardan başlar. Bu yüzden birçok mitolojide önce dağlar yaratılır. Dağların göksel arketipi Kutup Yıldızı olarak görülür. Yeryüzündeki dağları yaratan gezegen-tanrı ise Satürn olarak beliren Enlil'dir. Yaratılış silsile şeklindedir ve göklerdeki merkez olan Kutup Yıldızı'ndan yeryüzüne iner ve dağların yaratılması ile perifere doğru yayılır. Bu yüzden yeryüzünün yaratılmış olması, diğer tüm canlı varlıkların var olmasına ve vücut bulmasına neden olur. Sümer mitlerinde de sürekli vurgulanan, yeryüzü ve dünya ile bağlantılı bu ilksel dağ, Enlil ile alakalıdır.

Bir anlamda Enlil, dünyadaki yaratılışı başlatmış sayılır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, onun annesi olduğu varsayılan Tanrıça Ki; insan, hayvan ve bitkiler bağlamında üreme ve çoğalmasını da Enlil'e borçludur. Enlil hem ceza veren, öldüren hem de ödül veren bir tanrı olarak görülür. Dolayısıyla yeryüzündeki canlıların hayatlarını sürdürebilmesi de Enlil'e bağlıdır. Çünkü Enlil kızdığı zaman salgın, kıtlık, kuraklık, tufan, fırtına, deprem ve seller gibi doğal afetler ile tüm canlıları yok etme gücüne sahiptir.

Sümercede "dağ" anlamına gelen sözcük, "ölüler diyarı" için kullanılır (Kramer 2002: 70). Aslında Enlil ve onun göksel simgesi, kötücül ve ölümü simgeleyen gezegen olan Satürn, ölüler diyarının baş tanrısıdır.

Şiirde Tanrıça Nintu'dan ve onun öldürülmesinden de bahsedilir ve sanki onun öldürülmesi yaratılışı ve yeniden doğuşu başlatmış gibi görünür. Dünya Ana'nın yaratılışı, yine Dünya Ana'nın kurban edilmesi ile başlar. Tiamat (Ki ve Nintu gibi yeryüzü tanrıçası ya da Dünya Ana) Tanrı Marduk olarak beliren Jüpiter tarafından kurban edilir ve onun kanından dünya yaratılır. Tiamat kocaman bir canavar-ejderha olarak tanımlanır. Bu şekilde yeryüzündeki tüm canlı varlıklar, "Tiamat Ana"nın ya da "Nintu Ana"nın parçalarından ve kanın-

dan yaratılmış olur. Arkaik insanlar galaktik merkezi, yaratılışın başlangıç yeri olarak görürler. Burası, balığın ağzı, ejderhanın ağzı, canavarın ağzı olarak da bilinen kara deliktir. Sümer mitlerinde de bilinen bu bölge, Jüpiter ile özdeşleştirilen Tanrı Enki tarafından yönetilir. Tanrı Enki zamanla görevini Tanrı Marduk'a bırakır. "Ejderhanın öldürülmesi" motifi metaforik olarak anlatılan bir tanımlamadır ve aslında yaratılışın başlangıç yerine gönderme yapar. Aslında bizim galaksimiz olan Samanyolu galaksisinin ve tüm Evren'in yaratılması bu merkezden başlar.

Babil Gök Haritası

Enlil, Anu'nun oğlu olarak Satürn ile ilişkilidir. Çünkü Enlil yüce dağlara hükmeder. Ayrıca Enki yani Jüpiter ile birlikte zamana hükmeder ve zaman ile kaderin tanrısıdır. Sümer kozmolojisinde Enki Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarıyla; Enlil ise Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızları ile ilişkilendirilir. Enlil elinde ok ve yay taşırken akrep kuyruklu, kanatlı aslan olan bir mitolojik yaratığın üzerinde tasvir edilir. Yanında daima bir aslan vardır. Enlil'in Babil dönemindeki devamı Ninurta'dır ve Satürn yani Enlil tarafından yönetilen Yay Takımyıldızı ile özdeşleştirilir. Enlil, Sümer döneminde hasat ve tarım tanrısı olarak, saban ve elinde orak tutarken tasvir edilir. Elindeki bu orak, daha sonraki yüzyıllarda Satürn ile bağlantılı mit figürlerinin elinde taşıdığı orağa dönüşür ki Satürn'ün can alan yönü olarak simgelenmiştir. Fakat arkaik anlamı Satürn'ün ya da onunla özdeş Enlil ve Ninurta'nın "tarım tanrısı" ve "hasat tanrısı" olmasındandır. Enlil elindeki ok ve yaydan anlaşılacağı üzere, savaş tanrısı olarak da görülmüş ve bu ok ve yay, Yay Takımyıldızı ile bağlantılı görülmüştür. Mezopotamya'da savaşlar artınca tarım tanrısı özelliklerini terk edip savaş tanrısı hâline bürünmüştür. Bazen elinde topuz taşırken gösterilir. MÖ 3000 yılında, savaş gezegeni Mars ile ilişkilendirilen Antares, Akrep burcundaydı ve Enlil'in hâkim olduğu göksel bölgeydi. Akrep Takımyıldızı mitolojilerde daima savaş ile ilişkilendirilirdi. Ayrıca Enlil Mars ile ilişkilendirilen Nergal'in de babasıdır.

MÖ 3000 yılında hasat zamanı, Güneş'in Terazi burcuna girmesi ile başlardı. Daha sonraki yıllarda bu tarih Başak burcu dönemine kaymıştır. Bu dünyanın presesyonu yani dönme ve devinimi ile alakalıdır. Örneğin MÖ 3000 yılında Kutup Yıldızı; Draconis (Thuban), MÖ 13.000'lerde ise Lyra (Vega) idi. Zamanımızda ise Küçükayı Takımyıldızı'nın (Ursa Minor) A yıldızıdır. MS 23.000'de, Ejderha Takımyıldızı'ndaki (Draco) Thuban, bir kez daha Kuzey Yıldızı ünvanını alacak.

Enki Enlil'in kenti olan Nippura geldiği zaman, yani göksel olarak düşünecek olursak, Jüpiter Satürn'ün yönettiği bölge olan Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızlarını ziyaret ettiğinde tahıl ve tarım tanrısı olan Enlil için, gökten gönderdiği şimşek ve gök gürültüsü eşliğinde yağmur yağdırır. Tarladaki ekinleri onun için çoğaltır ve Enlil için

hasata hazır hâle getirir. Ayrıca Nippur'a Enkimdu adı verilen bir kozmik çiftçi atar.

Enki, ziyaret ettiği yerlere bolluk ve bereket dağıtır. Bunlar Jüpiter'in vasıflarıdır. Jüpiter girdiği burçlara bolluk ve bereket getirir. Sümerler kendi şehirlerini, gökyüzündeki takımyıldızlar ile ilişkilendirdikleri için, Jüpiter aşağıdaki kentler ile ilişkili olan burçlara girdiği zaman, onun aşağıdaki dünyadaki bu topraklara, bolluk ve bereket taşıdığını düşünmüşlerdir.

MÖ 2000 yılında Tanrı Enlil ile alakalı yazılmış bir başka Sümer epik şiirinde Enlil'den "Bütün kaderleri sonsuza kadar bağlayan Efendi" şeklinde söz edilir. Ayrıca o, yeri ve göğü birbirinden ayırır.

Gök Tanrısı An'ın yarattığı ilk oğlu Enlil'dir. Enlil'in göksel arketipi Satürn'dür. Satürn ezoterik bilgide 7. gök katına yerleştirilir. Satürn insanların kaderlerini değiştirir ya da kaderlerini bağlar. O, tanrılar ve tanrıçalar panteonundaki en disiplinli ve otoriter tanrıdır, insanların terbiyecisidir. İnsanların dünya üzerindeki seçimlerinin sonuçlarını, yani ödül ve cezayı o verir. Göğü ve yeri yani Annesi Ki ve babası Anu'yu birbirinden ayırarak gök ve yeri yaratmıştır. Enlil-Satürn; dağ, toprak ve topraktan elde edilen ürünlerden sorumluydu. Satürn Türk mitlerinde Kara Han olarak bilinir ve Kara Han, dağlar ve topraklar ile bağlantılı bir tanrıdır. Kara Han adında dağ isimleri vardır. Türk kozmolojisinde Satürn "toprak unsuru" ile ilişkilendirilir ve yer altının sorumluluğunu diğer iki gezegen olan, Venüs ve Mars ile paylaşır. "Yaşlı bilge arketipi"nin iyicil ve kötücül özelliklerini taşır. Enlil'den ve onun arketipi Satürn'den ve Enlil'in adındaki "lil" yani "rüzgâr-yel" kelimesinden türeyen birçok kötücül varlık vardır. Arkaik insanlar, rüzgâr gözle görülmediği için onu, görünmeyen varlıkların yarattığını düşünürlerdi. Türk mitlerinde de "yel cinleri"nden bahsedilir. Sami mitlerinde hayat bulan Lilith de onlardan biridir. Lilith Yahudi folklorunda bulunan, cinsel cazibeler, fırtınalar, hastalıklar ve ölümle ilişkilendirilen bir dişi şeytan figürüdür.

Tarihsel olarak, Lilith figürü ilk olarak rüzgâr ve fırtına demonlarının bir sınıfı olarak ortaya çıkar. Enlil'in hanımı olan Ninlil ile özdeşleştirilir. Ninlil aslında Enlil olarak bilinen Satürn'ün dişil yansımasıdır. Çünkü arkaik dönemde bütün tanrılar Herm-Afrodit yani Er-Dişi'dir.

Sümer mitlerinde "lil" yani rüzgâr ile bağlantılı Lilu adında bir zebaniden bahsedilir, onun dağın içinde yaşadığı ve sürülere musallat olarak onları öldürdüğü anlatılır.

Lilu eril, Lilitu ise dişil bir varlıktır. Lilitu'nun Yahudi folklorundaki Lilith'e kaynaklık ettiği düşünülür.

İnsanın yaratılışında da görev alan Enlil, toprak ve hava ile ilişkilendirilen bir tanrı olduğu için, çiftçilik ve tarım ile alakalı araç ve gereçler de onunla bağlantılıdır.

Enlil insan soyunu "Et İmalathanesi" adı verilen sembolik bir biçimde ve onları yaratırken kaderlerini de yazarak yaratır. Mitolojilerde yazgıları ve kaderleri yazan tanrılar, daima gökyüzündeki gezegenler ile ilişkilidir. Sümer mitlerinde Tanrı An ile başlayan yaratılış, silsile şeklinde kendinden kendini yaratarak devam eder. An-Anu, Sirius Yıldızı ile simgelenir. Anu'dan zuhur eden Anunnakiler An ve Ki adı verilen yeryüzü anadan türer. Anunnakiler takımyıldızlardır. Onlar yardımcı tanrılardır ve kendilerini yöneten büyük tanrılara, yani 7 gezegen ile ilişkilendirilen Sümer tanrılarına hizmet ederler. Anunnakiler insanları yönlendirir ve onlara çeşitli görevler verir. İnsanların hangi meslekleri yapacağı Anunnakiler tarafından belirlenir. Tanrıların tapınakları, Anunnakiler adı verilen takımyıldızlardadır. Anunnakilerin yersel izdüşümleri ve tanrıların tapınakları Sümer topraklarında belirlenmiştir. Günümüzde astrolojik olarak bu 12 takımyıldız ve 12 tapınak, horoskopa yerleşen gezegenlerin yönettiği "evler" tabiri ile bilinir. Örneğin Sümer kültüründe MÖ 3000 yılında, Tanrı Enki'nin evi, üç takımyıldızın bulunduğu konumdadır. Tanrı Enki Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarında konaklar; burası onun evidir. Onun yersel tapınağı ise Erudu'dadır. Tanrı Enlil ise Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızlarındaki yardımcı tanrıların evini yönetir. Tanrı Enlil savaşları yöneten bir tanrı olarak da görülmüştür. Bundan dolayı bugün Mars ile ilişkilendirilen Akrep Takımyıldızı'nı yönetmiştir. Aynı şekilde Yay Takımyıldızı da elinde ok ve yay taşıyan bir savaşçı olarak betimlenir. Zaten Savaş Tanrısı Nergal, Enlil'in oğlu olarak karşımıza çıkar. Nergal adı ile bilinen Mars, hem yeraltı tanrısı hem de savaş tanrısıydı. Mitolojide babası Enlil ve annesi Ninlil ona yer altı dünyasını verdi. Mitolojilerde Akrep sembolizmi, yer altı dünyasını

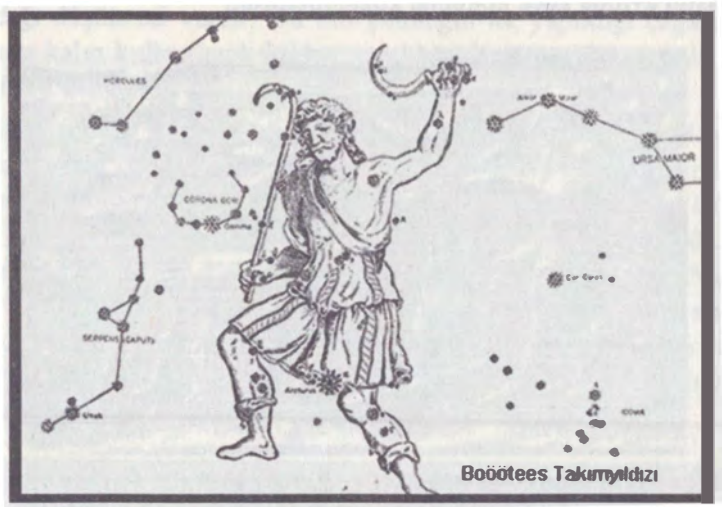
ve ölümü ifade eder. Savaş, ölüm ve yer altı varlıkları ile bağlantılı olan Enlil'in yönettiği ev ya da tapınağın yeryüzündeki izdüşümü Ekur şehriydi. Ekur Sümerce "dağ evi" anlamına gelir ki mitolojilerde dağlar, kötücül ve ruhsal varlıkları içinde barındırır.

Sümer dilinde Ekur, Arali, Kigal, Kukku, İrkalla, Ganzir, Kur gibi sözcükler yer altı dünyası ve ölüler âlemini ifade etmek için kullanılır (Black 2003: 231).

Tanrıça İnanna'nın yönettiği ve bir anlamda onun evi olan tapınağının Zodyak'taki yeri, Koç, Boğa ve İkizler Takımyıldızı'dır. Bu bölge aynı zamanda Ay Tanrısı Nanna'nın da evidir. Güneş Tanrısı Utu'nun yönettiği bölge ise Yengeç, Aslan ve Başak takımyıldızlarıdır. MÖ 3000 yılında yaz gündönümü Güneş'in Aslan burcuna girdiği dönem, kış gündönümü ise Güneş'in Kova Takımyıldızı'na girdiği dönem başlardı.

Tarla çapası, orak ve saban Enlil'in sembollerindendir. Günümüzde orak, Satürn'ün taşıdığı bir alettir. Aslında orak, Satürn'ün insanların canını almak için kullandığı bir ölüm simgesidir. Enlil ile bağlantılı bir diğer göksel sembol elinde orak taşıyan Boötees Takımyıldızı'dır. Bir elinde orak tutan bir çiftçi, diğer elinde asa tutan bir çoban görünümündedir. Onun hem çoban hem de çiftçi olduğu düşünülür. Boötees, iki öküzün koşulduğu saban süren bir adam olarak da betimlenir. Saban, Sümer mitlerinde "tek boynuzlu öküz" benzetmesi ile anılır.

Boötees Takımyıldızı

Bir Mezopotamya silindir mühründe tek boynuzlu görünen ve sabanla tarla süren bir öküz resimlenmiştir. Tarlayı süren insan figürü Enlil ya da daha sonraki tarihlerdeki ismiyle Ninurta'dır. İkisinin de göksel arketipleri Satürn'dür. Satürn toprak unsurunun gezegenidir. Ninurta Yay Takımyıldızı bölgesini yönetir. MÖ 3000 yılında "ekim ayı", yani toprağa tahıl ve tohum ekimi, ekim ayında değil, Güneş'in Yay burcunda olduğu kasım ve aralık ayında oluyordu. Aşağıdaki mühür bunu da işaret etmektedir. Ekinoks kasım ayında olmaktaydı. Çünkü Ülkerler kışın gece göğünde yükselmeye, görünmeye başlardı.

Silindir mührün üstündeki yıldızlar Ay, Güneş ve Pleiades yani Ülker Takımyıldızı'dır. Mitolojik ikonografide Ay ve Güneş aynı zamanda yaz ve kış aylarını, gece ve gündüzü ve ekinoksu sembolize eder. Ekinoks, gündüz ve gece eşitliğidir. Bu silindir mühür sonbahar ekinoksunu göstermektedir. Çünkü Ülker Takımyıldızı bahar ekinoksunun simgesi olduğu kadar sonbahar ekinoksunun da göstergesidir. MÖ 3000 yılında ekinoks, Boğa ve Akrep Takımyıldızı aksında gerçekleşiyordu. Boğanın içinde olan Ülkerler mayıs ayında Güneş ile birlikte yükselirdi. Mayıs ayında gece göğünde gözlemlenmezdi. Fakat kasım ayında gece göğünde gözlemlenirdi.

Ekinoks dönemini gösteren bir silindir mühür. Güneş ve hilal, gün ve gecenin eşitliğini gösterir. 7 nokta işareti Ülker Takımyıldızı'dır.

Bir başka silindir mühründe ise iki figür saban sürmektedir. Ve yine figürlerin üzerinde Ay ve Güneş sembolleri görülür. Yine bir ekinoks dönemini anlatır. Fakat bu sefer ikinci figürün önünde, sanki onun bir kolunun uzvuymuş gibi olan, akrep simgesi vardır. Bu sembolleri okuyacak olursak sonbahar ekinoksu olduğu görülür. MÖ 3000'lerde sonbahar ekinoksu, Akrep burcunda meydana geliyordu. En öndeki hayvan, Enlil'in tek boynuzlu yaratığıdır. Bu tek boynuzlu yaratık bazen aslan, bazen öküz ve bazen de insan başlı dört ayaklı bir varlık olarak görülür. Enlil mühürlerde, akrep kuyruklu ve vücutlu,

elinde ok ve yayı olan bir insan figürü şeklinde tasvir edilir. Bu tasvirler bize, Enlil'in yönettiği göksel ve kozmik bölge ile alakalı ipuçları verir.

Yukarıdaki mitte Enlil, insanı kil kalıplarında şekillendirerek yaratır. Yani kendi ile bağlantılı olan toprak unsuru, onun insanı yaratmasına aracı olur. Enlil kara kafalılar adı verilen yeryüzündeki insanlara göklerdeki yerinden göz kulak olur. Anunnalar adı verilen yardımcı tanrılar, Enlil'in icat ettiği tarla çapasını insanlara armağan eder. Tıpkı ekilen tohumun topraktan çıkması gibi insanların da topraktan yaratıldığı düşüncesi vardır. Bu mit çömleğin ilk yapıldığı çağa aittir. İnsanın kalıp kullanılarak kilden yapıldığı düşüncesi bu çağ ile bağlantılı bir kurgudur.

Enlil, Sümer yaratılış mitlerinde yer ve göğü ayırır. Arkaik insan düşüncesinde yeryüzündeki dağlar tanrıya en yakın kozmik merkezler olarak düşünülmüş ve ibadetler buralarda gerçekleştirilmiştir. Dağlar aynı zamanda yer ve göğün kavuştuğu yerler olarak düşünülür. Sümerler yer ve göğün buluştuğu ve bağlantı kurduğu noktayı, Nippur şehri olarak kabul eder. Nippur şehri bu yüzden Tanrı Enlil'e adanır. Çünkü o, toprak ve dağ unsuru ile bağlantılı bir tanrıdır ve ufuk çizgisinde gökyüzünü kesen dağların yer ve göğü birbirinden ayırdığı düşünülür.

Enlil saban sürüyor. Eli akrep şeklinde olan figür Akrep Takımyıldızı

Daha sonraki çağlarda bu okçu figürü; at vücutlu, insan gövdeli, elinde ok-yay olan ve Akrep Takımyıldızı'nı vurmaya hazırlanan Sagittarius yani Yay Takımyıldızı şeklinde karşımıza çıkacaktır. Türk İslam minyatürlerinde Yay Takımyıldızı at ve insan karışımı bir varlık şeklinde temsil edilir. Vücudu geriye dönük okçunun yayındaki ok, atının kalp şeklinde düğüm olmuş kuyruğunu hedef alır. Kuyruk ejder başı şeklindedir. Kuyruktaki düğüm Arapça "Kalb-el Akrab" adı verilen Antares yıldızıdır. Bu yıldız, Akrep Takımyıldızı'ndaki akrebin kalbidir. Karanlıklar diyarının giriş kapılarını akrepler bekler. Yer altı dünyası, ölüler ve ruhlar âlemidir.

Yay ve Akrep Takımyıldızı

Sümer mitlerinde bazı taşlara da kutsallık atfedilmiş ve yine tanrılar ve gezegenler ile ilişkilendirilmiştir.

Kadim bilgelere göre lapis lazulinin göksel sahibi, Jüpiter gezegenidir. Lapis lazuli taşı Sümer'in çok önemsediği kutsal bir taştı ve Tanrı Enki ile ilişkilendiriliyordu. Daha sonraki çağlarda da Jüpiter gezegeni ve onun temsil ettiği mitsel antropomorfik görünüşlü tanrılar ile özdeşleştirildi.

Tanrı Enki'nin yaptığı işlerden biri de Anunnaların yöneteceği şehirleri belirlemekti.

Anunnalar ya da Anunnakiler, gökyüzünde takımyıldızları ifade eder ve her birinin bir yersel bir arketipi vardır. Takımyıldızların yersel izdüşümü, yeryüzünde bir kente denk gelir. Her şehir Anunna adı verilen bir takımyıldız tarafından yönetilir. Anunna ya da Anunnakiler 12 tanedir.

Enlil'in Sümer'deki tapınağı, Nippur şehrinde inşa edilmiştir. Nippur da Enlil adına Ekur adı verilen ve anlamı dağ evi olan bir "kozmik dağ" adanmıştır. Mitolojilerde dağlar ve dağların içindeki mağaralar, yer altı dünyası ve bu dünyada yaşayan kötücül varlıkları ve ruhları içinde barındırır. Ve bu tekin olmayan dağlar ve yer altı dünyasını Satürn yani Enlil yönetir.

Peter Jensen, "Die Kosmologie der Babylonier" adlı kitabında Ekur'u, yer altı dünyasıyla ilişkilendirir ve burayı iblislerin yerleşimi olarak tercüme etmiştir. Ekur mitlerde, karaya çıkan şeytanların evi olarak görünür. Wayne Horowitz Ekur'un, iblislerin bulunduğu bir yer olduğunu ve daha sonraki dinsel metinlerde Hades ve cehennem kavramları ile ilişkilendirildiğini söylemiştir. Morris Jastrow, Ekur'un Sümer kozmolojisinde "ölülerin dağ evi" olduğunu ileri sürmüştür. Kur, yer altındaki cehennem ya da ölüler âlemi demektir.

(Peter Christian Albrecht Jensen (1890). Die Kosmologie der Babylonier: Studien und Materialien : mit einem mythologischen Anhang, pp. 185-195. Trübner. Retrieved 8 June2011.)

(Wayne Horowitz (1998). Mesopotamian cosmic geography. Eisenbrauns. pp. 295–. ISBN 978-0-931464-99-7. Retrieved 8 June 2011.)

(Morris Jastrow (1898). The religion of Babylonia and Assyria, p. 558. Ginn & Co. Retrieved 5 June 2011.)

Bu tespitlerde de görüldüğü gibi Enlil yani Satürn, kötücül varlıkların da babasıdır. Satürn adı daha sonraki yüzyıllarda Satan yani Şeytan adına evrilmiştir. Mitolojilerdeki iblisler, şeytanlar, kötü ruhlar; arketipi gökyüzündeki Satürn olan ve ondan türeyen kötücül varlıklardır.

Sümer mitlerinde insanların eskiden ot yediğini ve Tanrı An'ın tahıl, arpa ve keteni gökten indirdiği yazılıdır. Ve Tanrı Enlil'in dağ keçisi gibi dağdan aşağı indiği söylenir.

Görüldüğü gibi Enlil yine dağ sembolizminin içindedir. Çünkü onun ikametgâhı dağlardır. Dağ, Satürn'ün sembollerindendir. Enlil hazinesini bu yüksek dağlara kilitler. Bir başka benzetme dağ keçisidir. Enlil dağdan inen bir "dağ keçisine" benzetilir. Keçi ya da oğlak Satürn'ün vücut bulmuş hâlidir. Günümüzde Satürn, Oğlak burcunun yöneticisi sayılır. Fakat daha eski mitlerde dağ keçisi, Enki'nin sembollerindendir. Çünkü Enki gökyüzünü kayığı olan "Absu'nun dağ keçisi" ile gezer. Çünkü Enki'nin yönettiği göksel bölge Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarının olduğu bölgedir. Daha sonraki çağlarda, Dünya'nın yalpalaması ve takımyıldızların da kayması ile tanrıların-gezegenlerin yönettikleri bölgeler de değişmiştir. Bu değişim Sümer ve Babilli bilgeler olan astronom ve astrologlar tarafından elbette fark edilmiş ve değiştirilmiş olmalıdır.

An ve Enlil evrene dair planlarını yaparlar ve zeki tanrı Enki, suları toplayarak insanların yaşadığı yerlere dağıtır. Bu suları Dicle ve Fırat'a da götürür. Kanalları kazar, sulama arklarını kurar. Ağılları ve ahırları da Enki yayar.

Evrenin merkezi Kutup Yıldızı ve dünyanın merkezi kutsal dağdır. Kutsal dağ Nippur'daki Ekur, kutsal dağ evi olarak bilinir ve Enlil ile bağlantılıdır. Dağ ile göğün birleştiği merkez de ise Kutup Yıldızı vardır. Arkaik kültürlerde Kutup Yıldızı, yaratılışın başlangıç yeri olarak görülür. Türk mitolojisinde Kutup Yıldızı, "Tanrının Kapısı"dır ve tüm evren onun etrafında döner. Yaratılış buradan başladığı için Türkler ona "Kuluçka Yıldızı" adını da verir. Şiirde An (Sirius) ve Enlil (Satürn) ile tanrılaştırılan kişiliklerin, yıldızları ve yeryüzünü-dağları yarattığı düşünülür. Onlar evrenin kaderini bu şekilde belirler. Daha sonra "zekâ tanrısı" olan ve sular ile ilişkilendirilen Enki sahneye girer. Enki, Jüpiter gezegeninin tanrısal arketipidir. Enki; Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızları ilişkilendirilir. Keçi-balık ikonografisi Enki ile bağlantılıdır ve Oğlak Takımyıldızı'nı ifade eder.

Keçi-Balık Oğlak Takımyıldızı

Asıl Kova Takımyıldızı'ndaki kraliyet yıldızlarından, Fomalhaut ile bağlantılıdır. Dünyanın dört yönünü ayakta tuttuğu düşünülen 4 sütun ya da direk ile ilgilidir. (Enlil bu 4 kraliyet yıldızından biri olan, Akrep Takımyıldızı'nda bulunan Antares ile ilişkilidir.) Enki'nin "zekâ" kavramıyla ilişkili olması, onun Kova Takımyıldızı'nın kralı olmasından dolayıdır. Kova Takımyıldızı daima icatlar, buluşlar, keşifler, teknoloji ve bilim ile alakalı görülmüştür. Enki'nin diğer adı olan Nudimmud, yaratıcı anlamına gelir. Enki de Sümer mitlerinde birçok şeyin icatçısı olan bir "büyücü kral" şeklinde tanıtılır. Onun büyücü ya da din adamı olduğunu, yaptığı "bağlama büyülerinden" anlıyoruz. İnanç, adalet, ve akıl getirir. Onun için günümüzde din, felsefe gibi konularla ticaret, ekonomi gibi konuların uzmanı olarak kabul edilir. Bolluk, bereket ve zenginlik getirdiğine inanılır. Kaderleri bağlayan zeki efendi Enki, suları yönettiği için Fırat ve Dicle'yi Sümer topraklarına getirerek bolluk ve bereket sağlar. Zaten su ve balık sembolizmi Enki ile bağlantılıdır ve bu iki arketip; şans, zenginlik, çoğalma, üreme ve bereketin sembolüdür. Göksel izdüşümleri ise yine Enki'nin yönettiği Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızları ile, hayat sularının çıktığı varsayılan galaktik merkezdir. (Galaktik merkez MÖ 3000 yılında Kova Takımyıldızı'ndaydı.) Su unsuru ve sular ile bağlantılı araçlar olan arklar ve kanalları da o icat eder.

Astrolog Oğuzhan Ceyhan'ın 31 Mart 2021 tarihli sosyal medya *(Facebook)* hesabında belirttiği üzere günümüz astrolojisinde 4 kraliyet yıldızı toplum içindeki 4 ana sınıfı temsil eder.

1-Kral

2-Tüccar

3-Asker

4-Din insanı, rahip

Regulus kral, Aldebaran tüccar, Antares asker ve Fomalhaut rahip-din insanı. Enki yani Jüpiter, anlatılarda daima iyiliksever bilge bir rahip olarak belirir.

Arkaik kültürlerde Ay'ın hilal şekli daima boğanın boynuzları ile ilişkilendirilmiştir. Ay Tanrısı Sin, Enlil'in güçlü boğası olarak adlandırılır. Sümer'de Ay Tanrısı Nanna göğün genç, güçlü Boğası Enlil'in oğlu olarak nitelendirilir. Mısır'da Ay Tanrısı, yıldızların boğası olarak adlandırılır. Doğurganlık, dölleyicilik ve bereket ile alakalı olan her şey Boğa Takımyıldızı ve Ay ile bağlantılıdır (Eliade 2003: 108).

Enki, sanat eserlerinde uzun sakallı, boğa boynuzlu başlığı ve uzun pileli cüppesi olan bir tanrı olarak betimlenir. Omuz ve kollarından toprağa oluk oluk su akar. Elinde bir bastonu vardır. Bu sopa ya da baston, "çoban bastonu" olarak bilinen ve insanları bununla güttüğü varsayılan bir semboldür. Akan suların üzerinde küçük balıklar tasvir edilir. Su ve balık ikonografisi onun göksel arketipinin Jüpiter olduğunu gösterir. Çünkü Jüpiter Balık burcunun yöneticisi kabul edilir ve en arkaik anlamda okyanusları o idare eder. Yeryüzündeki ve yer altındaki tüm sulara hükmettiği için bir de kayığı vardır. Enki'nin kayığının adı "Absu'nun Dağ Keçisi"dir. Enki figürünün üzerinde uçan kartal ise Jüpiterin Kartalı olarak mitlerde yaşar. Kartal, Tanrı Zeus ve Tanrı Ülgen'in de kuşudur. Jüpiter'in ve Tanrı Enki'nin yönettiği göksel bölge olan güney takımyıldızlarının üzerinde, Kartal Takımyıldızı uçar. Kartal Takımyıldızı Tanrı Enki'in yönettiği Kova Takımyıldızı'nın bir parçasıdır.

Kartal Takımyıldızı, Tanrı Enki (Jüpiter) Kova Takımyıldızı, Oğlak Takımyıldızı.

Kartal Takımyıldızı, Kova Takımyıldızı'nda sayılan bir takımyıldızdır. Bu yüzden Kova Takımyıldızı bölgesini yöneten Tanrı Enki'nin kuşu olarak belirir.

MÖ 3000 yılında gökyüzündeki takımyıldızların konumu bugünkü konumundan farklıydı. Dolayısıyla Enki'nin idare ettiği gök bölgesi Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarını da kapsıyordu. Bundan dolayı Tanrı Enki'nin sembolleri keçi-balık şeklinde ifade ediliyordu. Bu yüzden günümüzde Oğlak burcu, balık kuyruklu oğlak şeklinde tasvir edilir. Enki'nin gövdesinden akan sular ise Kova Takımyıldızı ile bağlantılıdır.

Enki'nin hayvan sembolizmi olan dağ keçisi, Absu yani hayat suları ve hayat ağacı ile birlikte tasvir edilir. Sümer ikonografisinde keçiler, hayat ağacının iki yanında karşılıklı olarak ifade edilir. Yaşam otunu yedikleri ve sonsuz hayata kavuştukları düşünülür. Daha sonraki mitlerde yerini geyik alır. Samanyolundaki yıldızlar Türk mitlerin-

de de geyiklerin ayak izleri olarak kabul edilir. Çünkü geyiklerin "yaşam otu"nu yiyerek ölümsüz olduğu anlatılır. Bu tasvirlerin ve anlatıların daima göksel, kozmik kökeni ve karşılığı araştırılmalıdır. Sembol dili evrensel bir dildir. Aynı gökyüzüne bakan insanlar aynı ya da benzer semboller üzerinden yürüyerek ortak sonuçlara ulaşırlar. Dolayısıyla söylenceleri de temelde ortaktır. Ayrıca Kutup Yıldızı'na kadar ulaştığı varsayılan bu ağacın iki yanındaki keçiler ya da geyikler, bu yıldıza Geyik Yıldızı adının verilmesini sağlamıştır. Türk mitlerinde Kutup Yıldızı'na kadar ulaşan Samanyolu, "geyiklerin ayak izleri" olarak düşünülür. Unutulmamalıdır ki MÖ 3000 yılında galaktik merkez, Oğlak, Kova ve Balık Takımyıldızı bölgesindeydi ve hayat suyu ve hayat ağacının buradan göklere yükseldiği düşünülüyordu. Günümüzde bu nokta Yay Takımyıldızı'nda bulunmaktadır.

Enki'nin daima arkasında ve yakınında çizilen İsimud ise onun ulağı ve habercisi olan Merkür gezegenini ifade eder. Mitolojilerde Merkür, haberci tanrı olarak sunulur. O, tanrılar ve insanlar arasında iletişimi sağlayan, haber getiren ve götüren, tanrının yardımcısıdır. İsimud bu yüzden ikiyüzlü olarak gösterilir. Yüzlerinden biri öne, diğeri arkaya bakar. Bu ikili ifade Merkür'ün ileri ve geri hareketini sembolize eder. Merkür gökyüzünde sürekli bir ileri bir geri hareket yapar.

İsimud hem eril hem de dişil özellik gösterir. Bu bağlamda da Hermes-Merkür ile ilişkilidir. Hermes ya da Merkür Herm-Afrodit yani çift cinsiyetli bir tanrıdır.

Tanrı Enki'nin balıkları ile Tanrı Ülgen'in yarattığı üç balık, birbiri ile mitolojik bir bağ sergiler. Ayrıca Enki'nin suları olan Absu'da Lahmu ve Lahamu adında iki yılan benzeri yaratık yaşar. Bu iki varlık Türk mitolojisinde yer altı sularında yaşayan Abra ve Yutpa'yı anımsatır. Bu iki varlık eril ve dişil niteliklidir.

Enki'nin sıfatları ve özellikleri Jüpiter gezegeni ile özdeşleştirilen özelliklere çok benzer. Enki dünyayı düzenler, barışı sağlar ve bolluk getirir. Bütün teknikleri icat eden, kanunları koyan, tanrılar arasındaki sorunları çözüme kavuşturan, "medenileştirici kahraman-tanrı" Enki'dir. O kendini bir şiirde şöyle tanımlar:

UTU

Utu, Sümer mitlerinde Güneş Tanrısı olarak bilinir. Ay Tanrısı Nanna, ya da Nanna'nın eşi olan ve Ay'ın karanlık yönünü simgeleyen, Ay Tanrıçası Ningal'in oğludur. Sümer epik şiirinde Utu, doğudaki kentin kralı, kükreyen cesur aslan ve güçlü boğa olarak tasvir edilir. Lacivert taşından bir sakalı vardır ve Tanrı An'ın habercisidir.

Sümer ikonografisinde Güneş Tanrısı Utu, dağların içinden ya da arasından çıkan, elinde keskin testeresi ile dağları delerek yükselen bir figür olarak gösterilir. Onun yer altına indiği ve yer altından çıkmak için her sabah testeresi ile dağları kestiği düşünülür. Utu bazen tek ayağı ile bir dağın üzerine basmış biçimde ve omuzlarından Güneş'in ışınları çıkarken tasvir edilir ve elinde yine testeresi vardır. Tanrı Utu, gökyüzünde Yengeç, Aslan ve Başak takımyıldızlarını yönetir. Bu göksel bölge ve Utu ile bağlantılı bir başka takımyıldız, Büyük Köpek'tir (Sirius).

Ningal Ay'ın karanlık tarafını ifade eder. O, Ay'ın aydınlık tarafı olan Nanna'nın karısıdır. İkili mantık sistemindeki dişil ve eril düaliteyi ifade eder. Dişil taraf karanlığı, eril taraf aydınlığı simgeler. Ay'ın karanlık tarafı ile alakalı olan ve onun gündüz göğünde olmadığı ve yer altına indiğinin düşünüldüğü yönü Ningal'dir. Güneş'in batışı da onun yer altı âlemine indiği şeklinde yorumlanır. Yer altında annesi Ningal ile karşılaşır ve Ningal, Utu'yu her sabah yeniden doğurur. Utu yetmiş kapılı olarak bilinir.

İyisi mi gidip Göksel-Utu'ya danışalım
Uyuyan ve uyuyan ve uyuklayan!
Böylece ellerini kaldırdılar
Yetmiş kapılı Utu'ya.

Sümer mitlerinde Ninazu ve Ninmada adı verilen iki kardeş, Tanrı Utu'ya "Göksel Utu" şeklinde, tahılların bol olması için dua ederler. Utu'nun yer altına inmesi uyuması şeklinde tasvir edilir. Göksel-Utu vurgusu önemlidir çünkü Utu yani Güneş, yer altına da iner. Ayrıca Güneş'in gökte parladığı, bahar ve yaz dönemini de ifade eder. Onun

uyuması ya da uyuklaması ise gücünün az olduğu kış mevsimine ve yer altına indiği gece vaktine bir göndermedir. Doğanın canlanması ve tahılların çoğalması, onun uyanması yani gökyüzünde parlaması ile bağlantılıdır ve bunu sağlamak için insanların ellerini kaldırarak ona dua etmesi gerekir.

Utu'nun Akad dilindeki adı Şamaş'tır. Sümer geleneğinde Utu Nanna'nın (Ay) oğlu İnanna'nın ikiz kardeşiydi. Akad geleneklerinde bazen Anu'nun bazen de Enlil'in oğlu olarak görülür. Karısı Şerida ya da Aya idi. Aya, Nin Aya şeklinde de tanımlanır. Aya ya da Şerida şafak tanrıçası olarak bilinir. Bu da onun Venüs ile ilişkili olabileceğini akla getirir. Şamaş'ın gökyüzündeki yolculuğunu bitirdikten sonra her gün yeniden bir araya gelebildikleri yer Buduhudug Dağı olarak kabul edilir. Güneş'in battığına inanılan efsanevi bir dağ olan Buduhudug, "Şamaş'ın Aya'ya girişi" olarak kabul edilir. *(https://en.wikipedia.org/wiki/Aya_(goddess)*

Aya, öncelikle bir ışık tanrıçası ve güneş tanrısı Şamaş'ın karısı olarak işlev görür. Aya'nın Şamaş'ın karısı olarak rolü, Aya'nın "Büyük Gelin" olarak adlandırıldığı Gılgamış Destanı'nın standart Babil versiyonundaki sunumuyla örneklendirilir. *(http://oracc.museum.Upenn.edu/amgg/listofdeities/aya/)*

Utu sakallı ve uzun kollu olarak tasvir edilir. Utu şafak vakti gökyüzünün kapılarından dışarı çıkar, gökyüzü boyunca 1 günlük gezinti yapar ve akşam olduğunda ufkun batısında bulunan paralel kapılar dizisinden batardı. Silindir mühürler Utu'nun dışarı çıkması için gökyüzünün kapılarını açan 2 tanrı gösterir. Utu'nun elinde bir testere vardır. Utu, gün boyunca gökyüzünde katettiği yol boyunca her şeyi gören tanrı olarak bilinir. O her şeyi aydınlatır, açığa çıkarır ve görünür yapar. Bu yüzden adaletin ve doğruluğun tanrısı olarak bilinir.

Utu'nun Sippar'da ve Larsa'da tapınakları vardır. Utu'nun tüm güneş tanrıları gibi bir arabası olduğu düşünülür. Arabasını süren oğlunun adı Bunene'dir. Antik Sümer tanrı ve tanrıçalarının sukkalları yani elçileri ya da vezirleri Merkür ile ilişkilidir. Merkür'ün hizmet ettiği tanrı ya da tanrıçanın eril ve dişil özelliğine göre, o da cinsiyet değiştirir. Hizmet ettiği bir tanrıça ise kadın, eğer bir tanrı ise erkek kılığındadır. Antik Mezopotamya Tanrısı Bunene, Güneş Tanrısı'nın

emrinde bir sukkal (vezir) veya savaş arabası sürücüsüydü. Bunene sürdüğü araba ile her gün bir ritüel ile şafakta doğu ufkundan batıda alaca karanlığa, cennetin iç kapısına kadar Şamaş'ı götürürdü. Merkür Güneş'e yakın hareket eder ve hızından dolayı onun gezegen-tanrıların ve Ay Güneş'in elçisi ve habercisi olduğu varsayılır. Utu'nun diğer bir yönü kahramanlara yardım etmesi ve korumasıdır. Örneğin Gılgamış'ın koruyucusudur. Utu Gılgamış'a Humbaba'ya karşı yardım eder. Dumuzi'ye de onu yer altına götürmek isteyen ifritlerden kaçması için yardım eder.

İNANNA

İnanna, Ay Tanrısı Nanna'nın kızı ve yer altı tanrıçası ile Güneş Tanrısı Utu'nun kız kardeşidir.

İnanna'nın göksel arketipi Venüs gezegenidir. Sümercede İnanna'nın ismi "Göğün Hanımı", "Nin-Anna" anlamına geldiği gibi, özellikle kendisine mahsus "Gök Tapınağının" veya Uruk'ta kutsal fahişesi olduğu "An'ın Tapınağının Hanımı" anlamını da taşır. An en büyük tanrıdır ve o, tüm gezegen-tanrıların ve küçük tanrılar olan 12 takımyıldızın atası ve sahibidir. Onun makamı Kutup Yıldızı'dır ve tüm göksel cisimler onun etrafında döner. O kadar çok sayılan bir kişiliği vardır ki kendisine adanan 15 büyük tapınak vardır. Çağlar geçtikçe bütün tanrıçaları şu ya da bu biçimde kendi bünyesine aldı ve nihayetinde tüm tanrıçalar sadece onu temsil eder oldular.

İnanna'ya Sümer mitlerinde; "Göklerin Hanımı", "Hanımefendi", "Kutsal İnanna", "Genç Kadın İnanna" şeklinde hitap edilir.

Venüs gezegeninin başka figürlerin kılığına girdiği 4 ayrı görüntüsü vardır: İlki Kutsal Bakire ya da Kutsal Fahişe, ikincisi Savaş Tanrıçası, üçüncüsü Ölüm Tanrıçası ve dördüncüsü Cehennem Cadısı. Venüs çoğunlukla Akşam Yıldızı olarak Batı'da gözlemlenir. Akşam Yıldızı olarak doğduğunda tüm insanları, kadınları ve hayvanları koruyan bir tanrıça olarak hayal edilir. Fakat Venüs bazen, sabah yıldızı olarak doğuda, Güneş doğmadan biraz önce, ufuk çizgisinin üstünde görünür. Sabah Yıldızı olarak doğduğu zaman, elinde kılıcı tüm yıldızları öldüren bir savaşçı gibi düşünülür. O artık Aşk Tanrıçası değil, Savaş Tanrıçası'dır. Venüs bazen yer altına iner. Daha doğrusu ufuk

çizgisinin altında kalır ve onun ölüler âlemine gittiği düşünülür. Yani gökyüzünde 7 gün görünmez. Böylece ölüler âlemindeki Ölüm Tanrıçası'na dönüşür. Bazen de Güneş'in önünden geçer. Venüs'ün Güneş'in önünden geçişi, onu Cehennem Cadısı'na çevirir. Onun Güneş'in kızıl aleviyle yandığı ve hem beden olarak kızgın ateş ile kızıla büründüğü hem de karakterinin değişerek ateşiyle yakıcı bir cadı olduğu hayal edilir.

SAVAŞ TANRIÇASI OLARAK TANRIÇA İNANNA

Akadca yazılmış ve İştar'a adanmış bu epik şiir onu över. İştar İnanna'nın Akad dilindeki adıdır.

İştar'dan tanrıların en cesuru olarak bahsedilir. O Ningal'in kızıdır ve bir savaşçıdır. Bu gücünü savaşlarda gösterir. O, tanrıların önünde vals yapan, tanrıların dansçı kızıdır. İştar olanca erkekliği ile dans ettiği ve şarkı söylediği de olur.

Sümer mitlerinde onun eril-savaşçı tarafı anlatılır. Er gücü savaş giysisini giyen, elinde deynek taşıyan, savaşları ilan eden ve başlatan odur.

İnanna'nın savaşa yönelik görevleri vardır. Er gücü giysisi, muhtemelen o dönemde savaşlarda giyilen zırh benzeri bir asker giysisidir. İnanna'nın savaşları, elinde tuttuğu asa ya da baston ile yönettiği ifade edilir. Elinde tuttuğu "çoban sopası" onun diğer tanrılar gibi gökyüzündeki yıldızları ve insanları güttüğü anlamına gelir. Türk mitolojisinde de Çolpan yani Venüs, At Çobanı Tanrısı ya da Çoban Yıldızı olarak anılır. Aslında "çoban" göndemesi, Venüs'ün sevgilisi olan "Göksel Çoban", Orion Takımyıldızı ile eşleştirilen Çoban Dumuzi ile de bağlantılıdır. İnanna'nın davulu ise "savaş davulu" olarak betimlenir. O, yani Venüs, çobanın yıldızıdır.

Tanrıça İnanna

Sümer tabletlerinde İnanna, sol elinde asa ve sağ eli ile bir urganla aslan tutarken gösterilir. Uzun, örgülü saçları ve boynuzlu bir başlığı vardır. Kanatlarının arkasında gizlediği savaş okları, onun sabah yıldızı olarak doğduğu hâli ile bağlantılıdır. İnanna'nın sağ tarafındaki güneş sembolü, onun sabah Güneş'ten önce doğduğunu gösterir.

Ea-Enki en yüce mertebeyi İştar'a verir ve "Dişi Aslan" olarak nitelenir.

Öyle görünüyor ki İnanna'nın savaşçı ve saldırgan ve aynı zamanda hükmedici kimliği "dişi aslan" ile ilişkilendiriliyor ve sembol olarak Sümer tabletlerinde dişi aslan ile birlikte tasvir ediliyordu.

Göksel küre Venüs mitlerde çoğunlukla "Yabanıl Hayvanların Tanrıçası" olarak bilinir. Aslan figürü onun Aslan Takımyıldızı'ndaki konumunu da ifade ediyor olabilir.

Tanrıça İnanna elinde huluppu ağacı ile

İnanna, Sümer tabletlerinde bir elinde kendi ağacı olan huluppuyu taşırken gösterilir. Çoğunlukla Güneş Tanrısı Utu ile birlikte tasvir edilir. Çünkü İnanna'nın göksel arketipi olan Venüs, Güneş'in doğduğu ya da battığı yöndedir. Onun kopmuş kafaları toz gibi dağıttığı söylenir. Elinde bir de savaş davulu vardır.

Onun savaşlarda nasıl önemli bir rol oynadığı epik şiirlerde anlatılır. Koparılmış kafalar ifadesi, savaşçı ve acımasız yönüdür. Fakat onun dişil bir yönü de vardır. Onun yünü renkli ipliklerden eğirip dokuduğu ve keten bir elbise giydiği ifade edilir.

İnanna'nın dişil yönünü ifade etmek için kullanılan metaforlar ise dokuma tezgâhı, iğ, iplik, keten-kumaş vb. malzemelerdir.

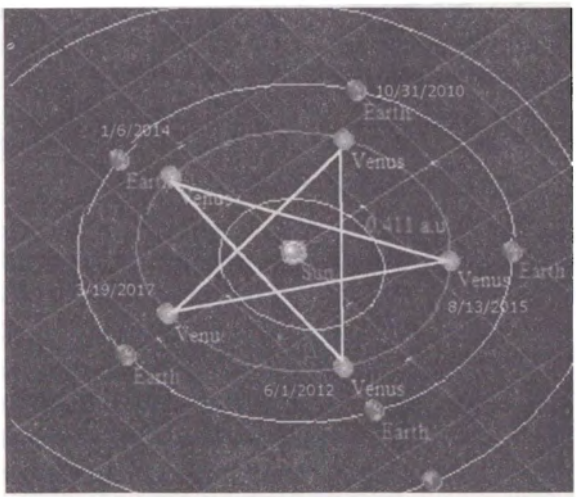
İnanna Sümer mitlerinde "savaşçı ve şehvetli" şeklinde tanımlanır. En zengin ve en çeşitli epik şiirler İnanna ile ilgili mitlerdir.

İştar-İnanna'yı yani Venüs'ü öven şiirlerde açıkça onun savaşçı yönüne yapılan göndermeler vardır. O; güçlü, cesur, yüce, ulu, başarılı, ünlü, esrarlı, savaşçı sıfatları ile övülür. Sümer mitlerinde Ningal, Ay Tanrısı Nanna'nın karısı olarak karşımıza çıkar. Aslında Ay'ın karanlık ve dişil yönü, Ningal olarak karşımıza çıkar ve "Karanlık

Ay", Ningal olarak ifade edilir. Nin dişil bir ön ektir ve "hanım" anlamına gelir. Gal sözcüğü ise kötücül ve yer altı varlıklarını tanımlamak için kullanılır. Venüs'ün karanlık, kötücül ve savaşçı yönünü doğuran ise elbette Ay Tanrısı'nın karanlık, kötücül ve yer altı ile bağlantılı karakteridir.

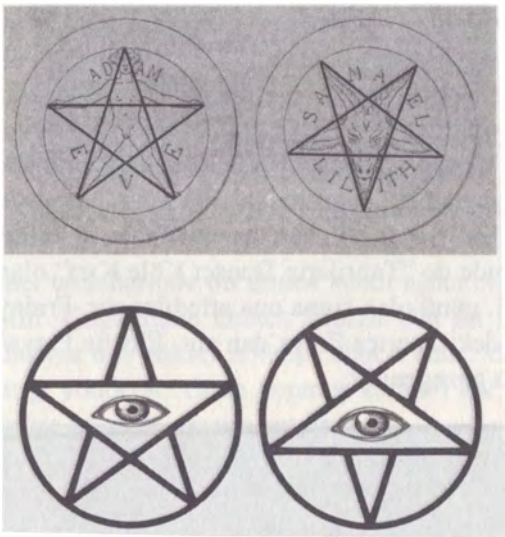
O, tanrıçaların en yücesidir ve tüm güçleri elinde tutar. Onun için bayram demek savaşmak demektir ve insanların dizginini hep elinde tutar. İnsanları kızıştırır ve birbirine düşürür.

Venüs tanrıların dansçı köle kızıdır. Onun "erkek gibi dans etmesi" elbette erilliğini de gösterir. Onun gökyüzündeki konumu, diğer tanrı-gezegenler ile olan bağlantısı ve açıları, gökyüzündeki dansı olarak görülür. Venüs, her sekiz yılda bir Güneş ile farklı bir burçta 5 kez kavuşum yapar ve 8 yıllık bu süre içinde Güneş'in etrafında 5 kez dönmüş olur. Venüs gezegenin 8 yılda yaptığı 5 döngüdeki 8/5 oran, "altın oran"a ya da "Pi" sayısına karşılık gelir. Venüs'ün bu döngüsü "Venüs'ün dansı" ya da "Venüs'ün valsi" olarak bilinir. Bu yüzden Sümer mitlerinde de "Tanrıların Dansçı Köle Kızı" olarak anılır. Ayrıca haftanın 5. günü olan cuma ona atfedilmiştir. Friday, adını İskandinav mitlerindeki Tanrıça Freya'dan alır. Elbette Freya'nın da göksel arketipi Venüs gezegenidir.

Venüs Döngüsü

Venüs bu döngünün sonunda ya "Sabah Yıldızı" ya da "Akşam Yıldızı" olarak doğar. Onun bu döngüsü, iki zıt karakterini ifade eden bir sembolizm ile ifade edilir. Sabah Yıldızı olarak ölümcül, şeytani, savaşçı, eril ya da cadı kimliğini vurgulamak için, iki ucu yukarı yöne bakan pentagram biçiminde çizilir. Akşam yıldızı olarak Aşk Tanrıçası ve iyicil kimliğini vurgulamak için, tek ucu yukarı bakan pentagram şeklinde çizilir. Bu iki pentagram şekli, bütünüyle onun gökyüzündeki 5-8'lik döngüsünün, izdüşümüne göre çizilmiştir.

Venüsün Akşam Yıldızı hâli iyicil bakışı ve Sabah Yıldızı hâli kötücül bakışı

Bazen sembolizmde Venüs'ün kötücül, savaşçı ve şeytani döngüsü ile iyicil, barışçıl ve aşkı anlatan döngüsü pentagram içine çizilen göz şeklinde de simgelenir. Yani eski tabir ile Zühre bazen sevgiyle, bazen de hiddetle bakar.

Güçler olarak tanımlanan ve kaderi ve yazgıyı belirleyen Me'ler, İnanna'nın güçleri olarak anlatılır. Bu "güçler" Enlil ve Enki'nin elinde olsa da zaman zaman İnanna bu güçleri ele geçirir. O çoban gezegeni ve elinde çoban sopası olduğu için insanları da yönetir.

Halkların ve insanların dizginini elinde tutar. Onun savaşlardan nasıl keyif aldığını ifade eden şu cümle çok çarpıcıdır: "İştar için savaşmak demek, bayram demek."

Kral asası, tahtı ve tacı vardır. Erkek cesaretiyle sadece savaşmayı düşünür, dehşet verici ve gözü pektir. Görünümü şimşekler ile çevrelenmiş ve ışıl ışıldır.

İnanna-İştar'ın ya da göksel sembolizm ile konuşacak olursak Venüs'ün bizim bildiğimiz dişil yönünden daha çok, savaşçı ve erkeksi yönü övülür. Onun cesareti erkeklerin cesaretine benzetilir. Gökyüzündeki pırıltısı ve ışığı övülür. Hükümdarlık ve hâkimiyet sembolleri olan asa, taht ve tacın ona verildiği anlatılır. Gökyüzünden gönderdiği şimşekler yine onun silahı ve savaşçı yönüne gönderme yapar. O, cesur ve gözü pek, göksel savaşçıdır. Ve yeryüzünde insanlar arasında çıkan çatışmalar ve savaşlar ile de doğrudan bağlantısı vardır.

Sümer mitlerinde İnanna'nın savaş tanrıçası olarak övülmesi çok ihtişamlıdır.

İnanna'nın övülmesinde onun uzun menzilli oklarıyla savaş meydanlarındaki yıkıcılığı anlatılır. O, savaşları başlatan muharebelerin tanrıçasıdır. Saldırganlığı vahşi bir aslana benzetilir ve aslan, İnanna'nın simgelerinden biridir. Onun "Sabah Yıldızı" olarak Güneş'ten önce doğması ve yeri aydınlatması vurgulanır. Bu, onun savaş yıldızı hâline bürünmüş şeklidir. Mit yazarının göksel sembolikleri çok iyi bilen bilgelerden biri olduğu çok açıktır. Bu epik şiirin yazıldığı dönemde, Venüs'ün bu döngüsünün bir savaşı başlattığı ve insanları birbirine düşürdüğü de anlaşılabilir.

"İnanna'nın kutsal dansı" aslında onun gökyüzündeki beş sekizlik döngüsü ve sonunda savaş yıldızı hâline gelmesi ile alakalıdır. İnanna "göksel savaş dansı"ndan sonra attığı oklar ile insanlar arasındaki savaşların ve çarpışmaların başlatıcısı olacaktır.

Bir Sümer kenti olan Mari'de idarecilik yapan Ebih-Il'nin heykeli... Mari' de bulunan İnanna-İştar tapınağında bulunan bu heykel MÖ 2400 yılına tarihlenir. Epik şiirde de belirtildiği gibi sakallıdır. Heykelin yan tarafındaki çivi yazısında şu yazılıdır: "Bu heykeli, Ebih-il, gözetmen, İştar'a (?) adadı." Bu yazıdan da anlaşılacağı üzere Ebih-il, İnanna'ya olan yani göksel gezegen Venüs'e olan bağlılığını ifade

etmiştir. Çünkü savaşlarda başarı sağlayabilmek için ona tapınmak ve sunular yapmak gerekir.

Ay Tanrısı Sin'in (Nanna) kızı İnanna, tamamen savaşçı giysilerini giyer ve tüm savaş araçlarıyla donatır kendisini. Pelerinini ve sandallarını giyer. Oklarını, mızraklarını, sadak, ok ve yayını kuşanır. "Baltasını" ve "7 başlı gürz"ünü eline alır. Alnındaki parlak ışık, Venüs'ün güçlü, savaşçı ve öldürücü ışığı olarak anlatılır. Anunnaların ya da Anunnakilerin en şiddetlisi tanımı, diğer 6 küre içinde en yakıcı ve yıkıcı karaktere sahip olduğunu gösterir. "Hayran olunan kapı" şeklinde betimlenen kapı, Tanrı Anu'nun kapısı olan "Sirius Yıldızı"dır. İnanna en büyük tanrı ve atası olan Anu'nun huzuruna savaş giysileri ile donanmış bir biçimde çıkar. Ve tüm öfkesi ile Enbih'in kentini yıkacağını, ağaçlarını ateşe vereceğini söyler. Atmalık-popa, savaşlarda kullanılan bir çeşit yanıcı malzeme ile kaplanmış, ucu yanan sopalar gibi görünüyor. Bu kenti lanetleyerek tamamen ortadan kaldıracağını söyler. Venüs ya da İnanna, en büyük tanrı Anu'un kapısında, şanına yakışır bir şekilde tüm bu tehditleri savurur. Gibil, Anu'un oğlu olan "Ateş Tanrısı"dır. Gibil'in ateşin ve demirhanenin efendisi olarak metalürji bilgeliğine de sahip olduğu belirtilir. Bu bağlamda "demircilik" mesleği ile bağlantılı olduğu görülür. Dolayısıyla kaçınılmaz olarak savaşların başrolünü oynar. Demir ve demircilik, Mars gezegeni ile alakalı görülür. Bu bağlamda demir 4 elementin birleşmesinden doğan, olağanüstü bir madendir. "Toprak" içinde olgunlaşır, "ateş"te eritilir, "hava" ile soğutulup "su" verilerek olgunlaştırılır. Fakat Sümer döneminde yer altı demiri bilinmiyordu ve savaş araçları gök taşı demirinden yapılıyordu. Bu yüzden Gök Tanrı'nın silahı ve madeni olarak da biliniyordu.

İnanna Sümer ülkesini yakma kararı aldığında en büyük tanrı An kızı İnanna'nın neden bu kararı aldığını sorgular. Hükümdar Enbih'i över. Onun doğaya saygılı olduğunu, hayvanlara iyi davrandığını ve onların çoğalmasını sağladığını söyler. Bunun üzerine İnanna sinirlenir ve korkunç yıkıcı gücünü gösterir.

İnanna yani Venüs'ün yıkıcı gücü Sümer mitlerinde öyle güzel tasvir edilir ve anlatılır ki okuduğunuzda âdeta göksel ve yersel bir savaşı yaşarsınız. Tanrı An'ı dinlemeyen ve gökyüzünden inen İnan-

na, yeryüzünü toza dumana katar. Büyük bir tufan yaratır. Tufan sadece sular ile gelmez. Güçlü rüzgârlar ve kasırgalar, kuraklık ve yangınlar ile de insanları yok eder. Bu arada dişil tarafı da "Hierodul" kelimesi ile yani "Kutsal Fahişe" şeklinde vurgulanır. İnanna silah deposunun kilidini açar ve parlayan kapıyı iterek açar. Yeryüzünü kasırgayla vurur, oklarını ve sadağını alır ve Enbih üzerine tufan salar. Bu tufan öyle şiddetlidir ki yeryüzünü altüst eder. Kılıcıyla vura vura yeryüzünü dağıtır. Her şeyi mahveden dev bir tırmık gibi ülkeyi parçalara ayırır. Travestiliği o yaratır ve eş cinsellere davul ve tef verir.

İnanna, Hükümdar Enbih'in yönettiği topraklar üzerine saldırır. Fakat bu saldırı "doğal afetler" şeklinde olabileceği gibi, "ülkedeki savaş" şeklinde de olabilir. Mit yazarı, bu iki doğal ve insani felaketi, göksel gezegen Venüs'ü âdeta savaşçı ve yıkıcı kadın kılığına sokarak anlatır ve Enbih ile savaştırır.

Sümer epik şiirlerinde gözden kaçmayan bir vurgu da vardır. İnanna eş cinselleri koruyan bir tanrıça gibi sunulur. Dönmeler, eş cinseller ve travestiler onun yönetimi altındadır. Venüs bu konuyla alakalı, kendi eril ve savaşçı tarafı ile dişil ve aşk dolu karakterini eş cinseller üzerinde gösterir. Venüs'ün bu özelliği eş cinsellerin şahsi haritalarında da kendini gösterir. Erotizmi ve cinselliği sembolize eden Venüs, romantik ilişkilerin gezegenidir. Elbette bir gök haritasının bütünü ve gezegenlerin bulunduğu noktalar ile birbirine yaptıkları açılar önemlidir. Örneğin Venüs'ün İkizler burcu gibi cinselliği nötr ya da hermafrodit yani er-dişi olan bir burçta olması, erkeğin feminen bir yapıya bürünmesine neden olur. Bir insanın doğum haritasında Venüs'ün konumu ve yaptığı açılar büyük oranda eş cinselliği belirler.

Dizeler onu savaşçı yanıyla tanıtıyor olsa da zarif, ışık saçan, parıldayan ve aşk dolu tarafı da yıldız-tanrıça olarak Venüs gezegeni ile bütünleşir. Hatta fethettiği topraklar üzerindeki yürüyüşü bile Venüs'ün gökyüzündeki ilerleyişi ile ilişkilendirilir. Yörüngesi üzerinde geçtiği toprakları yavaş yavaş aydınlatır. Çünkü şiirdeki "ağ" sözcüğü, hem avcının ve savaşçının kullandığı ağını hem de bu yıldızın saçtığı ışığın mahiyetini tanımlamak için kullanılır. Venüs'ün bu göksel döngüsü ile korkunç yok edici öfkesinin ardından ve onun savaşçı

kimliği ile yaptığı fetihlerin dışında, yaydığı kutsal ışığı ile toplumları aydınlattığı ve uygarlaştırıcı etkisi olduğu da anlaşılabilir. "Kutsal Fahişe", Venüs'ün yani İnanna'nın özel ismidir. Sümer döneminde İnanna adına açılan tapınaklarda, eş cinseller ve fahişeler görev yapar. İnanna şerefine düzenlenmiş kurumlaşmış bu tapınaklarda birtakım cinsel şenliklerden de söz edilir. Kendisinde cisimlenmiş olan kişiler, Ebih'e saldırır ve bu toprakları yerle bir eder. Bu topraklarda kazandığı zaferden sonra orada kendi adına bir tapınak yaptırır. Zaten Enbih II'nin heykelinin bulunduğu tapınak da Venüs yani İnanna tapınağıdır. Doğaüstü ve masalsı bir şekilde yazılan bu mit, göksel döngüler bağlamında yersel topraklarda meydana gelen savaşları ve felaketleri anlatır. Bu savaşların başrol oyuncusu ise Tanrıça İnanna ile vücut bulan göksel arketip Venüs gezegenidir.

İştar. Venüs'ün Sabah Yıldızı olarak doğuşu ve savaşçı tanrıça yüzü.

İştar, elinde ok ve yay ile tasvir olunur. Türk mitlerinde de Tanrıça Umay elinde ok ve yay tutar. Tanrıça Umay'ın göksel arketipi Venüs gezegenidir.

AŞK TANRIÇASI OLARAK TANRIÇA İNANNA

Aşağıdaki epik dizelerde İnanna'nın birlikte olacağı sevgilisine, yani Çoban Dumuzi'ye kavuşmak amacıyla bozkıra doğru yola çıkması, Enki'nin tapınağının olduğu Eridu'ya ulaşması ve Enki'den "Me" adı verilen güçleri alması anlatılır. İnanna, Enki'nin Eridu'daki Absu'suna doğru yola koyulur.

İnanna'nın bu yolculuğu yeryüzü üzerinde değil, gökyüzünde yaptığı yolculuktur. İnanna, Tanrı Enki'nin yani Jüpiter'in yönettiği göksel bölge olan Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarına doğru ilerler. Çünkü burası Absu'nun yani hayat sularının çıktığı yer olarak bilinir (galaktik merkez). Bunun üzerine Tanrı-Gezegen Enki, uşağı ve habercisi olan İsimud'u yani Merkür'ü yanına çağırır. Şunu da hatırlamak gerekir ki İsimud yani Merkür'ün yüceldiği takımyıldızı Kova Takımyıldızı'dır. Yani MÖ 3000-2000'li yıllarda galaktik merkezin bulunduğu noktadır. Bu nokta tanrısal enerjinin ve tanrıdan gelen bilginin aktığı merkezdir. Bu bilgi Merkür yani İsimud sayesinde insan bilinçaltına aktarılır. Bu yüzden Merkür, haberci ve ulaktır. "Gizli bilginin" taşıyıcısı odur. Bundan dolayı akıl ve bilgi gezegeni Merkür kendi enerjisini, Kova burcunda en yüksek derecede belli eder. Merkür Jüpiter kavuşumları bilgi akışını sağlayarak eğitim ve felsefi konularda üstünlük bahşeder. Özellikle bu birleşme Kova burcunda olursa ilim, bilgi, marifet, zekâ, hikmet gibi maddi ve manevi zenginliği anlatır. Tanrı Enki yani Jüpiter, ulağı olan İsimud'u yani Merkür'ü bilgilendirmek için kendi yönettiği bölgeye davet eder. İsimud İnanna'yı karşılar ve ona Absu'da göksel bir sofra kurar. Ona serin su verilir. Enki ile karşılaştığında ise birlikte, yerin göğün şerefine şarap ve bira içerler. Aslında anlatılan iki iyicil gezegen Venüs ve Jüpiter'in karşılaşmasıdır.

Bu dizeleri okurken Venüs'ün (İnanna) Merkür (İsimud) ile birlikte, Jüpiter'in (Enki) yönettiği bölge olan ve Kova, Balık ve Oğlak takımyıldızları (Eridu) ile çevrili, hayat sularının çıktığı, galaktik merkezin (Absu) bulunduğu noktaya doğru ilerledikleri rahatlıkla anlaşı-

labilir. Tanrıça İnanna Tanrı Enki'nin ulağı ve uşağı İsimud'un rehberliğinde, bu bölgeyi yani Eridu'daki kutsal sular olan Absu'yu ziyaret eder. Mitolojilerde cennetteki ırmaklar, süt ırmakları, şarap ırmakları, bal akan ırmaklar ya da iki suyun ve denizin birleştiği yerler olarak beliren şifreli anlatılar, göksel suları ifade eder. İnanna bu hayat sularının çıktığı nokta olan galaktik merkez bölgesine gelir gelmez bira, su ve şarap içer. Onun içtiği bu sular Absu'dan yani kara delikten (galaktik merkez) çıktığı düşünülen yaşam sularıdır. Bu bölgeyi Tanrı Enki yani Jüpiter yönetir. Absu'da Enki-Jüpiter, İnanna-Venüs ve İsimud-Merkür birleşirler. Öyle görünüyor ki eski kadim bilgeler yani astronom ve astrolog olan gökyüzü okuyucuları ve mitoloji yazarları, gezegenlerin bu gökyüzü konumunu önemser. Astrolojik olarak da Jüpiter, Venüs ve Merkür'ün kavuşması hayırlıdır.

Enki Absu'ya gelen kızına kutsal güçleri verir. Ona krallığın tacını, asasını, tahtını, sopasını, pelerini, hançeri sunar. Ayrıca İnanna'nın "Ölüler Diyarı"na inmesini ve oradan çıkmasını da sağlayacaktır. "Kara elbise" İnanna'nın ya da Venüs'ün yer altına yolculuğunda giydiği "yas elbisesi", "renkli elbise" ise onun gökyüzünde giydiği "bayram elbisesi"dir. Venüs'ün belli dönemlerde ufuk çizgisinin altına inmesi, onun ölüler diyarına ya da karanlık âleme indiği düşüncesini uyandırmıştır. Sümer mitlerinde ise İnanna'nın yer altına inmesi ve tekrar yeryüzüne çıkması şeklinde anlatılmıştır.

Enki, İnanna'ya krallığı ve çobanlığı sunacağını söyler. Sümerler gökyüzündeki 7 kürenin "insanların çobanı" olduğunu düşünür, onların dünyayı ve insanları idare ettiklerini ve yönettiklerini hayal ederlerdi. Bu düşünce ile alakalı kelime motifleri elbette mitlerine de yansımıştır.

İnanna'ya Enki tarafından verilen tüm bu görevler, astrolojik açıdan Venüs'ün karakterini yansıtır. Kısaca fahişelik ve bununla bağlantılı eş cinsellik, aşk, savaş ve savaş teknikleri ile araç ve gereçleri, el sanatları, müzik sanatları, adalet ve yargılama, aile, ateş, ocak ve üreme, içkiler ve meyhane gibi kavramlarla alakalıdır. Bunun yanında elbette tüm gezegenlerde olduğu gibi Venüs'ün de kötücül tarafları vardır. İkiyüzlülük, düzenbazlık, isyankârlık ve yağmalama gibi.

Fakat ne olursa olsun Venüs-İnanna, Jüpiter-Enki'nin en sevdiği ve en cömert davrandığı tanrıçadır. Tüm yetkilerini ona vermekten çekinmez. Zaten Venüs-İnanna da mit okuyucularına zekâsı, kurnaz-

lığı, savaşlardaki cesareti, aşktaki romantizmi ile çok güçlü bir karakter sunar.

Tanrı Enki "En"in görevini de İnanna'ya vereceğini söyler. En, Sümer döneminde tapınaklarda görev yapan ve mitolojileri yazan din insanlarına verilen isimdir. Enki bu görevi de İnanna'ya verir. Tapınaklardan İnanna sorumlu olacaktır. Lagal ya da Lugal ise Sümer krallarına verilen bir unvandı. Kral, hükümdar ve büyük adam olarak kullanılırdı. Enki bu "kraliyet" görevini de İnanna'ya verecektir.

Enki'nin İnanna'ya verdiği Me adı verilen krallık güçleri aşağıdaki gibidir.

1. En (Rahip) Gemisi
2. Tanrı Gemisi
3. Yüce ve Sürekli Kalıcı Taç
4. Krallık Tahtı
5. Yüce Asa
6. Kraliyet Nişanı
7. Yüce Tapınak
8. Çobanlık
9. Krallık
10. Kalıcı Hanımefendi
11. "İlahi bayan" (Bir Rahiplik Görevi)
12. İshib (Bir Rahiplik Görevi)
13. Lumah (Bir Rahiplik Görevi)
14. Guda (Bir Rahiplik Görevi)
15. Hakikat
16. Yer Altı Dünyasına İniş
17. Yer Altı Dünyasından Yükseliş
18. Kurgarra (Bir Hadım ya da Eş Cinsel)
19. Girbadara (Hadım)
20. Sagursag (Bir Hadım, İnanna Kültüyle İlgili Eğlendiriciler)
21. Savaş Geleneği
22. Sel

23. Silahlar
24. Cinsel İlişki
25. Fuhuş
26. Hukuk
27. İftira
28. Sanat
29. Kült Odası
30. Cennetin Hierodule'u (Köle Dansçı Fahişe)
31. Guslim (Bir Müzik Aleti)
32. Müzik
33. İhtiyarlık
34. Kahramanlık
35. Güç
36. Düşmanlık
37. Basitlik
38. Şehirlerin Yıkılması
39. Ağıt
40. Kalbin Sevinmesi
41. Yalan
42. Metal İşleme Sanatı
43. Yazarlık
44. Demircilik Sanatı
45. Dericilik Sanatı
46. Mimarlık Sanatı
47. Sepet Örücülüğü Sanatı
48. Bilgelik
49. Dikkat
50. Kutsal Arınma
51. Korku
52. Terör
53. Çekişme
54. Barış

55. Yorgunluk
56. Zafer
57. Avukat-Otorite
58. Sıkıntılı Kalp
59. Yargı
60. Karar
61. Lilis (Bir Müzik Aleti)
62. Ub (Bir Müzik Aleti)
63. Mesi (Bir Müzik Aleti)
64. Ala (Bir Müzik Aleti)

(https://en.wikipedia.org/wiki/Me_(mythology)

İnanna ile birlikte bira içip sarhoş olan Enki-Jüpiter, uyandığı zaman kendine ait olan Kraliyet Me'lerinin ortada olmadığını görür. Enki Me adı verilen krallık güçlerini İnanna'ya hediye ettiğini hatırlamadığı için uşağı ve ulağı Merkür-İsimud'u çağırır ve ona sorular sorar. Her şeyi bilen akıllı Merkür-İsimud, konu hakkında kralına bilgi verir.

Mitoloji bu şekilde devam eder. Enki, uşağı İsimud'u 6 kez İnanna'ya gönderir ve göksel gemi ile birlikte İnanna'ya verdiği güçleri geri göndermesini ister. Enki'nin göksel gemisi, Eridu'nun yani kendi yönettiği göksel bölgedeki Argo Navis Takımyıldızı'dır. Enki, Argo Navis'in de bulunduğu güney takımyıldızlarını yönetir.

Eanna "Cennetin Evi" anlamına gelir. Burası gökyüzünde en ışıklı görülen bölge olan Orion, Sirius ve Ülker Takımyıldızı'nın bulunduğu yerdir. Ülkerler, Tanrıça İnanna'nın evi tapınağı olarak görülür. Yersel izdüşümü Uruk kentidir. Uruk, günümüzde Irak adının da kaynağıdır. O dönemde şehir sularla çevrili idi.

Gökyüzünün evi olarak da bilinen Eanna, Uruk'ta Tanrıça İnanna adına yapılmış tapınağın adıdır. Şehir bir geleneğe göre 7 Bilge (Ülkerler) ve Gılgamış tarafından inşa edilmiştir (Black 2003: 69).

Tanrı Enki, göksel gemiyi geri almak için "Eridu'nun elli devi hemen el koysun ona!" şeklinde İsimud'a emir verir. Ve bu "50 dev" göksel gemiyi İnanna'dan geri alır.

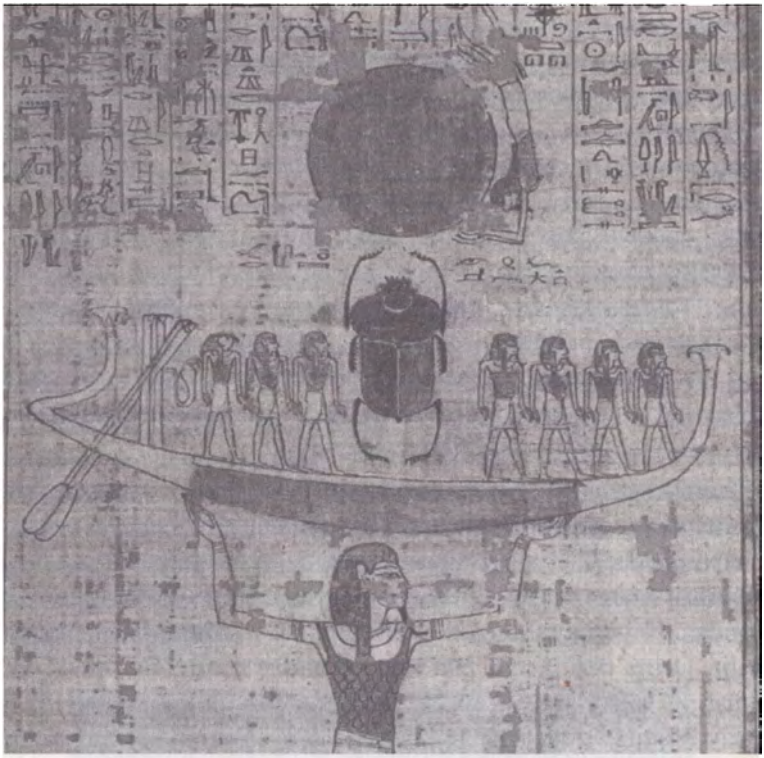
Yunan mitlerinde bu söylenceye dair izleri bulmak mümkün. John, Johannes, Ionas, Oannes, Ohannes, Yonah, Yunus gibi isimlerle diğer kültürlerin mitlerinde dolanır. Yunan mitlerinde Argo olarak bilinen geminin adının anlamı "hızlı"dır. Karadeniz'in Kolkhis (Gürcistan'ın Karadeniz kıyısındaki bir bölgesi) ülkesinde "altın post'u" aramaya giden kahramanlar için yapılmış bir gemidir. Onu yapan ustanın adı da Argos'dur. Bu kahramanlara Argonautlar adı verilir. Jason, Argos (gemi ustası), Tiphys, Orpheus, İdmon, Amphiaraos, Mopsos, Herakles gibi 50 Argonaut gemide görev alır. Yunan mitlerindeki 50 Argonaut, Sümer mitlerinde gemiyi ele geçiren Enki'nin emrindeki 50 dev ile benzer biçimdedir. "50 dev" ya da "50 kahraman" büyük ihtimalle göksel takımyıldızlarla da bağlantısı olan sembollerdir. Sümer mitlerinde Enki'ye adanmış olan Eridu'nun 50 Anunnaki'sinden bahsedilir. Anunnakiler adıyla bildiğimiz karakterlerin gökyüzündeki gezegenlere, takımyıldızlara ve yıldızlara karşılık geldiği bilinmektedir. Anunnakiler kadere hâkim oldukları söylenen elli refakatçi ilahtır. Zaten onların kadere hükmetmesi demek, göksel döngüler ile bağlantılı olduklarını gösterir.

Mısır Tanrısı Osiris'in Gemisi

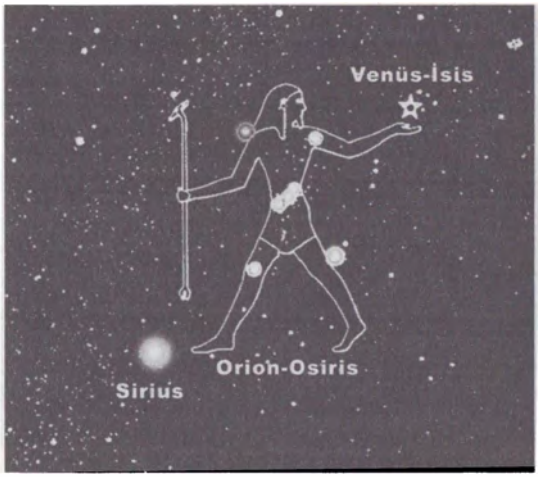
Enuma Eliş'te şöyle bahsedilir: "Elli büyük tanrı yerlerini aldı. Kaderin 7 tanrısı üç yüzü gökte yerleşti. Enlil (Satürn) yayını kaldırdı ve Yayı onların önüne koydu. Tanrılar, ataları, onun kurduğu ağı (tuzağı) gördüler. Yayı, şeklinin ne kadar ustaca olduğunu gördüklerinde ataları onun yaptığı işi övdüler. Enlil'i yücelttiler, Anu tanrılar meclisinde konuştu, yayı öperken 'Bu benim kızım. Oun adı Yay-Yıldız (Sirius), cennette onu parlattım.' Anu, yay'n kaderini belirlemişti ve yüce krallık tahtını tanrıların önüne koyan Anu, onu tanrılar meclisine oturttu. 'Tanrılar Meclisi' ifadesi her zaman 50 Anunnaki'nin oturduğu meclise atıfta bulunur. Dolayısıyla, An'ın kızı olan bu 'Yay Yıldızı'nın, elli Anunnaki'nin ortasındaki yüce kraliyet tahtına An tarafından yerleştirildiği açıkça belirtilmiştir. *(http://www.met aphysicspirit.com/books/The%20Sirius%20Mystery.pdf)*

"Tanrıların gemisi" olarak mitolojilerde sık sık adı geçen bu "göksel gemi"nin rotası, (pruvası) Mısır mitolojisindeki Osiris'in gemisine benzer biçimde, Osiris'i simgeleyen Orion ve Köpek takımyıldızları doğrultusundadır. Osiris, Orion ve Ay ile ilişkilendirilir. Tanrı Seth tarafından 14 parçaya ayrılan Osiris, tekrar İsis tarafından bir araya getirilir. Osiris öldükten 3 gün sonra yeniden dirilir. Bu anlatı Ay'ın döngüsü ile alakalıdır. Ay 3 gün gökyüzünde görünmez ve 14. gün dolunay hâline gelir. Fakat Tanrı Osiris'in de tıpkı Tanrı Enki gibi bir gemisi vardır. Bu gemi hilal şeklindeki Ay'ı simgelediği gibi, Argo Navis adı verilen takımyıldızı da simgeler. Çünkü Mısır kültürüne ait tasvirlerde Tanrı Osiris'in bindiği gemi, Canis Major Takımyıldızı ve Sirius'u ifade eder. Dolayısıyla bindiği gemi, Argo Navis Takımyıldızı'nı işaret eder. Osiris'in tasvirleri Tanrı Enki'nin tasvirleriyle benzerlik gösterir. Elindeki asa, Enki'nin krallık asası gibidir. İsis, onun kızı olarak da kabul görür. İsis'in göksel arketipi Venüs gezegenidir. Sümer mitlerinde Tanrıça İnanna'nın babası da Ay Tanrısı Nanna'dır. Osiris'in göksel arketipini Ay kabul edersek bu benzerlik üzerinden de bir örtüşme söz konusudur. Ayrıca Mısır Dandera Tapınağı'ndaki gök haritasında elinde, içinden sular akan iki vazo taşıyan figür tamamen Osiris gibi tasvir edilmiştir. Bu figür Kova Takımyıldızı'nı simgeler. Tanrı Enki'nin makamı da Kova Takımyıldızı olarak kabul edilir.

7 figür Ülker Takımyıldızı, Yengeç Takımyıldızı ve Güneş. Sirius'un Heliak yükselişi

Ayrıca Mısır mitolojik tasvirlerinde Ülker Takımyıldızı "bok böceği" şeklinde çizilir. Khepri adı verilen tanrı, scarab-bok böceği şeklinde tasvir edilir. Scarab'ın taşıdığı küre, Güneş'in Ülker Takımyıldızı'ndaki konumunu gösterir. Osiris kendi gemisini bu kez elleriyle yukarı kaldırmıştır. Gemi, Argo Navis Takımyıldızı, geminin içindeki 7 figür ise Ülkerlerin 7 yıldızıdır. Bu 7 erkek asker şeklinde çizilen figür, gemideki kahramanları simgeler.

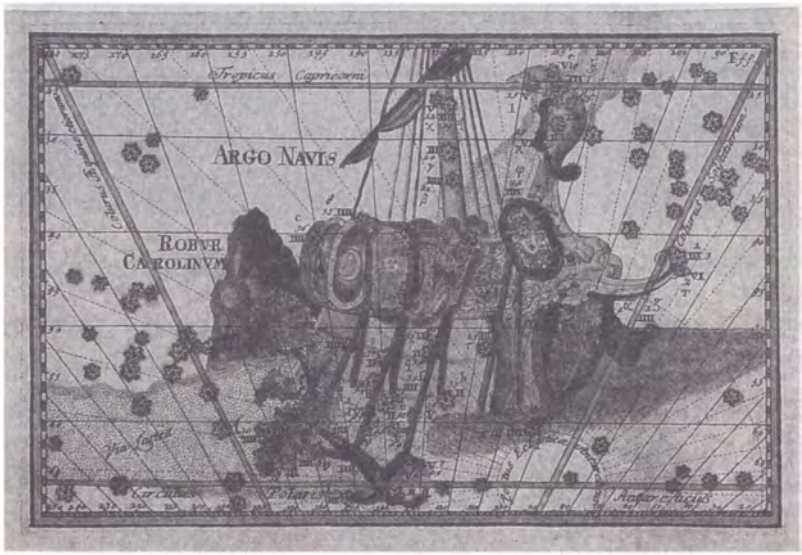
Abkallu karakterleri ile bağlantılı çeşitli mitolojilerdeki tasvirler

Tanrı Enki sık sık elinde kova taşıyan, ki kovanın içinde hayat suyu vardır, balık kafalı mitsel yaratıklar olan Abkallu'lar ile birlikte temsil edilir. Onun elinde de hayat suyunu taşıdığı bir vazo, kova, kâse vb. bir araç vardır. Dolayısıyla diğer dünya mitlerinde Oannes, Yunus ya da Jonah olarak adı geçen bu karakterin, Sümer mitlerindeki Tanrı Enki-Jüpiter ve Abkallular arasında bağı olduğu kesindir.

Tanrı Enki ve iki Abkallu

Tanrıların gemisi olarak beliren kozmik gemi ise göksel arketipi Argo Navis Takımyıldızı olan Absu'nun yani hayat sularının gemisidir. Kutsal gemi, Absu üzerinde yani Samanyolu üzerinde yüzer. Sümer mitlerinin siyasi anlamından çok, göksel anlamları vardır.

Argo Navis Takımyıldızı.

İNANNA AŞAĞIDAKİ DÜNYAYA İNİYOR

İnanna'nın yani Venüs'ün gökyüzündeki astral seyahati "İnanna ve Şukaletuda" hikâyesinde de anlatılır.

Eanna'da yaşayan İnanna göklerden yer altına inmeye karar verir. İnanna'nın yer altına inmesi Venüs'ün ufuk çizgisinden aşağı inmesidir. Ufuk çizgisinden aşağı inen Venüs, Sabah Yıldızı olarak tekrar doğduğunda kişiliği de değişir ve bir savaşçı kılığına bürünür. Ve tam 9 ay boyunca Güneş'ten önce doğar. Daha sonra 2 ay boyunca gökyüzünden kaybolarak sonrasında Akşam Yıldızı olarak doğar. Bu sefer Aşk Tanrıçası kılığındadır. Venüs 40 gün boyunca geri hareket eder. Onun Güneş önünden geçişi 7 saat kadar sürer. Venüs'ün tüm bu astral döngüleri Sümer mitlerinde şiirsel bir dille anlatılır. Onun "öküzün üzerine binmesi" Boğa Takımyıldızı'ndaki konumunu gösterir ki en parlak olduğu durumdur. Zaten Venüs, Boğa Takımyıldızı'nın gezegenidir.

Mit, Şukaletuda isimli bir bahçıvanın Tanrıça İnanna'ya tecavüz etmesi ile devam eder. Elbette tüm bu olaylar, İnanna'nın yani Venüs'ün gökyüzü yolculuğu ile bağlantılıdır.

Venüs'ün Sabah Yıldızı olarak doğuşları onu savaşçı bir karaktere çevirir. Bu mitte anlatılan da odur. Güneş'in doğduğu yönde, Sabah Yıldızı olarak doğduğu görülür. Şafak söker sökmez İnanna yani Venüs tüm suları kana boyar. Bu durum bir savaş sonrasında insanların ölmesi ile kana boyanan suları ifade eder. Bu durum İnanna'nın lanetidir ve tecavüze uğradığı için insanları cezalandırması şeklinde anlatılır.

İNANNA'NIN ÖLÜLER DİYARINA İNMESİ

İnanna ölüler diyarına inmek ister.

Yukarıdaki büyükten aşağıdaki büyüke inmeyi aklına koydu İnanna. Yukarıdaki büyükten aşağıdaki büyüke inmeyi aklına koydu Tanrıça şeklinde başlar.

Hanımım gökyüzünü terketti , yeryüzünü terketti.

İndi ölüler diyarına.

Efendilik haklarını terketti, hanımlık haklarını terketti,

İndi ölüler diyarına.
Yedi Tanrısal yasayı yanlarına başladı,
Tanrısal yasaları topladı, eline aldı.
Şugurra'yı, ovanın tacını başına koydu,
Saç buklelerini alnına düşürdü.
Lapis taşını ölçecek çubuğu ve ipi sımsıkı tuttu elinde,
Küçük lapis taşlarını boynuna bağladı.
İkiz numuz taşlarını göğsüne taktı.
Altın yüzüğünü eline yerleştirdi.
"Gel erkeğim gel" göğüslüklerini göğsüne taktı.
Hanımlığın pala giysisi ile gövdesini örttü.
"Gelsin Gelsin" sürmelerini gözüne çekti
İnanna cehenneme indi.
Veziri Ninşubur yannda gidiyordu
Kutsal İnanna Ninşubura dedi:
Benim sadık dayanağım
Benim iyi sözlü vezirim
Benim doğru sözlü hizmetkanm,
Şimdi ben cehenneme iniyorum
Ben cehenneme gittiğim zaman
Herkesi topla,
Benim için bir yas düzenle.
Tanrılar evine benim için arka arkaya git!
Gözlerin benim için ağlasın, ağzın benim için yırtılsın!
Hiçbir şeyin yokmuş gibi benim için bir kumaş parçasına sarın!
(Kramer 2002: 199)

Ninşubur haberci tanrı-tanrıça hermafrodit yani erdişi gezegen Merkür'dür. İnanna'nın ona "Usta sözlü yardımcım kadın, sözleri etkili kadın, habercim" şeklindeki hitap şekli Merkür'ün konuşma sanatındaki becerisi ve haberci özelliği ile örtüşür.

İnanna kendi habercisi ve hizmetçisi olan Ninşubur'a yer altından dönmezse kimlere haber vermesi gerektiğini söyler. En başta Tanrı Enlil ile kişilik kazanan Satürn, daha sonra Nanna adıyla Ay ve en son Enki adıyla Jüpiter'e gitmesini söyler. Bu bilgi İnanna'nın; Enlil, Enki ve Ay'ın kızı olarak görüldüğünü işaret eder. Bu arada hayat suyunun sahibi olan Enki'nin, İnanna'yı yeniden hayata döndürecek güçte olduğu vurgulanır. İnanna'nın yer altı dünyası sayılan ölüler diyarına inişi aslında Venüs'ün gökyüzünde görünmediği döngüsü ile bağlantılıdır. Venüs'ü göklerde göremeyen Sümerli bilginler onun yer altının karanlık dünyasına indiğini varsayarlar.

Venüs, 584 günlük transiti sırasında geri hareketindeyken Güneş'le kavuşum yapar ve "Sabah Yıldızı" olarak doğmaya başlar. Venüs'ün Sabah Yıldızı olarak doğuşu "Lucifer" olarak adlandırılmıştır. Daha sonra ileri hareketine geçer ve belli bir süre sonra en parlak olduğu konuma ulaşır. Sonra gökyüzünde bir süre kaybolur ve yine kavuşum yapıp bu sefer "Akşam Yıldızı" olarak doğar. Bu durumda batıda bulunan anlamında "Hespherus" olarak isimlendirilir. Yine en parlak noktasına geldikten bir süre sonra geri gitmeye başlar. Belli bir zaman sonra tekrar kaybolur ve yeniden inferior kavuşum yaptıktan sonra Sabah Yıldızı olarak doğar. Bu, onun normal sistemidir. Bu modelde Venüs, Sabah Yıldızı olarak 260 gün, Akşam Yıldızı olarak da 260 gün görünür, yani süreler eşittir. 260 gün Akşam Yıldızı olarak doğduktan sonra yaklaşık 1 hafta görünmez. Daha sonra Sabah Yıldızı olarak belirir ve 260 gün göründükten sonra 60 gün, yani iki ay kaybolur. Sürekli gözlemlediklerinden eskiler, bu döngüyü tespit etmişlerdir. En parlak olduğu zamanla geri dönmek üzere durduğu an arasında 14 gün, ileri dönmek üzere durduğu anla en parlak olduğu zaman arasında yine 14 gün vardır. Geri hareketi ise yaklaşık 40 gün sürer. Döngü sırasında Venüs'ün Sabah Yıldızı ve Akşam Yıldızı olarak doğuşu arkaik kültürler tarafından tespit edilmiş ve anlamlar yüklenmiştir. Venüs'ün gözden kayboluşundan günler sonra Güneş'ten önce belirmesi onlar için pek hayra alamet değildi. Fakat batı ufkunda beliren Akşam Yıldızı, sevginin ve doğurganlığın sakin tanrıçası İnanna'nın aşk işareti gibidir. Yunan mitolojisindeki Afrodit aşk tanrıçasıdır ama savaşçı bir yönü de vardır. *(Barış İlhan, "Sabah Yıldızı Venüs", astrolojidergisi.com)*

Sümer mitlerinde İnanna yer altı yolculuğuna çıkarken 7 rakamı sürekli vurgulanır. Bunun nedeni işte bu 7 günlük yer altı yolculuğudur.

İnanna bu şekilde yer altı sarayı Ganzer'in birinci kapısından geçerken önce "tacını", ikinci kapıdan geçerken lacivert taşından yapılmış "ölçüyü", üçüncü kapıdan geçerken lacivert taşından yapılma "gerdanlığını", dördüncü kapıdan geçerken çift sıra "incilerini", beşinci kapıdan geçerken altın "bileziklerini", altıncı kapıdan geçerken "göğüslüğünü" ve yedinci kapıdan geçerken kraliyet sembolü olan "palasını" bırakır. Aslında İnanna'nın üzerinde bulundurduğu bu 7 kutsal nesne, onun 7 günlük yer altı yolculuğunu anlattığı gibi, onun göksel sarayı olan Eanna'sındaki 7 yıldızının da sembolüdür. Eanna Ülkerlerin 7 yıldızını ifade eder. Bu 7 yıldızdan her biri İnanna'nın 7 kutsal hazinesine denk gelir. Bu mitin çıkış kaynağı Venüs'ün 7 gün göklerde görünmemesidir. Onun göklerden ölüler diyarına inişi şiirsel bir dil ile anlatılır. Ereşkigal olarak hayat bulan İnanna'nın kötücül kız kardeşi, İnanna'nın cadı tarafıdır. Ereşkigal İnanna'nın gölge arketipidir. Psikanalizm diliyle okuyacak olursak İnanna kendi kötücül ve karanlık tarafıyla yüzleşir. Sümer mitlerindeki cadı arketipi Ereşkigal'in kendisidir.

İlk kapıyı geçtiğinde bozkırın tacı alınır başından. İkinci kapıyı geçtiğinde, lacivert taşından ölçü, üçüncü kapıyı geçtiğinde lacivert taşından yapılma gerdanlık, dördüncü kapıyı geçtiğinde çift sıra incileri, beşinci kapıyı geçtiğinde bileklerindeki altından yapılma bilezikleri, altıncı kapıyı geçtiğinde "Erkek gel gel" göğüslüğünü, yedinci kapıyı geçtiğinde palası ve kral üstlüğünü alırlar. Böylece soyulmuş bedeni ile Ereşkigal'in karşısına gelir. 7 yargıç olan Anunnalar onun yüzüne hükmünü okur. Ereşkigal İnanna'nın yüzüne öldürecek gibi bakar ve bir çığlık atar. Ve İnanna cesede dönüşür.

Yukarıdaki tasvirler tamamıyla kozmolojiktir ve Venüs döngüsünü anlatır. İnanna'nın bedeninde hayat bulan Venüs'ün, 7 kapıdan geçmesi ve kötü kız kardeşi Ereşkigal ile yüzleşmesi için üzerinde taşıdığı mücevherlerden kurtulması gerekir. Mitolojilerde çıplaklık, ölüm ile ilişkilendirilir. Öteki âleme dünyevi olan hiçbir şey, mücevher, para, saltanat ve ünvan götürülemez. İnanna da saltanatına ait

tüm varlığını yer altı yolculuğuna çıkmadan önce bir bir bırakır. 7 katlı yer ve 7 katlı gök mitleri evrenseldir. Arkaik insanlar 7 göksel küreyi (Güneş ve Ay da dâhil çıplak gözle görülebilen 5 gezegen) bir gök katına yerleştirir. Gece görünen, Güneş hariç, 6 kürenin gündüz yer altına indiğini ve Güneş'in de gece yer altına, ölüler âlemine indiğini düşünmüşlerdir. Bu 7 küre İnanna'yı sorgulayan 7 yargıç şeklinde Anunnalar olarak tanıtılır. İnanna'ya verdikleri kararı ve kaderini okurlar.

Ceset bir çiviye asılır. Üç gün ve üç gece geçtikten sonra, İnanna'nın yardımcısı ve habercisi kadın Ninşubur, tanrıların yanına gider ve yakarır.

İnanna'nın kayboluşundan 3 gün geçtikten sonra, onun sadık hizmetkârı, habercisi, söz söyleme sanatının ustası Ninşubur, sırasıyla Enlil, Nanna ve Enki'yi ziyaret ederek durumu haber verir. Bu tam da Merkür'e yüklenen anlam ve onun sıfatları ile örtüşür. Merkür söz söyleme sanatının ustasıdır, İkizler ve Başak burcunu yönetir. Haberci tanrı olarak mitlerde dolanır. Dilekleri yerine getirir. Türk mitlerindeki adı Mergen tanrıdır. Merkür haberleşme ile alakalı olduğu için retro hareketi yaparken bu konuda aksamalar yaşanır. TV'ler bilgisayarlar ve telefonlar bozulabilir.

Ninşubur, Enlil ve Nanna'dan olumsuz cevap alır ve Tanrı Enki'nin sarayına gider.

Enki'nin önünde saçtı etrafa gözyaşlarını ve şöyle dedi ona:

"Saygıdeğer Enki, kızının aşağıdaki dünyada ölmesine izin verme!"

Bunun üzerine Enki, kozmik hayat suyunu ona verir.

Enki, kozmik hayat suyunun sahibi, topraktan iki varlık yaratır. Bu varlıkları yer altına gönderecek ve İnanna'yı kurtaracaktır. Birine hayat yiyeceğini diğerine hayat suyunu teslim eder. Tanrı Enki'nin vücudunda bedenlenen Jüpiter, hayat sularını yönetir. Bu iki varlık Enki'den aldıkları yiyecek ve suyu İnanna'nın üzerine dökerek onu yeniden diriltirler. Fakat aşağı dünyadan geri dönmek için oraya bir şey bırakmak gerekir.

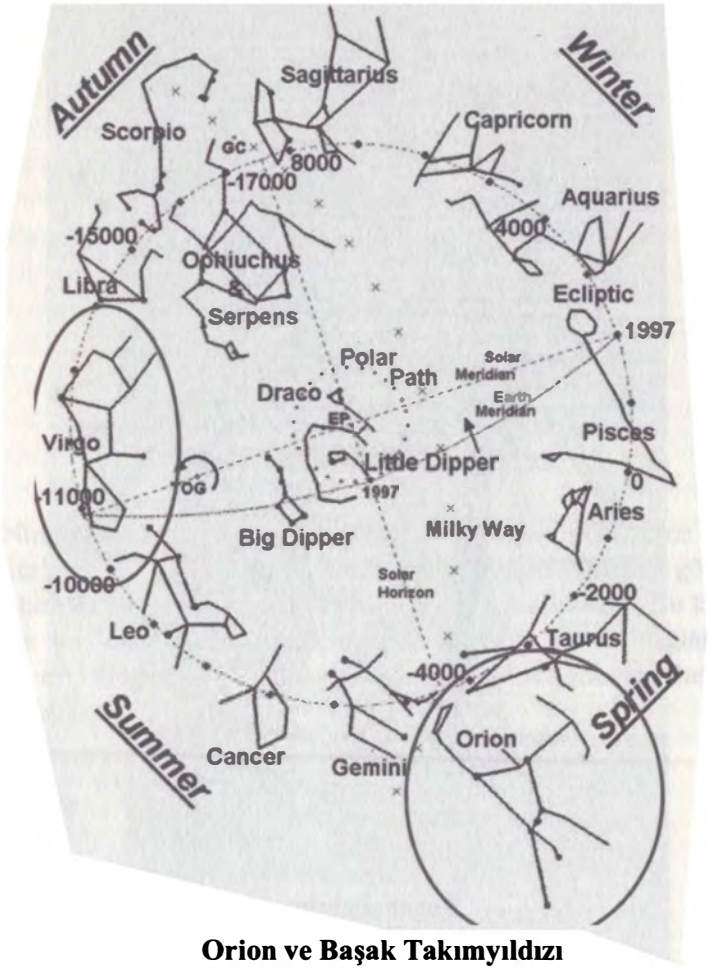
İnanna yeryüzüne çıkarken küçük ve büyük zebaniler onun peşini bırakmaz. Asker gibi ellerinde asa ve gürz taşırlar. Bu zebaniler Türk mitlerindeki kötücül Alkarısı karakteri gibi kadınlara ve bebeklere musallat olurlar. Zebaniler önce İnanna'ya, sadık hizmetkârı Ninşubur'u, daha sonra gezgin ozan Şara'yı, Şara'dan sonra da komutan Lulal'ı yer altına alacaklarını söylerler. Fakat İnanna hepsini birer birer reddeder.

İnanna yer altı dünyasına kendi yerine Dumuzi'yi bırakır. Dumuzi'nin göksel arketipi Orion Takımyıldızı'dır. Orion Takımyıldızı ellerini havaya kaldırmış bir şekilde çizilir. Utu'ya yani Güneşe yakarışı bu şekildedir.

Orion

İnanna, Dumuzi'nin ağladığını görünce ona yılın yarısı yani sadece 6 ay yer altında kalacağını söyler. Gerçekten de Orion Takımyıldızı kışın 6 ay gece göğünde görünür ve yazın 6 ay gece göğünde yoktur. Onun 6 ay ölüler âleminde olduğu düşünülür. Orion'un arkaik dönemde "boğa kültü" ile birlikte "baş tanrı" olmasının nedeni MÖ 3000'li yıllarda bahar ekinoksunun Güneş'in bu burçlarda olması ile başlıyor olmasıdır. Kız kardeşi sayılan Geştinanna yani Başak Takımyıldızı ise o gökyüzünde göründüğü zaman yer altına iner. Bu sonsuz döngü Sümer mitlerinde sembolik olarak anlatılır.

Orion ve Başak Takımyıldızı

Geştinanna Hitit şarap tanrıçası E-Ama-Gestin ile özdeşleştirilir. Geshtinanna da tıpkı Hitit Tanrıçası gibi "göksel üzüm asması" olarak adlandırılan antik Sümer tarım, doğurganlık ve rüya yorumlama tanrıçasıdır. Yunan mitlerindeki karşılığı Kore ve Persephone olarak adlandırılan tanrıçadır. Persephone de Başak Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Üzümler ağustos ve eylül aylarında toplanır. Bu, Güneş'in Başak Takımyıldızı'nda olduğu dönemdir.

Başak Takımyıldızı

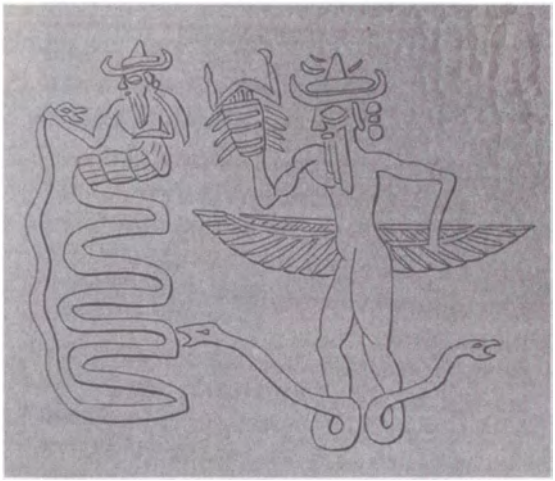
Persephone'nin hikâyesi de Dumuzi ve Geştinanna gibidir. Yer altı Tanrısı Hades onu yer altına kaçırır ve yılın 6 ayı orada tutar.

Bu arada Sümer mitlerinde Gılgamış'ın, Ningişzida ve Dumuzi'yle yer altı dünyasında bir araya geldiği aktarılmaktadır. Ningişzida'nın simgesi boynuzlu yılan yahut Başmu ejderhası olarak kabul edilir. Ningişzida'nın göksel arketipi Yılancı ve Akrep Takımyıldızı'dır. Akrep daima yer altı ile ilişkilendirilir. Orion Takımyıldızı ile karşılıklı olduğu için Orion ile sürekli, hiç bitmeyen bir savaş hâlindedir. (Yunan mitlerinde Orion ve Akrep savaşır.)

Ningişzida ve Tanrı Enki

Ningişzida adı "iyi ağacın efendisi" anlamına gelir. Bazı silindir mühürlerde iki omzundan boynuzlu yılan başları çıkarken gösterilir. Bazılarında ise bir eli akrep, iki bacağı yılan şeklindedir. Bu tasvirler elinde iki yılan tutan Ophiuchus Takımyıldızı ile de bağlantılıdır. Onun eşi Geştinanna'dır. Geştinanna'nın göksel arketipi Başak Takımyıldızı'dır.

Ningişzida'nın göksel arketipi Yılancı Takımyıldızı ve Akrep Takımyıldızı'dır.

Dumuzi'nin Yunan mitlerindeki bir başka versiyonu Orfeus'tur. Orfe ve Eurydike birbirine âşık iki sevgilidir. Orfe, sevgilisi ölüp yer altına (ölüler âlemine) gidince ona tekrar kavuşmak için büyük çabalar gösterir. Tanrılardan yardım görme umuduyla, özlem içinde çalgısı olan lir'i çalarak harikulade, ahenkli müzikler yaratır. Bu çabaların sonunda yer altı tanrısı olan Hades'ten bir yanıt gelir. Sevgilisine kavuşacaktır fakat bir koşul vardır: sevgilisi yer altı âleminin karanlıklarından ışığa çıkana kadar onun yüzüne bakmaması gerekmektedir. Böylece tanrısal yardımla, sevgilisi, aether (esîr) katlarından çıkıp yükselmeye başlar fakat tam ışığa çıkacakken Orfe dayanamaz, ardından gelen sevgilisini görmek için dönüp geriye bakar. Bu büyük hatasından ötürü de sevgilisine kavuşamaz. *(https://tr.wikipedia.org/wiki/Orfeus)*

Orfeus'un da göksel arketipi Orion Takımyıldızı'dır. Orfeus'un çarmıha ya da büyük bir çiviye asılması onun ölümünü ve yer altı dünyasına inişini anlatır. İkonografide 7 yıldız ve hilal altında çarmıha gerilmiş bir adam şeklinde gösterilir. 7 yıldız Ülkerlerdir. Hilal ise karanlık geceyi ve ölüler âlemini ifade eder. Bu bağlamda Hz. İsa ile de ilişkilendirilir.

Çarmıha gerilmiş Orfeus

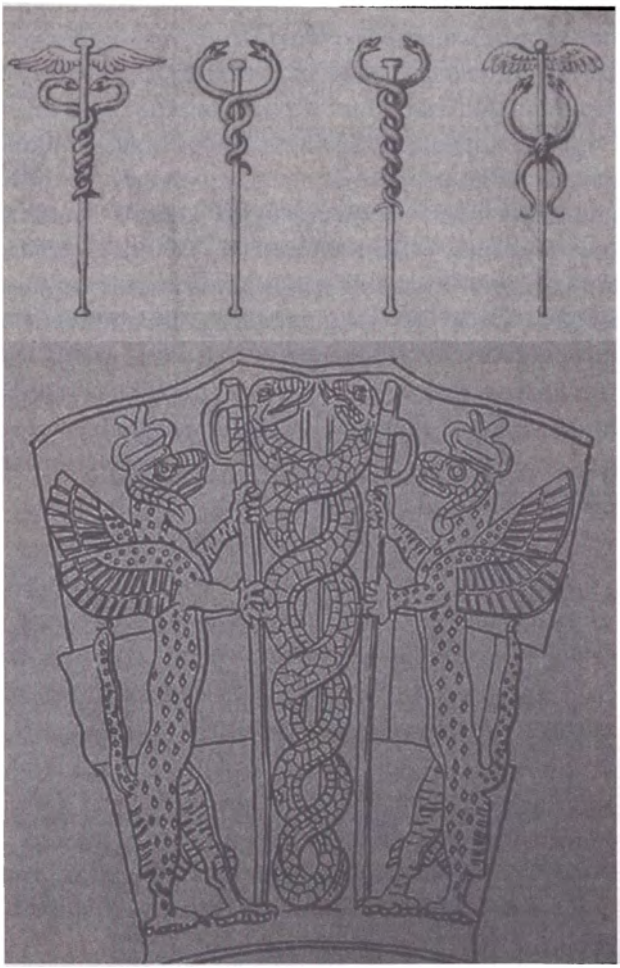
Mit'in bir başka versiyonunda Dumuzi Utu'ya yalvarır. Ona İnanna'nın yer altına indiğini ve İnanna'nın yeryüzüne çıkması için kendisinin yer altına inmesi gerektiğini ifade eder. "Elimi kolumu değiştir, şeklimi değiştir ki zebanilerden kaçabileyim." der. Utu gözyaşlarını kabul eder. Kolunu bacağını ve şeklini değiştirir ve onu pitona çevirir.

Gökyüzündeki Çoban Dumuzi yani Orion'un sıfatlarından biri Ama-Uşumgal-Anna, yani "Cennetin Büyük Ana Ejderhası"dır. Utu'ya yani Güneş'e kollarını ve bacaklarını pitona dönüştürmesi için kollarını kaldırarak yalvarır. Güneş bu duasını kabul eder ve onu bir pitona dönüştürür. Aslında yılan, yer altı yaratığıdır ve Ay ile ilişkilendirilir. Ay batı yönünü, geceyi ve kış mevsimini simgeler. Orion Takımyıldızı ile özdeşleştirilen Dumuzi, kış ayında yer altına inerek bu mevsimi ölüler âleminde geçirir yani yılın 6 ayını. Bu sırada Orion'un tam karşısına yerleşen Akrep ve Yılancı takımyıldızı 6 ay gökyüzünde görünür. Ningişzida adıyla belirir. Orion'un yılan şekline girmesi aslında Ningişzida kılığına girdiği anlamına da gelebilir. Çünkü Utu yani Güneş onun ellerini ve ayaklarını yılana çevirir. Yılancı Takımyıldızı mitlere farklı karakterler şeklinde yansır. Bunlardan biri de iki yılanı elinde tutan yaşlı bilgedir. Yılancı Takımyıldızı'nın elleri ve ayaklarının yılan şeklinde bir figüre benzetilmiş olması da muhtemeldir.

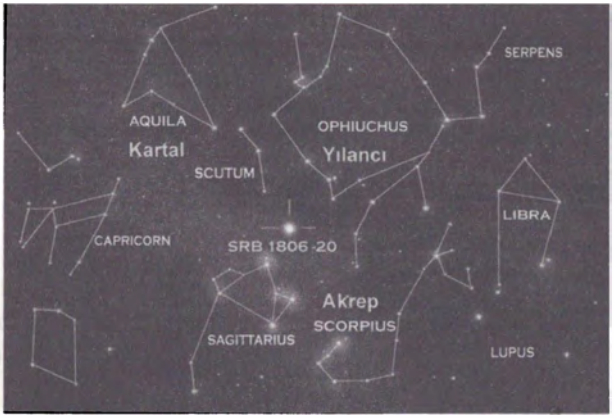

Yılancı ve Akrep Takımyıldızı. Ningişzida olarak kabul edilen Sümer tasviri. Orion yani Dumuzi'nin piton yılanına çevrilmesi.

Dahası antik Kadüse-Caduceus sembolü Ophiuchus-Yılancı Takımyıldızı ile bağlantılıdır ve Ningişzida'nın simgesi de budur. Kadüse sembolündeki iki yılan Yılancı Takımyıldızı'nı, kanatlar ise Akrep ve Kartal Takımyıldızı'nı sembolize eder. Kadim astrolojide akrep, kartal biçiminde gösterilir. Kartal, Yılancı ve Akrep takımyıldızları gökyüzünde yan yana konumlanır. Kartalın kanatları ve Yılancı Takımyıldızı'nın 2 yılan sembolü, Kadüse'de görülebilir.

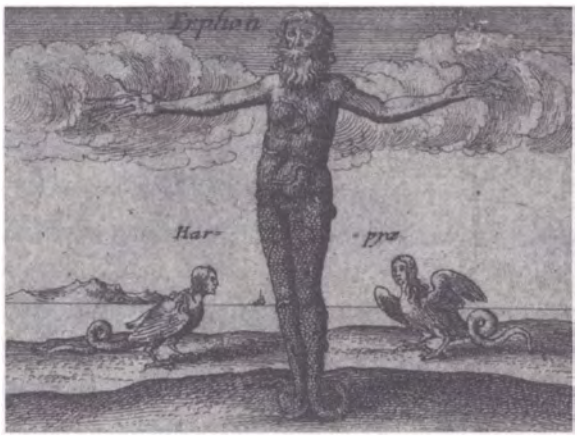

Kadüse sembolleri ve Sümer dönemi Ningişzida sembolü

Kartal, Akrep ve Yılancı Takımyıldızı

Yunan mitlerinde Typhon adı verilen tanrının da ayakları, bazen de elleri ve ayakları yılan şeklinde tasvir edilmiştir. Typhon'un yani şiddetli kasırgaların ve güçlü fırtınaların çıktığı dönem, Güneş'in Akrep ve Yılancı takımyıldızlarına girdiği kasım ayı yani kış dönemidir. Türk mitolojisinde de Yayık Han kocaman bir ejderha görünümündedir ve göksel arketipi Yay, Akrep ve Yılancı takımyıldızlarını kapsayan ve eski Türk kozmolojisinde Ejderha Takımyıldızı adı verilen takımyıldızdır.

Typhon

DUMUZİ'NİN RÜYASI VE ÖLÜMÜ

Öleceğini hisseden Çoban Dumuzi ağılına sığınır ve ağlayarak annesi Sirtur'un çığlık atarak ağlayıp dövüneceğini söyler.

Sirtur, Toprak Tanrıçası Ninhursag ve Gılgamış'ın annesi Ninsun ile ilişkilendirilir. Yunan mitlerindeki muadili Persephone'nin annesi Demeter'dir. Toprak tanrıçasıdır. Persephone'nin Sümer mitlerindeki karşılığı ise Dumuzi'nin kız kardeşi Geştinanna'dır.

Geştinanna'nın sıfatlarını Dumuzi'den öğreniyoruz. Şarkı söylemeyi bilen, okuma yazma bilen, tabletlerin ustası ve düş yorumlayabilen Geştinanna'dır. Tüm bu özellikler Başak Takımyıldızı özellikleridir ve Başak'ın yönetici gezegeni Merkür ile örtüşür.

Geştinanna, Dumuzi'nin gördüğü düşü yorumlamak istemez. Düşün uğursuz olduğunu söyler. "Kardeşim, zebaniler sana doğru geliyor. Çayıra gizlen!" şeklinde uyarır.

Nereye saklanacağını açıklarsam (diye cevapladı Geştinanna)

"Köpeğin parçalasın beni,
Kara köpeğin çoban köpeğin,
Efendisinin köpeği, güzel köpeğin
Parçalasın beni."

Çobanın yani Dumuz'nin köpeği Canis Majör ve Canis Minör yani Büyük Köpek ve Küçük Köpek takımyıldızlarıdır. Bu iki takımyıldız Orion Takımyıldızı'nın hemen ayağının dibindedir. Batı'da Köpek Doğu'da ve Türk mitolojisinde Gök Kurt ya da Mavi Kurt olarak bilinir.

Küçük Köpek Takımyıldızı, Büyük Köpek Takımyıldızı ve Orion Takımyıldızı

Yer altından gelen zebaniler Dumuzi'yi yakalayarak ölüler âlemine kaçırırlar. Dumuzi'nin ölümüne üzülen İnanna ağlayarak yakarışta bulunur.

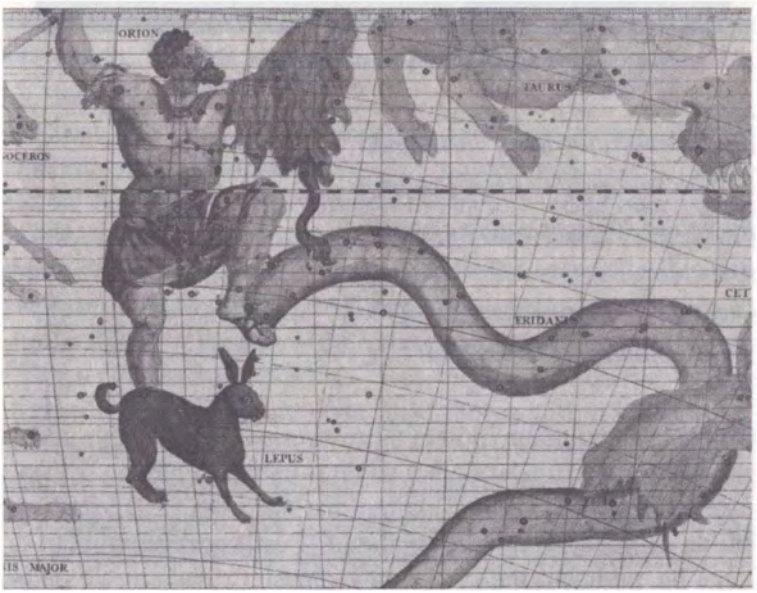
İnanna ölüler diyarından çıkacakken,
Anunnakiler, söyle, diyerek onu yakaladılar,
"Ölüler diyarınn inip de ölüler diyarından zarara uğramadan çıkan görülmüş mü!
Eğer İnanna ölüler diyarından çıkacaksa,
Yerine birini bıraksın."
Ölüler diyarından çıktı İnanna,
Şukur Kamışı gibi küçük cinler,
Dubban Kamışı gibi küçük cinler,

Çevresini sardılar,
Ona eşlik eden cinler,
Erkeğin kucağından karısını kaçırırlar,
Yedi Zebani takip etmişti Dumuzi'yi
Cinler onu uykusunda yakaldı,
Yedisi birden hasta bir adamın üstüne atılır gibi,
Ona saldırdılar,
Çobanlar artık onun önünde, flütlerini ve kavallarını çalmadılar,

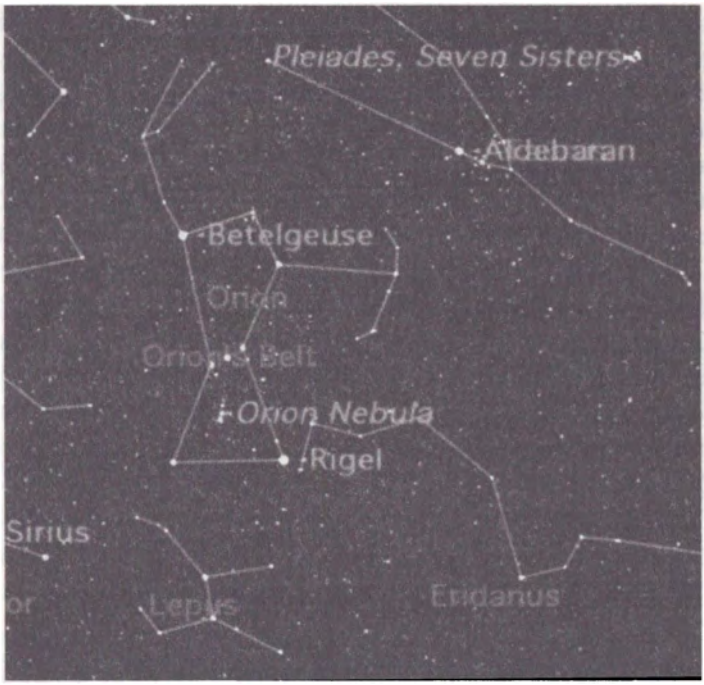
Zebaniler-Cinler Dumuzi'ye Tacını, Güç Pelerinini ve Sandallarını çıkarmasını ve asasını terk etmesini söylerler.

Dumuzi ağladı yüzü yeşile döndü,
Ellerini göğe, Güneş Tanrısı Utu'ya kaldırdı,
"Ey Utu sen benim karımın kardeşisin,
Ben senin kardeşinin kocasıyım,
Anamın evine kaynak getiren benim,
Ningal'in evine süt getiren benim,
Ellerimi yılan eline çevir,
Ayaklarımı yılan ayağına,
Cinlerden kaçmama yardım et,
Beni yakalamalarına izin verme,
Tutamasınlar beni!"
Dumuzi
"Ellerimi ceylan ellerine çevir
Ayaklarımı ceylan ayaklarına
Zebanilerden kurtarayım kendimi
Tutamasınlar beni!"
Utu kabul etti gözyaşlarını.
Bir böğürtlenli çalıya asılı unutmuştu giysisini
Korkudan kemerini düşürmüştü kuru toprağa.
(Kramer 1999: 206-207)

Eanna "Cennetin Evi" anlamına gelir ve Ülkerler ile ilişkilendirilir. İnanna'nın göksel evi burasıdır. Venüs, Boğa Takımyıldızı, Boğa'daki Ülkerler ve Orion Takımyıldızı'nın bulunduğu göksel bölgeyi yönetir. Bu anlatıda da Orion, Utu'ya yani Güneş'e kollarını kaldırarak yalvarır ve kendisini bir ceylana çevirmesini ister. Elleri ve ayakları bu hayvanın 4 ayağına dönüşür. Fakat gövdesi yine insan biçimindedir. Dumuzi bu sefer Yay Takımyıldızı'na dönüşür. Çünkü Yay, Yaz Takımyıldızı'dır ve yaz aylarında gece göğünde görülür. Yay Takımyıldızı 4 ayağı toynaklı bir hayvandır. Akrep ve Yılancı gibi, Orion Takımyıldızı ile karşılıklı konumdadır. İnanna "Eridu'nun suyuna hiç giremeyecek eşine" ağıt yakar. Eridu, Eridanus Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Eridanus bir ırmak şeklinde hayal edilir ve tam da Orion Takımyıldızı'nın ayağının dibindedir. Dumuzi'nin korkudan toprağa düşürdüğü kemeri ise Orion'un meşhur kemeridir. Bu kemer Avcı Kuşağı, Orion'un Kemeri, Üç Kral veya Üç Kız Kardeş olarak da bilinir. Üç parlak kuşak yıldızı olan; Alnitak, Alnilam ve Mintaka'dan oluşur.

Orion Takımyıldızı

Orion Takımyıldızı

Eşi İnanna'nın yanına vardığında
İnanna korkunç bir fırtına koparttı
Bu fırtına korkunç yağmur bıraktı
Boşandı yukarıdan sağanak
Uruk'un tuğla duvarları çöktü
Sulara batmış bir Uruk kaldı..

Orta Çağ'da bu takımyıldızın tarım üzerinde korkunç bir etkisi olduğu, ve şiddetli fırtınalar ile bol yağmur habercisi olduğu söylenirdi. Betelgeuse ve Rigel, Orion Takımyıldızı'nda olan ve İkizler Takımyıldızı'na dâhil edilen iki sabit yıldızdır. Venüs gezegeninin Orion ile buluşup bu yıldızlar ile kavuşum yapması fırtınaların ve sağanak yağmurların habercisi olan ilkbahar dönemidir.

İkizler Takımyıldızı, Betelgeuse Yıldızı ve Orion Takımyıldızı

ENKİ'NİN KUŞU KARGA VE HAYAT AĞACI OLAN HURMA

Şamanlar, Gök Tanrı ve ruhlarla iletişim kurabilir; onlardan haber alıp insanların dileklerini, isteklerini onlara iletebilirler. Ezoterik lisanda buna "kuş dili bilmek" adı verilir. Küçükken yaramazlık yaptığımda ninem, "Kuşlar Söyledi." derdi. Kuşlar nasıl konuşur, derdim kendi kendime.

Kuşların dilinden anlamak, eski kehanet yöntemleriyle de bağlantılı, sadece Şamanların vakıf olduğu "ruhların gizli dili" diyebileceğimiz bir kavramdır. Türk mitoloji-kozmoloji kültüründe ve görsel sanatlarda ruhlar, daima kuşlar ile ifade edilir. Türk minyatürlerine baktığımızda hayat ağaçlarının üzerine kuşların tünediğini görürüz. Hayat ağacı, ruhların gelip gittiği kozmik bir yol olarak görülür. Kuşlar yani ruhlar bu kozmik yolu kullanarak Dünya'ya gelir ve gider. Biz Türkler bir insan öldüğünde "Kuş olup uçtu." tabirini kullanırız. Bu terimler, Şamanist düşüncede öteki dünya ve ruh kavramının olduğunu gösterir.

Mircea Eliade'nin dediği gibi "Şamanlar ilk önce ruh güderdir." Yani ruhlarla iletişime geçip gaipten haberler verebilenlerdir. Eliade bunu, alegorik olarak "kuş dili öğrenmek" şeklinde ifade eder. Hatta şamanlar; rüzgârla, ateşle, suyla, ağaçla, toprakla ve taşlarla konuşa-

bilir. Çünkü yaratılan her şeyin, yaratandan ötürü "tanrısal ruhu" vardır. Yaratılan her şey canlıdır, özel ve seçkin insanlar onların seslerini duyabilir.

Şamanlar kuşların seslerini taklit edebilir, onlarla iletişime geçebilir ve don değiştirerek onların kılığına girebilir. Bir kısım şamanlar, göksel yolculuklarını kuşların üzerine binerek yapar. Kaz, kartal, baykuş vb. kuşlar onların esrimeli tanrısal yolculuklarında onlara eşlik eder. Bu kuşlar aslında ruhları simgeler. Çünkü "öteki âlem" ile iletişime geçmek için ruhların şamana yol göstermesi gerekir.

Şamanlar kötü ruhları kovmak için karga, saksağan ve kuzgun gibi "bilge kuşları" kullanır. Bunlar "karga" cinsiden hayvanlardır. Şaman bu hayvanların seslerini taklit ederek kötü ruhları kovar. Türkçede "kargalardan haber almak" tabirinin tam karşılığı da ruhlarla konuşmak ve kehanette bulunmak demektir. Uygur kağanlarından Bügü Kağan'ın birtakım şamancıl güçlere sahip olduğu ve iki kargasının ona yol gösterip yardım ettiği anlatılır. İsminden de anlaşılacağı üzere O "bügücü"dür.

İskendername'de hayat suyunu bulan İskender, onu bir şişeye doldurup ağaca asar. Fakat suyu karga çalar. Çalarken de bir kısmını ağaca döker. Bu yüzden çam, servi gibi ağaçlar sonsuz hayatın sembolü sayılır ve kışın "ölmezler", yapraklarını dökmezler. Karga; uzun, sonsuz hayatın sembolüdür.

Sümer mitlerinde de karga, Enki'nin kuşu olarak sunulur. Kargalar tarih boyunca ölümsüzlüğün sırrını bilen kuş olarak tanıtılmıştır. Kargalar aynı zamanda her şeyi bilen ve tüm sırlara vakıf bilge kuşlardır.

Bu Sümer anlatısında karga, bilge kuş olarak gösterilir. Hayat ağacı biçiminde ölümsüzlük sahibi olan hurma ağacını, onun tohumlarını ekerek yetiştirdiği anlatılır. Ölümsüzlüğün sırrını bilen "Bilge Tanrı" Enki, kargaya emir vererek hurma ağacının tohumunu ektirmiştir. Bu ağacın yapraklarının uzunluğu pırasaya benzetilerek kralın buyruklarına benzetilir. Hurmaların, tanrıların tapınaklarına sungu olarak bırakıldığı ve hurma ağacının sürgünlerinin cetvel yapımında kullanıldığı şiirsel bir dille tasvir edilir. Bu arada karganın hurma yiyerek gizli bilgiye, ölümsüzlüğe ve sonsuz hayata sahip olduğu da anlatılır.

ÇOBAN DUMUZİ-TAMMUZ

Tanrı Enki ile ilgili bir şiirde onun ağılları ve ahırları icat ettiği ve yaydığı yazılıdır. Çobanları da bu ağıl ve ahırlara yerleştirir. Fakat Tanrı Enki, Sümer söz dağarcığında "kara kafalılar" şeklinde geçen ve sıradan halkı ifade eden insanların başına da bir çoban atar. Sümer evren anlayışında ve hiyerarşisinde 7 küre yıldızların çobanı, takımyıldızlar ise insanların çobanıdır. Bu 7 küre, takımyıldızları yönetir ve yönlendirir. Takımyıldızlar ile cisimlenen yardımcı tanrılar ise insanları yönetir. Tüm evrenin kaderi ise en parlak tanrı An-Anu'ya bağlıdır. Tüm gezegen ve yıldızlar ona görünmeyen bir bağ ile bağlıdır. Sümer mitlerinde "insanların çobanı" Çoban Dumuzi ile beliren Orion Takımyıldızı'dır.

ENKİ'NİN İNSANLARI YARATMASI

İnsan; kilden, elle biçimlendirirlerek yaratılır. İlk yaratığa Nammu veya Aruru gibi bir ana tanrıçanın ya da Enki'nin biçim verdiği düşünülür. İnsana biçim verme işini bazen bir "ebe" işlevi gören başka bir tanrıça yerine getirir. Atrahasis Destanı'nda insanın çamuruna ölen bir tanrının kanı karıştırırlır. Kingu, Absu ve Tiamat'ın oğluydu. Tiamat, Kingu'ya göğüs zırhı olarak taktığı ve ona büyük bir güç veren kader tabletlerini verdi. Onu ordusunun generali olarak atadı. Ancak Tiamat gibi Kingu da sonunda Marduk tarafından öldürüldü. Marduk, Kingu'nun kanını toprakla karıştırdı ve kili ilk insanları şekillendirmek için kullandı. Her yaratılış bir "kurban" ile başlar. Kurban edilen varlık bazen ifrit, bazen ejderha olarak karşımıza çıkar. Onun parçalarından Evren, kanından ise insan yaratılır.

Ebe tanrıça olan Ninmah ya da diğer adıyla Nammu, insan soyunu yaratırken "ebe" olarak görev yapmıştır. Ninmah ayrıca bir takımyıldızın da adıdır (Black 2003: 161). Ninsun "vahşi dişi inek" anlamına gelir ve bu onun göksel arketipinin Boğa Takımyıldızı olduğunu gösterir. Ninsun'un boynuzlu bir başlığı vardır. Tanrı ve tanrıçaların ilksel arketipleri eril ve dişil nitelik verilen Boğa Takımyıldızı'dır.

Enki, takımyıldızlar ile ilişkilendirilen ve çeşitli zanaat dallarını; marangozluk, duvarcı ustalığı, tuğla ustalığı, balıkçılık, dokuma ve

örücülük gibi mesleklerin tanrılarını atadıktan sonra insanı yaratır. Epik Sümer şiirinde insanın yaratılışı şu şekilde anlatılır:

"Enki derin dalgaların kabardığı denizde,
Ortasına bakmaya kimsenin cesaret edemediği,
Yatağında tembellik eder, uykudan kalkmayacak,
Tanrılar hayıflanır ve söylenirler,
Derinlerde yatana,
Nammu İlksel Ana,
Bütün büyük Tanrıları doğurmuş olan,
Tanrıların gözyaşlarını oğluna getirdi,
"Sen sere serpe yatan, sen uyuyan,
Tanrılar dövünüyorlar,
Kalk oğlum yatağından."
Anasının sözüyle yatağından kalktı Enki,
Zeki, Bilge, İyi Düşünen, Becerikli,
Biçimlendiren her şeyi
Bir ana kalıp imal etti.
Enki şekilleyici, onların kafalarına akıl koyduktan sonra,
Anası Nammu'ya şöyle dedi:
"Ana adını koyduğun yaratık var edildi,
Tanrıların angaryaları ona yüklendi,
Absu'nun üzerinde bulunan kilin özünden yoğruldu,
Sen ona biçim ver,
Ninmah eşlik edecek sana
Ve Ninimma, Suzianna, Ninmada, Ninbara,
Ninmug, Musargaba ve Ninguna yardımcıların olacak,
Anam onun yazgısını belirle,
Ninmah Tanrıların angaryasını ona yüklesin!"
(Kramer 2016: 71-72)

Enki insanların kalıbını hazırlar, bir anlamda onların nasıl insanlar olacağını, karakterlerini, görünüşlerini belirler. Bu dizeler "yazgı" ve "kader" ile bağlantılı metaforik bir anlatımdır. Tanrı Jüpiter ya da onun cisimlendiği Tanrı Enki, insanların kaderlerine hükmeder. İnsanların kaderi gökyüzünde yazılıdır. Bu yazı ve kanunlara Me adı verilir ve Tanrı Enki tarafından korunur. Bu mit MÖ 3000 yıllarına ait gibi görünse de geçmişi çok daha eski çağlara dayanır. Çünkü çömlek ve çömlekçi çarkının keşfi, MÖ 20000 yılına tarihlenir ve Çin'de bulunmuştur. Bu meslek elbette yerleşik kültüre ait, tarım toplumları tarafından bulunmuştur. Ve ardından, yaratılış ile alakalı mit ve söylenceler üretilmeye ve yayılmaya başlanmıştır. İnsanlık tarihinde olan her yeni keşif, o çağa uygun bir mit yaratır. Kil kullanılarak çanak ve çömlek yapımı bilinçaltında, insanın nasıl yaratıldığına dair senaryoların oluşmasına neden olmuştur. Örneğin Demir Çağı'nda demir ile alakalı tılsımlı büyüler ile birlikte, Demir Çağı mitleri üretilmiştir. Bu teoriye en yeni örnek UFO mitleridir. Çağımızda insanın yaratılışı ile alakalı "uzaylı atalarımızın" parmağı olduğu şeklinde söylenceler mevcuttur. Onların kendi genlerini kullanarak, "modern insan" adı verilen homo saphiens türünü yarattıkları ile alakalı teoriler, elbette çağımızda genetik ve tıp alanındaki ilerlemelerin bir sonucudur. Daha sonraki yüzyıllarda keşif ve buluşlar ile birlikte, yeni "yaratılış mitleri" üretilecektir. Fakat bu mitler daima gökyüzü ile bağlantılı olacaktır.

İnsanların yaratılışının başında Enki olduğu açıktır. Onlara evrenle ilgili tüm sırları ve yaratma ilhamını veren de Enki'dir. Onun verdiği bilgi ve ilhamla insanlar köy ve kentleri kurar. Onun kozmogonideki ve insanın yaratılması ve çoğalması ile ilgili olan payı çok önemlidir. İnsanların ilkel ve doğal düzenden kültürel düzene geçişlerini de o sağlar.

Burada Ninmah olarak söylenen, Tanrıça Ninhursag'ın diğer adıdır. Onun diğer adı Nintus'tur. O tam bir toprak tanrıçası, Terra Mater'dir. Üretir ve çoğaltır. Enki'nin döllemesi ile kendinden kendini yaratır. En arkaik adı "Ki" olan bu tanrıça, Nintus sıfatı ile doğum tanrıçası olarak belirir. Ninmah "dünyanın ebesi" olduğu kadar "insanların da ebesi"dir. Ninmah, "büyük kraliçe" demektir. O, aynı za-

manda "dağların tanrıçası"dır. Nin-Hursag, "kutsal dağın hanımı" anlamına gelir. Onun kil ya da çamurdan insanı yaratması, yaygın bir mit geleneği olan, Tanrı'nın çamurdan Âdem'i yaratması söylencesi ile benzerlik gösterir. Toprak ile bağlantılı tanrıça, yine toprak ve su ile insanı şekillendirir. Bu iki ilke "toprak" ve "su", dişil unsurlardır ve ana tanrıçayı ifade eder. Ninimma, Suzianna, Ninmada, Ninbara, Ninmug, Musargaba ve Ninguna adlarını taşıyan tanrıçalar onun yardımcılarıdır. Bu 7 tanrıça, gökyüzündeki Pleiades Takımyıldızı'nı anımsatır. Güneş'in bu takımyıldızdaki konumu, baharı başlatarak, yağmurların yağmasını, yeryüzünün yeşermesini, hayvanların doğumlarını başlatır.

Tanrıların vekilleri olan bu insanlar, onlar adına dünyada çalışır ve onların sıfatlarını ve özelliklerini gösterir. Örneğin Tanrı Enki, bolluk ve bereket ile alakalıdır ve etkilediği ya da hükmettiği insanlara zenginlik bahşeder. Venüs, güzellik ve aşk tanrıçası olarak hükmettiği insanlarda güzellik olarak kendini gösterir. Ninhursag'ın kalıplara koyarak yarattığı ilk insanlar, eksik ve özürlü doğar. Fakat Enki bu insanları bir şekilde başka özellikler ile donatır. Örneğin kör olarak yaratılan insana "ozanlık" yeteneği, kısır kadınlara ise "tapınak fahişeliği" görevlerini vererek onlara umut olur. Yaratılan her insanın bu dünyada bir amaca hizmet etmesini sağlar. Bu şekilde her şeyi biçimlendiren ve protipini yani kalıbını hazırlayan Enki, insanların kaderlerine de hükmeder. Türkçede bu konuyla ilgili çok önemli bir deyim vardır: Kalıbına tüküreyim. Bu, âdeta binlerce yıl öncesinden gelen bir sesleniş gibidir. Bilinçaltı hafızada unutulmamış ve canlı tutulmuştur.

İnsanın yaradılışı ile alakalı bir başka mit şu şekildedir:

"Gök ile yer dağından sonra,

An, Anunnakilerin doğumuna neden oldu,

Aşnan henüz doğmadığından, henüz biçimlenmediğinden,

Ülkede Uttu'nun (Giysi Tanrıçası) iplikleri henüz biçimlendirmediğinden,

Uttu için hiç bir kutsal alan doldurulmadığından,

Hiç koyun yoktu, hiç kuzu üremiyordu,

Hiç keçi yoktu, hiç oğlak üremiyordu,

Koyun iki kuzusunu yavrulamıyordu,

Keçi üç oğlağını yavrulamıyordu.

Çünkü Aşnan'ın adını, Kusu ve Lahar,

Anunnakiler büyük Tanrılar bilmiyordu.

Otuz günlük şimaş-arpası yoktu,

Kırk günlük şimas-arpası yoktu,

Küçücük arpalar, dağ arpası, kutsal yerleşimlerin arpası henüz yoktu,

Hiç giysi giyilmiyordu,

Çünkü Uttu henüz doğmamıştı, taç henüz boy vermemişti,

Çünkü boynuzlu tacın efendisi, çok kıymetli efendi, henüz doğmamıştı.

Çünkü Sumugan kurak ülkeye henüz gelmemişti,

Eski zamanların insanları,

Ekmek yemeyi bilmezlerdi,

Giysi giymeyi bilmezlerdi,

Koyunlar gibi ağızlarıyla ot yerlerdi,

Karıklarda su içerlerdi.

O zamanlarda Tanrıların yaratma odasında,

Duku evlerinde, Lahar ve Aşnan biçimlendi,

Tanrıların yemek odasında toplanılmıştı.

Lahar ve Aşnan'ın zengin ürünlerini,

Duku'nun Anunnakileri yiyor ama doymuyorlardı.

Kutsal ağıllarının tatlı sütünü,

Anunnakiler içiyor ama kanmıyorlardı.

Kutsal, güzel ağıl için,

İnsana yaşamın soluğu verildi."

(Kramer 2002: 21-22)

Tanrı An, Anunnakileri dölleyerek yaratır. Tanrı An'ın göksel arketipi Sirius Yıldızı, döllediği Anunnakiler ise gezegenlerdir. Şiirde "boynuzlu tacın efendisi" olarak kastedilen büyük tanrı Enki yani Jüpiter'dir. Roma Tanrısı Jüpiter ve Yunan Tanrısı Zeus, daima "boynuzlu" olarak tasvir edilir. Aynı şekilde Tanrı Enki de boynuzlu bir başlık takar. Enki'nin boynuzları boğa boynuzu olabileceği gibi, oğlak-keçi boynuzları da olabilir.

Uttu-Yengeç Takımyıldızı ve Aşnan-Oğlak Takımyıldızı henüz ortada yoktu çünkü Tanrı Enki-Jüpiter yaratılmamıştı. Gezegenler yaratıldıktan sonra diğer küçük tanrılar ve tanrıçalar olan 12 takımyıldız yaratılacaktı.

Aşnan, 12 takımyıldızdan Oğlak Takımyıldızı bölgesine yerleştirilen bir tanrıdır. Uttu ise 8 bacaklılardan, örümcek ve yengeç ile ilişkilendirilen bir tanrıdır ve Yengeç Takımyıldızı bölgesini yönetir. Onun giysi tanrısı olarak, yani dokumacılık ve örücülük ile ilişkilendirilmesi, Sümer döneminde Yengeç Takımyıldızı'nın örümcek şeklinde düşünülmesidir. Yengeç Takımyıldızı'nın Akad dilindeki adı "All-Uttu"dur (Alluttu şeklinde yazılır.) Aşnan ve Uttu, gök haritasında 180 derece birbirine zıt olan, Yengeç ve Oğlak Takımyıldızları'dır. Sümer tanrılarının gökyüzünde, "Duku" denilen toplandıkları yerleri, kürsüleri vardı. Duku onların "evleri" olarak da bilinir. Günümüzde

de takımyıldızların yerleştirildikleri 30 derecelik gök dilimlerine, "ev" adı verilir. 12 ev, 12 takımyıldız tarafından yönetilir. Günümüz astrolojisinde 1. ev Koç Takımyıldızı ile başlarken MÖ 3000'li yıllarda Boğa Takımyıldızı ile başlardı. Çünkü ekinoks, Güneş'in Boğa burcuna girdiği gün başlardı. Fakat bu epik şiirde ilk yaratılan takımyıldız, Aşnan yani Oğlak Takımyıldızı olarak veriliyor. Bunun nedeni olarak Tanrı Enki'nin yönettiği takımyıldızlardan biri olması düşünülebilir. Keçi-balık şeklinde tasvir edilir. MÖ 3000 yılında galaktik merkezin Oğlak-Kova aralığında olması da ilk yaratılan takımyıldızın ve tanrının Oğlak Takımyıldızı ve Tanrı Aşnan olması ihtimalini yükseltir. Çünkü arkaik bilgeler, yaratılışın başlangıç yeri olarak bu bölgeyi bilir ve önemser. "Tanrıların yaratma odası" biçimde aktarılan sembolik bilgi de yine takımyıldızların yerleştirildiği "evler" anlamındadır. Lahar ve kardeşi Aşnan çiftlik hayvanları tanrı ve tanrıçasıdır.

Lahar, Mezopotamya'daki, Sümer mitolojisi kökenli çiftlik hayvanları tanrıçasıdır. Kardeşi Aşnan ile birlikte tanrılara gıda sağlaması için yaratılmıştır. İkisi oğlak, koyun, koç ve diğer çiftlik hayvanları için ağıl kurarlar.

BABİL DÖNEMİ İNSANIN YARATILIŞI

Babil döneminde MÖ 1700 yılında, Akadca olarak yazılmış, tanrılar tarafından insanın yaratılışı anlatılır. Atrahasis yani Yüce Bilge Şiiri adıyla Nur-Aya adlı bir ozan tarafından yazılmıştır. Akad dilinde yazılmış bu mit, daha önce Sümer dilinde yazılan mitlerle benzerlik gösterir. Fakat elbette değişen dünya şartları, değişen siyaset vb. dış etkenlere göre şekillenmiş ve yeni bir model, yeni bir dünya görüşü olarak kaleme alınmıştır. Bu eser kil tabletlere yazıldığında üzeri, yaratıcısı ve yazıcısı olan Nur-Aya tarafından imzalanmış ve tarih atılmıştır. Nur-Aya çalışmasını, 1646-1626 yıllarında tamamlamıştır. Şiir, bire bir Sümerceden çeviri olarak yazılmamış, tamamen Paleo-Babil dönemine özgü bir mit olsa da daha önceki yüzyıllarda söylendiği ve Sümer mitlerinden de esinlenildiği açıktır. Bu epik şiir yazıldıktan 1000 yıl sonrasına kadar, kopyaları yapılarak yayınlanmıştır. 1245 satır olan bu şiir, bilmece gibi yazılmış bir eserdir ve çözümlenmesi bir hayli zordur.

İnsanın yaratılışı, İgugulların yerine insanın yaratılması ve İgugulaların yaptığı işlerin insanlara devredilmesi ile başlar. Onların çalışmasını insan yüklenecektir. Belet-ili, şeklinde seslenilen ve rahim tanrıçası olan Ana Tanrıça Nintu, insanı üretecektir. Bu tanrıça "Toprak Ana" olarak da bilinir. İgugular "Tanrı Enlil'in bizi mecbur bıraktığı angaryayı şimdi insan sırtlansın." derler. Fakat Nintu "Bir tek benimle olmaz bu iş, ancak Enki'nin de yardımıyla olur." der.

Enki, tanrılara onların et ve kanlarına Nintu'nun kattığı kil ile, insanın yaratılacağını söyler. Böylece tanrı ve insan bir araya gelerek tanrının eti sayesinde insanda bir de "ruh" olacağını ifade eder.

"Enki ağzını açtı ve büyük tanrılara seslendi: 'Her ayın birinci, yedinci ya ada on beşinci günü banyo alıp arınma kararını çıkartacağım. O zaman kurban edilecek bir tanrı. Suya girip arınmadan önce tanrılar, onun etine ve kanına Nintu kili katacak. Böylece tanrı ve insan bir araya gelecek, birleşecek kilde. Böylece biz de dilediğimizi yapabileceğiz tanrının eti sayesinde. İnsanda bir de ruh olacak. Ölümünden sonra onun delili olacak bu, hep canlı kalarak. Bu ruh orada olacak hep, o unutulmasın diye!' ve büyük Anunnakular, kaderleri tayin edenler, hepsi beraber 'Evet' diye cevap verdiler."

"Ayın birinci, yedinci ya ada on beşinci günü Enki banyo alıp arınma kararını çıkarttı. Ruh sahibi olan Tanrı We meclisin ortasında kurban edildi. Etine ve kanına Nintu kil kattı. Tanrı ve insan bir araya gelsin diye kilde birleştiler. Böylece tanrılar dilediklerini yapabildiler. Tanrının eti sayesinde insanda bir de ruh oldu. Ölümünden sonra onun delili olacak hep canlı kalarak. Bu ruh orada oldu, o hiç unutulmasın diye! Enki bu kili karar karmaz Anunnakuları, büyük tanrıları çağırdı. İgiguları da (çağırdı). Gelip tükürdüler kile. Sonra Mammi ağzını açtı ve şunları söyledi büyük tanrılara: 'Bana verdiğiniz işi tamamladım. Bu tanrıyı ruhuyla birlikte kurban ettiniz. Ben de sizleri sırtınızdaki ağır angaryalardan kurtardım.'" *(https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1174256)*

Yukarıdaki şiirsel mit parçası, insanın nasıl yaratıldığını anlatıyor. Tanrıların yönetimi altında ve onların verdiği görevleri eksiksiz yüklenecek ve çalışacak olan insan, diğer mitolojilerde ve dinlerde olduğu gibi, kilden yaratılıyor. Tanrılar ya da Anunnakular, gökyüzünde

insanları yöneten ve çobanı olan 7 küredir. Onların kaderlerini de bu tanrılar belirler. Aslında tamamen astrolojik bir anlatı mevcuttur ve bu mitolojiyi, göksel kürelerin ve takımyıldızların izdüşümü bağlamında okumak gerekir. Arkaik dönemlerde insanın, ana tanrıça olarak mitlerde beliren ve toprak ana olarak adlandırılan yeryüzündeki kilden ve gökyüzü ile ilişkilendirilen adı We olan bir tanrının etinden ve kanından yaratıldığı hayal edilmiştir. Burada çok önemli olan ayrıntı, insanın "hamuru" kalıba dökülmeden önce, diğer tanrılar yani Anunnakular adı "We" olan bir başka tanrıyı kurban ediyorlar. Tanrı meclisinde kurban edilen bu tanrının eti ve kanı kile karıştırılarak yoğuruluyor.

Aslında burada iki zıt kavram olan gök ve yer çiftinden insan yaratılır. Fakat Toprak Ana'dan alınan kilde ruh ve can olmadığı için, insanın hamuruna Gök Tanrı'nın kurban edilmesiyle onun eti ve kanı karıştırılır. Tanrı ve tanrıçanın iki önemli arketipi olan tanrının kanı ve tanrıçanın kili, Enki tarafından yoğurularak "insanın hamuru" kil kalıba dökülmeye hazır hâle getirilir. Eski insanlar ruhun kanda olduğu düşüncesine sahipti. Bundan dolayı kilden yaratılan insana ruh ve can vermek için göksel bir tanrının kurban edilmesi gerekiyordu. Babil mitlerinde Evren'in yaratılışı da Tanrı Marduk'un Tanrıça Tiamat'ı kurban etmesiyle başlamıştır.

Buradaki başka bir ayrıntı, tarihsel adları Ki, Nintu ve Ninhursag olan ve Toprak Tanrıçası ile ilişkilendirilen Ana Tanrıça'dır. Bu tanrıça, Enlil'in kız kardeşi olarak belirir. Toprak ile ilişkilendirilen gezegen olan Satürn'ün eril yönünü Enlil, dişil yönünü Nintu simgeler. Şiirde ona Mammi şeklinde hitap edilir. Mammi "büyük ana" kavramı ile bağlantılıdır ve Mammi kelimesi Toprak Ana'ya hitaben söylenir. Babil döneminde ona Mammi, Mami, Mammitum, Belet-İli, Belet-Kala-İli şeklinde de seslenilirdi. İngilizce "anne" anlamına gelen mater, mummy, mammy, mam, mamma gibi kelimelerin de kökeni gibi görünüyor. Mammi, "tanrıların ebesi" olarak onları doğurtan (ya da doğuran) şeklinde de tabir ediliyordu. Tanrıça Nintu ya da Toprak Ana, insanı yarattıktan sonra bütün tanrılar onu, "Tanrıların Hanımı" ilan ederler. Belet İli kelimesi ise "tanrıların metresi" ya da "tanrıların kraliçesi" anlamındadır. Ayrıca, Mısır'da "tu" kelimesinin "tepe" anlamına geldiğini belirtmek ilginçtir, bu nedenle "tanrıça" anlamına

gelen "nin" kelimesini alıp Mısırlı "tu"'yu eklersek aslında "tepenin tanrıçası"nı elde ederiz.

Tanrı Enki'nin de insanın yaratılışında görev aldığını görüyoruz. Yaratım sürecinden önce Enki'nin ağzından, "suyla arınma" ve "yıkanma" zorunluluğu getirdiğini ve her ayın birinci, yedinci ve on beşinci günü bu vücut temizliğinin yapılması gerektiğini duyuyoruz. Enki sulara hükmettiği için su unsuru ile yapılan bu ritüeli, We adındaki tanrının kurban edilmesinden ve insanın yaratımından önce planladığını anlıyoruz. Bu banyo, vaftiz ve abdest almak gibi dinî ritüeller olarak devam edecek olan en ilksel su seremonisidir. Daha sonra Tanrı We kurban edilir ve onun kanı ile eti, kil ile karıştırılarak insan yaratılır. İşin içine Tanrı Enki'nin kutsal suyu da girer. Nintu yani Yer Ana, Tanrı We'nin etine ve kanına kil katar ve Enki ise o kili karıştırır.

İnsan ve tanrı, kilde bir araya gelmiş olur. Tüm dinî ve felsefi düşüncelerde insanın ruhunun Tanrı'dan, bedeninin topraktan yaratıldığına inanılır. Yani insan bedeni çürüyerek tekrar toprağa karışacak ve ruhu kendi asıl geldiği yer olan Tanrı'ya ulaşacaktır. Budizm'de buna "Nirvana" adı verilir. İslam felsefesinde "insan-ı kâmil" olanlar, "Ene'l Hakk" diyerek Fenafillah makamına erişir. Bu makam Tanrı'nın kendi zatı ve kendi varlığıdır. Şiirde insanın hamuruna katılan ruhun, tanrının bir delili olduğu söylenir. Ölümden sonra bu ruhun hiç unutulmayacağı ve sonsuza kadar yaşayacağı anlatılır. Kızılderili inancında da tanrısal ruha, "Büyük Ruh" adı verilir. Türk mitolojisinde ise bu olay "eren olmak" şeklinde anlatılır. Göktürkler savaşta ölen alplerin, eren olduğunu ve ruhlarının tanrı katında sonsuza kadar yaşayacağına inanır. Ermiş ya da alp-eren kavramı bu eski düşünceyle ilişkilidir.

Tanrının kendi kanı ve eti ile insanı yaratması söylencesi, günümüzde yeni oluşmaya başlayan "ufo mitleri"nde de görülür. Tüm dünya mitlerindeki tanrının insanı çamurdan yarattığı düşüncesi ya da insanın maymundan evrildiği söylenceleri, yerini ufo mitlerine bırakır. Genetik kodumuzun evrenin başka bir yerinden gelen akıllı varlıklar tarafından oluşturulduğu teorisi ise "Panspermia" adı verilen başka bir mittir. Bu varlıkların kendi kanları ile yeryüzündeki "insan-

sı" varlıkların kanlarını birleştirerek yaptıkları genetik müdahale sonucunda, homo saphiens adı verilen yeni bir türü, yani modern insanı yarattıkları söylenceleri her gün medyada duyulur hâle gelmiştir. Belki de arkaik dönemde "Tanrı We" adı verilen ve Sümer'in bilinen diğer tanrılarından farklı olan bu varlık, insan hamuruna gerçekten kendi genetik şifresi ile şekil vermiş olabilir. Bilimin ilerlemesi ile daha sonraki çağlarda insanın yaratılışı ilgili, bakalım daha ne kadar söylence dinleyeceğiz...

Yukarıdaki şiirde Tanrı We'nin kanı ve eti ile topraktan alınan kili karıştırılarak yoğurulur ve diğer büyük tanrılar olan Anunnakular ve İgugular da bu hamura tükürürler. Yani yaratılışta onların da payı bulunur. Bu cümleleri göksel ve kozmik düzeyde okursak insanın kaderini ve yazgısını, dünyaya doğduğu andan itibaren gökyüzündeki gezegenler ve takımyıldızlar yazar. Sümerlerin gökyüzündeki döngüleri takip edip yüksek bir astroloji ve astronomi bilgisine sahip oldukları bilinir. Fakat ilk "tanrı" kavramının oluşmasında da bu kozmik döngülerin etkisi çok büyüktür. Bu bağlamda Kutup Yıldızı önemli bir semboldür. Tüm kainatın ve yeryüzündeki insanların onu tavaf ettikleri düşünülmüştür. Arkaik insanların kutsal bir merkez etrafında yaptıkları dönme hareketi, kainattaki takımyıldızları taklit etme yöntemi ile, tanrıyı anımsamak ve bu ritüel ile tanrıya dua-ibadet etmektir. Tek Tanrı'dan zuhur ettiği düşünülen, gezegenler ve takımyıldızların daha sonraki çağlarda ortaya çıkan Mezopotamya dinlerinde, "melekler" kavramına dönüştüğünü görürüz. Muhyiddin İbnü'l-Arabî'ye göre, İslam mistisizminde meleklerin gezegen karşılıkları şöyledir: Güneş-Rukyail, Ay-Cebrail, Venüs-Anyail, Merkür-Mikail, Satürn-Kesyafil, Jüpiter-İsrafil, Mars-Azrail. Musevilikte ise Mikail-Güneş, Cebrail-Ay, Samael-Mars, Raphael-Merkür, Sachiel-Jüpiter, Anael-Venüs, Cassiel-Satürn gezegeninin izdüşümüdür.

(Mezopotamyalı gök bilimciler tarafından MÖ birinci bin yılın sonlarında bilinen diğer yedi büyük gök cismi Güneş, Ay ve gezegenler Nebēru-Jüpiter, Dilbat-Venüs, Šiḫṭu-Merkür, Kayamānu-Satürn ve Ṣalbatānu-Mars şeklinde bilinir.) *(https://en-m-wikipedia-org. translate.goog/wiki/Anu?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc)*

Bu meleklerin daha önceki çağlarda tanrı olduğunun kanıtı ise kelimelerin son eklerindeki "el" takısıdır. "El" Sami dilinde, tanrı anlamına gelir. "El" aynı zamanda "boğa" demektir. Bu bağlamda Sümer tanrılarının, belki Sümer'den de önce arkaik insanların, gökyüzünden gelen gök gürültüsünü boğanın sesi ile ilişkilendirmelerindendir. Eski insanlarda boğa kültünün ve ibadetinin çok güçlü olduğunu biliyoruz. Bu inancın Boğa Takımyıldızı'nın göksel konumundan dolayı olduğu da düşünülebilir. Bu inanç Sümer kültüründe de devam etmiş görünüyor. Çünkü Sümer tanrılarının hepsi, buna İnanna da dâhil, "boynuzlu başlıklar" takar.

Sümer mitolojisinde insan hamurunun yaratılışı, tüm rahimlerin toplanıp Tanrı Enki'nin Tanrıça Nintu önünde insanın kilini karmasıyla tasvir edilir. Nintu (Ninhursag) insan yapmanın formülünü Tanrı Enki'ye tek tek söyler. Tanrıça, formülü söyledikten sonra Enki bu karışımdan 14 parça koparır ve yedisini sağına, yedisini soluna koyup aralarına tuğladan bir duvar örer. Bu 14 parça 14 rahim olarak ifade edilir. Bu 14 rahimden yedisi kadınları, yedisi erkekleri üretecektir. En büyük Ana Tanrıça Mami, ikişer ikişer kadın ve erkekleri eşleştirir. İnsanların doğum kurallarını da Tanrıça Mami çizer. Mami muhtemelen Tanrıça Ninhursag idi. Rahim Tanrıçası ve Tanrıların Ebesi olarak anılıyordu. Nintu yani Ninhursag, Doğurgan Kraliçe olarak da biliniyordu. Büyük Ana Tanrıça Mami ya da Ninhursag, doğum yapacak kadının yattığı odada, yedi gün yerinde duracak tuğladan bölme duvarın olacağını söyler. Kendisine hürmet edilmesi gerektiğini ve doğum yapan kadının istediği kadar yatakta kalıp rahat edeceği kurallarını da koyar.

Şiirin bu bölümünde en çok dikkat çeken motif, insan hamurunun ayrılma şeklidir. Nintu yani doğum tanrıçası olarak beliren Toprak Ana, Enki'nin ona verdiği formülü, hamuru karması için Enki'ye okur ve Tanrı Enki, insanın hamurunu karıştırır. Tanrı We'nin eti ve kanıyla karıştırılan insan hamuru, kil ile yoğurulduktan sonra 14 parçaya ayrılır. Tanrıça Nintu bu 14 parça hamurun yedisini erkek, diğer yedisini kadın olarak yaratır. 14 ve 7 sayıları kozmik sayılardır. Her ayın 14'ünde Ay, dolunay hâline gelir. 14 güne gelene kadar parçalar hâlinde gökyüzünde görülen Ay, 14. gün "tam ay" yani "dolunay"

olarak olgunlaşır. Gökyüzünde 3 gün kaybolup yeniden doğan Ay'ın 14'üncü günü, yani dolunay hâli, onun tamamlanmasını ve olgunlaşmasını sembolize eder. Arkaik insan düşüncesinde ilk yaratılan insan, Ay ile özdeşleştirilir. 7 sayısı da göksel bir sayı olarak dikkat çeker. Birer haftalık zaman dilimi 4 haftaya tamamlandığında, 28 günlük "Ay döngüsü"nü ifade eder. Ayrıca 7 sayısı, çıplak gözle gözlemlenebilen "7 küre"yi ifade eder. Bebeğin dünyaya geldiği ilk saniyede bu 7 küre, gökyüzündeki konumlarına göre ona enerji göndererek kaderini ve yazgısını belirler. Bu karşılıklı etkileşim yukarıdaki şiirde epik bir biçimde anlatılmıştır. Nintu daha sonra bu 7 erkek ve 7 kadını eşleştirir.

Nintu'nun "rahim" ve ebe olarak tanımlanması onun doğumları yaptıran ve doğum yapan özelliğine gönderme yapar. Çünkü ilk doğum onun tarafından yapılmış ve yaptırılmıştır. O, ilk kadın ve erkeği kendi "toprağından" yaratmıştır. Daha sonra ilk insana şekil vermiş ve gökyüzündeki "tanrı-gezegenler" ile birlikte kaderlerini belirlemiştir. Bu düşünce tarzı daha sonraki çağlarda "Yaratıcı Tanrı"nın rahman ve rahim sıfatlarına da kaynaklık etmiştir. Yaratanın eril ve dişil tarafı bu şekilde övülmüştür. Tanrı'nın tüm zıtlıkları kendinde topladığı ve onun zıttının olamayacağı da dinî düşüncelerin evrilmesi ile şekillenmiştir. "Rahim, dünya ana; rahman, gök baba" şeklindeki arkaik düşünce, Sümer mitolojilerinde temellenmiştir. Gökyüzündeki büyük tanrılar, eril olarak yani "rahman" olarak düşünüldüğü için, gökyüzünden yağan yağmurlar sperme benzetilir. Bu yüzden yağmurlara "rahmet" adı da verilir. Gökten yağan yağmurlar yeryüzü ananın "rahmini" döller ve yaratılış bu şekilde başlar. Yeryüzü ananın "rahminde" saklanan tohumlar yeşillenerek büyür.

Epik şiirdeki bir başka noktada, yeni doğum yapmış kadının 7 gün yatakta yatacağı ve bu 7 gün boyunca Nintu'ya yani Doğum Tanrıçası'na hürmet gösterileceği de vurgulanır. Doğumdan sonra annenin istediği kadar yatakta kalabileceği ve ilk 7 gün Tanrıça Nintu'ya dua ederek hürmet gösterilmesi gerektiği söylenir.

İLK İNSANIN YARATILMASI ADAPA VE ÂDEM

Adapa Tufan'dan önceki karakterlerden biridir ve Apkallu adıyla bilinen 7 balık adam şeklindeki bilge Adapa'ya bağlı olarak görülür. Adapa ikonografilerde elinde balık tutan bir balık avcısı şeklinde ifade edilir.

Adapa'yı ifade eden rölyef

Adapa "Bilge" olarak anılır. Yahudi mitlerindeki Âdem ve Adapa'nın aynı karakter olduğu düşünülür. Sümer mitlerindeki söylencesi şu şekildedir: "Adapa, ölümlü bir adamdı, Eridu kentindeki Ea tapınağının bir bilgesi ya da rahibiydi. Ea yani Enki (bazen babası olarak kabul edilir) Adapa'ya sonsuz yaşam değil, büyük bilgelik armağanı vermişti. Görevini yaparken Dicle Nehri'nde balık tutuyordu. Deniz kuvvetli rüzgârla dalgalandı ve teknesi alabora oldu. Kızgın Adapa 'güney rüzgârının kanatlarını kırdı', yedi gün boyunca esmesini engelledi. Tanrı

Anu, eyleminin hesabını vermesi için Adapa'yı çağırdı ancak Ea, Adapa'ya cennetin kapılarını koruyan Tammuz ve Gishzida'nın sempatisini kazanmasını ve orada yiyip içmemelerini çünkü bu tür yiyeceklerin onu öldürebileceğini söyleyerek ona yardım etti. Adapa yas giysilerini giyer, Tammuz-Dumuzi ve Ningişzida-Gishzida'ya topraktan kayboldukları için yas tuttuğunu söyler. Adapa'ya daha sonra 'yaşam yemeği' ve 'yaşam suyu' sunulur ancak yemez ve içmez. Sonra giysi ve yağ verilir ve kendisine söyleneni yapar. Anu'nun önüne getirilir ve Anu ona neden yiyip içmediğini sorar. Adapa, Ea'nın ona yapmamasını söylediğini söyler. Anu, Ea'nın eylemlerine güler ve Adapa'yı retorik bir şekilde sorarak yargılar: 'O (Adapa) insanlığa ne kötülük getirdi?' Adapa daha sonra yeryüzüne geri gönderilir. *(https://en.wikipedia.org/wiki/Ada pa)*

Adapa ile Âdem'in İncil'deki hikâyesi, özellikle Âdem'in düşüşü arasındaki paralellikler ise şu şekildedir: Adapa adının "adam" kelimesi ile cezbedici bir fonetik benzerliği vardır. Ayrıca Adapa'daki son "a" sesi, "toprak-yer" anlamına gelen İbranice "adama" kelimesinde de görülür. Adapa göğe ya da cennete yükselen ilk kişi olarak tanımlanır. Hem Adam hem de Adapa, görünüşe göre yiyecekle (ve Adapa örneğindeyse içecekle) test edilir ve bazı yorumculara göre, her ikisi de testi geçemez. Adapa'nın Gılgamış gibi ölümsüzlüğü aradığı varsayılır. Mit, ölümsüzlüğün tanrıların ayrıcalığı olduğunu ve en bilgelere bile ait olamayacağını doğrular. Adapa, Âdem'in aksine, dünyadaki ilk insan olmasa da insanlığı özel bir anlamda temsil eder. O, bir ilk insan modeli, "ilk insan aketipi"dir. O, Eridu şehrinde bilge bir adamdır. Ea-Enki tarafından bilgelik ile ödüllendirilmiştir. Adapa yukarı baktığında cenneti görebilen bir adamdı. Fakat tüm bunlara karşın yine de ölümsüzlüğü elde edemez.

(https://digitalcommons.andrews.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1533&context=auss)

MÖ 3000 yıllarında Kutup Yıldızı, Ejderha Takımyıldızı'nda bulunan Thuban Yıldızı idi. Herkül Takımyıldızı ise bu yıldıza bağlı gibi onun etrafında dönen bir takımyıldızdı. Dolayısıyla günümüzde Büyükayı Takımyıldızı'nın 4 mevsimi ayarlaması gibi Herkül Takımyıldızı da mevsimleri düzenliyordu. Sümer mitolojisinde Herkül, Gılgamış olarak bilinir ve Gılgamış silindir mühürlerde 4 mevsimi belirlerken gösterilir.

Herkül Takımyıldızı

Herkül Takımyıldızı ve 4 mevsim

Adapa'nın gökyüzündeki arketipi büyük ihtimalle Herkül Takımyıldızı'dır. Gılgamış da Herkül Takımyıldızı ile ilişkilendirilir ve "Gılgamış" "kahraman ata" anlamına gelir, Sümerce "Bilgames" şeklinde yazılır. Bilga "ata", mes "kahraman, genç adam" anlamına gelir. Hem Gılgamış hem Adapa hem de Adam aynı bağlamda düşünülebilir. Yunan mitlerinde de Herkül ya da Herakles, Zeus'un ölümlü bir kadından olan ölümlü oğludur.

Sümer mitlerinde Gılgamış'ın, Ningişzida ve Dumuzi'yle yer altı dünyasında bir araya geldiği aktarılmaktadır. Aynı şekilde Adapa mitinde de Adapa kapı bekçiliği görev yapan Ningişzida ve Tammuz ile birlikte görülür.

Sümer mitlerinde, tanrıların insanları yarattığında onlara tüm angarya işleri yüklediği söylenir. An ve korkusuz Enlil ise onların hükümdarları, Ninurta valileri, Ennugi'de ustabaşlarıydı. Sümer mitlerinde tanrıların kura çekerek kozmosu paylaştıkları ifade edilir. Tanrı Anu göğü, Tanrı Enlil yeri-toprağı, Enki ise suları ve bu suları engelleyen kilidi sahiplenmişti. Tanrı Anu göğe çıktığında Apsu'nun tanrıları olan göksel Anunnakular gökten inerek İgugulara koydular angaryayı. Ve akarsuları kazıp çıkardılar. Toprağa can veren kanalları açtılar. Fırat ve Dicle'nin yatağını da İgugular kazıp çıkardılar.

Yukarıdaki şiirde sık sık geçen "angarya" kelimesinin kökeni, Akadcadan Farsçaya, oradan da Yunan diline geçmiştir. Akadca "agaru-aggaru", eski Farsça "hangara" ve Yunanca "angaria" şeklinde söylenir. Kısaca bedava çalışmak ve karşılığı olmadan iş yapmak demektir. Bu durum 5 büyük tanrı olan ve Anunnakular adıyla bilinen 5 gezegen, karşılık beklemeden çalışan "İgugu-İgigi" adıyla 12 takımyıldızı ve belki diğer takımyıldızlar, Baş Tanrı Anu ise hepsinin tepesinde, bütün evreni idare eden kral, Sirius Yıldızı'dır. Bu hiyerarşik sistem yukarıdan aşağıya doğru, tanrıların etkinliklerine göre sıralanır. Anunnaku ya da Anunnaki adıyla bilinen 5 gezegen vardır. Bu beşliye Güneş ve Ay da katılır ve sayı yediye çıkar. İgigiler bu tanrılardan aldıkları emirleri yerine getiren küçük tanrılardır. Onlar, tanrıların sayısınca, yani "7 kat" yükle yüklenmiş bu angaryayı yerine getiren takımyıldızlardır. (Aslında İgigiler Anunnakiler olarak da bilinir.)

İgi, Sümer dilinde "göz" anlamına gelir. İgugu ya da İgigi kelimesi "gökyüzündeki gözler" şeklinde okunur. Tüm dünya mitlerinde gökyüzündeki yıldızları metaforik olarak tanımlamak için, "Bin Gözlü Gök" tabiri kullanılır. Bundan dolayı Sümer mitlerinde adı geçen yıldızlara, İgigiler adı verilir. Teogoni mitlerinde bu tanrısal ve hiyerarşik sisteme sık rastlanır. Bu şiirde İgugular yani yıldızlar, 7 tanrı olan Anunnaki adı verilen 7 küre tarafından çalıştırılır ama bedava

çalışırlar. Onların yukarıda ücretsiz ve en önemlisi "amaçsız" çalışmaları ve dolayısıyla hiçbir varlığa hizmet etmemeleri ifade edilir. İgigiler de kendileri için çalışacak, kendilerini anacak ve belki de tapınacak başka varlıklara ihtiyaç duyar. 7 büyük tanrı bu angaryayı, Evren yaratıldığı zaman İgigilere yaptırmaya başlamışlardı. Şiirde de bahsedildiği gibi, Anu (Sirius Yıldızı) göğe kendi yerine çıkmış, Enlil (Satürn) yeryüzüyle ve toprakla ilgilenme görevini almış ve Su Tanrısı Enki'ye (Jüpiter) "denizi engelleyen kilit" teslim edilmişti. Bu "denizi engelleyen kilit" metaforunu hem göksel hem de yersel olarak düşünmek lazım. Mısır kültüründe Sirius Yıldızı'nın yükselme-alçalma zamanları Nil'in taşkın zamanlarını belirler. Tanrı Anu adıyla beliren Sirius Yıldızı da bu su taşkınlarını yönetir.

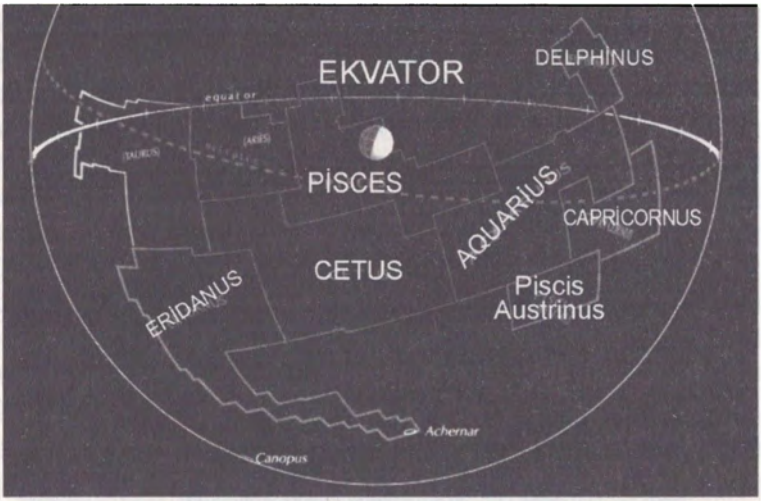
Mitolojilerde ve Sümer mitolojisinde de göksel suların çıktığı kaynak, galaktik merkez olarak kabul edilir. Galaksinin dönme merkezi, kıpırtısız bir nokta olarak görülür ve eski insanlar tarafından bilinirdi. Bu karanlık delikten çıkan suların, Samanyolu'nu oluşturduğu düşünülürdü. Yani Samanyolu, gökyüzündeki ırmak, Fırat ve Dicle ise onun yeryüzündeki izdüşümü idi. Suların kilidini ya da anahtarını teslim alan Enki, güney yönüne yerleştirilen Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarını yönetiyordu. Suların geldiği geçit ya da kapı, elbette kara delik idi. Zaten Enki'nin iki elinde tuttuğu vazodan akan sular da bu göksel suları ifade eder. Bu iki vazodan akan suyun yersel izdüşümü ise Sümer topraklarını sulayan Fırat ve Dicle olarak bilinir. Tanrı Enki şeklinde hayat bulan Jüpiter, MÖ 3000 yıllarında Kova Takımyıldızı merkezde olmak üzere Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarını yönetirdi. Kova Takımyıldızı'nda bulunan Fomalhaut Yıldızı ise bu yıldızın kalbidir ve Kraliyet Yıldızı olarak adlandırılır. Fomalhaut Kova Takımyıldızı'nın en parlak yıldızıdır ve gökyüzünü taşıyan 4 sütundan biri kabul edilir. Fomalhaut Arapça, fum al-ḥawt yani "balinanın ağzı" anlamına gelir ki bu tanımlama da yine sular ve balık ile alakalıdır. Aslında bu balık, "Güney Balığı" olarak bilinen Piscis Austrinus Takımyıldızı'dır ve Fomalhaut Yıldızı bu balığın ağzında bulunur. Kovayı taşıyan erkek figürü, eski Sümer mitlerindeki Tanrı Enki'nin, sonraki yıllardaki versiyonudur. Enki gibi o da elindeki vazodan taşan sular ile resmedilir. Hemen sağında Enki'nin sembolü olan balık, yani Balık Takımyıldızı ve ayağı ile bastığı Güney Balığı

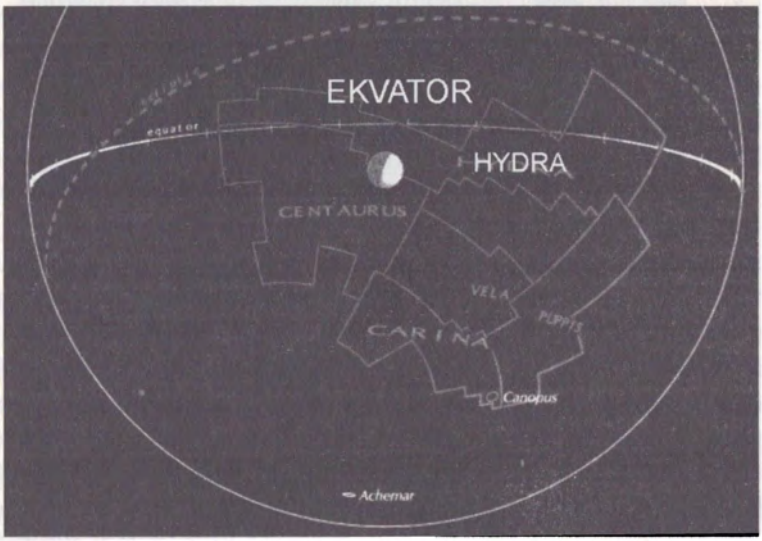
adı da verilen Piscis Austrinus Takımyıldızı bulunur. Sol tarafında ise yine Enki'nin sembolü olan keçi-oğlak şeklinde resmedilen Oğlak Takımyıldızı vardır. Enki'ye ait, keçi-balık simgesi bu takımyıldızın izdüşüm çizimidir.

Kova Takımyıldızı

Anu göğe çıktığında Absu'nun tanrıları aşağı, yeryüzüne iner. Absu yani sonsuz sular kelimesi ile göksel deniz olan "Uzay" kastedilmiştir. Sümer dilinde "ab:su", "zu:uzak" anlamına gelir. Uzaktaki ya da uzaydaki sular... İgugulara Dicle ve Fırat'ın yatağını kazma görevi verilir. İgugular Samanyolu'ndaki yıldızlardır. Çünkü bu yıldızlar aynı zamanda, göksel denizi yani Absu'yu besleyen ırmağı da ifade eder. Gökyüzünden yeryüzüne inen bu yıldızlar, yeryüzündeki ırmakların yataklarını da kazar. Mısır mitolojisinde de Nil Nehri, Samanyolu'nun izdüşümü olarak görülür. Mısır astronomisinde de Kova Takımyıldızı tıpkı Enki gibi iki elinde tuttuğu, içinden su çıkan vazo taşır. Suyun altındaki vazolardan akan suların altındaki balık, Piscis Austrinus Takımyıldızı'dır. Balık sonsuz hayat sembolüdür ve hayat suları ile ilişkilendirilir.

Batıdan doğuya Oğlak burcu, Delphinus; Kova, Piscis Austrinus; Balık, Cetus, Eridanus, Argo ve Hydra olarak listelediği bu "sulu takımyıldızların" hepsi eski zamanlarda göksel ekvatorun üzerinde veya güneyinde uzanıyordu. Ve bu takımyıldızların hepsi Tanrı Enki tarafından yönetiliyordu.

Mısır zodyağında Sümerli Enki'nin muadili olan tanrı figürü. Kova Takımyıldızı'nı simgeler. Elinde iki vazo tutar ve içinden su akar.

En arkaik Sümer mitlerinde balık sembolleri Enki, yani Jüpiter ile birlikte kullanılırdı. Daha sonraki çağlarda da Enki-balık birlikteliği devam etmiştir. Türk-İslam minyatürlerinde Jüpiter balık üzerinde çizilir. Jüpiter'in Balık burcunun yönetici gezegeni olması, MÖ 3000 yılındaki konumu ile alakalıdır. Enki yani Jüpiter o yıllarda Oğlak Kova ve Balık takımyıldızları bölgesini yönetirdi. Kara delik adı verilen Samanyolu'nun dönme merkezi de Enki'nin sembolü olan Kova Takımyıldızı'ndaydı. Fakat günümüze gelene kadar, 5000 yıl boyunca Dünya'nın presesyon hareketi ve eksen kayması sebebiyle galaktik merkez, Yay Takımyıldızı'na kaymıştır. Bundan dolayı Enki-Jüpiter, Yay Takımyıldızı'nın yöneticisi olmuştur. Tanrı Enki'nin yerini alan ve oğlu olarak bilinen Marduk'tur. Gökyüzündeki bu döngüsel düzen her değiştiğinde tanrılar da değişir ve bir sonraki tanrıya görevini devreder. Fakat tanrıların sadece ismi ve bu eksen kaymasından dolayı yönettiği burçlar değişir. Zaman içinde görevini bir sonraki tanrıya devreden Enki, Ea ve Marduk aynı tanrıdır ve göksel arketipleri Jüpi-

ter gezegenidir. Yani gökyüzündeki Jüpiter, ilk tanrı arketipidir ve o asla değişmez. Eski Mısır tasvirlerinde Kova Takımyıldızı elinde iki vazo tutan figür olarak resimlenir. Elindeki vazolardan kutsal su akar. Bu su, tanrısal bilgi ile de ilişkilendirilir. Enki'nin rahipleri ya da yüce bilgeler, Tanrı Enki'den aldıkları ilham ile hareket ederler. Ondan aldıkları bilgiyi insanlara aktarırlar. Enki "medenileştirici kahraman" olarak karşımıza çıkar. O bir çok keşif ve icadın babasıdır. Mısır kabartmasındaki Kova Takımyıldızı figürü, Osiris'in başlığını taşır. Osiris'in başlığını, din insanları ve rahipler takar. Çünkü o, Jüpiter'in rahibidir ve ona hizmet eder. Jüpiter rahiplerin, felesefecilerin, din insanlarının, peygamberlerin, şamanların, düşünürlerin dolayısıyla tanrı ile iletişim kurabilen insanların tanrı-gezegenidir. Türk şamanlar göksel arketipi Jüpiter olan, Tanrı Ülgen ile iletişim kurarlar. Ülgen'den ilham alırlar ve dualarını ona ederler.

Tanrı Enki'nin İslam astrolojisindeki muadilinin temsili olan Jüpiter.

Sümer astrolojisinde Kova Takımyıldızı Kulla ya da Gulla olarak isimlendirilir. Mısır ve Sümer astrolojisinde bir balık üzerinde elindeki vazodan su döken bir figür olarak tasvir edilir. Ayaklarının altındaki balık, "Güney Balığı" olarak bilinen Piscis Austrinus Takımyıldızı'dır Aynı şekilde Hint astrolojisinde de benzer şekilde tasvir edilir. Hint astrolojisinde Kova Takımyıldızı'nın adı Kumbha'dır.

Elinde kâse tutan Kumbha, Kova Takımyıldızı.

Bir balık, makara ya da timsah üzerinde bağdaş kurup oturmuş bir figür üzerinde gösterilir. Elinde sürahi, vazo ya da bardak tutar ve sular üzerinde gösterilir. Bu tanrıçanın adı Ganga'dır ve Ganj Nehri adını oradan alır. Ganga'nın vazo ya da sürahisinden akan su "hayat suyu"dur. Bu suyun göksel karşılığı Kova Takımyıldızı bölgesi, yersel izdüşümü ise Ganj Nehri'dir.

Tanrıça Ganga

Sümer mitolojisinde ise hayat sularının göksel arketipi Kova Takımyıldızı, yersel arketipi ise Dicle ve Fırat nehirleridir. Tanrıça Ganga'nın elinde Amrita adı verilen ölümsüzlük suyu yani hayat suyu'nu simgeleyen bir vazo-sürahi, çayat çiçeğini simgeleyen ve hayat suyunda yetişen nilüfer-lotus, tespih, "şankha" adı verilen deniz kabuğu bulunur. Bu deniz kabuğu Hint Okyanusu'nda yaşayan yırtıcı bir deniz salyangozuna aittir ve doğurganlığı, yaşamın sonsuz döngüsünü ve yeniden yaratılışı simgeler.

Hint deniz kabuğu

Dünyanın presesyonu ile birlikte oluşan takımyıldızlardaki bu kayma, bilgeler tarafından galaktik merkeze göre tekrar yapılandırılır. Galaktik merkez işte bu yüzden çok önemlidir. Çünkü gökyüzündeki her şey değişse de bu karanlık nokta asla değişmez. Çünkü Dünya'mızın da içinde bulunduğu Samanyolu galaksisi, bu kara deliğin etrafında döner. Enki'nin ya da Jüpiter gezegeninin kara deliğin kapısının bekçisi olması ve neden bu kapıyı beklediği de bir gizemdir. Bu kapının kilidi diğer tanrılar tarafından ona verilmiştir.

Bir gün İgigiler, tanrıların korkusuz hükümdarı Enlil'in tapınağı olan Ekur'un etrafını sararlar. Ama Kalkal bunun farkına varmış, kapıyı kapatmıştı. Sonra Kalkal, Nuska'yı uyandırır. Nuska, Tanrı Enlil'i uyararak sarayının sarıldığını söyler. Çarpışmalar kapının önüne kadar gelir ve Enlil eline silahlarını alır. Ve uşağı Nuska'ya kapıya barikat kurmasını söyler. Bu sırada Tanrı Enlil'in yüzü korkudan yemyeşil olur. Sonra Tanrı Anu, Anunnakular ve Tanrı Enki ile yeryüzünde bir araya gelir. Tanrı Enlil, tanrılara seslenir. Bana karşı ayaklandılarsa ben de savaşırım der.

İgigiler, gecenin bir yarısında korkusuz Enlil'in sarayını sarar. Enlil'e bu haberi onun ulağı olan Nuska haber verir. Enlil savaş silahlarını kuşanır. Arkaik dönemde Satürn ölümü sembolize eder ve savaş ile ilişkilendirilirdi. Olayın gece olması da Satürn'ün gece ve karanlık ile ilişkilendirilmesindendir. Ayrıca yer altı dünyası ve ölüler diyarı da onun kontrolündedir. Enlil'in uşağı olan haberci Nuska, Merkür ile ilişkilidir. Merkür daima tanrıların elçisi ve habercisi olmuştur. Enki'nin ulağı İsimud da Merkür ile özdeştir. Nuska, Enlil'den aldığı emirleri İgigilere anlatır ve iletişimi sağlar. Merkür de iletişim tanrısı olarak kabul edilir. O, insanlar ve tanrılar arasında iletişimi sağlar. Dilekleri, istekleri ve duaları tanrılara taşıdığı düşünülür. Nuska, Tanrı Enlil'in veziri ve kâtibi olarak kabul edilir. Elinde kil bir tablet, Sümer çivi yazısını yazarken resmedilir. Gerçekleşen olayları kaydeden bir kâtiptir.

Ereşkigal (Venüs'ün yer altındaki kötü karakteri) ve kocası Nergal (Mars) yer altı dünyasının hâkimidir. Ölüler, yer altı tanrıçası Ereşkigal'in önünde bekler, Geştinanna (Başak Takımyıldızı) tarafından adları bir tablete yazılan ölüler Ereşkigal'in fermanını beklerdi. Tanrı

Ningişzida (Akrep ve Yılancı Takımyıldızı) Ereşkigal'in kahyası, Pabilsag (Yay Takımyıldızı) idarecisi, Namtar elçisi ya da habercisi, Neti kapı muhafızıydı. Bu, göksel bölgeler ile ilişkilendirilen ve yer altı dünyasını ifade eden tanrılar kötücül olarak bilinirdi ve Tanrı Enlil tüm bunlardan sorumluydu (Black 2003: 232).

Namtar, yer altı tanrısıdır ve ölümü de sembolize eder. Namtar aynı zamanda, yer altı tanrıçası Ereşkigal, yer altı tanrısı Nergal-Mars ve Tanrı An'ın bakanı ve habercisidir. İsmi "kader ve yazgı" anlamına gelir. Kötü kader yazan tanrı olması da yüksek bir ihtimaldir. Namtar'ın haberci tanrı olması ve hava durumuna müdahale etmesi onu Merkür ile özdeşleştirir. Çünkü Merkür de "yazıcı" ve "yazgı"yı belirleyen bir tanrıdır. Namtar, Enlil'in oğlu olmasının yanında onun habercisi olarak da görev üstlenir. Namtar'ın kötücül yer altı varlıkları olan Nergal, Ereşkigal ve Enlil'in elçisi olması onun cinsiyetini değiştirdiği gibi karakterini de değiştirebileceğini ortaya koyar. Merkür, hava olaylarını yöneten bir gezegendir. Şiddetli rüzgârların ve fırtınaların çıkmasında başrol oynar. Suların ve yağmurların da engellenmesi, kuraklık ve kıtlık gibi felaketlere neden olur. Enlil, yağmurların kesilmesi için Adad'dan yardım ister. Bu şekilde insan neslini azaltmak amaçlanır. Arkaik dönemde Nil, Fırat ve Dicle gibi nehirlerin taşması ve tarlaları sulaması önemliydi. Bu taşkınların olmaması da tahıl ve sebzelerin kurumasına neden olur. Tanrıça Nisaba, göğüslerini kilitler. Bu benzetme de yağmurların azalması ile birlikte yersel suların çekilmesi anlamına gelir. Tanrıça Nisaba, Başak Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Gezegen arketipi ise Merkür'dür. Merkür, Başak burcunun yöneticisidir. Onun tasvirleri, elinde buğday başağı tutan bir kadındır. Nanşe yani Terazi Takımyıldızı ve Başak Takımyıldızı, yan yana konumlanır. Nisaba'nın göğüslerini kilitlemesi, tahıl ürünlerinin topraktan yeşerip çıkmaması anlamına gelir. Bu durum kıtlık olarak yorumlanır.

Tanrıça Nisaba, Başak burcu ikonografisinde olduğu gibi elinde buğday başağı tutar.

Nisaba, tanrıların kâtibi olarak adlandırıldı ve Enki, daha sonra ihtiyacı olanlara daha iyi hizmet edebilmesi için ona bir öğrenme okulu kurdu. Nisaba kayıtları tutar, olayları kaydeder ve tanrılar için kitap işleriyle ilgili diğer çeşitli görevleri yapar. Ayrıca bölgesel sınırların belirlenmesinden de sorumludur. Sümerlerin yazma, öğrenme ve hasat tanrıçasıdır.

Nanşe'nin başyazıcısıdır. Yeni yılın ilk gününde o ve Nanşe, ölümlüler arasındaki anlaşmazlıkları çözmek ve ihtiyacı olanlara yardım etmek için birlikte çalışır. Nisaba, yardım isteyen ziyaretçilerin kaydını tutar ve daha sonra onları yargılayacak Nanşe'nin önüne çıkmaları için sıraya sokar. Nisaba ayrıca Ninhursag'ın Keş'teki tapınağında emir veren ve tapınak kayıtlarını tutan bir bakıcı olarak görülür. Nanşe göksel arketipi Terazi Takımyıldızı olan ve adaleti sağlayan tanrıçadır. Nisaba'nın Merkür gezegeni ile bağlantılı olması mümkündür. Çünkü kayıt tutması, yazı yazması, Enki'nin açtığı okulda öğretmen olması, Merkür'ün bilgeliği ile benzeşir. Nisaba, Nanşe'nin ulağı, elçisi gibi çalışır. Babil döneminde Tanrı Nabu yani Merkür ile birleştirilir ve Nabu, Nisaba'nın eşi olarak kabul edilir. Başak Takımyıldızı'nı Nisaba yönetir. Elinde başak demeti tutar. O, akıl ve bilginin gezegeni olan Merkür yani Nabu tarafından yönetildiği için "Bilge Tanrıça" ünvanı ile anılır.

Ereş şehri ona adanmıştır. Nitekim 12 takımyıldızın ve 7 tanrı-gezegenin yersel yönettiği şehirler vardır. Bu şehirler onların "vvi" sayılır. Sud, Nisaba'nın kızıydı ve Tanrı Enlil Sud ile evlenmek için Tanrıça Nisanba'nın onayını almak zorundaydı. Nisaba yani Başak Takımyıldızı Enlil'in yani Satürn'ün yönettiği göksel bölgedeydi. Çünkü Tanrı Enlil-Satürn toprak, tarım, ekinler, saban vb. unsurlar ile ilişkilendiriliyordu (Black 2003:164).

Tanrıça Nisaba

Tufan, kuraklık, kıtlık, salgın hastalıklar gibi kötü olaylardan sorumlu olan tanrı ve tanrıçalar, gökyüzündeki gezegenler ve takımyıldızlar olarak görülür. Göksel olaylar, gezegenlerin bir burçta toplanması ya da birbirine kötü açı yapması, bir dizi felaketin de başlangıcı

olmuştur. Bu felaketlerin başaktörü elbette Enlil yani Satürn'dür. Tanrı Enki yani Jüpiter'de dolaylı olarak bu felaketlere katkı sağlamıştı. Gökyüzündeki kozmik denizin kilidini açmıyor ve yeryüzüne suların akmasını engelliyordu. Bu yüzde artık Yüce Bilge kendisini muhatap alan Tanrısı Enki ile iletişimini keser. Enki yani Jüpiter, kötücül bir gezegen değildir. Fakat kötücül gezegenler ile yan yana geldiği zaman, onların etkisini çoğaltır. Örneğin 2020 yılındaki Covid salgınında Jüpiter ve Satürn Oğlak burcunda kavuşum yapmış, bu kavuşuma Mars ve Merkür de eşlik etmiştir.

Ninşubur, Tanrıça İnanna'nın sukkalı, elçisi ve ulağı olarak görev yapar. Sukkal Sümer dilinde tanrı ve tanrıçaların elçileri ve habercileri için kullanılan bir kelimedir. Ninşubur adı "doğunun kraliçesi" anlamına gelir. Fakat Ninşubur hermafrodit bir tanrıdır, yani erdişidir. Hizmet ettiği tanrı ya da tanrıçaya göre cinsiyetini değiştirir. Örneğin Anu'ya hizmet ettiğinde eril kimliğe bürünür. Tanrıça İnanana'ya hizmet ettiğinde ise dişil kimliğe bürünür. Bu özelliği ile Tanrı Hermes'e yani Merkür'e çok benzer. Merkür çift cinsiyetli bir gezegendir ve tanrı-gezegenlerin ulağı olarak görev yapar. O, her şeyi bilen ve yazan tanrıdır. Ninşubur, İnanna zor durumda kaldığında ona yardım da etmiştir. İnanna'nın kutsal Me hırsızlığından sonra Enki'nin iblisleriyle savaşmasına yardım etti. Daha sonra İnanna yer altı dünyasında mahsur kaldığında, onun serbest bırakılması için Enki'ye yalvaran Ninshubur'du. Daha sonra Akad mitolojisinde , Ninshubur erkek haberci tanrı Papsukkal ile birleştirildi. Enki'nin sukkalı olan Tanrı İsimud, erkekti. Göksel arketipi Merkür gezegeni olan, tanrıların ve tanrıçaların sukkalı, elçisi, ulağı, habercisi Ninşubur, İsimud ve Papsukkal idi. Sümer mitolojisinde Ninşubur, bazen eril kimliği ile metresi olan İnannaya olan bağlılığından dolayı, "Sarsılmaz Sadık" olarak tasvir edilir. Ninshubur, büyük bir bilgelik ve bilgi kaynağı olmanın yanı sıra aynı zamanda bir savaşçı tanrıçaydı. O, Tanrı An'ın da koruyucusu ve habercisiydi An nereye giderse gitsin An'ın önünde yürüdüğü söylenirdi. Merkür gezegeni de bazen gezegenlerin önünden, bazen gerisinden gider. Fakat o diğer gezegenlere göre çok hızlı hareket ettiği için onların önünden gittiği düşünülür. Bu yüzden An'ın da önünden yürüdüğü söylenir.

Epik şiirin devamında Enlil, Ea-Enki'ye sitem eder:

"Anu ile Adad'ın yukarıdaki bölgeler, Sin ve Nergalin de ikisinin arasındaki yere göz kulak olması için emrettim, Canavarlara, Sulara ve Denizi engellleyen kilide de sen göz kulak olacaktın. Hâlbuki sen insanlara yardım ettin, refah içinde yaşasınlar diye.

Enki ise sözü alıp Enlil'e şöyle cevap verir: *"Evet Canavarlara, Sulara ve Denizi engellleyen kilide de ben göz kulak olacaktım. Ama 3600 ölçek Balık elimden kaçtı. Hepsi yok oldu denizin kilidi kırılınca Deniz Muhafızlarını cezalandırdım.*

Sonra Tanrı Enlil, Tufan konusunda tanrılara seslenerek hepsine yemin ettirir.

Enlil insanlara gönderdiği bir dizi felaketin, yine Enki sayesinde atlatıldığını öğrenir. Enki'ye insanların yanında yer aldığı için sitem eder. Satürn yani Sümer mitolojisindeki adıyla Enlil, Anu'dan sonra en büyük tanrıdır. Çıplak gözle gözlemlenen ve göğün 7. katına yerleştirilen "Baba Gezegen" olarak bilinir. Dünyadaki tüm felaketlerden o sorumlu tutulur. İnsanları açlık, kıtlık, susuzluk ve salgın hastalıklar göndererek sınar. Sınavı geçenleri ödüllendirir. Satürn'ün burçları dolanım süresi 29,5 yıldır. Göğün 6. katında Enki yani Jüpiter yer alır. Satürn'e göre iyicil bir gezegendir. Zenginlik, genişlik, ferahlık ve bolluk verir. Tüm Zzdyağı dolanım süresi, 12 ay yani 1 yıldır. Enki, Tanrı Enlil'in hiçbir emrine uymaz ve daima insanlara yardım eder. Diğer tanrılar olan Mars-Nergal, Nanna-Ay, Adad-Boğa Tanrı; Enlil'in tüm isteklerini yerine getirerek yeryüzünü "sıcaklık" ile kasıp kavurur. Adad yağmurlarını göndermez, Mars-Nergal yeryüzünde sıcaklık ve kuraklık yaratır ki zaten Mars, ateş gezegenidir ve her şeyi kasıp kavurur. Ay, suların taşmasını ve ekinlerin sulanmasını sağlayarak insanlara yardımcı olur. Fakat Enlil ondan da insanlara yardım etmemesini ister. Fırat ve Dicle taşmayınca ekinler sulanmaz, sonuçta da kuraklık ve kıtlık olur.

Tanrı Enki ve Gılgamış

Bir tek Enki göksel denizin kilidini kırarak insanlara su gönderir. Enki'nin yönettiği bölge "sulu bölge" olan ve "su canavarları" ile çevrili bölgedir. Bu bölgeyi harekete geçirerek yeryüzüne yağmurlarını gönderir. Bu kozmik denizin kapısını iki bekçi bekler. Bu iki bekçi bir silindir mühründe Gılgamış olarak gösterilmiştir. Sümer silindir mühürlerinde Enki, bu kapının ardında tasvir edilir. Kapının etrafındaki su ve dalga sembolleri, göksel denizi yani Tanrı Enki'nin yönettiği bölge olan, Oğlak burcu, Delphinus, Kova, Piscis Austrinus, Balık, Cetus, Eridanus, Argo ve Hydra takımyıldızlarını ifade eder. Bunlar Enki'nin "su canavarları" olarak bilinir.

3600 sayısı da kozmolojik bir sayı gibi görünür. Gökyüzü 360 dereceye ayrılır. Tanrıların yönettiği her bir bölge ise 90 derecelik bölümlere ayrılır. 90 derecelik dört bölge ise 3 takımyıldızı içine alan otuzar derecelik bölümlere ya da evlere ayrılır. Güney yönü Enki, kuzey yönü, Anu, batı yönü Enlil-Nergal ve doğu yönü Utu tarafından yönetilir. Enki "3600 Ölçek Balığı" ayırdığından fakat denizin kilidi kırılınca onların da kaçtığından bahseder. Göksel denizden kaçan balıklar elbette yersel sularda ortaya çıkacaktır. Yani aslında Enki kurnaz davranıp yine insanlara yardım etmiştir. Sümer mitlerinde Enki karakteri ile beliren Jüpiter, Her burçta yaklaşık 361 gün geçirir. Yaklaşık 12 yılda Güneş etrafındaki döngüsünü tamamlar.

Sümerler 60'lık sayı sistemi kullandıkları için 60'ın katları ve özellikle adı "Şar" olan 3600 ve 36000 sayıları da özel olarak büyük sayıları ifade etmek için kullanılırdı (Black 2003: 186).

TUFAN

Mezopotamya'nın büyük nehirleri olan Dicle ve Fırat, bahar yağmurlarıyla ve eriyen karlar ile birlikte sele neden olabiliyordu. Özellikle Dicle, ilkbahar mevsiminde yükselir ve düz ovalardan oluşan geniş bir bölgede yıkıcı sellere neden olurdu. Arkeolojik kazılar çeşitli bölgelerde ve farklı zamanlarda geniş bir bölgeyi etkileyen pek çok sel olduğunu göstermiştir. Bu yüzden tufan ya da sel ile alakalı mitolojilerin yaratılması da doğaldı. Sümer halkı bu felaketleri tanrıların gönderdiğine inanır ve bunları âdeta bir ceza gibi algılardı. Fakat bu mitleri yazanlar gökyüzündeki kürelerin ve takımyıldızların döngüle-

rini hesaplayabilen ve gezegenlere tanrısal bir kimlik kazandıran kâhinlerdi. Sümerli kâhinler dönemin bilgeleriydi. Tanrıların yıkıcı gücünü anlatan tufan mitleri çeşitli versiyonları ile gelecek kuşaklara da aktarılmış ve Sümerlerin dışında başka milletlerin mitlerinde de ortaya çıkmıştır. Tufan efsanesi Mezopotamya'dan Musevi Tevrat kitabına dâhil edilerek Ugarit ve Filistin'e kadar yayılmıştır. Yahudiler ve Yunanlar bu anlatıyı devralmışlardır. Yunan Deukalion, Ogyges ve Dardanos sel efsaneleri de Sümer Tufan söylencesinden etkilenmiştir. Tufan kelimesi Arapça olup Sümer dilinde amaru, Akad dilinde abub, İbranicede mabul, Latincede diluvium olup "yağmur fırtınası, sel, her şeyi kuşatan su baskını" anlamındadır (Black 2003: 220).

Ziusudra adındaki bilge, Tanrı Enki tarafından seçilmiş insandır. Bütün insanlık ölürken o, ailesiyle birlikte hayatta kalmıştır. Bu bilgenin adı diğer Mezopotamya tufan anlatılarında Utnapiştim ve Atrahasis olarak geçer.

Satürn ile de ilişkilendirilir. Kronos tüm çocuklarını yiyen yani tüketen "zaman"ın sembolüdür. En önemli zaman belirleyicisi Kronos'tur. Diğer bir zaman belirleyici, Tanrı Anu ile ilişkilendirilen Boğa Takımyıldızı bölgesidir. Sümer mitlerinde tufan kararını Anu ve Enlil-Satürn verir ve ardından yeni bir "zaman" döngüsü ve çağ başlar. Her ne kadar tufan olacağını insanlığa bildirse de buna Tanrı Enki de dâhil olur. Bu iki büyük tanrı-gezegen, yani Enki-Jüpiter ve Enlil-Satürn insanları ve toplumları harekete geçirir ve bazı büyük olayları tetikler. Bu büyük olaylar Sümer mitlerinde de anlatıldığı gibi tufanlar, salgınlar, kıtlık gibi birtakım felaketler de olabilir. Sümer mitlerindeki salgın hastalıklar, kıtlık, kuraklık ve tufan felaketlerinde, Enlil ve Enki'nin başrol oynadığı unutulmamalıdır. 2020 yılında başlayan Covid-19 salgınını elbette diğer gezegenlerin de tetiklediği açıktır fakat başrolü yine Jüpiter ve Satürn oynamıştır. Sümer mitlerini okuduktan ve çözümledikten sonra -sizlere de bu kitapta aktardığım gibi- tufan, kıtlık, kuraklık, fırtına ve salgın hastalıklar Mezopotamya halkını yok etmiştir. Bu kaderi ise Tanrı Enlil yani Satürn planlamıştır. Sümer mitlerini yazan bilgeler, sürekli tekrarlanan bir biçimde, Tanrı Enlil'in insanların yeryüzünde çoğaldığını ve gürültüden rahatsız olduğu için salgın hastalık, kıtlık, kuraklık ve tufan gönderdiğini yazar-

lar. Bu şekilde insan sayısını azaltır. Hastalıklar, hummalar, salgınlar ve vebaların ardından kuraklık, kıtlık ve daha sonra toprağı havalandıran fırtınalar, yağmurlar, seller ve en sonunda da Tufan olayı yaşanır.

Tufan, kuraklık, kıtlık, salgın hastalıklar gibi kötü olaylardan sorumlu olan tanrı ve tanrıçalar, gökyüzündeki gezegenler ve takımyıldızlar olarak görülür. Göksel olaylar, gezegenlerin bir burçta toplanması ya da birbirine kötü açı yapması, bir dizi felaketin de başlangıcı olmuştur. Bu felaketlerin başaktörü elbette Enlil yani Satürn'dür. Tanrı Enki yani Jüpiter de dolaylı olarak bu felaketlere katkı sağlamıştı. Gökyüzündeki kozmik denizin kilidini açmıyor ve yeryüzüne suların akmasını engelliyordu. Bu yüzden artık Yüce Bilge kendisini muhatap alan tanrısı Enki ile iletişimini keser. Enki yani Jüpiter kötücül bir gezegen değildir. Fakat kötücül gezegenler ile yan yana geldiği zaman, onların etkisini çoğaltır. Örneğin 2020 yılındaki Covid salgınında Jüpiter ve Satürn, Oğlak burcunda kavuşum yapmış; bu kavuşuma Mars ve Merkür de eşlik etmiştir.

Tufan anlatısında da Enlil-Satürn, Enki-Jüpiter, Nergal-Mars ve Nisaba-Merkür (Başak Takımyıldızı) etkili olmuştur. Ay Tanrısı Nanna-Sin de olayları bir şekilde tetiklemiştir. Ay, suları yönetir ve iyicil tarafı olduğu kadar karanlık bir tarafı da vardır. "Mahşerin 4 Atlısı" tabiri de bu 4 gezegen için kullanılır. İkonografilerde 4 farklı renk ata binmiş figürler olarak tasvir edilirler. Mars kızıl bir ata, Satürn siyah bir ata, Jüpiter beyaz bir ata ve Merkür sarı bir ata biner. Jüpiter, elinde tanrının barış işareti olan gökkuşağını tutar. Gökkuşağı aynı zamanda Yay'ın sembolüdür ve Jüpiter günümüzde Yay burcunu yönetir. Mavi renkli giyimle karşımıza çıkan kral suretindedir. Mars, kızıl at üzerindedir ve elinde kılıç tutar. Savaşları, kargaşaları o çıkarır. Satürn, sarı giyimlidir ve siyah at üzerine binmiştir. Bu iki renk Satürn'e atfedilir. Satürn elinde terazi tutar, çünkü Satürn Terazi'de yücelir. Satürn en büyük yargıçtır. İnsanları çok zorlar, imtihan eder. Bu imtihandan çıkan insanları ise ödüllendirir. Elindeki terazi ile insanların olumlu ve olumsuz özelliklerini ölçer ve ardından onları ödüllendirir ya da onlara ceza verir. Bu yüzden Satürn, "Karma'nın Lordu" olarak tanınır. Merkür ise sarı at üzerinde bulaşıcı bir hastalık

taşıyan figür olarak resimlenir. Merkür sağlıkla ilgili bir gezegendir. Onun sık sık geri gitmesi, sağlık konularında sorun çıkarır. Yani bu salgın hastalıkların ortaya çıkmasında büyük oranda sorumludur. Günümüzdeki gökyüzüne bakacak olursak Mars, Satürn ve Jüpiter, Oğlak burcunda bir araya gelmiştir (Yıl 2020). Mars ve Satürn; savaş, salgın hastalıklar, depremler gibi felaketleri yönetir. Üstelik Oğlak burcunda olması salgın hastalığı tetiklemiştir. Türk takvimine göre Fare burcunda bir araya gelmeleri de çok anlamlıdır. Çünkü fare sembolizmi bulaşıcı hastalıkların işaretidir. Jüpiter iyicil bir gezegen olmasına rağmen kavuşum yaptığı gezegenlerin etkilerini büyütür. Merkür ise 3 hafta kadar önce "geri hareket" yaparak felaketler zincirini tetiklemiştir. Arkaik insanlar hiçbir şeyi bağlamından kopuk ve uydurma yapmazlar. Tüm yaratılarının, mitolojilerinin, destanlarının, efsanelerinin ve sanat eserlerinin altında muazzam bir bilgi birikimi vardır. Bu "gizemli bilgi"yi yaratanlar peygamberler, bilgeler ve şamanlardır. Sembolleri doğru okursanız mitolojileri çözümleyebilirsiniz. Bu semboller gökyüzündeki gezegenlerdir.

Mahşerin 4 Atlısı, elinde terazi tutan ve siyah at üstündeki Satürn, kızıl at üstündeki Mars, beyaz at üstündeki Jüpiter ve sarı at üstündeki Merkür gezegenlerinin antropomorfik görünümleridir.

Sümer mitlerinde insanın, tanrılar ve Tanrıça Nintu tarafından yaratılmasından sonra tanrıların salgın hastalık ile onları cezalandırmaları anlatılır.

1200 yıl geçmiş, ülkenin arazisi büyümiş ve insanlar çoğalmış, nüfus artmıştı. Mitolojik ifadeyle ülke boğa gibi sesler çıkarıyor ve gürültü, gökleri inletiyordu. Öyle ki tanrılar bu durumdan rahatsız oldular. En çok da Tanrı Enlil bundan rahatsız oldu. Ve diğer tanrılara

"İnsanların gürültüsü çok arttı
Bütün bu patırtı uyutmuyor beni!
Emredin de salgın hastalık gelsin." dedi.

Bu sırada Tanrı Enki'yi seven ve ona bağlı olan Yüce Bilge adıyla bilinen Zihisudra, efendisine "Ne kadar sürecek bu salgın hastalık? Bu veba sonuna kadar bela mı olacak bize?" dedi. Bunun üzerine Tanrı Enki ona, bundan sonra tanrılara ve tanrıçalara ibadet etmemelerini söyledi. Tanrı Enki bundan sonra insanların Namtara ibadet etmelerini söyler.

İnsanın yaratılışından 1200 yıl geçtikten sonra, insanlar çoğalır ve gürültüleri gökyüzüne, T,tanrıların kulaklarına kadar gider. Hükümdar Tanrı Enlil, bundan çok rahatsız olur ve yeryüzüne "salgın hastalık" göndermeye karar verir. Ezoterik astroloji bilgisine göre Satürn, salgın hastalıklar ve ölüm ile alakalı bir gezegendir. Dünya üzerinde görülen veba, sarılık, grip vb. salgınları onun gönderdiği düşünülür. Enlil, Satürn ile sembolize edilen bir tanrı-gezegendir. Öyle görünüyor ki Sümerler bunu biliyorlardı ve Satürn'ün döngüsünün veba gibi salgın hastalıklara neden olduğunun da farkındaydılar.

Jüpiter ile Satürn'ün özellikle Kova burcundaki kavuşumları, salgın hastalıklara neden oluyordu. 1345 yılında Jüpiter ve Satürn Kova burcunda kavuştuğunda Çin'den başlayan ve Avrupa'ya yayılan kara veba salgınında, milyonlarca insan ölmüştü. Jüpiter ve Satürn 2020 yılında da kavuştuğunda ise Covid-19 salgını başlamış ve yine milyonlarca kişi ölmüştü. *(https://www.barisozkiris.com/tarih-tekerrur-ediyor)*

Yukarıdaki mit MÖ 1646-1626 yılları arasında yazılmış ve tabletin altına yazarı tarafından imzası, ismi ve tarihi not düşülmüştür. Enlil'in salgın hastalık gönderme tehdidi, Enki tarafından engellenmeye çalışılmıştır. Enki, Jüpiter gezegenini sembolize eder ve Kova Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Bu mitte anlatılan bu üçlünün (Enlil-Satürn, Enki-Jüpiter ve Kova Takımyıldızı) özellikle bir arada gösterilmesi çok çarpıcıdır. Enki'ye bağlı olan bu "Yüce Bilge", Sümer dönemindeki bir rahip ya da Kova Takımyıldızı'nın kendisi de olabilir. Çünkü Enki, Kova Takımyıldızı'nı yönetiyordu ve bu takımyıldız; akıl, bilgelik, zekâ ve tanrısal bilgi ile bağlantılı bir bilge arketipiydi. Elindeki kovadan yeryüzüne boşalttığı düşünülen su, tanrısal bilgi kaynağını gösteriyordu. Bu sudan içen kişiler ise bilge olarak nitelendiriliyordu. Ab-ı hayat içmek, aslında bu bilgeliğe ulaşmak demekti. Bu sudan içen kişiler, tanrı katında sonsuza kadar yaşayacaklarına inanıyorlardı. Yüce Bilge, Tanrı Enki tarafından muhatap alınan ve sevilen bir kişidir. Yüce Bilge'nin yersel izdüşümü ise Sümer'in Nuh'u olan Zihisudra'dır. Zihisudra, Enki'nin yardımıyla Tufan'dan kurtulur.

Tanrı Enki Jüpiter gezegenini simgeler. Balık, Kova ve Oğlak takımyıldızlarını yönetir. Başının üzerindeki kartal, Kova Takımyıldızı'nın yanındaki Kartal Takımyıldızı'dır.

Enki kendi hizmetkârı olan Bilge'ye akıl vererek Enlil'e, daha doğrusu Enlil'in kötücül tarafını yansıtan tarafı olan yer altının kötü Tanrısı Namtar'a hoş görünmek için onu anmalarını, ona hizmet etmelerini salık verir. Namtar, Satürn'ün yani Enlil'in, yer altı dünyası ile bağlantılı olan, ölümcül ve kötücül tarafıdır. Enki kendi bilgesine, Namtar'a yeterince ibadet edilirse bu uğursuz düşüncesini askıya alabileceğini söyler.

Şiirin devamında Yüce Bilge bu talimatları benimser. Yaşlıları evinde toplar ve onlara seslenir. Tanrılarınıza hürmet etmeyin artık, tellallara emredin, ilan etsinler ve sadece Namtar'a ibadet etsinler, der. Namtara ibadet ederlerse onun gazabından kurtulabileceklerini söyler. Bu konuşmadan sonra kentin ileri gelenleri şehirde Namtar için bir tapınak yaparlar. En güzel yemeklerini ve hediyelerini ona sunarlar. Bu durumda Namtar'ın kafası karışır ve bu felaketi askıya alır.

Sümer mitolojisi ve dininde de her tanrıya farklı bir tapınakta, ayrı bir tapım ve ibadet olduğu açıktır. Namtar'a yapılan yiyecek ve hediye sunusundan sonra salgın hastalıktan kurtulurlar. Yüce Bilge, Enki'den aldığı bilgi ile insanları sürekli uyarır ve onlara yol gösterir.

Sümer dininde Enlil olarak beliren Satürn, epik şiirin devamında başka türlü felaketler gönderir.

Ülkenin arazisi büyür ve nüfus da çoğalır. Ülkede öyle çok gürültü olur ki Enlil bundan rahatsızlık duyar. Enlil "İnsanların gürültüsü çok arttı. Bu gürültü uyutmuyor beni. Adad yağmurlarını durdursun ve bitkiler azalsın. İnsanların gıdaları kesilsin. Gökten bir damla yağmur düşmesin. Tarlalar kurusun. Nisaba göğsünü kilitlesin. " der.

Enlil bir gezegen-tanrıdır ve göksel arketipi Satürn gezegenidir. Enlil Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızları bölgesini yönetir. Oğlu Nergal yani Mars da bu bölge ile ilişkilendirilir. Sümer kozmolojisinde batı yönü konumuna yerleştirilir. Bu bölge yer altı ile de ilişkilendirilir ve Satürn, yer altındaki kötücül varlıkların babası ya da yöneticisi konumundadır. Akrep, yer altını sembolize eder.

Tanrı Enlil ve önündeki akrep, Akrep Takımyıldızı'dır.

İnsanlar çoğaldığı ve yeryüzünde gürültü yapmaya başladıkları zaman Satürn onların nüfusunu bir şekilde azaltır. "Gürültü" kelimesi savaş, kargaşa gibi kötü olayların anlatımı da olabilir. Dünyada yaşayan insanların bu karmaşası Tanrı Enlil'i rahatsız ettiği için bu sefer onları kıtlık, açlık, susuzluk ve kuraklık gibi durumlar ile tehdit eder. Adad adıyla bilinen tanrının göksel arketipi, Boğa Takımyıldızı'dır. Bu tanrı, gökten şimşek ve yağmur gönderir. Ekinoks, MÖ 3000 yılında Akrep ve Boğa takımyıldızları aksında oluyordu ve yağmurlar bahar ve sonbahar mevsiminde, Güneş'in bu takımyıldızlara girdiği dönemde oluyordu. Sümer astrolojisinde Tanrı Enlil yani Satürn, Akrep Takımyıldızı merkezde olmak üzere, Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızları konumunu yönetiyordu. Bundan dolayı Akrep Takımyıldızı onun emrindeydi. Akrep Takımyıldızı'ndaki "kraliyet yıldızı" olan Antares, Akrep'in kalp yıldızı olarak savaşları da yönetiyordu. Enlil de savaş, kargaşa, salgınlar ve ölüm ile ilişkilendiriliyor ve gönderdiği bu felaketler ile insanları terbiye ediyordu. Batı yönüne yerleştirilen bu takımyıldızlar Enlil'in yani Satürn'ün emrinde çalışan birer küçük tanrıydılar. Babil döneminde adı Adad olarak değişti. Bir boğanın üzerinde, elinde şimşek ve balta tutan bir tanrı olarak resimlendi.

Tanrı Adad

1. resimde Adad, Babil döneminde yapılan kabartmasında kanatlı bir boğa üzerinde gösterilir. Sağ üst köşedeki semboller ise bahar döneminde Güneş'in parladığı dönem olan, bahar mevsimini gösterir. Dizi şeklinde üst üste gösterilen 7 yıldız Boğa Takımyıldızı'ndaki Pleiades yani Ülker Takımyıldızı'dır. Yukarıdaki hilal, geceyi; Adad'ın arkasındaki kanatlı disk, Güneş'i sembolize eder. Gece ve gündüz eşitliği olan bahar ekinoksunu ifade eder. Ülker Takımyıldızı'nın altındaki yıldız sembolü ise Venüs'ü gösterir. Venüs'ün Ülker Takımyıldızı ile kavuşması baharı başlatır. Sağ taraftaki Adad kabartmasının sağ elinde olan balta ve sol elinde olan şimşek sembolü, göksel boğa olan, Boğa Takımyıldızı ile bağlantılıdır. Çünkü Boğa Takımyıldızı gökten boğanın çıkardığı böğürtüye benzer bir ses çıkarır ve şimşeklerle birlikte yağmurları yeryüzüne gönderir. Tanrının baltası, gökyüzünden yere düşen şimşekleri ifade eder.

Ay tanrısı olan Nanna-Sin'in oğlu olması, Ay küresinin Boğa Takımyıldızı'nda yücelmesidir. Ay'ın hilal şekli, boğanın boynuzlarına benzetilir. Venüs zaten Boğa Takımyıldızı'nı yönetir ve Venüs, Tanrıça İnanna ve İştar ile bağlantılıdır. Adad-İşkur'un babası, Sümer döneminde Enlil, Babil döneminde ise Tanrıça Ningal olmuştur. Gö-

rülüyor ki asıl büyük tanrılar gezegenlerle, küçük tanrılar ise gezegenlerin yönettiği takımyıldızlarla eşleştirilmiştir.

Epik şiir, Enlil'in yönettiği küçük tanrı Adad için şöyle devam eder:

Enlil'in oğlu sayılan Adad, İşkur ve Hadad adıyla bilinen bu tanrı yağmur yağdırdığı düşünülen Orion ve Boğa Takımyıldızı ile bağlantılıydı. Halk ona bir şekilde yakarır, pişmiş yemeklerinden götürerek bir anlamda yağmur duasına çıkarlardı. Mitolojide onun adına yapılan bir tapınaktan da bahsedilir. Diğer tanrılara değil sadece Adad'a hürmet edilmesi salık verilir. Bu mitleri yaratanlar, yıldız bilgisine sahip özel insanlar olan bilgelerdir. Gökyüzünün değişen şartlarını insanlara tellallar aracılığı ile duyururlar ve hangi "gezegen tanrı"nın ya da "takımyıldız tanrısı"nın onurlandırılacağını böylece halka duyururlardı. Sümerli ve Babilli bilgeler, gökyüzündeki gezegenlerin uğradıkları takımyıldızlara göre yorum yaparlar; kıtlık, kuraklık ve savaş zamanlarını insanlara bildirirlerdi.

Enlil diğer tanrıları toplayarak yeryüzüne tufan göndermeye karar verir. Yüce Bilge adına yazılan ve Tufan ile alakalı olan şiir şöyle devam eder:

Adad yağmurlarını yağdırır. Su dolu bulutlar göğü kaplar. Tanrı Enlil, Enki'ye şöyle der:

"Biz bütün Tanrılar ve, Anunnakiler
Hepimiz oy birliği ile ortak bir karar almıştık
Anu ve Adad yukarıdaki göklere göz kulak olacaklardı
Ben de aşağıdaki yere göz kulak olacaktım!
Sonra sen karıştın işe
Zincirlerini çözüp serbest bıraktın insanları
Ve onlara daha da yüksek bir verim sağladın...
(Kramer 2002: 192)

Enlil, Satürn'ün tüm kötücül özelliklerini gösterir. Tanrılara, insanları beslememelerini salık vermeye başlar. Kıtlık, kuraklık ile onları tehdit eder. Anu ve Adad'a kızarak yeryüzüne yağmur göndermemeleri konusunda uyarır. (Anu, Sirius Yıldızı'dır ve onun yükselip alçalması su taşkınları ile bağlantılıdır.) Enlil'in, yönettiği ve aşağı

bölge olarak adlandırdığı bölge hem toprak ve dağları hem de Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızlarının konumunu kasteder. Merkezde Akrep ve Antares olan bu bölgenin 180 derece karşısında ise Koç, Boğa ve İkizler Takımyıldızı bulunur ki bu bölgeyi, Adad yani Boğa Takımyıldızı ve Aldebaran yönetir. Babil döneminde, boğa boynuzlu Adad; yağmur, gök gürültüsü ve şimşek ile simgelenir ve Boğa Takımyıldızı ile ilişkilendirilirdi. Tanrı Anu şeklinde hayat bulan Sirius Yıldızı ise kuzey ve yukarıdaki bölgenin hâkimi sayılırdı. Enlil, insanlara ceza vermekte niyetlidir fakat Enki buna karşı gelmeye devam eder. Enki insanları tanrılara faydaları olsun yarattığını söyleyip tufana karşı çıkar.

Enki, tufan gönderilip kendi eliyle yarattığı insanların yok edilmesine karşı çıkar. Daha sonra bu işi kendisinin yapmayacağını, Enlil'in üstlenmesini ister. Enlil, Satürn olduğu için kötücül taraflarını açığa çıkarır. Kıtlık, kuraklık, salgın hastalık ve tufan gibi felaketlerden o sorumlu tutulur. Nergal, yine kötücül olan ve ölümlerden, savaşlardan sorumlu, göksel arketipi Mars olan tanrıdır. Nergal, Enlil'in oğludur. Ona yakışan bir oğuldur. Enki, tufan için Nergal'in gökteki vanaları açmasını salık verir. Gökteki vanalar, yağmur bulutları olduğu gibi, gökyüzünde Enki'nin yönettiği bölge olan Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarının bulunduğu ve kozmik suları ifade eden kara deliğin bulunduğu yere de işaret eder. Çünkü göksel deniz, yeryüzündeki suları da yönetir. Göksel deniz Absu'nun yersel izdüşümü, Dicle ve Fırat nehirleri ile Basra Körfezi'ndeki denizdir. Ninurta ise Babil mitolojisinde Enlil'in oğlu olan ve yine Satürn ile ilişkilendirilen Yay Takımyıldızı'nı sembolize eden bir tanrıdır. "Yukarıdaki barajlar" tabiri de yine sular ile alakalı bu göksel bölgeye gönderme yapar. Çünkü göksel suların, kara delik ve kara delik etrafındaki takımyıldızlar ile bağlantılı olduğu düşünülür. Bu anlatı, gezegenlerin göksel kombinasyonu ile de alakalı olabilir. İki kötücül ve ölümcül gezegen olan Satürn ve Mars'ın, Kova Takımyıldızı'nda (göksel sular) kara delik üzerinde kavuşum yapmış olması, tüm bu felaketleri tetiklemiş olabilir. Ve elbette Enki'nin yani Jüpiter'in de onlara katılması ile bu olay daha da büyür. Çünkü Jüpiter iyicil bir gezegen-tanrı olmasına rağmen kötücül gezegenler ile kavuştuğu zaman, onların zararlarını daha da büyütür. Çünkü Jüpiter her şeyi büyütür ve genişletir.

Epik şiirde Yüce Bilge adıyla geçen ve Tanrı Enki'nin hizmetkârı olan kutsal kişi, Sümer mitlerindeki Zihisudra yani Nuh'tur. Mit şöyle devam eder:

Tanrı Enki kendisine inanan sadık Yüce Bilge'ye, büyük bir gemi yapmasını söyler. Bu mit, gökyüzündeki gezegenlerin konumlarını, açılarını okuyabilen ve gerçekten bilgelik niteliği olan bilgin-astrolog Yüce Bilge'nin, gökyüzündeki tanrı-gezegenlerden aldığı ilhamı yorumlamasıdır. Sümer astrolojisi, dünya üzerinde bilinen ilk astroloji çalışmalarına kaynaklık etmiştir. Yüce Bilge adıyla anılan rahip ya da din adamı, iyicil gezegen olan Jüpiter gezegeninden yani Tanrı Enki'den aldığı ilhamla bu olayları yaşar. Jüpiter gezegeni, göksel rahip ve din insanıdır ve yersel rahip ve din insanlarını o yetiştirir. Onlara yol gösterir, yardım eder ve gelecekte gerçekleşebilecek olayları onlara haber verir. Jüpiter'in en büyük özelliği, iyilikseverlik ve yardımseverlik özelliğidir ve o insanları daima sever ve korur. Enki ve Enlil her ne kadar kardeş olsalar da birbirine tamamen zıt özelliktedirler. Satürn, ölümcül ve şeytani yapısıyla insanlara daima zarar veren ve onları sınayan; Jüpiter ise şans ve zenginlik getiren, insanlara zor zamanlarda yardım eden bir gezegendir. İslam mistisizminde İsrafil'in göksel arketipi Jüpiter gezegenidir. İslami söylencelerde kıyamet haberini onun vereceği anlatılır. Sur adı verilen boynuzdan yapılmış bir boruya üfleyerek kıyameti başlatır. Boruya ikinci kez üflediğinde ise insanlar tekrar dirilir.

İsrafil sur borusunu üflerken.

İsrafil'in kanadındaki ejderha, onun ejderha gezegeni Jüpiter ve sular ile gelen Tufan ile ilişkisini anlatır. Enki yani Jüpiter sular ile bağlantılıdır.

Enki'nin ilhamı ile verilen emirler, Yüce Bilge tarafından yerine getirilmeye başlanır.

Tufan sırasında hava değişir, Adad'ın kükreyen sesi göklerde çınlar. Geminin ambar kapakları zift ile kapatılır.

Sümer Tufan mitinde rol oynayan bir başka gök cismi Ay'dır. Ay da Enki gibi tüm yeryüzü ve gökyüzü sularını idare eden bir tanrı-gezegendir. Sümer kültüründe Nanna adıyla anılır. Nanna yani Ay Tanrısı, Adad olarak beliren Boğa Takımyıldızı'nı yönetir. Boğa ve boğanın oğlu olarak bilinen Boğa Takımyıldızı, bahar-yaz aylarında, sabah, güneş ile birlikte ufuk çizgisinden yükselir. Sonbahar-kış aylarında ise gece göğünde zirvede görülür. Bu yüzden bahar ve sonbahar ekinoksunun en dikkat çeken takımyıldız-tanrılarıdır. Bahar ve sonbahar yağmurlarını, gök gürültüsünü, şimşekleri, Adad yani Boğa Tanrı ve Boğa'nın oğlunun getirdiğine inanılır. Ay, Boğa burcunda yücelir ve boğanın boynuzları Ay'ın hilal şekline benzetilir. Ayrıca hilal, "Ay kayığı" olarak da bilinir ve göksel denizde bu kayığın sular üzerinde yüzdüğü düşünülür.

Ay 3 gün gökyüzünde görünmez. Onun bu yok oluşu, yer altı dünyasına indi şeklinde düşünülür. Yukarıdaki anlatıda da Ay gökyüzünde yok olduğunda Tufan başlar. Mircea Eliade'ya göre Tufan, Ay'ın öldüğü 3 günlük karanlık "ölüm" dönemine denk gelir. Böylece felaket gerçekleşir. Ama bu kesin bir felaket değildir. Çünkü büyüme ve yenilenme, Ay ve su işareti altında gerçekleşir. Ay gökyüzünde hilal şeklinde tekrar doğduğunda yeni bir insan soyu da doğar. Tufan, yalnızca yıpranmış ve tükenmiş biçimleri yok eder. Ama ardından her zaman yeni bir insan soyu ve yeni bir tarih doğar (Eliade 2003: 172).

Tufan anlatısına baktığımızda Enlil-Satürn, Nergal-Mars, Enki-Jüpiter, Ay ve Adad-Boğa Takımyıldızı'nın işin içinde olduğunu görürüz. Ölüm, salgın, tufan ve sular ile ilişkili olan gezegenlerin gökyüzünde belli bir takımyıldızda toplanması ya da kötü açı yapması tüm bu felaketlere neden olmuştur. Belki bu toplanma Nanna yani Ay'ın yönettiği Boğa Takımyıldızı'nda, belki Enlil-Satürn ve Nergal-

Mars'ın yönettiği Akrep Takımyıldızı'nda ve belki de Enki-Jüpiter'in yönettiği ve suların kaynağı olarak sayılan Kova Takımyıldızı ve bu takımyıldızdaki kara delikte olmuştu. Dolayısıyla göksel barajlar açılmış ve hayat sularının çıktığı bölge olarak görülen kara delik yani galaktik merkez harekete geçmişti. Her durumda Tufan olayının, Yüce Bilge tarafından önceden bilinmesi, göksel, tanrısal ve gezegensel sembollerin bu bilge tarafından doğru okunması sonucunda olduğu açıktır. Bu kutsal bilgi, gökyüzündeki gezegenler tarafından Yüce Bilge'ye önceden bildirilmiştir. Mitolojide Anzu'nun pençeleriyle, göğü ve yeri sürdüğü pençeleriyle sürerek fırtına yarattığı anlatılır. Tufan, insanların üzerinden savaş gibi geçer. Sümer mitlerinde Tufan çığlık atan bir kartala, gürleyen bir boğaya benzetilir. Tufan sırasında Güneş yok olur, her yer zifiri karanlık olur. İnsanlar sinek gibi ölür. İnsanlar yani Enki'nin evlatları gözünün önünde ölür. Tanrıça Nintu bu durum karşısında hıçkıra hıçkıra ağlar. Tufan'dan sonra cesetler sinekler gibi nehri ve denizi doldurur. Tufan 7 gün, 7 gece devam eder.

Akrep kuyruklu bir hayvan üzerinde yay çeken, Akrep ve Yay burcu ile alakalı tanrı olan Enlil'dir. Önündeki Anzu Kuşu'dur.

Anzu Kuşu olarak beliren göksel kuş, göksel kartal olan Kartal Takımyıldızı'dır. Kartal Takımyıldızı, Yay Takımyıldızı ile yan yana konumlanır. Sümer silindir mühürlerinde akrep kuyruklu, kanatlı bir varlık üzerinde gösterilen ve bazen Tanrı Enlil ile özdeşleştirilen figür, Anzu Kuşu'na hedef alır. Anzu Kuşu Tufan'da önemli rol oynar. Pençeleriyle toprağı sürmesi, onun rüzgâr, fırtına gönderdiğinin kanıtıdır. Dünya mitlerinde Kartal Takımyıldızı; fırtına kuşu, gök gürültüsü kuşu ve yıldırım kuşu olarak anılır. Gökten yağmurları, fırtınayı, gök gürültüsünü ve şimşekleri onun gönderdiğine inanılır. Elbette Enki ve Nintu kendi elleriyle yarattıkları insanların bu şekilde ölmesine çok üzülür. Fırtınayı çıkaran Anzu Kuşu yani Kartal Takımyıldızı'dır. Onun kanatlarını sallaması şiddetli rüzgârlara benzetilir. Rüzgârın şiddeti pençeleriyle âdeta toprağı deşmesine benzetilir. Kartal Takımyıldızı yılı ikiye böler. Enki'nin yani Jüpiter'in kartalı olan çift başlı kartalın sağ kanadı ile başı doğuyu ve yaz mevsimini, sol kanadı ile sol başı batıyı ve kış mevsimini işaret eder. Fırtına 7 gün, 7 gece sürer. 7 sayısı da kozmolojik bir sayıdır. 7 gün, 1 haftadır ve 4 hafta, 28 günlük Ay döngüsünü verir. Gökte 7 tanrı-gezegen ya da 7 küre vardır.

Daha sonra Yüce Bilge'nin teknesi mola vereceği bir tepeye ulaşır.

Geminin bir dağda durmasından sonra Yüce Bilge dağ üstünde dört bölgeyi yöneten tanrıları (Enlil, Enki, Utu, Anu) kutsayacak biçimde yiyeceklerini dört yöne saçar. 4 yön rüzgârları 4 yöne yerleştirilen Kova, Aslan, Boğa, ve Akrep takımyıldızları ile ilişkilendirilir. Dört yön tanrılarının bu rüzgârlara hâkim olduğu düşünülür. Tekrar fırtına olmaması için ve 4 yöne hâkim tanrıların güçlü rüzgârlarını göndermesin diye bu saçıyı yapar. Arkaik insanlar tütsüyü de bu kötücül rüzgârları kontrol eden ve insanlara musallat eden demonik varlıkları kovmak için yakar. Yüce Bilge tütsü yakıp tanrıları ziyafete davet eder.

Lapis lazuli sinekli kolye

Tanrıların hepsi yemeğe sinekler gibi üşüşür. Ana Tanrıça Nintu bu duruma sitem eder. Enlil ve Anu'nun Tufan kararı almasına rağmen ziyafete katıldığını söyler. Nintu'nun sembolü olan tapis taşından yapılmış (Lapis lazuli lacivert renginden dolayı gece göğünü ve tanrı-gezegenlerin bölgesini simgeler.) "sinekli kolye" Tufan ve fırtına sonrasında insanların, nasıl sinekler gibi öldüğünü anımsatacaktır.

Bir bakıma yas kolyesidir. Fakat Enlil gemiyi ve fırtınadan kurtulan insanı fark ettiğinde öfkelenir ve bunu kimin insana söylediğini sorar. Enki, kendisinin söylediğini ifade eder. Enki ve Nintu bundan sonra olacaklar için toplantı yapar. Enki Nintu'ya insanlara ölümü getirmesini söyler. Bu bilgi yani insana ölümün getirilmesi küçük ama önemli bir ayrıntıdır. Çünkü bu ayrıntı, Tufan ve fırtına öncesi yaşamın ölümsüz olduğunu düşündürür. Enki, Nintu'dan insanlara ölümü getirmesini söyler ve ek olarak bir dizi yasayı da koymasını söyler. Nintu Terra Mater yani Ana Tanrıça ünvanı olan Dünya Ana'dır. Toprak ve mağaralar onun rahmi sayılır. İnsanın yaratılışında onun katkısı çok önemlidir, bu yüzden ona Büyük Rahim, Ebe, Mammi gibi isimler takılır. O hem doğuran hem de öldürendir yani insanın kaderini, yaşını ve hayatını o belirler. İnsan öldüğü zaman Toprak Ana'nın rahmine tekrar gömülür. Bu şekilde kilden yaratılan insan, anasına geri döner. Enki, tanrısal rahim olan Nintu'ya, kısır kadınların olacağını söyler. Ugbabtu, Entu ve İgişutu bir tür rahibedir. Rahibeler tapınaklarda erkeklere hizmet eder. Onların çocuk doğurmaları yasaklanır. Fakat doğuran kadınlara da şeytani bir varlık musallat olacaktır ve bebekleri kaçıracaktır. Bu kadın daha sonra Lilith adıyla anılacak olan dişil cadı karakteridir. "Lili" ve "Lilitu" demonik varlıklara verilen isimdir ve "Lil" kökünden türemiştir. Lil "rüzgâr" demektir ve Sümer inancında rüzgârın cin ya da şeytanı ifade ettiği düşünülür. Çünkü rüzgâr görünmediği hâlde ağaçları yerinden söker, denizde devasa dalgaları meydana getirir, yerdeki toprağı havalandır ve ateşleri söndürebilir. Görüldüğü gibi güçlü rüzgârlarla desteklenen fırtına benzeri Tufan'dan sonra, insan hayatında birtakım değişiklikler olur. İnsana ölüm gelir, doğum yapan kadınlara ve bebeklere şeytani kadın musallat olur ve tapınak fahişeliği, kısır rahibeler tarafından üstlenilir.

Tufan benzeri sert rüzgârların ve fırtınaların esmesinden sonra 1200 yıl geçmiştir. Mitolojiler zamansız ve mekânsız olduğu için, yani zaman "sonsuz bir anda" yaşandığı için, bu epik şiirde de Yüce Bilge'yi görüyoruz. Fakat burada önemli bir ayrıntı dikkat çekiyor. 1200 yıl önce meydana gelen tufandan ve insanların ölümünden sonra bir tek Yüce Bilge hayatta kalır. O tarih bir dönüm noktasıdır ve tanrılar insanlara ölümü getirir. Fakat Yüce Bilge, tanrıların insana dair ölüm kararını almadan önce kurtulduğu için, 1200 yıl sonra tekrar

karşımıza çıkacaktır. Çünkü o, insanın ölümsüz olduğu dönemde Tufan'dan kurtulan ve "ölümsüz" olan tek insandır.

Fakat Enlil yine insanların gürültüsünden rahatsız olmuştur ve tanrılar meclisini toplayarak yeryüzüne hastalıklar, hummalar, salgınlar ve vebaların gönderilmesini ister. Bu salgın hastalıkların yanında kuraklık, kıtlık, susuzluk da göndermek ister. Enlil yani Satürn aslında başlı başına kötücül ve salgın hastalıklardan sorumlu olan bir gezegendir. Enlil kendi oğlu olan Namtar'dan, gökyüzünden yağmurları göndermemesini ister. Böylelikle kuralık olacak ve akarsular dolmayacaktır.

APKALLULAR, ENKİ'NİN 7 BALIĞI VE TUFAN

Absu'da yani sonsuz sularda yaşayan Apkallular, çivi yazılarında "bilgeler" olarak bilinir. Apkallular 7 bilge kişidir. Bu bilgeler Tanrı Enki ile bağlantılıdır ve yarı insan yarı balık formundadır. Ek olarak bu terim, Sümerli rahipler için kullanılır ve onların kötücül varlıkları ve ruhları kovduğu düşünülür. Bu efsanevi balık adamlar ilk olarak Uanna ve Oan olarak bilinir. Oannes ve Yunus'un öncelleridir. Eanna Ülker Takımyıldızı'nın bulunduğu bölgedir. 7 bilge, Ülkerlerin 7 yıldızını karşılar. Pleiades Takımyıldızı ile alakalı bu 7 bilge, kendi konuları ile alakalı bilgileri insanlara öğretir. Onları idare eden Tanrı Enki'dir. Tanrı Enki ile bağlantılı mit figürleridir. Tanrı Enki'nin hâkimiyet kurduğu yer, Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarıdır ve "sular" ile bağlantılı bölgedir. Galaktik merkez de Kova Takımyıldızı'ndadır. Bu bölgeden çıkan balık adamlar, tanrısal enerjiyi simgeler. Galaktik merkezden çıkan ve "su" olarak sembolleşen "tanrısal enerji", kendini insanlar aracılığı ile sanatta, bilimde, mimaride, sporda ve mitlerde gösterir. Bu 7 balıkaAdam figürü de bu bilgi hazinesinden yani sonsuz sular olarak adlandırılan Absu'dan gelerek insanlara medeniyeti, sanatı ve bilgiyi öğretir. Alegorik olarak "kutsal bilgi hazinesi" ve "bilginler" rahipler yani din insanlarının verdiği bilgiyi anlatır. Bu bilgi elbette Tanrı Enki ile canlandırılan, Jüpiter gezegeninin bilgisidir. Jüpiter; felsefe, din ve bilgi demektir. Onun büyü ile de alakası vardır. Fakat bu bilgi sıradan insanlara verilmez. Bu bilgiyi gökyüzündeki gezegenler vasıtası ile alan kişiler özel insanlardır.

Şamanlar, kâhinler, peygamberler ve sanatçılar ait oldukları toplumdaki bilinçaltına ulaşabilir ya da kozmik olarak düşünecek olursak, "tanrısal enerjinin su gibi aktığı" yer olan galaktik merkezden bilgi alırlar. Bu merkez, tanrıdan bilinçaltına gelen ve mitolojide şekillenen arketiplerin geldiği yoldur. Bu yoldan gelen enerji; sanatın, bilimin, teknolojinin gelişmesi için gerekli olan ilhamı insanlar ulaştırır.

Apsu'nun bu yedi Apkallu'suna, kutsal "sazanlara"
Efendileri Ea-Enki kendi gibi onlara da
Olağandışı bir beceriklilik bahşetmiştir.

Apkallular ellerinde kova sembolü ile. Kova, Tanrı Enki'nin de sembolüdür. Hayat ağacının üzerinde kanatlı disk içindeki tanrı, Enki olmalı. Kartal Tanrı, Enki'nin kuşudur.

Sembolik olarak Balık burcundan çıkan ve Kova'dan akan suyla taşınan ve balık-sazan olarak sembolize edilen bu bilgi, hayat sularının aktığı yer sayılan Absu'ya ulaşır. Sonra sazanlar, balık adam şeklinde Absu sularından çıkar. Ap-su ve Ap-Kallu kelimelerinin etimo-

lojik açıdan çok benzediği de görülür. "Ab:su", "zu:derin" anlamına gelir. "Gal" ya da "kallu" ise "kâse" demektir. *(An introduction to the grammar of Sumerian. Gábor Zólyomi Budapest 2016. Phonology — 15)*

Absu'nun diğer anlamı bilgilik suyudur. Zu; bilmek, bilgi anlamına da gelir. *(https://www.sumerian.org/sumerian.pdf Sumerian Lexicon Version 3.0 by John A. Halloran)*

Abgallu: "Ab: su", "gal: büyük", "lu: insan" olarak çevrilir. *(http://uruk-warka.dk/eridu.html)*

Apkallau, "Abgal" şeklinde de ifade edilir. Ve aynı mitolojik varlığı tanımlar. Apkallu kelimesi Türkçeye, "su taşıyıcısı" şeklinde de çevrilebilir. Ap-Kallu şeklinde de söylenen bu mit figürü, Kulla olarak Sümer dilinde Kova Takımyıldızı'na verilen isimdir. Aquarius, en eski belgelenmiş takımyıldızlarından biridir. Adı da Latincede "kupa taşıyıcı" veya "su taşıyıcı" anlamına gelmektedir.

Mezopotamya ikonografilerinde Abgal ya da Apkallular balık kostümü giymiş insan figürü şeklinde tasvir edilir. Ellerinde, içinde hayat suyu olan bakraç taşırlar. Bu su, elbette Enki'nin yeryüzüne gönderdiği suyu ifade eder. Tamamen Tanrı Enki'nin sembolleri ve simgeleri ile çevrili olan Apkallular, ellerindeki hayat suyu ile hayat ağacını sularken gösterilir. Hayat ağacı ve hayat suyu, gökyüzündeki arketipi Samanyolu olan ve Enki'nin beklediği kapı olarak düşünülen kara delikten çıkar. Galaksinin merkezi olan bu delikten yükselen Samanyolu'nun tepesinde Kutup Yıldızı vardır. Sümer silindir mühürlerinde gösterilen hayat ağacının tepesindeki kanatlı disk ve içindeki figür, Tanrı Enki ya da Tanrı Anu olabilir. Tanrı Anu'nun göksel arketipi Sirius Yıldızı'dır. Yukarıda gösterilen kanatlı diskler daima gökyüzündeki bir yıldız tanrısına işaret eder. Tanrı Enki'yi de simgeliyor olabilir çünkü o, gökyüzündeki kara deliğin bekçisi ve etrafındaki takımyıldızların yöneticisidir.

Elinde kovasıyla Abkallu

Bu bağlamda Apkallular Enki'nin "kâsesi" ya da onun kâsesinden akan suyun içindeki balıklar olarak düşünülebilir. Soyut anlamda düşünürsek Enki, bilge bir tanrı olduğu için akıl ve zekâ ile ilişkisinden dolayı onun kâse ya da vazosundan akan balıkların ve suyun, metaforik açıdan "kutsal gizli bilgi"yi sembolize ettiğini düşünebiliriz. Apkallu figürlerinin bazen diğer ellerinde "çam kozalağı" vardır ki bu sembol, yaz kış canlı kalan çam ağacının hayat ağacı olarak düşünüldüğünü gösterir. Çam kozalağının içindeki onlarca tohumdan her biri, ayrı bir ağaç olarak büyür. Dolayısıyla bolluk, bereket, uzun yaşam, doğum, üreme gibi kavramları ifade eder. Çam ağaçlarının diğer ağaçlar gibi yaprak dökmemesi, kışın yeşil kalması onun hayat ağacı sembolizminde kullanılmasına neden olmuştur.

Mitolojileri okurken gökyüzü ile olan bağlantısı unutulmamalıdır. Mitolojik ve dinî hikâyeler, semboller ve simgeler ile anlatılır. Sembol dili, insanlığın geliştirdiği tek ortak dildir. Bu sembol dilini çözebilirsek 5000 yıl önce yaşamış atalarımızın ne anlattığını da anlayabiliriz.

Yedi Apkallu, yer ve gök arasında tanrısal planların düzenli yürümesi için nehirde yaratılır.

Yedi Apkallu kozmik denizden gelip Dicle ve Fırat'ın birleştiği Sümer topraklarında yaratılırlar. Simgesel olarak Basra Körfezi'nden, Dicle ve Fırat nehrine gelip karaya çıkarlar. Tanrıların hükümlerinin iyi yürümesini sağlamak için bilgelikleri ile insanları eğitirler. Sümer mitlerinde onlar, "medenileştirici kahramanlar" olarak sunulur. Deniz, "kozmik bilinç" ya da "tanrısal bilincin" metaforudur. Nehir ise bu bilincin insanlara akmasını ve aktarılmasını sağlayan bir yoldur. Tanrısal bilgi sular ile simgelenir. Bu bilgi, enerji ya da bilinç, balık adam ile vücut bulur ve antropomorfik olarak ifade edilir. Onlar tanrısal enerjinin vücut bulmuş hâlleridir. Dinler tarihinde "balık" metaforu ve ikonografisi, daima tanrı ve tanrısal bilgi ile ilişkilendirilmiştir. Hz. İsa'nın sembolü balıktır. Bolluk, bereket, zenginlik, sonsuz yaşam, yeniden doğuş, bilgi gibi kavramlar da balık ile simgelenir.

Sazan, tatlı su balığıdır. Absu, Basra Körfezi ve körfeze dökülen ve Dilmun topraklarından yani cennetten aktığı düşünülen iki nehir olan Dicle ve Fırat'tır. Dicle ve Fırat'ın gökyüzündeki arketipi Samanyolu'dur. Samanyolu galaktik merkezden çıkar ve göğe doğru uzanır. Bu sular hayat suları motifi ile bağlantılıdır. Enki'nin kendi mülkü sayılan bu suların gökyüzündeki arketipi, yine Enki tarafından yönetilen Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızlarıdır. Kova Takımyıldızı Aquarius adıyla anılır ve sular ile bağlantılıdır. Suları taşıyan bir adam şeklinde sembolize edilir. Bu tam da Enki'nin arkaik ikonografileri ile bağlantılıdır. Tanrı Enki de sular ve balıklar ile tasvir edilir. Kova Takımyıldızı, Babil yıldız kataloglarında, "GU.LA" "Büyük Olan" biçiminde tanımlanır ve genellikle taşan bir vazo tutarken tasvir edilen, Tanrı Ea'nın kendisini temsil eder. Bilindiği gibi Tanrı Ea Sümer dönemindeki Tanrı Enki'dir. Kova burcu, Babillerin düzenli olarak yaşadığı, yıkıcı sellerle de ilişkilendirildi. Eski Mısır astronomisinde Kova Takımyıldızı, Nil Nehri'nin yıllık taşması ve sellerle alakalı görülürdü. Mısır söylencesinde kova taşıyan adamın, ilkbahardan başlayarak kavanozunu nehre koyduğunda kıyıların sular altında kaldığı söyleniyordu. Tufan mitlerinde de başrol oynayan bölge yine burasıdır. Yunan mitolojisinde Kova Takımyıldızı, yakın bir sel-

den kurtulmak için karısı Pyrrha ile bir gemi inşa eden, Prometheus'un oğlu Deucalion ile ilişkilendirilir. Parnassus Dağı'nda karaya çıkmadan önce, dokuz gün boyunca yelken açarlar.

Sümer mitlerinde Tufan'la ilgili şiirler de bu galaktik merkez bölgesine ve Kova Takımyıldızı'na "Sensin tanrısal nehir, her şeyin yaratıcısı!" şeklinde gönderme yapar. Enki'den "Absu'nun kralı" şeklinde bahsedilir. Enki'nin tapınağının Absu'nun en derin noktasında olduğu söylenir. Ve bu bölgede Tufan yarattığı anlatılır.

Bu satırlarda hem bir gök hem de bir yer olayı anlatılmaktadır. Anlatılan sel baskını, gökyüzünde Enki ile ilişkilendirilen Kova Takımyıldızı ve galaktik merkez ile bağlantılıdır. Galaktik Merkez MÖ 3000 yılında Kova Takımyıldızı'ndaydı. Galaktik merkezden çıktığı düşünülen Samanyolu, gökyüzünde akan sonsuz "hayat suları" ile ilişkilendiriliyordu. Tanrı Enki yani Jüpiter gezegeni, Kova ve etrafındaki takımyıldızları yönetiyordu ve onun tahtı ya da konutu galaktik merkezdi. "Ve Absu'nun Kralı Enki en derin noktana, inşa etti konutunu." cümlesindeki "en derin nokta", galaktik merkezi ifade ediyordu. Absu olarak adlandırılan Fırat ve Dicle nehirlerinin göksel arketipi de Samanyolu idi ve yıllık düzenli taşkınları Sümer topraklarında sel felaketleri şeklinde yaşanıyordu. Sümer kültüründe Tufan ile alakalı mitlerde, bu gökyüzü konumu önemliydi. Tufan söylencelerinde Tanrı Enki daima başrol oynuyordu. Sümer'de Tanrı Enki'nin rolü çok önemli ve çok büyüktür. O "temel atmak", dünyayı kalıcı ve sağlam temeller üzerine kurmakla görevlidir. Nitekim Tufan benzeri felaketlerden sonra dünyayı yeniden inşa eder.

Buna benzer kavramların anlatıldığı bir diğer mit, Marduk ile bağlantılıdır. Marduk, Enki'nin halefidir ve onun da göksel arketipi Jüpiter'dir.

Sümer mitlerinde Eridu kenti yeniden inşa edilir ve kutsal bir tapınak yapılır. Bu bölgenin sadece deniz olduğu anlatılır. Absu'nun ortasına Eridu kenti kurulur. Denizin içinde ise sonsuz bir çukurun olduğu yazar. Bunun üzerine Marduk, tanrıları ve Anunnakileri iki eşit öbeğe ayırır. Tanrılar ve Anunnakiler Babil'in kaderini yazar. Sonra Marduk, suyun-denizin üzerine bir sal yerleştirir.

Mit daha sonra Marduk'un yeryüzünü, bitkileri ve hayvanları yaratması süreci ile devam eder. Yukarıdaki epik şiirdeki sembolleri dikkatli okursak yine göklerde geçtiğini görürüz. Sonsuz deniz ya da sonsuz sular, uzayın sonsuz boşluğunu simgeler. Bu boşluktaki "çukur" simgesi elbette kara deliktir. Suların buradan çıktığı ve uzay boşluğuna yayıldığı düşünülür. Bu sular Samanyolu'nun kendisidir. "Suların ortası", Samanyolu galaksisinin merkezî noktası olan kara deliktir. Bu sular Absu olarak bilinir. Marduk, tapınağını bu bölgede kurar. Marduk, salını bu suların üzerine yerleştirir. Dünyanın yaratılışının başlangıç noktası bu sulardır. Anunnakiler, Anu olarak sembolize edilen, Sirius Yıldızı'nın döllediği yıldızlar ve takımyıldızlardır. Marduk onları ikiye böler. Yani dünyada 6 ay yaz 6 ay kış olacaktır. Ve insanlar bir mevsimde gökyüzünde sadece 6 takımyıldızı görebilecektir. Diğer 6'sı ufuk çizgisinin altında kaldığı için, onların ölüler diyarına gittiği ve yer altında olduğu farz edilecektir. Bu 12 takımyıldız, aşağıdaki insanların ve şehirlerin kaderlerini belirler. Daha sonra Marduk, Ana Tanrıça Aruru'nun yardımıyla, insanları yaratır.

SÜMERCE TUFAN ANLATISI

Sümerce Tufan anlatısının ilk satırları kayıptır. Kayıp olan bölümde Enki ve Nintu tarafından insanların yaratılışı anlatılmış ya da hatırlatılmış olabilir. Sonra bilmediğimiz bir nedenden ötürü, insanlar ilk kez tehdit altında kalmış. Metin yeniden anlaşılabilir olduğunda Enki konuşmaktadır.

İnsanların yok edilmesine karşı olan Enki, Tufan sonrasında kentlerin yeniden inşa edilmesi için çaba gösterir. Zaten duvar örücülüğü ve inşaat işlerinden sorumlu olan iki tanrı, onun yönetiminde olan Balık ve Kova Takımyıldızı'dır. Enki'nin kilden yarattığı duvarcı ve tuğla ustası, ilk insan "Kulla" olarak betimlenir. Kulla, Enki'nin Eridu'daki tapınağını da inşa eder. Kulla'nın gökyüzündeki arketipi Kova Takımyıldızı, Muşdamma'nın gökyüzündeki arketipi Balık Takımyıldızı'dır. İkisi de inşaat işlerinden sorumludur.

Sümer döneminde yaşayan insanlar gökyüzündeki gezegenleri ve takımyıldızları yeryüzündeki kült merkezler, tapınaklar ve şehirler ile

eşleştirmişlerdir. Aslındaki yeryüzündeki her "kutsalın" göksel bir arketipi ve gökyüzündeki her "kutsalın" yersel bir izdüşümü vardır.

Enki, Badtibira'yı kutsal köle İnanna'ya adar. İnanna, Venüs'ün aşk tanrıçası yüzünü yansıtır. Yer Altı Tanrıçası Ereşkigal ise Venüs'ün ölümcül ve kötü tanrıça tarafıdır. Pabilsag, Enlil'in oğludur. Babil yağmur ve savaş tanrısı Ninurta ile eşdeğerdir. Onun göksel arketipi Yay Takımyıldızı'dır. Tanrı Enki, Larak'ı Papilsag'ın yönetimine verir. Sippar şehrinin yönetimini Utu'ya yani Güneş'e verir.

Enki Şuruppak şehrini Sud olarak da bilinen Tanrıça Ninlil'e verir. Ninlil, Lilith hikâyelerine kaynaklık eden en arkaik kötücül tanrıça olarak dikkat çeker. Onun şeytani tarafı, şiddetli esen rüzgârlara benzetilir ve rüzgâr tanrıçası olarak karşımıza çıkar. Enlil tarafından hamile bırakılır ve bu hamilelikten Ay Tanrısı Nanna/Suen'e gebe kalır. Ceza olarak Enlil, Ninlil'i Ereşkigal'in yer altı krallığına gönderir. Ninlil yer altına indiğinde Enlil, onu kılık değiştirerek, kapı bekçisi olarak, hamile bırakır ve bu gebelikten ölüm tanrısı olan oğulları Nergal-Mars doğar. Enlil, Ninlil'i yer altındaki dünyada yine hamile bırakır ve Yer Altı Tanrısı Ninazu doğar. Enlil bu sefer kayıkçı olarak dördüncü kez Ninlil'i hamile bırakır, nehir ve kanalların tanrısı Enbilulu-Hydra Takımyıldızı dünyaya gelir. Bazı metinlerde Ninlil, Ninurta'nın annesidir. Ninhursag yani Ninmah da Ninurta'nın annesi olarak anılır. Ninurta, Yay Takımyıldızı'dır. Bu şekilde Ninlil, yer altı varlıkları ile bağlantılı kötücül karakterlerin de annesi olur. "Lil" kelimesi "rüzgâr cinleri"ni ve şeytani varlıkları tanımlamak için kullanılır. Ninlil'in diğer adı, Mulliltu'dur. Eşi Enlil, kuzeyden gelen kış fırtınalarıyla ilişkilendirildiği için kendisi de kuzey rüzgârları ile ilişkilendirilmiştir. Daha sonraki çağlarda İştar ile birleştirilmiştir. İştar'ın gökyüzündeki arketipi Venüs'tür.

Akrep ve Yay Takımyıldızı ve Tanrı Enlil

Enki daha sonra kazdırdığı kanallara su koyar. Suyu, elbette Enki'nin kendi yönettiği göksel bölgedeki, elindeki kovadan yeryüzüne su boşaltan Kova Takımyıldızı ile sağladığı düşünülür.

Nintu, kutsal tanrıça, insanları için dövünür ve gözyaşları döker. Ziusudra, bütün tanrılara yakarır.

Tufanın çıkacağından insanların haberi olmaması için, An ve Enlil'e söz vermiş olsa da iyiliksever Enki Ziusudra ile bu bilgiyi paylaşır. Ona insan ırkını yok etmek için, tanrıların harekete geçeceğini söyler. Ziusudra'nın Enki'nin bir tapınağında duvar aracılığı ile Tanrı Enki ile konuşması ve Tanrı Enki'nin duvarı muhatap alarak Ziusudra'yla iletişim kurması ilginç bir ayrıntı. Tapınağın içinden seslenen Enki, burada yaşayan canlı bir varlık gibi gösterilmiş. Tanrı Enki'nin tuğla, duvar ve inşaat ustaları olan Kova Takımyıldızı ve Balık Takımyıldızı ve onların ördüğü kutsal duvar olabilir. Bu duvar, Enki'nin tapınağının duvarıdır. Duvar, engel ve bariyer olarak da algılanabilir. Tanrısal bölge ve insani bölgenin sınırlarını belirleyen ve bu iki tarafı yani ruhsal bölge ile dünyasal bölgeyi birbirinden ayıran sınır gibi de

görünüyor. Yahudilerin, Süleyman'ın tapınağı olarak kabul ettikleri duvara ibadet etmesi ve dua okuması da bir anlamda ruhsal bölge ile iletişim kurma çabasıdır. Onların duvarla konuşması, aslında tanrısal bölgeye ilettikleri mesajlardır.

Fırtına ve sert rüzgârlar kesilmez. Tufan yedi gün yedi gece ülkeyi kaplar. Gemi sularda giderken Tanrı Utu çıkar ve ortalığı aydınlatır. Ziusudra gemide bir delik açar, dışarı çıkarak Tanrı Utu'ya secde eder ve sayısız öküz ve koyun kurban eder.

Tufan ve fırtına Sümer başkentini yutar. Bu başkentten kasıt, Eridu ya da Ur kenti olabilir. Çünkü Eridu ve Ur, Dicle ve Fırat'ın geçtiği ve Basra Körfezi'ne en yakın kentlerdir. Yedi gün ve yedi geceden sonra Tanrı Utu, yani Güneş yeniden ortaya çıkar. Bunun üzerine Ziusudra gemide bir delik açar ve gün ışığının içeri girmesini sağlar. Ve Ziusudra, Güneş'in önünde secde eder. İslami bir ritüel olan namazın ilk arketipi belki de Ziusudra'nın Güneş'e yaptığı bu secdedir. Namaz vakitleri, Güneş'in gökyüzündeki konumuna göre ayarlanır.

Aradaki bu bölümler kırıldığı için okunamamıştır. Belki Ana Tanrıça'nın Tufan'ın sorumlusu olan tanrılara yaptığı serzeniş vardı. Metin, Enlil'in Enki'yi azarlaması ile devam eder. Enki yeniden yerden canlı varlıklar çıkarır. Ziusudra, An ve Enlil'in önünde secdeye kapandığı için ona merhamet ederler. Ziusudra'ya tanrılara layık bir ölümsüz yaşam soluğu verirler. Kral Ziusudra'yı denizaşırı bir ülkeye, Güneş'in doğduğu yerdeki Dilmun'a yerleştirirler.

Enki söz verdiği hâlde Kral Ziusudra'ya Tufan olacağını haber vererek sözünde durmamıştır. Enlil, Enki'yi bu konuda uyarsa da Ziusudra'nın kendisine ve Tanrı An'a secde etmesi sonrasında onu bağışlar. Ziusudra'ya ölümsüz bir yaşam verirler ve onu Dilmun adı verilen cennete yerleştirirler. Tufan mitinin daha sonraki yıllardaki diğer varyasyonlarında da Yüce Bilge ölümsüzlüğe önceden sahip olarak hayatına devam eder. Çünkü ilk yaratılan insanlar ölümsüz ya da uzun hayata sahiptirler. Fakat Tufan'dan sonra uzun yaşama sahip olan tüm insanlık yok olur. Sadece Yüce Bilge sağ kalır. Ziusudra ya da Yüce Bilge ölümsüzlüğün sırrını bildiği için Gılgamış, Ziusudra'yı bulmaya ve ondan ölümsüzlüğün sırrını öğrenmeye karar vermiştir. Güneş'in doğduğu yer tanımı Dilmun'la, dolayısıyla cennetle özdeş-

leştirilir. Dilmun, ebedî yaşamın olduğu ve Güneş'in hiç batmadığı, zamanın âdeta durduğu yer olarak da tanımlanabilir. Dilmun adı verilen bölgenin elbette göksel arketipleri de vardır. Dilmun, Tanrı Enki'nin yönettiği bölge olan güney takımyıldızlarının bulunduğu bölgeyi içerir. Deniz canavarları ve yaratıkları ile çevrili olan bu bölge, Oğlak burcu, Delphinus, Kova, Piscis Austrinus, Balık, Cetus, Eridanus, Argo ve Hydra takımyıldızlarını kapsar.

Tevrat'ta Hz. Âdem'in yaratıldıktan sonra içine konduğu bahçeden "Aden" şeklinde bahsedilir. Aden kelimesi Sümerce "Eden" kelimesinden ödünçlenmiş, Babil döneminde kullanılmış ve oradan da Tevrat'a aktarılmıştır. Sümerce "Eden", düz ova anlamına gelir ve burası "cennet bahçesi" olarak düşünülür. Bu bölgenin Dicle ve Fırat ırmaklarının birleşip aktığı Basra Körfezi ve Dilmun bölgesi olduğu düşünülür.

Mitolojilerde ölümsüzlük verilen insanlar, gökyüzünde bir takımyıldız olarak yeniden doğarlar. Ölümsüz olan özel insanların gökyüzünde bir arketipi olmak zorundadır. İşte bu yüzden ölümsüzlüğü yakalamış ve onun sırrına ermiş olan Ziusudra adıyla bilinen Yüce Bilge'nin de göksel arketipi Yılancı Takımyıldızı olarak belirmektedir. Elinde büyük bir yılan taşıyan "Yaşlı Adam", çağlar boyunca tıp, ilaçlar ve tedavi konularının "bilgesi" olarak görülmüştür.

Yılan, şifa ve yeniden doğuş ile ilişkilendirilen ve kozmik-göksel arketipi "Yılancı Takımyıldızı" olan bir ikonografidir. Yılancı Takımyıldızı, elinde kocaman bir yılan tutan "Yaşlı Bilge" şeklindedir. Bu "yaşlı bilge arketipi", Yunan mitlerinde Asklepios, Türk mitlerinde Lokman Hekim adını alır. Yılan'ın Türk mitolojisinde, kozmolojik, büyüsel ve dinsel anlamı vardır. Kolektif bilinçaltında, ejderha ve yılanların yaşam otunu yiyerek sonsuz yaşama sahip oldukları bilinir. Yılan, en eski Sümer söylencelerinde Gılgamış'ın elindeki yaşam otunu yiyen ve ölümsüz olan hayvandır. Yılanın Ay ve sular ile olan bağlantısı, derisini değiştirerek yenilenmesi, sonsuz hayat düşüncesinin doğmasına neden olmuştur.

Gılgamış'ın sahip olmaya çalıştığı bitkinin adı "yaşlı adam genç adama dönüştü" bitkisidir (Black 2003: 226).

Jung'un terimiyle "Yaşlı Bilge" arketiplerinden biridir. Yılan tutan hekimin göksel karşılığı "Yılancı Takımyıldızı"dır. Eski tedavi ayinleri ve büyüler, daima kozmik yılan ve ejderha ile ilişkilendirilmiştir. Türk ikonografisindeki şifa düğümleri, birbirine dolanmış yılan ve ejderha motifleri, kozmolojik olarak yeniden doğuş düşüncesi ile alakalıdır ve "galaktik merkez" etrafındaki takımyıldızlara gönderme yapar. Bu takımyıldızlar eski Türk kozmoloji düşüncesinde Ejderha Takımyıldızı olarak bilinen Yılancı, Yay, Terazi ve Akrep takımyıldızlarıdır. Fakat MÖ 3000 yılında galaktik merkez Kova burcunda yer alıyordu. Günümüzde ise bu nokta Yay, Akrep ve Yılancı takımyıldızlarının merkezine kaymıştır. Tibet yaratılış mitolojisinde, nagalar ve ejderhalar ile birlikte, ilk "iyileştirici" ve "ilk ilaçlar" da belirmiştir. Şifanın ve ilaçların kökenini gökyüzünde arayan insan, "ilk şifacıyı" da gökyüzüne yerleştirmiştir.

Tufan felaketinden kurtulan, sonsuz yaşama sahip olan bu ilk insan, elbette gökyüzünün şifacı hekimi, yılan taşıyan yaşlı bilge olarak beliren, Yılancı Takımyıldızı'dır. Onun Gılgamış ile olan ilişkisi de işte bu noktada başlar. Gılgamış sonsuz yaşamın sırrını öğrenmek için Ziusudra'yı bulmaya karar verir. Gılgamış'ın göksel arketipi Herkül Takımyıldızı'dır. Herkül ve Yılancı takımyıldızları gökyüzünde sırt sırta konumdadır.

Herakles-Herkül'ün önceli Sümer mitlerindeki Gılgamış'tır.

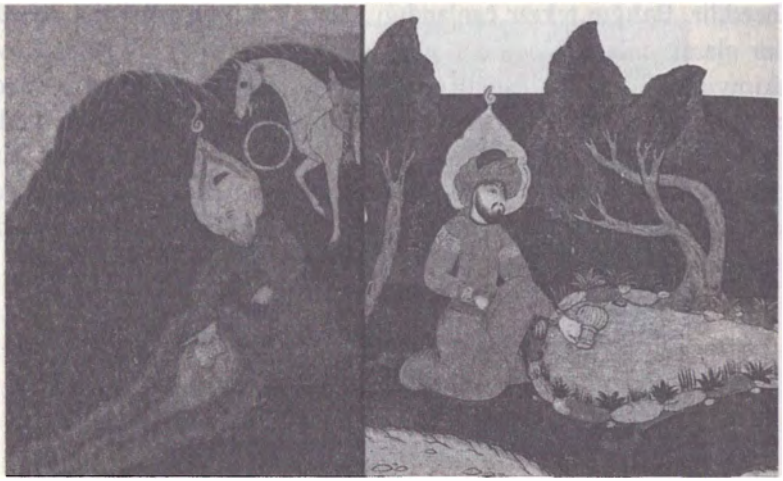
Herkül ya da Sümer mitlerindeki adıyla Gılgamış, bir elinde "yaşam otu", diğer elinde sopa olan, çıplak yapılı ve güçlü bir adam olarak tasvir edilir. Yılancı Takımyıldızı olarak göksel bölgeye yerleştirilen, İslam mitolojisinde Lokman Hekim, Yunan mitlerinde şifacı hekim Asklepios'u simgeleyen takımyıldız ise onun şifa gücünü simgeleyen yılan taşıyan yaşlı adam olarak resimlenir. Türk mitolojisinde ise hayat suyunu ve hayat ağacını bekleyen, "ak sakallı kocalar yaşlı bilge" arketipi olarak karşımıza çıkar ve onların da göksel arketipi Yılancı Takımyıldızı'dır. Türk anlatılarındaki yaşlı bilgeler, Sümer mitlerindeki Yüce Bilge ile eş değerdir. Türk mitlerindeki adı "Tata" olarak bilinir. Onlar hayat ağaçlarından inerek şifa dağıtır, bebeklere ad ve bir de at verir. İslamileşmiş versiyonlarından biri de Hızır karakteridir.

Aslında Hızır karakteri; Utnapiştim, Lokman Hekim, Asklepios (Yılancı Takımyıldızı) ile bağlantılı olduğu kadar, Tanrı Enki ile de bağlantılıdır. Hz. Hızır söylencelerinde sular, deniz, balık gibi Enki ile de bağlantılı motifler görülür. Tanrı Enki bir keçi-balık üzerinde ifade edilir. Bu balık "Güney Balığı" olarak bilinen Piscis Austrinus Takımyıldızı'dır. Enki, Kova Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Oğlak, Kova ve Balık takımyıldızları bölgesini Enki yani Jüpiter yönetir. Hz. Hızır söylencesinde hayat suyuna düşüp canlanan pişmiş balıklardan bahsedilir. Balığın tekrar canlandığı sular, Enki'nin yönettiği sonsuz sular olarak beliren Kova'dan akan suları ifade eder. Bu sular Kova Takımyıldızı olarak bedenlenen, Tanrı Enki'nin elindeki vazo-sürahiden dökülen kozmik sulardır. Balık ise bu sularda yüzen balıklar olan Balık Takımyıldızı ve Güney Balığı takımyıldızlarıdır. Hz. Hızır çoğunlukla bir balık üzerinde resmedilir. Bu balık, Kova Takımyıldızı'nın altındaki Güney Balığı Takımyıldızı'dır. Kova ya da sürahi taşıyan figür, bir balığın üzerinde durmaktadır.

Tanrı Enki'nin yönettiği Kova Takımyıldızı ve Hz Hızır. İkisi de Balık üzerinde tasvir edilir. Balık, Güney Balığı Takımyıldızı'dır.

Hz. Hızır daima Enki gibi, balıklar ile birlikte gösterilir. Onun Enki gibi içinden hayat suyu akan bir sürahisi vardır. Bu sular Enki'nin kozmik denizini ya da hayat sularını ifade eder. Bu sudan içenler gençleşir ya da ebedî hayata ulaşır.

Hz. Hızır

Hz. Hızır İslami minyatürlerde suların üzerinde yürürken gösterilir. Bu sular, hayat suları ya da Hz. Musa kıssasında tarif edilen şekliyle "iki denizin birleştiği yer"dir. "İki denizin birleştiği yer" tanımı elbette kozmolojik ve göksel bir tanımlamadır. Bu anlatının yazarı mitolojik bir alana gönderme yapar.

Hz. Hızır

Hz Hızır ile alakalı minyatürlerde balık ikonografisi daima ön plandadır. Bazen bu balık, Balık burcunu simgeler şekilde çift balık şeklindedir. Tanrı Enki'nin (Jüpiter) yönettiği burçlardan biri de Balık burcudur. Sonsuz sular ya da kozmik deniz olarak düşünülen göksel bölgenin yeryüzündeki izdüşümü, karaların altında yer alan ve karaları taşıdığı düşünülen yer altı sularıdır. Nil Nehri, Fırat ve Dicle ve Ganj Nehri gibi nehirler Samanyolu ile ilişkilendirilir. Samanyolu ise galaktik merkezden çıktığı düşünülen hayat suyudur. Bu sular bilinç dışından gelen bilgi akışını da ifade eder. Kara delik ya da galaktik merkez, bilinç dışı bölgedir ve tanrısal enerji buradan akar. Karaların altında olan kozmik denizdeki sular yer altından çıkarak, hayat suyu olarak ifade edilen bu önemli nehirlerden yeryüzüne akar. Gençlik suyu, bilgelik suyu, ab-ı hayat, bengü su, hayat suyu gibi isimler verilir. Absu bu suların Sümer dilindeki adıdır.

Hz. Hızır

Ras Şamra'da (Ugarit ya da Ras Şamra, Suriye'de Lazkiye yakınlarında Akdeniz'e kıyısı bulunan antik bir liman şehridir.) bulunan MÖ 18. yüzyıla ait tabletlerde anlatılan Tufan anlatısında Yüce Bilge ya da Ziusudra'nın adı Atra-Hasis şeklinde geçer. Yüce Bilge MÖ 2000 yılında yazılan Tufan anlatısında ise Utnapiştim şeklinde anılır ve bu destanda Gılgamış da rol oynar. Fakat elbette bunlar, efsanenin yazıya döküldüğü tarihlerdir. Daha önceki yıllarda mutlaka Sümerlerin hafızasında kayıtlı olan bu anlatılar sözlü kültür aracılığı ile atadan oğula aktarılmaktaydı. Ziusudra'nın MÖ 2900 yıllarında yaşadığı varsayılır. Ziusudra'nın anlamı "life of long days" uzun ömürlü günler ya da uzun günlerin yaşamı şeklindedir. Utnapiştim ise "he, who searches for life" ya da "very far away", yani "hayatı arayan" ya da "çok uzakta olan" şeklinde çevrilebilir. (Utanapistam yaşamı bulmuş şeklindedir.) (Black 2003: 240) Ziusudra'nın Yunan muadili Xísouth-

ros'tur. Xísouthros adı Ziusudra adının bir yankısıdır. Xísouthros, Tanrı Kronos'un (Satürn) komutasında yaptığı bir gemi ile ailesini, arkadaşlarını ve hayvanları kurtarır.

Utnapiştim Akad dilindedir. Daha sonra bu anlatıyı Tevrat'ta buluruz. Ziusudra, Sümer mitolojisinde Tufan'dan kurtulan kişidir. Babildeki karşılığı Utnapiştim, Yahudi mitlerindeki karşılığı ise Nuh'tur.

GILGAMIŞ VE TUFAN ANLATISI

Sümerlerin en önemli "kahraman arketipi" Gılgamış'tır. Gılgamış ya da Sümer dilinde Bilgamış adında bir tanrıya o dönemde tapınılıyordu. "Göksel tanrı" Gılgamış'ın yersel izdüşümü Uruk kentiydi. Sümer kralları onun adına tapınak inşa ettiler ve ona "Tanrısal Kardeş" ve " Arkadaş" olarak hitap ettiler. Gılgamış ile ilgili 5 mitolojik şiir vardır: *Gılgamış ve Agga, Gılgamış ve Huvava, Gılgamış ve Gökyüzü Boğası, Gılgamış ve Tufan, Gılgamış'ın Ölümü* (Black 2003: 85).

Gılgamış anlatısı tabletin kırık olmasından dolayı 8. satırdan başlar. Tufan'ın başlangıç yeri Şuruppak şehridir. Utnapiştim'i bir gemi yapması için bilgilendiren Ea-Enki'dir. Bu gemiyle zanaatçılar, hayvanlar ve değerli metallerle birlikte ailesi kurtulacaktır. Fırtınalarla 7 gün boğuştuktan sonra Nimuş tepesinde (Cudi Dağı) karaya oturur. Tufan'dan sonra olup bitene üzülen Tanrı Enlil insanları ve hayvanları kurtardığı için Utnapiştim'i ölümsüzlük ile ödüllendirir. "Bugüne kadar Utnapiştim yalnız bir insandı, bundan sonra Utnapiştim ve karısı bizim gibi tanrı olacaktır." der. (Black 2003: 241). Tüm mitolojilerde "büyük tanrılar" tarafından "tanrı" yapılan ya da göğe yükseltilen kahramanlar bir takımyıldıza dönüşür. Utnapiştim ve Gılgamış'ın göksel bölgede bir karşılığı vardır.

Utnapiştim Gılgamış'a bir sır vereceğini söyler. Tanrıların Fırat'ın kıyısında Şuruppak kentinde tufan yapacağını söyler. Başı çekenlerin tanrıların babası Anu, Enlil, Enki (Ea) ve Ennugi olduğunu söyler.

Utnapiştim'in yaptığı gemi, 3600 metrekare yüz ölçümü, yanları 60 metre, dış çevresi ise kenarı 60 metre olan bir kare şeklindedir.

Utnapiştim, tanrıların tufanı Şuruppak şehrinde kararlaştırdığını kaydeder. Şuruppak kenti Tanrı Enlil'in eşi Ninlil'e adanmıştır. Tanrıların özellikle Ninlil'in şehrini seçmiş olması kozmolojik bir toplanma şeklinde düşünülebilir. Ninlil toprak ve dağ ile ilişkilendirilen bir tanrıçadır. Onun eşi Enlil'dir. Enlil göksel arketipi Satürn olan, Terazi, Akrep ve Yay takımyıldızları bölgesini yöneten tanrı-gezegendir. Dolayısıyla Satürn'ün dişil tarafını yansıtan Ninlil de aynı bölgelerden sorumludur. Gezegen-tanrıların Şuruppak'ta toplanması Satürn, Jüpiter, Mars gibi gezegenlerin Akrep Takımyıldızı'nda toplanması şeklinde algılanabilir.

Akad döneminde akrep-insanlar şeklinde Akrabua-melu ya da Girtab-Lilu şeklindedir. Enuma Eliş ve Gılgamış Destanı'nda akrep-insanlar olarak adları geçer. Ninlil'in Asur dönemindeki adı Mul-liltu şeklindedir. Diğer adı Belit'dir. Lil kökeni rüzgâr kelimesinden gelir ve rüzgârları yöneten ya da rüzgâr ve fırtına ile özdeşleştirilen tanrıçalar, Ninlil'in türevleridir. Ninlil eşi Enlil gibi Akrep Takımyıldızı ile de özdeşleştirilir. Enlil, Ninlil'i cezalandırdığı zaman onu yer altı dünyasına Ereşkigal'in yanına gönderir. Eski Babil dönemine ait silindir mühürlerde Tanrıça Ninlil ve Tanrıça Ereşkigal birlikte resimlenir. Akrep sembolizmi, yer altı dünyasını ifade ettiği gibi Tanrıça Ninlil ile de bağlantılıdır.

Ninlil ve Akrep Takımyıldızı

Dolayısıyla Ninlil'in yönettiği Şuruppak şehrinin göksel arketipi Akrep Takımyıldızı'dır. Tanrıların burada toplanması, gezegenlerin Akrep burcunda toplanması demektir. Utnapiştim, Şuruppak'ın Kralı Ubar Tutu'nun oğlu olarak tanıtılır. Tanrıça İşara'nın sembolü de akreptir.

Enki, Utnapiştim'e bir gemi inşa etmesini, yeryüzündeki canlılardan birer örnek alıp bu gemiye bindirmesini söyler. Utnapiştim olarak beliren karakterin göksel arketipi Yılancı Takımyıldızı'dır. Yılancı Takımyıldızı 13. burç olarak da bilinir. Utnapiştim gibi sonradan ölümsüzlüğü yakalayıp takımyıldızlar arasında yer aldığı düşünülür. Elinde büyük bir yılan taşıyan yaşlı bilge arketipidir. Elinde tuttuğu yılan, sonsuz suları, yeniden doğuşu ve ebedî yaşamı ifade eder. Yılancı Takımyıldızı, Enlil'in yönettiği bölgenin merkezinde yer alır.

Antik Mezopotamya'da Nirah, "Yılan Tanrı" olarak tanımlanır. Nirah ismi Sümercede "küçük yılan" anlamına gelir. Nirah, bu sıfatı Ninazu, Ningişzida, Nergal ve ilkel tanrı Enmesharra da dâhil olmak üzere diğer birçok tanrı ile paylaşmasına rağmen "Yer Altı Dünyasının Efendisi" olarak adlandırılabilir. Tüm bu yılan tanrıların sahip olduğu göksel bölge, Akrep ve Yılancı takımyıldızlarının olduğu bölgedir.

Kozmik şifacı ve ölümsüz yaşamı yakalamış olan Yaşlı Bilge, bir ayağı ile akrep üzerine basar. Yılancı Takımyıldızı'nın hemen üstünde Gılgamış ile özdeşleşen, Herkül Takımyıldızı yer alır. Herkül elinde yılan başlarının olduğu yaşam otunu tutar. Gılgamış anlatısında da Utnapiştim'den, yani göksel arketipi Yılancı Takımyıldızı olan Yaşlı Bilge'den, yaşam otunun yerini öğrenen ve yaşam otunu bulan Gılgamış, onu yılana kaptırır. Destanın önemli arketipleri ve başaktörleri, gökyüzündedir. Gılgamış yaşam otunu bulmak için yer altına ve yer altı sularına iner. Akrep Takımyıldızı yer altı dünyasını sembolize eder.

Fakat Utnapiştim, Enlil öfkelendiği için Enki'nin bölgesine inmeye karar verir. Enki'nin bölgesi Apsu'dur. Apsu merkezde Kova Ta-

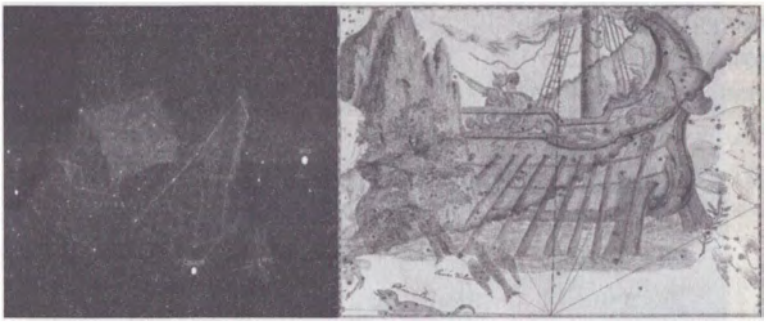
kımyıldızı'nın olduğu ve sonsuz suların çıktığı düşünülen yerdir. Utnapiştim 3600 metrekare ve 7 katlı bir gemi yapar. Bu sayılar elbette kozmolojiktir. Sümerler, gökyüzünü 360 dereceye böler ve gezegenleri bu 7 kata yerleştirir. Utnapiştim gemiyi Apsu'da yüzdürecektir.

Yılancı Takımyıldızı

Gılgamışın annesi Ninsun'dur. Akitu festivali Nisannu adı verilen nisan ayında kutlanır. Nisan bahar mevsimini başlatır ve kutlamalar bu ayda yapılır. Aslında mayıs, nisan ve mart ayları MÖ 3000 yılından günümüze kadar değişen ekinoks aylarıdır. Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na girdiği dönemdir. Günümüzde 21 Mart, ekinoks günüdür. Mayıs ayı ekinoksu, MÖ 3000'li yıllarda idi. Bu iki tarihin ortasında kutlanan ekinoks ise nisan ayına denk geliyordu. Eski bir Sümer parçasında, Gılgamış'ın annesi için, "her türlü bilgiye hâkim" tanımlaması kullanılır. Ninsun, Boğa Takımyıldızı'na eşittir. Ona "Vahşi Dişi İnek" olarak hitap edilir.

Aslında Sümer mitlerinde suları yöneten Tanrı Enki'ye ait olan "göksel gemi", sık sık tekrarlanır ve Utnapiştim, İnanna'nın da rol oynadığı farklı mitlerde de ortaya çıkar. Bu göksel geminin göksel arketipinin, Argo Navis Takımyıldızı olması çok muhtemeldir. Çok büyük bir takımyıldızdır ve Tanrı Enki'nin yönettiği güney takımyıldızları bölgesine yerleşmiştir. Tam da Absu'nun yani göksel sular olarak kabul edilen Samanyolu'nun üzerinde yüzer. Bundan dolayı da Absu ve Tanrı Enki ile bağlantılı görülür. Argo Navis'in eski tasvirleri onun, Arg ya da Noah Ark adı verilen Hz. Nuh'un gemisi olduğu düşüncesine götürür. Ve elbette en arkaik anlatı, Sümer mitlerindeki Bilge Utnapiştim ile ilgili olandır.

Argo Navis Takımyıldızı

Argo Navis Takımyıldızı önünde bir dağ, ağaç, sular ve altında zeytin dalı taşıyan bir güvercin, Columba Takımyıldızı yani Güvercin Takımyıldızı vardır. Bu iki motif Utnapiştim'in gemisinin oturduğu dağı ve gemiden saldığı güvercin motifini anımsatır.

Sular ve hayat ağacı, galaktik merkezden çıktığı düşünülen ve Absu adı verilen suların aktığı Samanyolu'dur. Kozmik sular, kozmik ağacı yani Samanyolu'ndan büyüyen ağacı besler ve büyütür. Aynı sular Argo adı verilen göksel geminin de yüzdüğü deniz gibi düşünülür.

Geminin "dağa" oturması da ayrıca çok anlamlıdır. Dağ ile sembolize edilen Sirius Yıldızı'dır. Bu yıldız Mısır ve Sümer kültüründe yaratılışın başlangıç yeri olarak görülür. Sirius dağ, tepe gibi zirvede

ifade edilir. Bu dağdaki gemiden çıkanlara "rahimden çıkanlar" adı verilir. Dağ, tepe, zirve; Kurt Yıldızı-Sirius ile bağlantılı, önemli bir arketiptir. Mitolojilerde Sirius'un bir dağın tepesinde durduğu tasvir edilir. Anubis-Sirius, "Tepedeki Yıldız" olarak adlandırılır. Sirius'un sembolü sivri, bir üçgen biçimiyle birlikte, hatta masonlarda olduğu gibi bu sivri üçgenin tepesinde görülür. Ötüken dağlarında Türkleri koruduğu düşünülen kurt başlı insan gövdeli bir ruh olduğu varsayılır. Dogonlar, Sirius Yıldızı iki dağ zirvesi arasında göründüğünde Sigui adı verilen bir tören gerçekleştirirler. Efsanevi Japon Kurdu, dağdaki tapınakların koruyucusudur.

Nuh'un Gemisi ve Argo Navis Takımyıldızı.

Bununla birlikte, Utnapiştim'in suların karalardan çekilip çekilmediğini anlamak için saldığı kuşlar ise, Yılancı Takımyıldızı'nın üzerinde uçmakta olan Kartal Takımyıldızı ve Kuğu Takımyıldızı ile de özdeşleşir. Gemi bir dağa oturduğunda, ki dağ motifi de çok önemlidir, dağlar gökyüzüne ve tanrıya en yakın yerler olarak kabul edilir. Utnapiştim karaya indiğinde bir sunak inşa eder, tanrılara kurban sunar, sonra da ortadan yok olur. Onunla birlikte gemiyi terk edenler de ortadan kaybolur. Gemiden inenlerin hiçbirinin geri gelmemesi üzerine, kalanlar onları aramaya koyulur ve isimlerini bağırarak seslenir. Utnapiştim bir daha şahsen görünmez ama yukarıdan bir ses onları daima imanlı olmaya teşvik eder. Çünkü Utnapiştim imanı sayesinde tanrıların yanına kabul edilmişti. Utnapiştim'i tanrılar gökyüzüne Yılancı Takımyıldızı olarak yerleştirmişlerdi. Mitolojilerde önemli kişiler, kahramanlar, bilgeler gibi toplum liderleri, kahraman ve kurtarıcı

olarak kabul edilirler. Ve mitolojilerde bu kişiler tanrıların yanına alınır. Onların gökyüzüne, tanrıların yanına alınması bir takımyıldız ile özdeşleştirilmesi demektir. Kozmik bölgeye yerleştirilen "kahraman", artık ebedî hayatı elde etmiş demektir ve sonsuza kadar orada yaşayacaktır. İnsan bilinçaltı, gerçekte yaşanmış tarihî olayları ve kişilikleri, gökyüzündeki bir gezegen ya da takımyıldız ile eşleştirir. Bu aslında mitolojik kişi ve olayı, gökyüzüne sabitleme ve kaydetme durumudur. Gökyüzündeki bir takımyıldız ile özdeşleştirilen kahraman, hem ebedî hayatı yakalar hem de bilinçaltında saklanır. Gökyüzüne bakan bilgeler, bu kayıtları hafızalarında canlı tutarlar ve ileride meydana gelecek olayları da tahmin ederler. Geçmişte yaşamış olan peygamberler, bilgeler, şamanlar, ilim ve bilim insanları, gökyüzündeki sembolleri okuyabilen özel insanlardı. Gökyüzündeki gezegenlerin konumları ve yaptıkları açılar; önemli olayların, felaketlerin, depremlerin, savaşların, kıtlığın, kuraklığın, salgınların, tufanların haberini vermekteydi.

Onlar kendi toplumlarını gökyüzünden aldıkları bu bilgi sayesinde yönlendirebiliyorlardı. Gerçekleşecek olaylardan haberdar edip onları uyarıyorlardı. Sümer mitlerinde de durum böyledir. Mitolojilerde anlatılan birçok şey, yaşanmış olayların göksel semboller vasıtasıyla anlatımıdır.

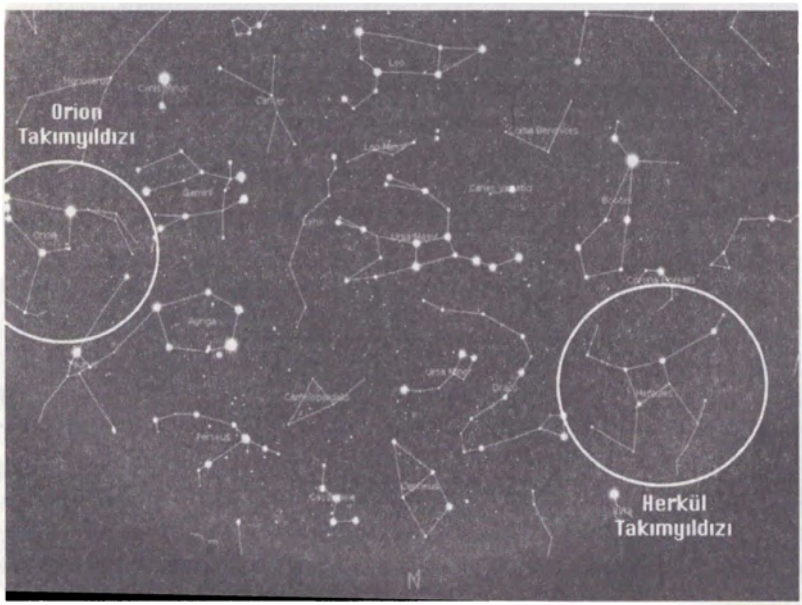
Tufan mitinin Asur ve Babil döneminde Abydenos tarafından kaleme alınan versiyonu ise şu şekildedir: Utnapiştim'in adı Sisithros olarak geçer. Kronos ona Daisios ayında Tufan olacağını söylemiştir. Sippar kentinde yazılı ne varsa hepsini sağlam, güvenilir bir yere yerleştirmesini emreder. Bunları yaptıktan sonra çok geçmeden şiddetli yağmurlar yağmaya başlar. Üç gün geçtikten sonra kuşları salan Sisithros'un, kuşlarının tüyleri çamur hâlinde döndüğünde tanrılar Sisithros'u çekip göğe alırlar. Bu söylencede de Tufan mitinde Kronos yani Satürn başrol oynar. Enlil'in de göksel arketipi Satürn'dür ve tufanı insanlara kendisi gönderir. Daisios ayı yine diğer tufan mitlerinde olduğu gibi bahar ayıdır. Daisios, mayıs ayı demektir. Görüldüğü gibi Tufan, mitsel bir zamanda ve gökyüzünde geçmektedir. Fakat gökyüzündeki olaylar, yeryüzünü de etkilemekte ve gezegentanrıların birbiriyle olan ilişkileri, yeryüzünde birtakım felaketlere yol açmaktadır.

Burada ilginç olan bir başka nokta Tufan olayının Yengeç burcu ile bağlantılı Sippar kentinde olması. Yengeç ve Ay daima tufan mitlerinde başrol oynar. Yengeç ve Oğlak Dönencesi arkaik insanlar için önemli büyük döngülerin de başlangıcı sayılmıştır. İnsanlığın yok oluşu ve yeniden yaratılışı ile alakalı büyük çevrim öğretisi kadim bir mittir. Bu öğretiye göre evren ebedîdir. Ama her "büyük yılda" periyodik olarak yok edilip yeniden kurulur. 7 gezegen Yengeç burcunda bir araya geldiğinde (büyük kış) bir tufan olacaktır. Oğlak'ta (büyük yılın yaz dönümünde) birleştiklerinde tüm evren ateş ile yok edilecektir. Bu devrevi zaman düşüncesi Babil'den Aztek kültürüne kadar tüm mitlerde bulunur (Eliade 1994: 90).

Mitsel zaman tanımı, arkaik insanların sonsuza kadar yaşadıklarını düşündükleri ve uzayda konumlanan takımyıldızlar ve 7 küre ile bağlantılıdır. İnsan ölümlüdür fakat gökyüzünde hareket hâlinde olan gezegenler ve takımyıldızlar ölümsüzdür. Bu göksel döngüler, göksel

cisimler gibi insanın sonsuza kadar var olma isteğini gösterir. İnsan tıpkı Ay gibi, 3 gün ölüp yeniden doğmak ister. Ya da 6 ayı yer altında ve ölüler âleminde geçiren Orion gibi yeniden doğup onun kış gecelerinde tekrar gökyüzünde görünmesi gibi sonsuza kadar var olmak ister. Sümer mitlerinde tanrılardan hep varmış gibi bahsedilir. Aslında göksel cisimlerin sonsuz varoluşları, onların tanrı algısı ile algılanmasına neden olmuştur. "İnsan ölümlüdür fakat Tanrı ölümsüzdür, zamanı tanrı yaşar." Göktürk dönemine ait bu özlü sözde de aynı düşünceyi görebiliriz. Zamanı yaratan Tanrı'dır. O, göksel cisimlerin dönüşünü sağlayarak zamanı yaratır. Elbette Tanrı, zamanın sahibidir. İslam'da bir hadiste Tanrı şunu söyler: "Dehr'e (zamana) küfretmeyin çünkü dehr benim."

Gılgamış'ın göksel arketipi Herkül Takımyıldızı'dır. Gılgamış âdeta, kozmik suların bekçisi ve kapının kilidini bekleyen bir muhafız gibidir. Enki'nin "deniz muhafızları" olarak tanımladığı şey, su canavarları ya da bu kapıyı bekleyen muhafız Gılgamış da olabilir. Hayat suları ve yaşam otu motifleri, Gılgamış'ın ölümsüzlük arayışını sembolize eder.

Gılgamış silindir mühürlerde daima Tanrı Enki ile birlikte tasvir edilir. Bazen elinde Tanrı Enki'nin vazosu bulunur ve içinden sular dökülür. Orion gibi Herkül Takımyıldızı da göksel kahraman olarak kabul edilir. 6 ay gökyüzünde yaşadığı ve 6 ay yer altına indiği düşünülür. Onun yer altına inişi ölümü olarak da bilinir. Fakat Herkül, 6 ay sonra yeniden dirilecek ve gökyüzünü bekleyecektir. Onun yeniden doğuşu, hayat suyunu ya da yaşam otunu bulduğu ve ölümsüzlüğü yakaladığı inancını doğurmuştur. Zaten elindeki su, sıradan bir su değil, Tanrı Enki'nin ölümsüzlük suyudur. Bu yüzden Gılgamış, Enki ile birlikte hayat sularının bekçiliğini yaparken resimlenir. Sümer silindir mühürlerinde Gılgamış âdeta Tanrı Enki'nin koruyucu muhafızı gibidir. İkonografilerde tamamen çıplak, atletik vücutlu, vahşi hayvanlar ile güreş tutarken gösterilir.

Gılgamış, Tanrı Enki ve İsimud.

Gılgamış tıpkı Herkül anlatısında olduğu gibi aslanlarla, boğalarla ve geyiklerle mücadele eder. Sümer silindir mühürleri onu hayvanlarla güreşirken gösterir. Onun en yakın arkadaşı olan Enkidu, boğa başlı ve insan vücutlu bir varlık olarak gösterilir. İkisi önce düşman olsa da daha sonra arkadaş olur. Gılgamış ve Enkidu'nun göksel konumlarına bakacak olursak bu iki kahramanın yan yana yer aldıklarını görürüz. Enkidu'nun göksel arketipi Centaurus yani Er Boğa Takımyıldızı, Gılgamış'ın göksel arketipi ise Herkül Takımyıldızı'dır. Enkidu'nun boğa başlı bir varlık olarak karşımıza çıkması, onun Er Boğa

Takımyıldızı ile özdeş olduğunu gösterir. Arkaik insanlar gökyüzü döngüsünü, Gılgamış'ın ve Enkidu'nun ölüler âlemine inmesi ve yeniden dirilmesi şeklinde açıklar. Takımyıldızların ufuk çizgisinin altında olması ve gökyüzünde görünmemesi, göksel kahramanların öldüğü ve yer altına indiği şeklinde yorumlanır. Ölüler âlemine inen kahraman, hayat suyunu ve hayat otunu bulduktan sonra yeniden sonsuz bir hayata kavuşur.

Gılgamış

Bu iki mit figürünün çıplak ve atletik vücutlu gösterilmesi onların sonsuz hayata ulaştıkları düşüncesi ile alakalıdır. Çünkü çıplaklık, ana rahminden doğan bebeğin çıplaklığı ile ilişkilendirilir ve yeniden doğuş ile sonsuz yaşamı simgeler.

Gılgamış ve Enkidu'ya ait silindir mühürlerinde iki kahramanın, karşılıklı olarak bir boğa ile mücadele ettiğini görürüz. Ortada ise hayat ağacı vardır. Hayat ağacı simgesini gördüğümüz her yerde, bu sahnenin aslında gökyüzünde geçtiğini anlayabiliriz. Çünkü hayat ağacı olarak bildiğimiz sembol, aslında göksel arketipi Samanyolu olan bölgedir. Ruhların buradan gelip gittiği düşünülür. Samanyolu'nun çıktığı ve büyüdüğü yer ise galaktik merkez olarak düşünülür. Arkaik insanlar hayat ağacının ya da hayat suyunun çıktığı yeri; balık, ejderha ya da su yılanı gibi su yaratıklarının ağzı olarak gösterirler. Onların ağzı ise gerçekte galaktik merkezdir. MÖ 3000 yılında galak-

tik merkez yani hayat suyunun çıktığı ve hayat ağacının büyüdüğü kara delik, Güney Balığı Takımyıldızı'nın ağzında olan Fomalhaut Kraliyet Yıldızı idi. Piscis Austrinus adı verilen takımyıldızın üstünde ise Tanrı Enki'nin ikonografisi olan, elindeki kova ya da vazodan su boşaltan figür olan, Kova Takımyıldızı vardı. Bu insan figürü bir ayağı ile balığın üzerine basarken tasvir edilir. Buradan çıkan suların, yani Tanrı Enki'nin kovasından boşalan suların, güney ufkundan kuzey ufkuna kadar, Samanyolu'nu oluşturduğu düşünülür.

Enkidu ve Gılgamış

İşte bu ağaç göklerin merkezi yani Axis Mundi olarak düşünülür ve hayatın buradan başladığı varsayılır. Dinî hikâyelerde ve mitolojilerde anlatılan altın elma ağacı, hayat ağacı, bilgelik ağacı ve Âdem'in elmasından yediği ağaç motiflerinin hepsinin kökeni ve arketipi bu göksel ağaçtır. Bu merkeze ulaşabilen her mit kahramanı, ölümsüzlük ödülü ile sonsuz hayata kavuşur. Gılgamış'ın da amacı, yaşam suyunun altındaki yaşam otunu bulmaktı. Silindir mühürlerden birinde insan başlı, boğa boynuzlu, kuyruklu ve vücutlu tasvir edilen figür Enkidu, tam karşısındaki figür ise Gılgamış'tır. İkisi de arketipleri gökyüzünde olan mitsel kahramanlardır. Hayat suyunu ya da yaşam otunu elde etmek için birtakım sınavları geçmek, özellikle vahşi hayvanlarla ve ejderha gibi mitolojik canavarlarla savaşıp onları yenmek zorundadırlar. Bu savaş ya da güreş sahneleri kahramanın üstesinden gelmek zorunda olduğu engelleri ifade eder.

Gılgamış ve Enkidu

Gılgamış'ı gösteren bir diğer silindir mühür üzerinde, Gılgamış'ın Enkidu ile güreşi gösterilir. Önce düşman olan kahramanlar daha sonra dost olurlar. Enkidu boğa başlı boynuzlu, insan yüzlü boğa vücutlu, mitolojik bir yaratık olarak gösterilir. Kayık, hem Tanrı Nanna yani Ay'ın kayığı hem de Tanrı Enki'nin kayığı olabilir. Nanna-Sin yani Ay Tanrısı, "Ay kayığı" adı verilen hilal biçimli bir tekneye binmiş şekilde gösterilir. Ay Tanrısı'nın gökyüzü bineği, kayığıdır ve gökyüzündeki sularda bu kayık ile her gece dolaşır. Kayık, Ay'ın hilal hâlindeki şeklidir. Bu kayık ayrıca Boğa burcunun boynuzlarını da ifade eder. Ay, Boğa burcunda yücelir. Nanna-Sin ve Venüs, Boğa Takımyıldızı'nın yöneticisidir. Boğa Takımyıldızı batı yönüne yerleştirilir. Bu yön Ay ve Venüs'ün konumlandırıldığı bölgedir. Boğa boynuzu şeklindeki kayığın sürücüsü, Nanna-Sin olabilir. Fakat bu kayık Enki'nin "Absu'nun Dağ Keçisi" adı verilen kayığı da olabilir. İkonografik açıdan kayık, boynuz şeklindedir. Fakat Enki'nin keçisinin boynuzu mu yoksa Nanna'nın boğasının boynuzu mu olduğu çok da net değildir.

Sümer terimi olan Gud-alim (Akadca Kusarikku) mitolojik Boğa-Adam figürünü ifade eder. Sümer ve Babil astronomisinde Gud-alim-Kusarikku Centaurus Takımyıldızı ile ilişkilendirilir (Black 2003: 49).

Herkül Takımyıldızı

Gılgamış nasıl yaşam otunu aramak için yola çıktıysa Herkül Takımyıldızı ikonografisindeki Herkül de elinde yaşam otu tutar biçimde resimlenir. Yaşam otunun içinde, onu koruyan üç başlı yılan da dikkat çeker. Yılanlar ve ejderhalar yaşam otu, hayat çiçeği ve hayat ağacını koruyan su canavarlarıdır. Gılgamış kozmik denizin içinde yaşam otunu bulur ve yüzerek kıyıya çıkar. Yaşam otunu yere bırakır fakat otu yılan çalar. Bu olaydan sonra yılan, sonsuz yaşam sahibi olur. Yılanın deri değiştirmesi ve yenilenmesi, onun sonsuza kadar yenilediği derisi sayesinde, yeniden doğduğu düşüncesini oluşturmuştur.

Gılgamış'ın annesi Bilge Ninsun'dur. Bir gün Gılgamış annesine rüyasını anlatır. "Anneciğim, dün gece bir rüya gördüm. Göklerde yıldızlar vardı; Sanki cennetin ev sahibi olan biri bana düştü. Onu kaldırmaya çalıştım ama bana ağır geldi, uzaklaştırmaya çalıştım ama [onu] kaldıramadım. Uruk diyarı [onun] etrafında duruyordu, [Toprak onun etrafında toplanmıştı]; [İnsanlar] [onu korumak] için bastırdılar, [Adamlar] onun etrafında dolandılar, [. .] hemcinslerim onun ayaklarını öperken, ben bir kadının [üzerine] eğildim [ve] onu [senin] ayaklarına koydum, [Ve sen kendin koydun] onu benimle aynı kefeye koydu."

Geştinanna'nın (Başak Takımyıldızı) Sümer mitlerindeki karşılığı Tanrıça Siduri- Šiduri-Shiduri'dir. Siduri Şarap Tanrıçası olarak anılan dünyanın diğer ucundaki meyhane sahibidir. Şarap bira gibi alkol-

lü içkiler kadınların üretimi olduğu için tanrıçalar ile ilişkilendirilir. Siduri, Gılgamış Destanı'nda ona yol gösterir. Gılgamış ölümsüzlüğü ararken Siduri ile karşılaşır. Siduri onu bu arayışından şöyle vazgeçirmeye çalışır:

"Gılgamış nereye koşuyorsun?
Sen aradığın yaşamı bulamayacaksın.
Tanrılar insanları yarattığı zaman,
Onlar insanlara ölümü verip yaşamı kendi ellerinde tuttular.
Ey Gılgamış! Karnın dolu olsun, gece gündüz kendini eğlendir!
Her gün bir şenlik yap! Gece gündüz hora tepip oyna!
Üstün temiz olsun. Başın yıkansın. Suyla yıkanmış ol!
Elindeki küçüğe bak. Karın kucağında gününü görsün!"
(Kramer 1998:226.)

Başak burcu ile ifade edilen elinde başak tutan tanrıça, bitkilerden elde edilebilen alkollü içkileri de simgeler. Şarap ve bira gibi alkollü içecekler hayat suyu; başak, üzüm ve üzüm asması ise yaşam otu ile ilişkilendirilir.

Başak Takımyıldızı

Zhisudra ya da Yüce Bilge olarak karşımıza çıkan Sümerli Nuh, Yılancı Takımyıldızı'dır. Yılancı Takımyıldızı olarak Bilge, sonsuz yaşamın sırrını bilen kişidir.

Yılancı ve Herkül Takımyıldızı

Hydra Takımyıldızı, Aslan Takımyıldızı'nın hemen altında uzanır. Tek boynuzlu ejderha şeklindedir. Bazen üzerinde bir aslan figürü ile simgelenir. Sümer silindir mühürlerinde, bu "su canavarı"nın üzerinde bir tanrı-insan figürü yer alır. Hydra Takımyıldızı'nın üzerindeki figür, Tanrı Enki yani Jüpiter'dir. Elindeki şimşekler onun sembolüdür. Gökyüzünden indirdiği yağmur ve şimşekleri ifade eder. Bazı mühürlerde Tanrı Enki yine Hydra'nın, yani tek boynuzlu deniz ejderinin üzerinde oturmuş biçimde tasvir edilir. Bu sefer etrafında sular vardır. Bu sular göksel bölgede yönettiği kozmik denizi ifade eder. İnsan başlı aslan vücutlu yaratık ise Aslan Takımyıldızı'dır. Hydra, Aslan Takımyıldızı'nın altında uzanır. Sfenks de diyebileceğimiz, insan başlı aslan vücutlu yaratığın üzerindeki saban ise Tanrı Enlil ile alakalı olduğu kadar sulama ve tarım tanrısı Enbilulu ile de ilişkilidir.

Hydra Takımyıldızı, tek boynuzlu ejder

MÖ 3000 yılında yaz gündönümü Güneş'in Aslan burcuna girmesiyle, kış gündönümü ise Güneş'in Kova Takımyıldızı'na girmesi ile başlardı. Günümüzde Oğlak ve Yengeç Dönencesi dediğimiz zamanlara denk gelmektedir. Saban, tarım ile alakalı bir semboldür ve Güneş'in Aslan burcuna girmesiyle tarım, ekim, dikim çalışmalarının yapıldığını ifade ediyor olabilir.

Tanrı Enki'nin görevlendirdiği Enbilulu, Hydra Takımyıldızı'nı karşılar. Hydra, Su Yılanı Takımyıldızı'dır. Enbilulu, Mezopotamya mitolojisinde nehir tanrısıdır. Tanrı Enki tarafından kutsal nehirler olan Dicle ve Fırat'ın sorumlusu olarak görevlendirilmiştir. Ayrıca kanalların, sulama ve tarımın da tanrısıdır. Silindir mühürde, sağ tarafta aslanın ipini tutan ve Hydra ile bütünleşmiş Tanrı Enbilulu olabilir. Diğer elinde çatal uçlu bir asa tutar.

Hydra Takımyıldızı

Epik şiirin sonunda ise insanları yok etmeye kararlı olan Enlil, diğer tanrılara bu sırrı paylaşmamaları konusunda yemin ettirir.

Tanrı Enki-Ea kendisine ibadet eden Yüce Bilge'yi yalnız bırakmaz ve ziyaretine gelir. Yüce Bilge onun önünde secde eder. Yedi yıl süren fırtına, kuraklık, kıtlık ve salgın hastalıkların insanları öldürdüğünü söyler. Ona, tanrıların bundan sonraki niyetinin ne olduğunu sorar. Arada kırık olan parçalar olduğu için anlaşılamayan bir bölüm olmasa da Yüce Bilge tahılların yağmur ve rüzgârdan zarar görmemesi için ambarı tıkar. Yağmur, gök gürültüsü, şimşeklerden sorumlu Tanrı Adad, fırtına ve güçlü rüzgârlar ile Tufan'ı başlatır. Dört yön rüzgârları hep birlikte esmeye başlar. Fakat batı yönünden esen rüzgâra vurgu yapılır. Batı rüzgârları nem ve yağış getiren rüzgârlardır ve batı yönü, Tanrı Enlil tarafından yönetilir. Bu rüzgârlar tanrıların arabasına benzetilir. Dört yön rüzgârlarını yönetenler de tanrılardır. Kuzeyin gözcüsü Regulus, Aslan; güneyin gözcüsü Fomalhaut, Kova; batının gözcüsü Antares, Akrep ve doğunun gözcüsü Aldebaran, Boğa Takımyıldızı'dır. Rüzgârlar toprağı âdeta sürer. Bu arada göksel barajlar da taşmaya başlar ve şiddetli yağmurlar başlar. Bu arada Enlil'in oğlu olarak görülen Ninurta'ya yani Yay Takımyıldızı'na gönderme yapılır. Tufan'ın olduğu tarih olarak, Güneş'in Yay burcunda olduğu kasım ve aralık aylarında vuku bulduğu sonucu çıkarılabilir. Kasım ve aralık ayları aynı zamanda sonbahar ekinoksu dönemidir. Tanrı Adad ise Ninurta'nın yaklaşık 180 derece karşısında olan Boğa Takımyıldızı'nı ifade eder. Boğa dönemi nisan ve mayıs aylarına denk gelir ve bu dönem bahar ekinoksu dönemidir. Boğa Takımyıldızı ise nisan ve mayıs aylarında gece görünmez. Bunun nedeni, nisan ve mayıs ayında ufuktan Güneş ile birlikte yükselmesidir. Fakat sonbahar ayından itibaren kışın gece göğünde gözlemlenebilir. Yani Tufan, Boğa ve Yay Takımyıldızı aksında gerçekleşmiştir. Fakat ilkbahar ekinoksunda mı, yoksa sonbahar ekinoksunda mı yaşandı? Orası karanlıktır... Nergal'in yani Mars'ın ise gökyüzünün vanalarının bulunduğu bölge olan ve Tanrı Enki'nin yönettiği, "su canavarlarının" beklediği "sulu takımyıldızlar" bölgesinde olma ihtimali yüksektir.

BALIK TAKIMYILDIZI

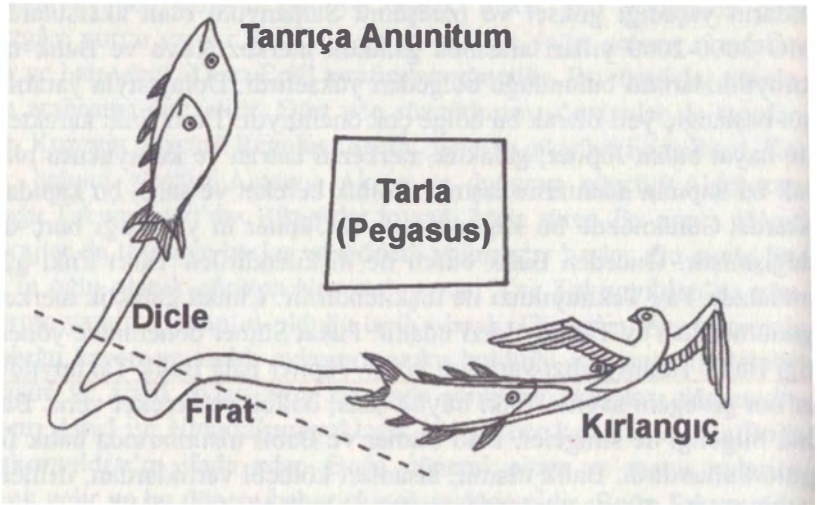
Sümer döneminde Balık Takımyıldızı kuyruk, kırlangıç ve Annunitu şeklinde tanımlanırdı. Anunitu daha önceleri Annunitum şeklinde söylenirdi. Özellikle çocuk doğumu ile alakalı bir Babil tanrıçasıydı. Sümer döneminde Annunitum ve Ulmaşitum, Tanrıça İnanna yani Venüs ile bağlantılı iki tanrıçaydı. Sonradan Anunitu, Balık Takımyıldızı'nın kuzeydoğu bölümüne ad olarak verildi. (Black 2003: 32).

Balık, Tanrı Enki ile bağlantılıydı. Elbette Tanrı Enki'nin yani Jüpiter'in yönettiği bölgelerden biri de Balık Takımyıldızı'ydı. Mezopotamya'da tanrılara balık sunulurdu. Fırat ve Dicle nehirleri bu balıkların yaşadığı göksel ve izdüşümü Samanyolu olan akarsulardı. MÖ 3000-2000 yılları arasında galaktik merkez Kova ve Balık takımyıldızlarının bulunduğu bölgeden yükselirdi. Dolayısıyla yaratılışın başlangıç yeri olarak bu bölge çok önemliydi. Tanrı Enki karakteri ile hayat bulan Jüpiter, galaktik merkezin tanrısı ve koruyucusu olarak bu kapının anahtarını taşırdı. Bolluk bereket ve şans, bu kapıdan akardı. Günümüzde bu kapının yeri ve Jüpiter'in yönettiği burç da değişmiştir. Önceden Balık burcu ile ilişkilendirilen Tanrı Enki günümüzde Yay Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Çünkü galaktik merkez günümüzde Yay Takımyıldızı'ndadır. Fakat Sümer döneminde yönettiği Balık Takımyıldızı varlığını korur. Jüpiter hâlâ Balık Takımyıldızı'nın gezegeni sayılır. Enki büyük şans, bolluk ve bereket verir. Balık, bilgeliği de simgeler. Eski Sümer ve Babil tılsımlarında balık figürü kullanılırdı. Balık tılsımı, insanları kötücül varlıklardan, ifritlerden korurdu. Tanrılara sunakların üzerinde Balık ikram edilirdi.

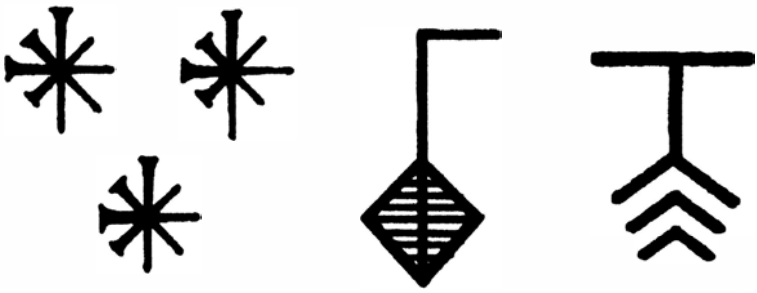
Asur Kralı Sennacherib (MÖ 704-681), Ea yani Tanrı Enki için denize altından bir balık atmıştır. Neo-Asur ve Neo-Babil döneminde rahipler yere kadar uzanan balık kostümleri giyerdi. Bu köstümler elbette Tanrı Enki yani Jüpiter ile alakalıdır. Tanrı Enki rahiplik mesleği ile alakalıdır (Black 2003: 44).

Balık Takımyıldızı ile alakalı Tanrıça Anunitu ve Annunitum idi. Venüs yani Tanrıça İnanna ve daha sonra Babil döneminde Tanrıça İştar ile ilişkilendirildi. Annunitum, Venüs'ün savaşçı tarafını yansıtıyordu. Sonraki yüzyıllarda ayrı bir savaş tanrıçası olarak ona tapınıldı. Sümer döneminde en büyük tanrı An-Anu'nun eşi olan Ki'nin di-

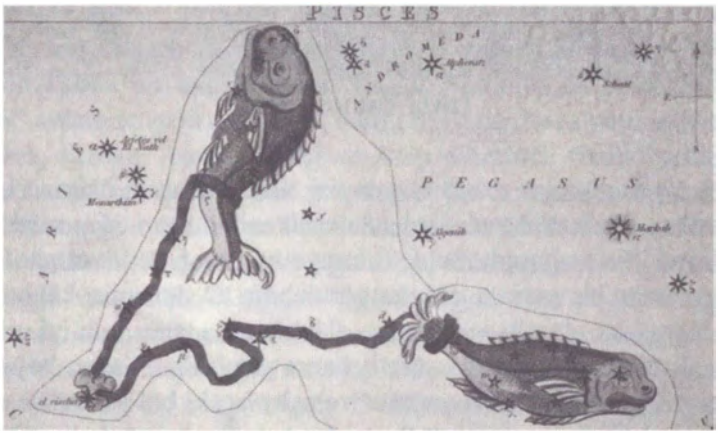
ğer bir ismi Antum olarak biliniyordu. Bu bağlamda Tanrıça Anunitu Tanrı Anu ile bağlantılıydı. Tanrı Anu'nun göksel arketipi Boğa Takımyıldızı'ydı ve Venüs'ün en önemli eviydi. Babil döneminde Anunitu uzun, yarı saydam bir elbise giyen yeşil gözlü ve altın kanatlı güzel bir kadın olarak tanımlandı. Ayrıca adını taşıyan Balık Takımyıldızı ile temsil edildi. "Kuyruk" olarak bilinen ve kırlangıç kuşunun kuyruğuna benzetilen Balık Takımyıldızı ile ilişklendirildi. Kuyruk Takımyıldızı, ilk olarak Babil yıldız katoloğu olan Mul-Apin'de "Ay'ın yolundaki yıldızlar" arasında görünür.

Balık Takımyıldızı bir dizi bileşenlerden ve kompozisyondan oluşuyordu. Babil takımyıldızlarından Sinunutu şimdiki Batı Balık'taki "Büyük Kırlangıç" ve "Kuzey Balığı"nın yerinde Anunitum "Cennetin Hanımı" yer alıyordu. Kuyruk Takımyıldızı, Mul Kun-meš olarak yazılmıştır. Mul, yıldız anlamına gelir. Kun işareti, sonunda bir tutam tüy bulunan bir hayvanın kuyruğunu gösterir. Bu işaret aynı zamanda "Kanal Çıkışı" yazmak için de kullanılır. Muhtemelen Kuyruk Takımyıldızı'nın nehirler ve sulama ile astrolojik ilişkisinden ilham alınarak kullanılmıştır. Meš işareti basitçe çoğul olanı belirtir, her zaman bir ismin sonuna yerleştirilir.

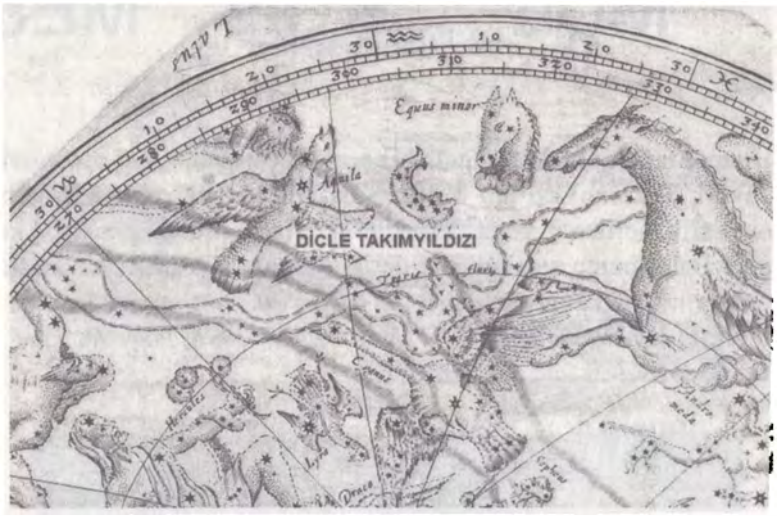

Astronomik günlükler olarak bilinen MÖ birinci binyıl metinlerinde, Balık Takımyıldızı'nın bir kısmına DU.NU.NU ve Rikis-nu.mi, yani "Balık Kordonu" veya "Kurdele" de deniyordu. Günümüzde kullanılan Balık burcu sembolünde de iki balığın kuyrukları bir kurdele ile birbirine bağlanmıştır. *(Origins of the ancient constellations: I. The Mesopotamian traditions by J. H. Rogers 1998, page 19 page 19 (table 3, rows 2-3) and page 27)*

Balık Takımyıldızı

O çağlarda kordonun-ipin iki bileşeni Mezopotamya'nın iki büyük nehri, Dicle ve Fırat olarak tasavvur edilirdi. İki kurdele ya da ipi birleştiren düğümün kökeni, iki büyük nehrin Basra Körfezi'ne akmadan önce birleştiği Şat-ül-Arap'ı temsil eder. Bu düğüme "Cennet Düğümü" adı da verilir. Düğüm ile simgelenen yıldız, Al Rischa adıyla bilinir. İki ırmağın bu görüntüsü, Balık sembolizminin nihai kökenidir. Babil sanatında Fırat ve Dicle Nehri sulu doğalarını daha iyi vurgulamak için rotalarına eklenen iki balık ve bir çift dalgalı çizgi şeklinde temsil edilir. O dönemde Dicle Takımyıldızı Pegasus'un boynundan başlar Ophiuchus'un omzuna doğru akardı.

Dicle Takımyıldızı

Mezopotamya'nın temel ekonomisi sulamalı tarım üzerine kurulduğundan, Dicle ve Fırat'ın sel suları, ülkenin devam eden refahı için gerekliydi. Bu bağlamda Balık Takımyıldızı'nın çiftçilik sembolizminin ayrılmaz bir parçası olduğu görülebilir. O dönemin kâhinlerine göre kuyruklar olumlu açıya sahip olduklarında tarım için iyi sellerin geleceği öngörülür ve şöyle bir kehanet yapılırdı: "Yaban koyunları Dicle yıldızına yaklaşırsa yağmur ve sel olacak, bol sel suları doğal olarak, bol bir hasat getirir." Başka bir kehanet ise şöyledir: "Jüpiter

kuyruklarda durursa Dicle ve Fırat alüvyonla dolacak, memlekette bolluk ve bereket olacaktır." Bu kehanet Jüpiter'in Balık burcundaki konumu ve getirdiği bolluk ve bereket ile alakalıdır.

Pegasus Takımyıldızı ise sulu tarla şeklinde ifade edilirdi. Anunitum, kırlangıç ve tarla olarak bilinen bitişik takımyıldızlar Balık Takımyıldızı'nı oluşturur. Bu yıldız figürleri Suriye Tanrıçası efsanesini oluşturur. Efsane şöyledir: İki balık Fırat Nehri'nin derinliklerinde yüzen devasa bir yumurta bulur, balık yumurtayı nehrin sulu derinliklerinden yukarı doğru yönlendirir. Karaya vuran yumurtanın üzerine bir güvercin yatar. Bir süre sonra Suriye Tanrıçası'nın kendisi yumurtadan doğar. Bu efsane nedeniyle balıklar ve kuşlar, Suriye Tanrıçası için özellikle kutsal sayılır. Romalıların Suriye Tanrıçası adını verdikleri bu figürün adı Atargatis'tir. Atargatis denizden doğduğu için deniz kızı biçiminde hayal edilir. Yunan mitlerindeki karşılığı Afrodit'tir. Balık Takımyıldızı, denize atlayarak canavar Typhon'dan kaçan ve kendilerini balığa dönüştüren Afrodit ve oğlu Eros'un hikâyesiyle bağlantılıdır. Birbirlerini kaybetmemek için bir ip ile kendilerini bağlarlar. Afrodit ve Eros'un suya atladığı ve iki balığın kurtarmaya geldiği bu efsanenin başka bir versiyonu daha vardır. Her türlü canavardan kaçmak, balığın doğasında vardır. Kolayca korkarlar ve efsane, incinmekten kaçınmak için şekil değiştirme ve farklı maskeler takma yeteneklerinden bahseder. *(http://www.skyscript.co.uk/babylonian_pi sces.pdf)*

Piscium, Latince "Pisces" kelimesinin çoğuludur ve Babil döneminden kalma bir tanımlamadır. Kullat Nūnu ya da Nūnu Babilce "balık" anlamına gelir ve Kullat, balığı bağlayan kova veya ip demektir. Nun; Fenike, Aramî, İbrani ve Arap dillerinde "balık" anlamına gelir, Yunancaya "nü" olarak geçmiştir. Nun kelimesi; Anunitu, Nunu, Dununu gibi Sümer ve Babil döneminde Balık Takımyıldızı ile alakalı kelimelerin devamı niteliğindedir. Eski Mısır mitolojisinde de Nun veya Naunet, ilksel suların kişileşmesiydi. Nun'un, Nil Nehri'nin yıllık taşkınlarının kaynağı olarak varlığını sürdürdüğü de düşünülüyordu. Mısır mitlerinde Hatmehit adında bir Balık Tanrıça vardı ve İsis yani Venüs ile bağlantılıydı. O da tarım ve sulama için verimli

taşkınlara neden olurdu. Hatmehit'in tıpkı Babil Tanrıçası Atargatis gibi Balık burcuyla alakalı olduğu düşünülür.

Sümer döneminde Tanrı Enki, izdüşümleri gökyüzündeki takımyıldızlar olan bir meslek sahibi atar. Duvarcı ve tuğla ustası olarak Kulla'yı, inşaat ustası olarak da Muşdamma'yı görevlendirir. Bu atama sırasına göre Kulla ve Muşdamma, Kova ve Balık takımyıldızları bölgesine denk gelir. Muşdamma, Kulla ile birlikte çalışan tuğla, inşaat ve yapı işleri ile alakalı tanrıdır. Muşdamma "kozmik mimar" olarak görülür. Bu bağlamda "kova" anlamına gelen "kullat" kelimesi Kova Takımyıldızı ile örtüşmektedir. Kova ve Balık tıpkı Kulla ve Muşdamma gibi yan yana ve birliktedir. Balık Takımyıldızı 12 evi yönetir. 12. Ev; hastaneler, hapishaneler, kilise ve cami gibi ibadet yerleri, koğuşlar gibi kapalı yerleri ifade eder. Bu "mimari yapılar" Muşdamma adı verilen inşaat ustasıyla da bağlantılıdır.

Takımyıldızdaki en parlak yıldız, Kullat Nunu olarak bilinen Eta Piscium'dur. Takımyıldızla ilişkili meteor yağmuruna Piscidler adı verilir. Balık, dokuz adlandırılmış yıldız içerir. Uluslararası Astronomi Birliği tarafından onaylanan yıldız isimleri Alpherg, Alrescha, Bélénos, Citadelle, Ebla, Fumalsamakah, Parumleo, Revati ve Torcular'dır.

Ekinoksların presesyonu sayesinde, Balıkl Takımyıldızı artık göksel ev sahiplerinin lideridir. Güneş, 13 Mart - 19 Nisan arasında Balık Takımyıldızı'nda yer alır. Bu zaman aralığı, baharın ilk ekinoks gününü içerir. Astronomik terminolojide, ilkbahar ve sonbahar ekinoksları, Güneş yolunun (ekliptik) göksel ekvatoru geçtiği gökyüzündeki koordinatları olarak tanımlanır. İlkbahar ekinoksunda güneşin geçtiği nokta, Balık'ta bulunur ve bu noktaya genellikle gökyüzünün Greenwich'i adı verilir. Bu bilgiye göre Balık Çağı'nı yaşıyoruz. Astrologlara göre, astrolojik bir burç çağı dünyanın presesyon rotasyonu yani salınımı ile 2,160 yıl sürer. (Ortalama olarak tüm burçlar için presesyon dönemi 26.000 yıldır. 12 zodyak işareti = 2.160 yıl) Astrologlar astrolojik bir çağın, medeniyetlerin yükselişini ve düşüşünü sağlayarak insanlığı etkilediğine inanırlar. Ekinoks 2160 yılına kadar Balık burcunda olacağı için, bu yıla kadar Balık Çağı'nda olduğumuz kabul edilir.

Babilliler, Suriyeliler, Persler, Türkler ve Yunanlar bu yıldız grubunu birbirine bağlı iki balık olarak görür. Kadimler tarafından "göksel deniz" olarak görülen Balık Takımyıldızı bölgesi, balina, yunus ve Güney Balığı yakınında bulunur. İki balıktan biri, Andromeda'nın hemen güneyinde yer alan "Kuzey Balığı" ve Pegasus'un altında yer alan "Batı Balığı" olarak da bilinir. Kuzey Balığı Keldaniler tarafından tuna balığı (orkinos) olarak adlandırılıyordu. Mısırlılara göre Balık Takımyıldızı, baharın gelişini ve balıkçılık mevsimi belirtir. Balık sembolizmi, Güneş'in Balık Takımyıldızı'na girdiğinde balıkların en şişman ve en çok olacağı mevsim olarak kabul edildiği gerçeğinden türetilmiştir. Jüpiter ve Neptün, Balık burcunun yöneticisidir ama Venüs bu burçta yücelir. Ayakları yönetir ve Portekiz, İspanya, Mısır, Normandiya, Calabria bölgelerinde hüküm sürer. (Olcott 1911: 309).

KOVA TAKIMYILDIZI

Kova, Aquarius Latince "su taşıyıcı" anlamına gelir ve Sümer mitlerinde Tanrı Enki'nin yönettiği en önemli takımyıldızdır. Göksel Deniz olarak adlandırılan Cetus-Balina, Pisces-Balık ve Eridanus-Nehir takımyıldızlarının buluduğu bölgede yer alır. Kova Takımyıldızı ya da su taşıyıcısı, galaktik merkezden çıkan kozmik suları bu bölgeye yani kozmik denize akıtır. Kozmik suları akıtan ise Tanrı Enki yani Jüpiter'dir. Sümer döneminde merkezde Kova olamak üzere Balık ve Oğlak takımyıldızları bölgesini Tanrı Enki yani Jüpiter yönetirdi. Kova, Babil yıldız kataloglarında GU.LA yani "Büyük Olan" olarak tanımlanır ve genellikle taşan bir vazo tutarken tasvir edilen Tanrı Ea-Enki'nin kendisini de temsil eder. MÖ 3000-2000 yıllarında galaktik merkez sırasıyla Balık ve Kova Takımyıldızı'nda, daha sonraki çağlarda Oğlak Takımyıldızı'nda ve günümüzde ise Yay Takımyıldızı'nda gözlemlenir. Galaktik merkez, arkaik insanlar tarafından yaratılışın başlangıç yeri olarak kabul edilen Samanyolu'nun dönme merkezidir. Bu merkez dünyanın dönüşüyle alakalı olan presesyonuna yani yalpalamasına göre değişir ve dolayısıyla burç değiştirir. Bu sular gökyüzünde Samanyolu olarak düşünülür. Erken Tunç Çağı'nda (MÖ 3000-2000) kış gündönümü yani bugün yaşadığımız 21 Aralık en uzun gece, Kova Takımyıldızı'nda yaşanıyordu. Dolayısıyla en

uzun gün Aslan Takımyıldızı'nda, ilkbahar ekinoksu Boğa Takımyıldızı'nda, sonbahar ekinoksu ise Akrep Takımyıldızı'nda meydana geliyordu. Bu yüzden bu 4 takımyıldız çok önemliydi.

Eski Babil astronomisinde Tanrı Ea-Enki yani Jüpiter, Güneş yolunun en güney çeyreği olan Ea Yolu'nun hükümdarıydı ve kış gündönümünün her iki tarafında 45 günlük periyoda tekabül ediyordu. Kova ayrıca Babillilerin düzenli olarak deneyimlediği yıkıcı sellerle de ilişkilendirildi ve bu nedenle olumsuz çağrışım yaptı. Eski Mısır astronomisinde Kova, Nil'in yıllık seliyle ilişkilendirilmiştir. Kova, ilkbaharda kavanozunu nehre koyduğunda kıyıların sular altında kaldığı söylenirdi. Yunan geleneğinde Kova Takımyıldızı, Piscis Austrinus'a (Büyük Balık) bir derenin döküldüğü tek bir vazo olarak temsil edilmeye başlandı. Yunan mitolojisinde Piscis Austrinus Büyük Balık olarak bilinir ve su taşıyan adam olan Kova Takımyıldızı'nın döktüğü suyu yutar biçimde tasvir edilir. Piscis Austrinus su taşıyan adamın ayağının altındadır. Balık Takımyıldızı'nın iki balığının da Büyük Balık'ın yavruları olduğu söylenir. Yunan mitlerinde Kova, Zeus tarafından tanrılara bardak ile su ve şarap taşıması için Olympus Dağı'na götürülen Truva Kralı Tros'un oğlu olan güzel Ganymede ile tanımlanır. Komşu takımyıldız olan Kartal Takımyıldzı-Aquila, Zeus'un komutasındaki Ganymede'yi kaçıran kartalı temsil eder. Mitin bazı versiyonları kartalın aslında Zeus olduğuna işaret eder. *(https://en. wikipedia.org/wiki/Aquarius_(constellation)*

Tanrı Enki gibi Zeus'un göksel arketipi de Jüpiter'dir. Kartal Takımyıldızı bu yüzden Jüpiter Kartalı olarak bilinir ve o çağlarda Kova Takımyıldızı'nı yöneten Tanrı Enki ile ilişkilendirilir. Tanrı Enki'nin tasvirlerinde başının üzerinde bir kartal olduğu görülür. Kartal Baven çift başlıdır ve bir başı doğuyu diğeri batıyı gösterir. Sümer ve Babil dönemi eserlerinde Kartal Adam ve Balık Adam, Tanrı Enki gibi su taşır. Ellerinde hayat ağacından kopardıkları kozalak vardır. Çünkü hem kartal hem de balık, Tanrı Enki'nin yönettiği Kartal Takımyıldızı ve Balık Takımyıldızı ile alakalıdır. Ve hepsi kozmik sular olarak bilinen yerde konumlanmıştır. Hayat ağacı ve hayat suyu, galaktik merkezden yükselen Samanyolu'nu temsil eder. Samanyolu'ndaki yıldızlar bu ağacın meyveleri olarak düşünülür. Kozalak, sonsuz yaşamı

sembolize eden bu ağacın meyvesidir. Sümer mitlerinde kozmik sulara Absu adı verilir. Bu suları taşıyan varlıklara Abkallu-Apkallu denir. Ab, su; gal ya da kallu ise "kâse" demektir. Kova Takımyıldızı, Tanrı Enki'nin en önemli durağıdır. Tanrı Enki ile vücut bulan Jüpiter, bolluk ve bereketi bu kapıdan sağlar. Bu yüzden onun Kova Takımyıldızı'ndaki konumu önemlidir. Suların taşmasıyla birlikte tarım alanlarının sulanmasını ve yiyeceğin çoğalmasını sağlar. Fakat zaman içinde dünyanın presesyonu ile birlikte galaktik merkez ve takımyıldızların konumu değişmiştir. Dolayısıyla takımyıldızları yöneten gezegenler de değişmiştir. Kova Takımyıldızı, Satürn'ün yönetimine girmiştir. Ama günümüzde de Kova Takımyıldızı bilgeliği sembolize eder. Bunun nedeni yaratılışın başlangıç yeri kabul edilen ve Tanrı'nın kapısı sayılan galaktik merkezden bilgi akışının geldiği düşüncesidir. Bu kapının anahtarı da Tanrı Enki'nin elindedir. Ruhlar âlemi ile bağlantıyı da bu kapı sağlar. Ebedâ hayat da bu kapının ardındadır. Bu yüzden bu merkezden çıkan hayat suyu ya da hayat ağacı sonsuz yaşam kaynağı olarak görülür. Bu sudan içen herkes ebedî hayata kavuşur. Fakat gerçekte hayat suyu ile ifade edilen "bilgelik"tir. Bilgelik suyu, Tanrı Enki tarafından sunulur. Bilgelik, insanı tanrıya yaklaştırır. Türkçede buna eren ve ermişlik diyoruz. Ermek için ab-ı hayattan içmek gerekir.

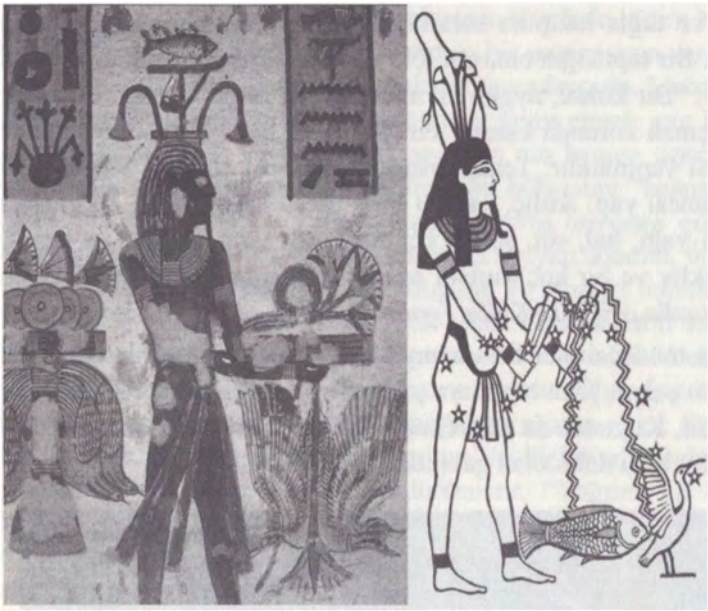
Tanrı Enki-Jüpiter, Piscis Austrinus, Kartal Takımyıldızı

Kova Takımyıldızı ile bağlantılı olan Tanrı Enki'nin Babil dönemindeki karşılığı, Tanrı Marduk'tur. Marduk'un da göksel arketipi Jüpiter gezegenidir. Marduk da Enki gibi su döken bir erkek figür şeklinde gösterilir.

Tanrı Enki

Yunan mitolojisinde Tufan ile özdeşleştirilen Prometheus'un oğlu Deukalion, Tufan ile yakından bağlantılıdır ve Kova Takımyıldızı olarak kabul edilir. Yeryüzüne elinde tuttuğu su kâsesinden su boşaltır. Mısır mitolojisinde Kova Takımyıldızı Nil'i karakterize eden Tanrı Hapi tarafından ifade edilir. Başında papirüs tacı olan Hapi, ayakta duran bir adam şeklinde bir kaptan su döker. Hapi, eski Mısır dininde Nil'in yıllık taşkınlarının tanrısıydı. Hapi'nin elindeki vazolardan akan sular balık ve kuşu besler. Balık ve kuş Sümer zodyağındaki kırlangıç ve balık sembolüne denk düşer. Hapi'nin sıfatı kuşların ve balıkların efendisi ile bitkileri getiren Nil Nehri'nin efendisidir. O, Nil'in yıllık taşkınlarının tanrısıydı. Sel, nehir kıyılarında zengin silt (verimli toprak) biriktirerek Mısırlıların mahsul yetiştirmesine izin verirdi. Başının üzerindeki çiçek ve balık yeniden doğuşu simgeler. Bereketli doğası nedeniyle bazen "Tanrıların Babası" olarak kabul edilir. Tüm bu sıfatlar Jüpiter ile de örtüşür.

Mısır Tanrısı Hapi, Kova Takımyıldızı

Sümer mitlerinde Kulla tuğla yapımından görevli tanrıdır ve göksel arketipi Kova Takımyıldızı'dır. Sümer dilinde Kulla, Akad dilinde Libittu'nun anlamı tuğla demektir. Kulla, Tanrı Anu cenneti yarattığında bir tapınağı restore etme ritüelinin bir parçası olarak anlatılan bir masalda, Ea'nın (Enki) ilkel okyanusta çimdiklediği bir kil parçasından oluşturuldu. İlkel okyanus galaktik merkezden çıkan suları ifade eder. Ve o çağda bu merkez, Balık ve Kova takımyıldızlarının bulunduğu "sulu" bölgede idi. Muşdamma gibi Kulla da inşaat ve mimari ile alakalı önemli bir tanrıydı. Galaktik merkez, yaratılışın başlangıç yeri olarak kabul edildiği için ev, tapınak gibi yapıların yapımından da bu iki tanrı sorumlu idi. Sümer döneminde bir inşaata başlamadan önce yaratılışın tekrarı için kurban kesilirdi. Bu Marduk'un Tiamat'ı kurban ederek evreni yaratmasına eş değerdi. Uzmanlığı tuğlaların şekillendirilmesini yönetmek ve baştan sona inşaat sürecini denetlemek olan Kulla'ya ilişkin en eski kanıtlar, Sümer efsanesi "Enki ve Dünya Düzeni"ndeydi. Bu efsanede Enki, Kulla'yı

kazma ve tuğla kalıptan sorumlu tutar. Binaların temelleri atılırken çağrılır. Bir tapınağın onarımı için yapılan bir ritüelde çağrı şu şekilde anlatılır: "Bir kimse, uygun bir ayda, uygun bir günde, bir evin temellerini açmak zorunda kalırsa temelleri açıp tuğlayı döşeyeceği zaman şu ritüeli yapmalıdır: Temellerin ve tuğlaların efendisi Kulla'ya adak düzenlemesi yap. Ardıç, kaliteli bira, preslenmiş susam, sedir reçinesi, selvi yağı, bal, süt, şarap, her türlü taş, gümüş, altın ve her türlü aromatikler ve bir koç kurban ederek kanını temele dökün." *(https://en.wikipedia.org/wiki/Kulla_(god)*

Arap müneccimler bu takımyıldıza Kuyu Kovası adını verir. Kuyudan su çeken yaşlı bir adam şeklinde gösterilir. Kuyu metaforu çok önemlidir. Kuyunun su çıkan karanlık deliği gökyüzünde sonsuz suların çıktığı kara delik olan galaktik merkez ile ilişkilidir.

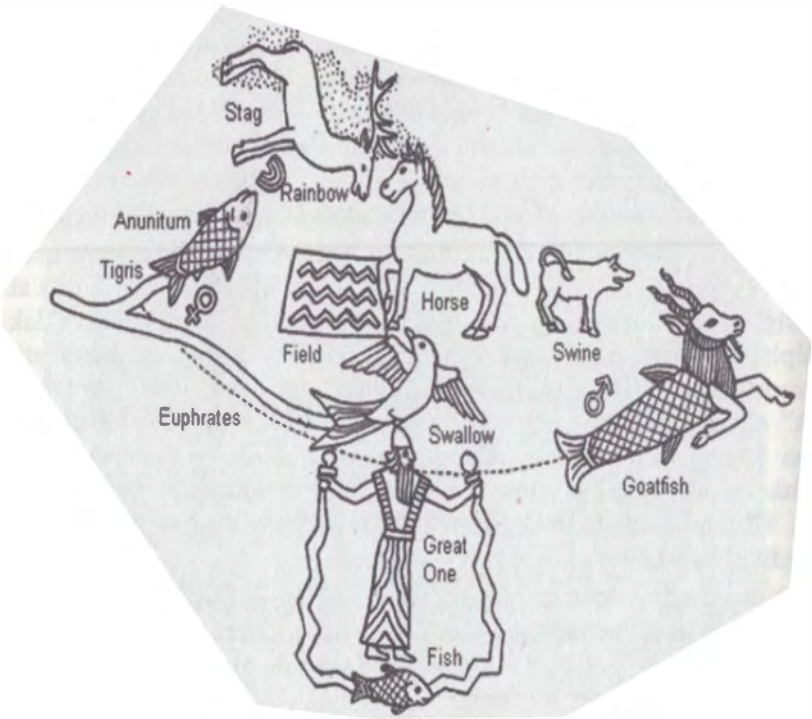
Kova Takımyıldızı

Pegasus Takımyıldızı ise kozmik okyanus üzerinde yüzen bir gemi gibi görünüyordu. Fenikelilerin kullandığı bir navigasyon sembolüydü ve Araplar Markab-Gemi yıldızı olarak tanımlıyordu. Muhtemelen eski denizci olan Fenikeliler onu, rotalarını tayin etmek için kullanıyordu. Pegasus Balık ve Kova Takımyıldızı'nın hemen üzerindedir. Deniz olarak da tanımlanan gökyüzünün bu bölgesine "cennet" denmesinin sebebi, Güneş'in yılın yağışlı mevsimi boyunca göğün bu kısmından geçmesidir. Mısırlılar gökteki su taşıyan adamın, bol yağış ile birlikte Nil'de taşkınlara neden olduğunu ve toprağa bolluk ve bereket sağladığını düşünürdü. Kova, çok erken dönem Babil eserlerinde de bir kovadan su döken bir erkek olarak temsil edilir. Belinin etrafında bir eşarp vardır ve sol eli ile bu eşarbı tutar. Eşarp, suları simgeler. Kovadan dökülen su Güney Balığı'nın ağzına girer. Babil dönemindeki Tufan efsanesi bu takımyıldız ile ilişkiliydi. Babil'de bu takımyıldız, ocak-şubat ile ilişkilendirilmiştir. "Yağmur'un Laneti" anlamına gelen "Shabatu" olarak adlandırılan takımyıldız da budur. Tufan ve yaratılış destanına tekabül eden takımyıldız da Kova'dır. Shabatu, İbranice Şabat ile aynı kökenlidir. Şabat kesin olarak Babil'deki dolunay festivali olan Shabatu-Şabattu'dan türetilmiştir. Türkçeye de şubat ayı olarak geçmiştir. Babil takviminde Zibbatu, Balık burcunu temsil eder ve şubat ve mart aylarını kapsar. Zibbātu veya Zibbāt Sinūnūtu, kuyruklar anlamına gelen Akadca kelimelerdir. "Çadırların Mutluluğu" olarak bilinen Arap Ay istasyonu veya manzilleri, göklerin bu bölgesinde yer almaktadır. Kova, eskilerin ona atfettiği öneme rağmen, göze çarpmayan bir takımyıldızdır. Kova'daki Alpha Aquarii, gök ekvatorunun sadece bir derece güneyindedir. Araplar tarafından "Kralın Bahtlı Yıldızı" anlamına gelen "Sadalmelik" olarak adlandırılmıştır. Beta Aquarii Yıldızı ise Araplar tarafından "Sadal Sud" olarak adlandırıldı. Şanslıların en şanslısı olarak Türkçeye çevrilen bu yıldız, kış geçişinde iyi talih anlamına geliyordu. Mezopotamyada Beta Aquarii Kudretli Şans Yıldızı olarak biliniyordu. (Olcott 1911: 33-35)

Kova Takımyıldızı'na verilen isim olan Gulla-Kulla'daki "Gu" kelimesi "taşan su" anlamına gelir. Taşan sular, tufan vb. felaketler Kova Takımyıldızı ile bağlantılı görülür. Tufan ile alakalı anlatılarda Jüpiter sıfatıyla, Sümer mitlerinde Tanrı Enki, Arap ve Yahudi mitlerinde İsrafil, Tufan'ı insanlığa bildirir.

OĞLAK TAKIMYLDIZI

Oğlak Takımyıldızı da tıpkı Balık ve Kova gibi Tanrı Enki ile özdeşleştirilen ve onun yönettiği bölgede bulunan bir takımyıldızdır. Üst kısmının keçi, alt kısmının balık kuyruğu ile ifade edilmesi onun kozmik sular olarak tanımlanan gök bölgesinde olduğunu ifade eder. Keçi, balık gibi Tanrı Enki'nin sembol hayvanıdır. Oğlak, Sümer döneminde Jüpiter'in yönetiminde idi. Sea goat adıyla deniz keçisi olarak da bilinir. İngiliz şair Ben Jonson, Oğlak burcunu Pan'a benzetir ve şöyle der: "Pan için şarkı söylüyoruz, liderlerin en iyisi Pan." Pan, yarı keçi yarı insan biçiminde mitolojik bir varlıktır ve elindeki flüt ile insanları aniden korkutur. Panik atak, adını ondan alır. Pan kötü doğasına ve paniğe yol açmasına rağmen çobanlar ve avcılar tarafından bolluk tanrısı olarak kabul edildi.

Babil dönemi gök haritası

Tanrı Pan

Bereket sembolü olan bereket boynuzu veya bolluk boynuzu, Oğlak'ın mitolojik tarihiyle bağlantılıdır. Latince Capricornus, capra, keçi ve cornū, boynuz anlamına gelir, yani keçi boynuzu demektir. Yunan mitlerinde Amalthea, Zeus'u (Jüpiter) çocukken besleyen keçiye verilen isimdir ve Oğlak Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Sümer döneminde Oğlak'ın Jüpiter tarafından yönetilmesi bu mitin devamı olabilir. Gerçekten Oğlak, liderlerin burcu olarak görülür. Çok az ta-

kımyıldız, tüm çağlar boyunca değişmeden günümüze gelmiştir. Bunlardan biri de Oğlak'tır. Babil sınır taşlarında görünen Oğlak, en eski zamanlardan beri kayıtlara geçmiştir. Keldaniler bu takımyıldıza "Vahşi Keçi" adını verdiler. Çünkü bu hayvan daima tepelere tırmanır. Güneş, Oğlak burcuna vardığında benzer bir şekilde gökyüzüne çıkmaya başlar; bu nedenle keçi, güneşin bu tırmanma hareketinin sembolü oldu. Balık kuyruğu, kış mevsimini ve selleri ifade eder. Bu, takımyıldız tarihindeki birçok otorite tarafından Oğlak burcunun amfibi karakterini açıklamak için kullanılan bir sembolün açıklamasıdır. Oğlak, eski Doğulu uluslar tarafından "Güneşin Güney Kapısı" şeklinde isimlendirildi. Yunan mitolojisinde ise "Tanrıların Kapısı" olarak kabul edildi ve yıldızlar aracılığıyla insanların ruhlarının ölümden sonra öteki dünyaya geçeceği varsayıldı. Böyle düşünülmesinin sebebi galaktik merkezin MÖ 3000 yılından bu yana sırasıyla Balık, Kova ve Oğlak Takımyıldızı'na konumlanmasıdır. En eski uluslar aralık ayına "Güneş'in Yükselmeye Başladığı Mağara" adını veirir. Günlerin uzamaya başlaması 21 Aralık'tan sonradır. Bu zaman dilimi Oğlak burcu dönemidir. Gecenin en uzun olduğu Oğlak burcu dönemi, aynı zamanda günlerin uzamaya başladığı Oğlak zamanıdır. Oğlak yer altı dünyasının büyük derinliklerinden yükselen Güneş keçisini temsil eder. Oğlak, Mısır astronomisinde "Suların Tanrısı" ile bağlantılıdır ve Keçi Tanrı Mendes olarak bilinir. İbrani mitlerinde Azazel ve Günah Keçisi olarak adlandırılan bir mit ile bağlantıldır. Azazel, Satürn'e verilen bir isimdir. Kötü ruhların kovulması, hastalıklardan kurtulmak ve günahlardan arınmak için yapılan bir yeni yıl ritüeli, "Günah Keçisi" adı verilen Yahudi geleneğidir. Satürn ve Satürn döngüsü ile ilişkilidir. Yahudiler yılda bir kez, halkın bütün günahlarını sembolik olarak bir keçinin başına yerleştirir ve keçiyi çöle salarlardı. Ya da keçi bir kayalıktan aşağı bırakılarak Satürn'e kurban verilirdi. Keçi şeklinde çizilen şeytan tasvirleri Satürn'ü simgeler. Keçi, Satürn'ü temsil eder. Oğlak burcunun yöneticisi, Satürn gezegenidir. Her yıl geleneksel olarak "Kefaret Günü"nde keçinin ölüme gönderildiği "Haradan Kayalığı" bu ritüelin yapıldığı yerdir. Bu, bir tür kurban verme törenidir. Azazel-Satürn, tüm günahların, kötülüklerin, ve hastalıkların kaynağı kabul edilir. Tüm bu kötülükleri Günah Keçisi ritüeli ile, günahkâr melek Azazel'e geri iade ettiklerine inanırlar.

Yahudi el yazması, kayalıklardan atılan keçi

Eski Peru yani Aztek ve Mayalar aralık ayında çok büyük bir festival yapar ve bu kutlamaya "Sakal Festivali" adını verirdi. Aralık ayı boyunca Güneş, Oğlak burcundan geçerdi. Peru dilinde bu takımyıldıza Nuccu, yani Sakal Takımyıldızı adı verilir. Keçinin başkarakteristiği sakalıdır. Farklı milletler tarafından ortak kabul edilen bu figür, bizleri bilinçaltının ortak olduğu sonucuna götürür. Astrolojik Oğlak, Satürn'ün evi ve kralların malikânesidir. Oğlak; Hindistan, Makedonya, Trakya, Yunanistan, Meksika, Saksonya, Brandenburg ve Oxford'u yönetir (Olcott 1911: 117-120).

Sümer döneminde Oğlak Takımyıldızı, Tanrı Enki ile ilişkilendirilirdi. Tanrı Enki, Oğlak üzerinde gösterilir. Babil döneminde keçi-balık şeklindedir. Keçi-balığın üzerindeki hilal, gecenin en uzun ve karanlık olduğu döenm olan 21 Aralık'tır.

Tanrı Enki ve Babil dönemi keçi-balık sembolü

Enki, her yeni icat ve keşif içi bunların sorumluluğunu üstlenecek bir tanrı görevlendirir. Bu sıralamaya göre Aşnan, Oğlak Takımyıldızı bölgesi ile ilişkiledirilir.

Tanrı Enki'nin atadığı tanrılardan biri olan Aşnan, onun sıralamasına göre Oğlak Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Aşnan, tanrıça olarak da görünür. Ezina veya Ezina-Kusu olarak da bilinen Aşnan-Ashnan, Mezopotamya'da tahıl tanrıçasıydı.

YAY TAKIMYILDIZI

Yay Takımyıldızı, gökyüzünde bir Centaur olarak tasvir edilir, vücudu ve dört bacağı bir atın ancak üst gövdesi bir erkeğin vücuduna sahiptir. Bir pelerin giymiş ve komşusu olan Akrep Takımyıldızı'nı hedef alan ok-yay tutar. Elinde tuttuğu ok ve yay bazen ayrı bir takımyıldız olarak düşünülmüştür. Günümüzde ise bu bölüm "çaydanlığa" benzetilir. Samanyolu bu çaydanlığın ağzından çıkan buhar olarak hayal edilir. Çünkü galaktik merkez, dünyanın dönüşündeki yalpalama hareketi ile Yay Takımyıldızı'na kaymıştır. Yay, kanatlı Centaur benzeri okçu olarak tasvir edildiği için savaş ve avcılık ile alakalıdır.

Yay Takımyıldızı

Yay, Tanrı PA.BIL.SAG'ı temsil eden Sümer kökenli bir takımyıldızdır. Pabilsag, Sümer şehri Larak'ın koruyucu tanrısıydı ve tıp tanrıçası Ninisina'nın kocası olarak bilinirdi. Karısı Ninisina gibi, kısmen bir tıp tanrısıydı ama aynı zamanda Ninurta gibi avcılık ve savaşla da bir bağlantısı vardı. Pabilsag'a "Bıyıklı Vahşi Boğa" ve "Enlil'in kahramanı" sıfatları yakıştırıldı. Pabilsag, Tanrı Enlil ve karısı Ninlil'in çocuğudur. Sümer döneminde, Tanrı Enlil'in yani Satürn'ün yönettiği bölge, merkezde Akrep olmak üzere Yay ve Terazi takımyıldızlarıydı. Tanrı Enlil ile birlikte Mars yani Nergal de bu bölgeden sorumluydu. Satürn ve Mars savaşla alakalı iki kötücül ve zorlu gezegendir. Bu yüzden Pabilsag, avcılık ve savaşla alakalı görülüyordu. Onun tıp ve sağaltım ile olan ilgisi Yılancı Takımyıldızı ve

Akrep Takımyıldızı ile olan komşuluğu ile alakalı olabilir. Çünkü Yılancı ve Akrep Takımyıldızı tedavi ayinleri ile alakalıydı. Sümer eserlerinde Yay, at vücutlu ve akrep kuyruğu olan Centaur benzeri okçu olarak temsil edilirdi. Ninisina'dan onun "sevgili eşi" olarak bahsedilir ve Ninisina'nın "onunla keyifle vakit geçirdiği" belirtilir. Mitolojilerde Venüs, eril takımyıldızlarda bulunduğu dönemlerde adını değiştirerek farklı bir tanrıça adıyla anılır. Yay Takımyıldızı'nda bulunduğunda Tıp Tanrıçası karakterine bürünür ve Yay burcunda rahat eder. Pabilsag diğer bir tanrıça olan Tanrıça Gula ile de ilişkilendirilirdi. İlahi bir doktor ve ebe olarak tasvir edilen bir Mezopotamya tıp tanrıçasıydı. Gula Venüs gezegeninin Yay olduğu kadar Akrep Takımyıldızı konumuyla da bağlantılıydı. Onun hayvanı, köpek idi. Köpek yer altı ile alakalı olduğu kadar Lupus Takımyıldızı ile de bağlantılıdır. Gula; Ay, Güneş, Venüs ve akrep sembolleri ile birlikte gösterilir. Tüm bu göksel kürelerin Akrep Takımyıldızı'ndaki konumuyla da bağlantılıdır.

Tanrıça Gula

Akad dilinde Yay için "Beyaz Yüzün Işığı" ya da "Güneş Yüzüne Vuran" denir. Güneş bu takımyıldız ile birlikte doğduğunda, sabah gökyüzünde yayından ok atarak güneşi vuran bir savaşçı gibi düşünülür. Çivi yazısı tabletlerde "Güçlü Olan", "Savaş Devi" ve "Büyük Şehrin Aydınlatıcısı" şeklinde sıfatları vardır.

Yunan mitolojisinde Chiron, yarı atlı bir kabile olan Centaurların (yarı at, yarı insan) en büyüğü ve en bilgesiydi. Chiron, harikalar yaratacak şekilde ünlüydü ve Yunan gençlere ok ve ok kullanımını öğretti. Her zaman yayla temsil edilir ve Akrep'in kalbini yani Antares'i hedef alır şekilde gösterilir. Centaur, Chiron'a bazen "Boğa Katili" deniyordu. Bu tanımlama Yay Takımyıldızı'nın karşısında bulunan Boğa Takımyıldızı için söylenmiştir. Yay Takımyıldızı doğuda yükseldiğinde Boğa Takımyıldızı'ndaki son yıldız her zaman batı ufkunun altında ilerliyor gibi görünür. Böylece Okçu, mecazi olarak, Boğa'yı öldürür. Yunan mitlerinde Okçu'nun ilk kaydedilen klasik figürü Satyr olarak bilinir. Daha sonra, Centaur "Bull Killer" yani "Boğa'yı Öldüren" şeklinde değiştirildi. Okçu'nun eline yakın Corona Australis'i görürüz. Genellikle bir çelenk ile temsil edilen, Güney Tacı Takımyıldızı'dır. Bazen yay ve ok yerine taç veya çelenk geçer. Yay Takımyıdızı yaklaşık MÖ 6000'den 4000'e kadar sonbahar ekinoksu noktasındaydı. Ekliptiğin bu bölümünü temsil ettiği için, takımyıldızlar içinde orijinal olarak sadece Yay Takımyıldızı'nın Yay'ı olduğu iddia edilir. Yay yıldızları "Milk Dipper" (Süt Kepçesi) olarak bilinen bir figür oluşturur. Burası Milky Way yani Samanyolu'dur. Kepçe "sütün döküldüğü" yöne uygun biçimde ters çevrilmiş görünür. Aslında alegorik olarak binlerce yıl önce Kova'dan dökülen sularda olduğu gibi galaktik merkezden çıkan kozmik sular bu kepçe yardımıyla gökyüzüne dökülür. Çinliler bu bölgeye "Tapınak" adını verir ve taparlardı (Olcott 1911: 317).

MÖ 3000-2000 yılında Tufan, galaktik merkezin olduğu Balık-Kova takımyıldızları bölgesinden başlar. Fakat sonraki çağlarda galaktik merkez Yay Takımyıldızı'na kaydığı için Tufan ile alakalı mitler Yay Takımyıldızı çevresinde gelişir. Tufan'dan sonra çıkan gökkuşağı, Yay olarak kabul edilir. "Yayımı buluta koydum." sözü tufandan sonra Tanrı ile insanlık arasındaki barışı simgeler. İncil'in

Tekvin bölümünde Tanrı "Yayımı buluta koydum ve benimle yerin arasında bir ahit alameti olacaktır." der. Bu "Yay" gökkuşağı olduğu kadar Yay Takımyıldızı'nı da simgeler. Bulut ise Samanyolu'dur. Tufan mitlerinde bulut, Samanyolu'nu simgeler. Nitekim en büyük tanrı sayılan ve Yay Takımyıldızı'nı yöneten Jüpiter, elinde yay biçiminde bir gökkuşağı tutar. Belki de gelecek çağlarda galaktik merkezin Akrep burcuna geçmesiyle Tanrı Enki yani Jüpiter, yönettiği burç olan Yay Takımyıldızı'nı bırakarak Akrep'i yönetmeye başlayacaktır. Çünkü Jüpiter, Tanrı Enki ve Marduk sıfatıyla, sırasıyla arkaik çağlarda Balık, Kova ve Oğlak takımyıldızlarını yönetmiş ve en son galaktik merkezin Yay Takımyıldızı'na geçmesiyle bu takımyıldızın yöneticisi olmuştur. Yani bir sonraki "Tufan" Akrep Takımyıldızı'nda konumlanan galaktik merkez döneminde gerçekleşecektir.

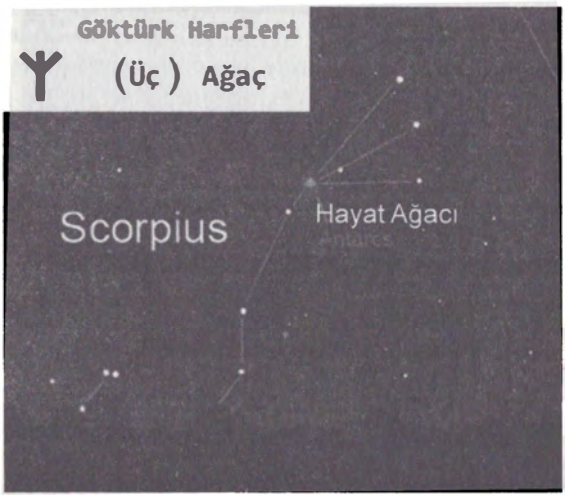
Yay ve Akrep Takımyıldızı

Araplar Yay takımyıldızını Göksel Nehir olarak bilinen Samanyolu'nda dizilen yıldızlar olarak kabul eder. Bazı astrologlar Güneş'in Yay burcuna girmesiyle (Avcı) av mevsiminin açıldığını düşünür. Bu yüzden Yay, her zaman avcıların hamisi olarak kabul edildi. Arabistan, İspanya, Macaristan, Moravya, Köln, üzerinde hüküm sürer.

AKREP TAKIMYILDIZI

Akrep için kullanılan Sümerce kelime aslında kuyruğunun tehlikeli ve zehirli özelliğiyle bağlantılı görünüyor. Akrep için Sümerce adı Gír veya Gír-tab şeklindeydi ve anlamı hançer, iki ucu keskin kılıç veya yanan kılıç demekti. Akrebin ilk görünümü, MÖ 10.000 civarında Göbekli Tepe'deki dikili taşlar üzerindedir ve astral olarak Akrep Takımyıldızı ile özdeşleştirilir. *(https://www.academia.edu/45573816/From_Earth_to_Heaven_The_symbol_of_the_scorpion_and_its_astronomical_association_in_Mesopotamia)*

Mezopotamya'da Antares; Tohumun Efendisi, Şehvetli Kral, Parlak Kırmızı Yıldız ve Cennet Kuşu olarak biliniyordu. Bu son başlık, bu takımyıldızın başlangıçta bir kartalı temsil etmeye yönelik olduğu fikrini doğruluyor gibi görünüyor. Eski Mezopotamya'da Akrep Takımyıldızı'nın pençesindeki üç yıldızın izdüşüm çizimi bir "ağaç" olarak hayal edilmiştir. O dönemde "Işıklı Bahçedeki Ağaç" olarak tanımlanıyordu. Bu ağaç elbette Aden'deki "Cennet Bahçesi"ndeki hayat ağacı ile bağlantılıydı. Eski Türk Runik yazısında bu "üç çatallı" sembol tek başına "üç ve ağaç" olarak okunur ve Akrep Takımyıldızı'nın izdüşüm çizimidir. İngilizcedeki tree-ağaç ve three-üç kelimelerinin benzerliği de Akrep Takımyıldızı'ndaki bu üç çatallı sembol ile alakalıdır.

Akrep Takımyıldızı

Akrebin kuyruğu ise "iğne" olarak bilinir. Akrebin kuyruğundaki yıldız, geleneksel olarak Lesath (Leschath, Lesuth) olarak bilinir ve Arapça, El-les "zehirli hayvan sokması" anlamına gelmektedir. Akrebin kuyruğundaki yıldızlar Babil Mul.Apin yıldız kataloğunda Sharur ve Shargaz şeklinde listelenmiştir. Şarur-Sharur, Tanrı Ninurta'nın silahı olarak da bilinir. Ninurta, Tanrı Enlil'in Babil dönemindeki karşılığıdır ve Satürn gezegeni ile ilişkilidir. Ninurta; Terazi, Akrep ve Yay takımyılıdızlarını yönetir. Bu yüzden yönettiği bölgedeki semboller de ona atfedilir. Onun silahına "Binlerin Parçalayıcısı" adı verilir. Bazen bir "topuz" olarak görülür. Sharur, Ninurta'nın onu canavar bir iblis olan Asag'ı yenmek için kullandığının anlatıldığı bir olayda önemli bir rol oynar; Sharur, engel olmadan uçsuz bucaksız mesafelerde uçma ve sahibiyle iletişim kurma gücüne sahiptir. Yukarıda bahsedilen uçma ve sahibiyle iletişim kurma yeteneğinin yanı sıra Şarur, Sümer ve Akad mitlerinde ortak bir motif olan "Kanatlı Aslan" şeklini de alabilir. Zaten Sümer mühürlerinde Tanrı Ninurta'nın üzerine binip ok ve yay kullandığı "akrep kuyruklu aslan" olarak ifade edilir.

Sümer dönemi Yay ve Akrep Takımyıldızı ve yöneticisi Tanrı Enlil-Satürn

Yunan mitlerinde Juno'nun emriyle yeryüzüne sıçrayan ve Orion'u sokan, ünlü Akrep'tir. Gökyüzünde Yılan Yılancı Takımyıldızı ekvator ve ekliptiğin kesiştiği noktada Akrep'in kafasını aşağı doğru bastırır. İncil'deki şu dizelerin bunu ifade ettiği söylenir: "Seninle kadın ve senin zürriyetin ile onun zürriyeti arasına düşmanlık koyacağım. Başını yaralayacak ve sen de onun topuğunu yaralayacaksın." Akrep en eski takımyıldızlardandır. Eskiden Terazi'nin kepçeleri onun kıskaçları olarak kabul edilirdi. Bu bölge her nedense yılancıl ve ejderhavari hayvanlar ile işaretlenmiştir. Eskiler bu takımyıldızı yılan ve timsah şeklide de ifade etmiştir.

Akrep, Yengeç gibi orijinal olarak karanlığın simgesiydi. Gündüz ve gece arasındaki asıl çekişme, Orion-Güneş ve Akrep-Gece arasındaki çekişmeydi. Akrep doğu gökyüzünde yükselirken Orion, sanki korkuyormuş gibi batıda gözden kaybolur. Bu durum Akrep'in Avcı'yı öldürdüğü mitiyle anlatılır. Akrep, kartal şeklinde de temsil edilir. Bunun Kartal Takımyıldızı ile olan bağlantısından kaynaklandığı düşünülür. Akrep Takımyıldızı Mayalar tarafından "ölüm tanrısının işareti" olarak kabul edilir. Mısırlılarda Güneş, Akrep Takımyıldızı'na girdiğinde Tanrı Osiris'in ölümüne ağıt yakardı. Mısır mitolojisinde Orion Osiris ile, Tanrı Seth ise Akrep Takımyıldızı ile özdeşleştirildi. Seth, gece karanlığında Osiris'i bulur ve onu 14 parçaya ayırır. Yunanlar Seth'i, Typhon olarak isimlendirir. Akrep astrologlar tarafından savaşın, anlaşmazlığın ve uğursuzluğun kaynağı olan "Lanetli Takımyıldız" olarak bilinir. Koç burcu gibi Mars tarafından yönetilir. Yahudiye-Judea, Norveç, Berberi-Barbary, Fas, İtalya-Messina, üzerinde hüküm sürer. Simyacılar Akrep'i çok önemsediler. Çünkü sadece Güneş, bu işaretin içindeyken demirin altına dönüşümü gerçekleştirilebilirdi. Antares, Akrep Takımyıldızı'ndaki Kraliyet Yıldızı'dır. Araplar Kalb-el Akrab adını verir. (Akrebin Kalbi). Çin kaynaklarında Antares, "Ateş Yıldızı" veya "Büyük Ateş" şeklinde adlandırılır, ayrıca "Şanssız Yıldız" olarak bilinirdi. Orta Asya'da "Kervanların Mezar Kazıcısı" olarak biliniyordu. Mısır'ın bazı antik tapınakları Antares'e yönelmişti. Yunanistan'daki Atina, Korint ve Delphi tapınaklarındaki mimari özellikler, Antares tapımına göre yapılmıştı.

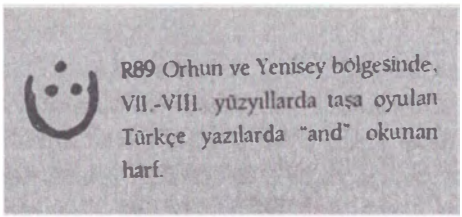
Antares, Çin astronomisinde Ejderhanın Kalbi Yıldızı ve Arap astronomisinde Kalb-el Akrab yani Akrebin Kalbi olarak anılır. Mars gibi savaş ile alakalı bir yıldızdır. Türkler Hunlardan bu yana bu yıldızı önemser ve savaşta başarı için ona ant içer. Bu yıldız Yunan astronomisinde Mars'a eş değer hatta onun rakibi sayıldığı için Anti Ares şeklinde adlandırılır.

Efsaneye göre İmparator Zhuanxu (2325-2247 BC) 4000 yıl önce bu "Büyük Mars'ı" yani Antares'i gözlemlemek için bir gözlemevi kurdu. Shang Hanedanı imparatorları MÖ 1600-1027 yılları arasında bu yıldıza tapardı. Dönemin eski Çin kitaplarında adı geçen "Ateş Yıldız" aslında Antares'e atıfta bulunur. Çoğu zaman Mars ile karıştırılmış olabileceği ya da ona rakip olduğu düşünülür ve en az Mars kadar önemsenir.

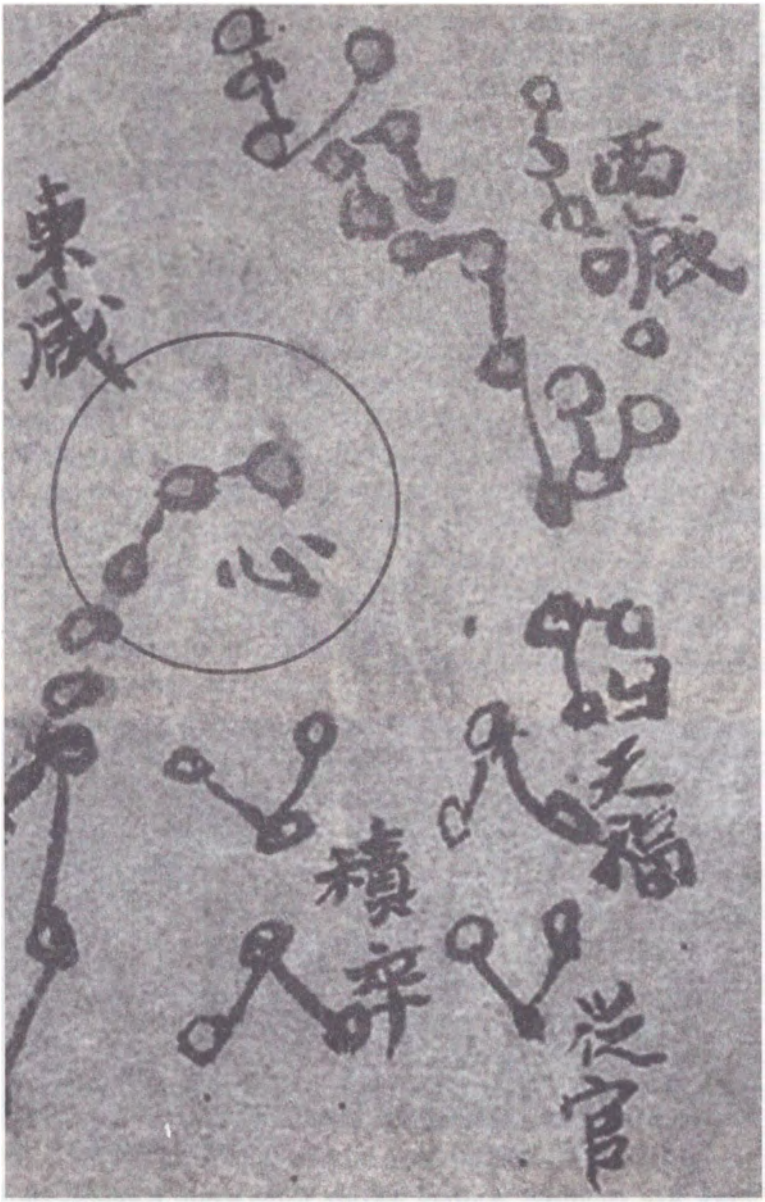
Çin astrolojisinde doğu yönüne yerleştirilen Ejderha Takımyıldızı'nın kalbi sayılır ve 4 kraliyet yıldızından biri kabul edilir. Antares'in sağında ve solunda kavisli cetvel şeklinde iki yıldızı vardır, bu yüzden onlara Üç Yıldız da denir. Ortadaki yıldız yani Antares, Cennetin Kralı ya da Göksel Kral olarak anılır. O, ateş unsuru ile ilişkilendirilir. Ateşli Kalp adı da verilir. Onun solundaki yıldız Cariye, sağdaki yıldız ise Prens olarak anılır. Kalp, parlak divanhanedir ve büyük Mars buranın imparatordur.

Üç Yıldız, Türk ikonografisinde "ant" olarak okunan ve üç benek ile ifade edilen sembol ve Runik harftir.

Çinli müneccimler Mars'ın bu kalbi ziyaret ettiğinde büyük olayların olacağını düşünür. Tang Hanedanlığı şairleri ona "Gökyüzündeki Üç Yıldız" şeklinde şiirler ve astrolojik öngörüler yazmıştır. Şair Zheng Xuanjian: "Üç yıldız, kalp yıldızı anlamına gelir. Kalpte şeref, karı koca, baba ve oğul imajı vardır." der.

Türk Runik harflerinde "ant" olarak okunan sembol, Antares'i simgeler.

Dunhuang parşömen yıldız haritasında gösterilen 3 yıldız Antares'tir. MS 648-683

Babil astronomisinde Antares, GABA GIR.TAB veya "Akrebin Göğsü" olarak biliniyordu. Adı, en az MÖ 1100 yılına dayanan yıldız kataloglarında belgelenmiştir. MÖ 1000 civarında derlenen Babil astronomi özeti MUL.APIN'de yıldız, yer altı dünyasıyla ilişkilendirilen ve Akrep Takımyıldızı tarafından temsil edilen Tanrıça İşara'nın göğsünü işaretler. Dört kraliyet yıldızından biri Antares'tir. Sonbahar ekinoksunu yönetir ve "Batı'nın Gözcüsü" olarak bilinir.

Göktürkler savaşa gitmeden önce ANTARES'e ANT içer, savaşta başarı için dua eder. Türklerin Sin Yıldızı adını verdikleri Antares, mayıs ayında ufuk çizgisinden yükselmeye başladığında, çalılıkları ateşe vererek bunu kutlarlar. Günümüzde Hıdrellez kutlamaları şeklinde devam eder (5-6 Mayıs). Akrebin Kalbi adı verilen Antares, Türk ikonografisinde, kalp şekli verilen bir düğüm ile ifade edilir. Türk alpleri savaş zamanlarında Güneş, Mars ve Antares'e ant içerler. Türkler için kalp, ANTARES ve savaş demektir. Bundan dolayı oklarına kalp şeklini işlemişlerdir. Kazvini'nin de dediği gibi "Türkler savaşı iyi bilir ve Mars onların sahibidir." Antares, Türkler için savaş ve zaferi simgeler. Tüm Türk devletlerinin paralarının üzerinde Antares sembolü olan ve Aşk Düğümü adı da verilen simge kullanılır.

Türk Memluklu Parası 14.yy.

Akkoyunlu Devleti Parası

Türk Aşk Düğümü, Kalb-el Akrab, Ejderhanın Kalbi ya da Sin Yıldızı adı verilen ve Antares'i ifade eden sembol, Türklerin sembolüdür.

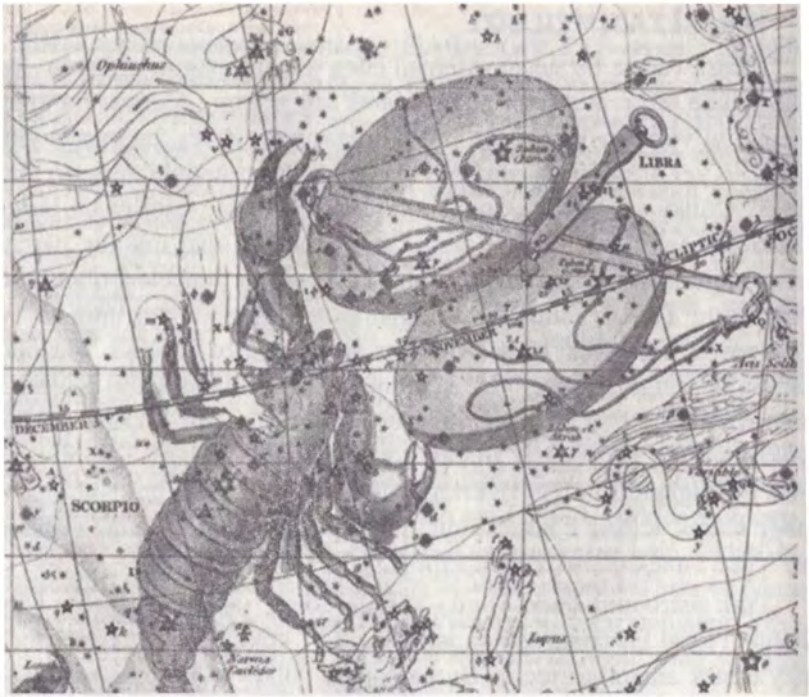
TERAZİ TAKIMYILDIZI

Terazi, cansız bir nesneyi temsil eden tek burç takımyıldızıdır. Bazen elinde terazi tutan bir kadın olarak simgelenir. Aslında bu kadın Terazi'yi yöneten Venüs'tür. Ufuk noktasında Güneş, bu burçta yükselirken yer altı dünyası ile gökyüzü dünyası arasındaki dengeyi simgeler. Çünkü sonbahar ekinoksu yani gece-gündüz eşitliği bu burçta olur. Yunanlar bu takımyıldızı Akrep Takımyıldızı'nın bir parçası olarak görmüştür. Terazideki yıldızlar Akrep'in pençeleri olarak görülmüştür. Terazi, Julius Sezar zamanında Akrep'ten ayrılmış ve Terazi şeklinde bireysel bir takımyıldız yapılmış gibi görünür. Mezopotamya'da, bugün Terazi olarak bilinen takımyıldızın Babil Kulesi'ni temsil ettiğine dair belirsiz işaretler olduğu söylenir. Terazi göklere yükselmiş bir altar-sunak olarak görülür. Terazi, Sunak Takımyıldızı Ara ile bağlantılıdır. Bu figürler, Tufan'dan sonra dikilen Nuh'un sunağı olarak temsil edilmektedir. Mezopotamya kültüründe Pençeler ve Yüce Sunak olarak adlandırılır (Olcott 1911: 250-251).

Türk astronomisinde Ülgü, Türkçe "ölçü" anlamına gelir. Ülgü burcu Terazi burcuna verilen isimdir. "Ül" kökü bölmek, üleştirmek, pay etmek anlamları içerir. Bu bağlamda "ülke" bölünmüş toprak ile oluşturulmuş bölge demektir.

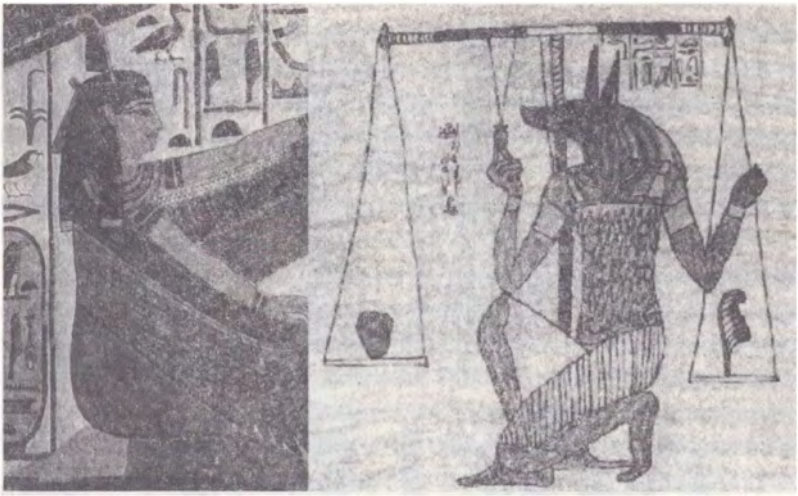
Ülkerler ya da Ülker burcu, Türklerin "ölçü" olarak kullandığı yılı ikiye "bölen" bu kadim takımyıldıza verdikleri isimdir. Türkler mevsimi Ülker burcuna göre ayarlar. Aynı şekilde Ülgen, Türklerin Jüpiter'e verdikleri bir isimdir ve mitolojimizde tanrı olarak nitelenir. Türk takvimi Jüpiter takvimidir ve Ülgen yani Jüpiter her burçta 1 yıl kalır. Jüpiter, Türkler tarafından "ölçü" olarak kullanılır. Ülgü burcu da bir ölçü gibi görev görür ve gece-gündüz eşitliğini sağlar. İbraniler ve Mısırlılar da Terazi'yi "ölçü" olarak kabul etmiş ve terazi simgesiyle ifade etmişlerdir.

Bazen de Başak burcu ile birleştirilerek ikisi birlikte Adalet Tanrıçası şeklinde ifade edilmiştir. Yunan mitlerinde bakire adalet tanrıçası Astraea olduğu düşünülür ve ölümlülerin kaderinin tartılması görevini üstlenir. Terazi, gece ve gündüzün dengesini ifade eden bir simgeyle ifade edilir.

Akrep ve Terazi Takımyıldızı

Eski Mısır astrolojisinde Tanrıça Maat, Terazi Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Tanrıça Maat'ın başının üzerindeki iki kuş tüyü, adaletin terazisinin eşit ağırlığını temsil eder. Eski Mısır'ın doğruluk, denge, düzen, uyum, hukuk, ahlak ve adalet kavramları ile bağlantılıdır. Maat, genç bir kadın olarak temsil edilen uyum, adalet ve hakikat tanrıçasıydı. Firavunlar, yasaları ve doğruluğu korumadaki rollerini vurgulamak için genellikle Maat amblemleriyle tasvir edilirdi. Mısır'ın yer altı dünyası olan Duat'ta ölülerin kalplerinin, Maat kavramını sembolik olarak temsil eden tek "Maat tüyü" ile tartıldığı söylenir. Bu nedenle Mısır mumyalarında kalpler bırakılırken diğer organlar çıkarılır; kalp, ruhun bir parçası olarak görülür. Kalbin Maat'ın tüyünden daha hafif veya eşit ağırlıkta olduğu tespit edilirse merhum erdemli bir hayat sürmüş, günahsız biri olarak görülür. Kalbi Yer Altı Tanrısı Anubis tartar.

Tanrıça Maat ve Tanrı Anubis

Mayalar, Terazi yıldızları için "Gökkuşağı Yıldırımı" ve "Kutsal" veya "Bölünmüş Nehir" tanımını kullanır. Bu adlar, Güneş bu işaretin içindeyken havanın fırtınalı yapısını gösterir. Avusturya, Alsace, Savoy, Portekiz, Hindistan, Etiyopya, Lizbon, Viyana, Frankfurt, Antwerp ve Charleston bölgelerini yönetir.

BAŞAK TAKIMYILDIZI

Sümer ve Akad dilinde Absin, Absinnu ve Ŝer'u saban izi, işlenmiş tarla anlamına gelirdi Başak Takımyıldızı'nın da adıydı. Tanrıça Nisaba ve Geştinanna, Başak Takımyıldızı ile ilişkilendirilir. Nisaba elinde bir "Başak Demeti" tutarken tasvir edilir. Nisaba yer ve tahıl tanrıçası şeklinde gösterilir ve elinde "buğday başağı" taşır. Nisaba ölçüm, geometri ve matematik bilen bir tanrıçadır. Ölçüm cetveli ve ayar cetveli ona verilmiştir. Ninni, sazlıklarda olduğu düşünülen ve görünen, Nisaba'ya benzeyen bir tanrıçanın adıdır. Ninni kelimesi, sepet örücülüğünde kullanılan saz olarak da bilinir. Nisaba, Yazı Tanrıçası olarak da kabul edilir. Bunun nedeni iletişim gezegeni Merkür'dür. Merkür, Başak Takımyıldızı'nın yöneticisidir. Silindir mühürlerde Aşnan ile birlikte gösterilir.

Sümer, Tanrıça Nisaba, Başak Takımyıldızı

Nisaba Sümer tanrıçasıdır. Yazma, öğrenme ve hasat ile alakalıdır. Sümer yazıcıları tarafından övüldü. O, ölümlü yazıcıların hamisi ve tanrıların yazıcısı olarak kabul edilir. Umma ve Ereš'teki mabetlerde ona tapılırdı. Babil döneminde, ibadeti esas olarak işlevlerini üstlenen tanrı Nabu'ya yönlendirildi. Nabu, Merkür gezegeni ile ilişkilidir. Elūlu ya da Ulūlu'nun Akadca "arınmak" anlamına gelen "elēlu" fiilinden türetildiği yönündedir. Diğeri ise "övmek, bayram yapmak" anlamına gelen "alālu" fiilinden türetildiği ile ilgilidir. Güneş takviminde ağustos ve eylül aralığındaki günlere tekabül etmektedir. Türkçe eylül kelimesi ile aynıdır. Başak burcu, Güneş'in ağustos ve eylül ayları geçişi dönemine denk gelir. *(http://acikerisim.pau.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11499/38374/10380554.pdf?sequence=1&isAllowed=y)*

Bu verimli bakire figürü, elinde tuttuğu buğday başağı ile zodyak içinde yer aldı ve hasat mevsimini simgeledi. Virgo "başak" kelimesi ile aslında sadece Virgin "bakire" ima edilmiş değildir. Ağustos bakiresi dünyaya inen tanrıça bir oldu, hasada başkanlık etti, insana tarımı öğretti. Ona çeşitli isimler altında tapılıyordu. Bağ bozumu onunla alakalıydı. Eski zamanların ya da geçmişin habercisi olarak da biliniyordu.

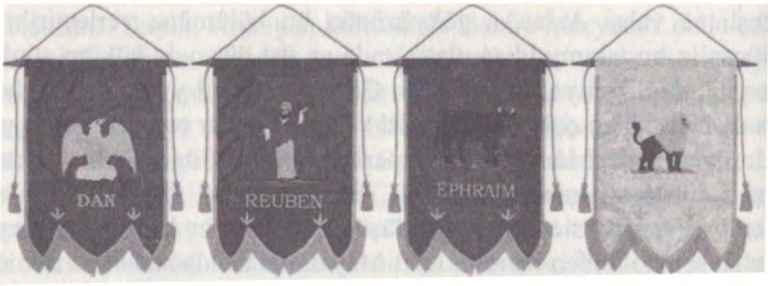
Yunan mitlerinde Başak, Icarius'un kızı Erigone ile de özdeşleşmişti. Erigone üzüm, şarap ve bağ bozumu ile alakalıydı. Dionysos ile birlikteydiler. Dionysos'un göksel arketipi Orion Takımyıldızı'dır. Sümer mitlerinde ise Dumuzi, Orion; onun kız kardeşi Geştinanna, Başak Takımyıldızı olarak görülür. 6 ay Dumuzi 6 ay Geştinanna yer altına iner. Roma mitolojisinde Ceres ve kızı Proserpina, Yunan mitlerinde Demeter ve kızı Persephone ile ilişkilendirildi. Onların yeryüzünden yer altına inmesi, ölmeleri şeklinde hayal edildi. Aslında bu durum Başak Takımyıldızı'nın ufuk çizgisinin altına inmesiyle alakalıydı. Efsaneye göre Proserpina, ilkbaharda tarlalarda dolaşıyordu ve yer altı tanrısı Pluto-Hades tarafından kaçırıldı. Proserpina'nın annesi Ceres, Jüpiter'den bu konuda aracılık etmesini istedi ve sonuç olarak, Proserpine'nin belirli aralıklarla yeryüzüne çıkmasına izin verildi. Proserpine, toprağa gömülü olan tohumu temsil eder ve uygun zamanda çiçek açar. Mısır mitolojisinde Başak, Tanrıça İsis-Venüs ile ilişkiliydi. Gökyüzüne sayısız buğday tanesi bırakarak Samanyolu'nu oluşturduğu söylenirdi. Bu efsanenin bir başka versiyonu da İsis'in Typhon'dan kaçmak için mısır tanesi yığınına düştüğüdür. Mısır taneleri göklere dağılmış, böylece altın mısır tanelerinin, parıltılı görünüme sahip olan galaksiyi oluşturduğuna inanılmıştır. Mısırlılar İsis'i, elinde üç mısır başağı tutarken tasvir ettiler. Fırat vadisinde Başak, Yıldızların Kraliçesi olan Cennetin Kızı, Tanrıça İştar'ı temsil etti. Çinliler ona "Frijit Bakire", Araplar "Masum Bakire", Hintliler ise "Bakire" adını verir. Çinliler Spica liderliğindeki bu yıldız grubunu, Bahar Takımyıldızı olarak görür. Yıldız teolojisinde Başak'ın Tanrıça Rhea–Gaia olarak tanımlandığı ve bu isimle tapıldığını düşünülür. Rhea ya da Gaia tüm tanrıların anası ve Toprak Ana'nın kendisidir. Jüpiter'in anası, Satürn'ün karısı ve aynı zamanda "Kronos" veya "zaman" olarak da bilinir. Başak'ın Rhea ile ilişkisi Masonların da ilgisini çekmektedir, çünkü Tanrıça Rhea, Masonik üçüncü derecenin

amblemidir. Başak, Hristiyan kültüründe Bakire Meryem'i ifade eder. Muhtemelen İslam dininde huri olarak beliren ve cennette yaşayan bakire kızlar da onunla bağlantılıdır. Mayalar arasında Başak "Büyülü Anne" ve "Dünya Ana" olarak bilinirdi. Bu ayda yapılan festivale "Kraliçe'nin Festivali" deniyordu. Bu festival, kadınlara ve mısır, darı gibi tohumlu bitkilere adanırdı. Çağların bilmecesi Mısır'daki eski Sfenks'in, Başak'ın kafasının Aslan'ın vücudunda temsil ettiği düşüncesi vardır. Başak, Merkür'ün sevincidir. Başak; Türkiye, Yunanistan, Mezopotamya, Girit, Kudüs, Paris, Lyons, vb. yönetir. Spica Başak Takımyıldızı'nın en önemli yıldızıdır. Bakire'nin sol elinde tuttuğu buğday başağını gösterir. Spica'nın gökyüzündeki tecrit edilmiş konumu vardı. Araplar ona "Yalnız, Savunmasız veya Silahsız Olan" adını verdiler. Eski zamanlarda Başak Takımyıldızı, Aslan'ın "bacak kemiği" şeklinde görünüyordu. Aslan Takımyıldızı modern yıldız haritalarında gösterilenden daha büyüktü. Spica, Denebola, Cor Caroli ve Arcturus "Başağın Elması" adı ile bilinen figürü oluşturur. Hintliler Spica'ya "Parlak" adını verir ve inci veya lambaya benzetir. Çinliler ise "Boynuz" ya da "Başak", Mısırlılar "Ud Taşıyıcı" adını verir. Spica, Hipparchus'a ekinoksların presesyonunu keşfetmesini sağlayan verileri sağladığı için özellikle ilginçtir. Lockyer'e göre, Thebes'teki bir tapınak, MÖ 3200 gibi erken bir tarihte Spica'ya yönelikti. Diğer birçok tapınak Spica'ya adandı ve görünüşe göre Mısırlıların ibadetiyle ilişkiliydi. Bu yıldıza yönelik diğer tapınaklar Olympia, Atina ve Efes'te bulunur. Spica ekliptiğe yakınlığı nedeniyle, navigasyonda çok kullanılır (Olcott 1911: 382).

ASLAN TAKIMYILDIZI

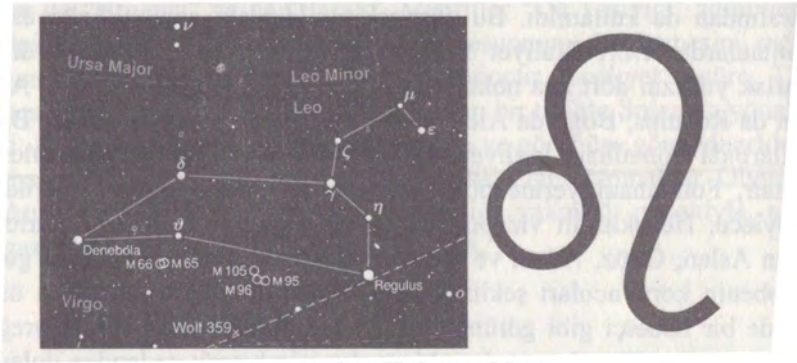
Aslan figürü, tüm Hint ve Mısır burçlarında görünür, ve o zodyak takımyıldızlarının muhtemelen en ünlüsüdür. Arkaik dönemde yıldız gruplarının tasarlandığı sırada yaz gündönümü bu takımyıldızındaydı. Aslan takımyıldızı ile Güneş'in göksel kemerin tepesindeki güç ve ihtişam yerine dönüşü arasında gözle görülür bir bağlantı vardı. Bu bariz ilişki, Aslan'a eskilerin bu kadar büyük saygı ve hürmet göstermesinin başlıca nedenidir. Güneş, Aslan burcuna girdiğinde yaz ısısı maksimum düzeye erişir. Seneca "Güneş Aslan'da parlıyor." der. Bu yaz gündönümünde Güneş, Aslan burcuna girdiğinde yılın en yüksek sıcaklığının deneyimlendiği anlamına geliyor. Canavarların kralı olan

ateşli ve vahşi Aslan'ın gökyüzünün bu bölümüne yerleştirilmesi, Güneş'in bu takımyıldıza ulaştığında en üst düzeyde hüküm sürdüğü gerçeğini simgeliyordu. Aslan'ın Güneş ile Babil yıldız kataloglarında da bahsedilen çok yakın ilişkisi vardır. Araplar ona "Ateşli Üçgen" adını vermiştir. Mısırlılar ona taparlardı çünkü Güneş'in bu burca girişi ile Nil'in taşması çakışırdı. Bazı yazarlar, gizemli Sfenks'in Leo'yu (Aslan) simgelediğini düşünür. Perslerin bayrağı Güneş ve Aslan sembolünden ibaretti. Eski Mayalar arasında Aslan, avının üzerine sıçrayan bir puma biçimine sahiptir. Yunan masallarına göre Aslan, Namea ormanını istila eden zorlu bir hayvanı temsil eder. Herkül tarafından öldürüldü ve Jüpiter tarafından o korkunç çatışmanın anısına yıldızların arasına yerleştirildi. Herkül genellikle aslan derisi giymiş olarak temsil edilir. MÖ dördüncü binyılın başlarında Babil çevresinde yaşayan Medler, bir astronomik monogram icat ettiler. Boğa, Akrep, Aslan ve Kova takımyıldızları 4 mevsimi ve 4 yönü işaretlemek için kullanıldı. Sonrasında bu tasnife gezegenler, renkler ve unsurlar da eklendi. Bu monogram daha sonra Babilliler ve Asurlular tarafından da kullanıldı. Bu dört takımyıldızdaki ana yıldızlar eski zamanlarda "Dört Kraliyet Yıldızı" olarak biliniyordu. Persler, dört parlak yıldızın dört ana noktayı işaretlediği bir geleneğe sahipti. Aslan'da Regulus, Boğa'da Aldebaran, Akrep'te Antares ve Güney Balıklarında Fomalhaut kraliyet yıldızları idi. Kartal'daki parlak yıldız Altair, Fomalhaut yerine dördüncü kraliyet yıldızı olarak önerildi. Böylece, Hezekiel'in vizyonunda olduğu gibi, takımyıldız figürleri olan Aslan, Öküz, Adam ve Kartal, "cennetin sütunları" olarak, gök kubbenin koruyucuları şeklinde kabul edildiler. Tüm yaratılışın üstünde bir nöbetçi gibi görünüyorlardı ve gökyüzündeki dört çeyreği koruyor gibiydiler. Leo-Aslan, Masonlar için birçok nedenden dolayı önemlidir. Dört kraliyet yıldızında, dört büyük Elohim veya burçları yöneten Decan tanrısının yaşadığına inanılıyordu. Cennetin dört köşesine hükmeden ve dört Decan'a yerleştirilen 4 melek, en önemli güçtü. Bu dört yıldıza ilahi onur verildi ve Aslan, Kartal, Öküz ve İnsan'ın çeşitli şekillerde bir araya getirildiği kutsal imgeler dikildi. Bu figürler Mason kraliyet kemeri afişinde görünür (Olcott 1911: 231).

Mason kraliyet kemeri afişindeki 4 sabit burç

Bazılarına göre aslan sembolü, çömelmiş bir aslanı, onun yelesini veya kuyruğunu temsil eder. Bazıları ise "yıldızların orağı" olarak görür. "Orak"ın merkezi, dünyayı 1833 ve 1866'daki muhteşem görüntülerle hayrete düşüren ve meteoroloji bilimi hakkında bilgi sahibi olduğumuz ünlü "Leonid Meteor Yağmuru"nun parlak noktasını işaret ediyor.

Aslan Takımyıldızı

Astrologlar Aslan Takımyıldızı'nı "Güneş'in yegâne seçkin evi" olarak ayırmışlar ve Dünya'nın Güneş Aslan burcundayken yaratıldığını öğretmişlerdir. Dünya üzerinde İtalya, Fransa, Bohemya, Sicilya, Roma, Bristol, Bath, Taunton ve Philadelphia bölgelerini yönettiği düşünülür. Takımyıldızdaki en önemli ilk yıldız "Regulus", "küçü k kral" veya "prens" anlamına gelir. Buna "kraliyet yıldızı" da denir ve Fırat Vadisi'nin çivi yazısı yazıtları "kralın yıldızı" olarak adlandırır. Araplar "Krallık Yıldızı" adını verir. Regulus her çağda bilinen bir

yıldızdı. Eski inançlara göre, cennetin işlerini yönettiği düşünülürdü ve her zaman talihli bir yıldızdı. Regulus ile bağlantılı büyüklük ve güç izlenimi evrenseldi. Bu kuşkusuz asil burçtaki en parlak yıldız olduğu gerçeğinden kaynaklanıyordu. "Aslanın Kalbi" bu yıldızın başka bir adıydı. Al-Biruni buna "Kraliyet Aslanın Kalbi" derdi. Sharru adı, Babilce "kral" anlamına gelir. "Regulus" dediğimiz sabit yıldızın adıdır. Nintliler "kudretli" anlamına gelen "Magha" adını verir. Persler "merkez" anlamına gelen Miyan derler. Turanlılar arasında "Masu" kahraman olarak bilinir. Bir Ninevite tabletinde Regulus'a şu atıf vardır: "Büyük aslanın yıldızı kasvetliyse halkın yüreği sevinemez." Regulus Ağustos'un 20'sinde neredeyse Güneş'in konumunu işaretler. Pers hükümdarı Cyrus'un, savaşa giderken yardım ve ilham için o yıldıza baktığı düşünülür. Çünkü o, Pers hükümdarlarının göksel koruyucusu sayılır. "Aslan kuyruğu" anlamına gelen Leonis yıldızı ya da "Denebola" ilginç bir yıldızdır. Astrolojide Denebola, şanssızlık, talihsizlik ve rezalet olarak kabul edilir.

Sümer-Babil Hydra Takımyldızı ve Aslan Takımyıldızı

Enki her yeni icat, keşif ya da zanaatın ardından, bunların sorumluluğunu üstlenecek bir tanrı görevlendirir. Başta Enbilulu olan tanrıyı atar. Enbilulu, Hydra Takımyıldızı ve Hydra'nın üzerindeki Aslan Takımyıldızı ile bağlantılıdır. Sümer döneminde Aslan Mul.Ur.Gu.La adıyla bilinirdi. Akad dilinde Urgulû ve Nēšu şeklinde söylenirdi. Hitit döneminde Ugallu adıyla bilinen mitolojik yaratığın göksel arketipi Aslan'dır. Ugallu, Tiamat'ın doğurduğu tanrılardan biridir.

YENGEÇ TAKIMYILDIZI

Yengeç, zodyak takımyıldızlarının en göze çarpanıdır, çok eskidir ve neredeyse evrensel tanınmaya sahiptir. Görünüşünden dolayı bazen "Karanlık İşaret" olarak adlandırılır ve "Siyah ve Gözleri Olmayan" olarak tanımlanır. Keldaniler takımyıldıza "Yengeç" adını verir çünkü yengeç gibi geri ya da eğik bir şekilde yürüdüğü belirtilir. Bu takımyıldıza ulaşan bilge Güneş, görünür geri hareketine başlar ve tekrar eğik olarak iner. Keldani ve Platon felsefesine göre ruhun insan bedenine indiğinin varsayıldığı "İnsanlığın Kapısı" bu takımyıldızda yer alıyordu. Babil'de kaplumbağanın Yengeç Takımyıldızı'nı temsil ettiği düşünülür. MÖ 4000'de Mısır'da da öyle anlaşılıyordu. Mısır'da, Dendera ve Esne'nin zodyaklarından öğrenildiği gibi, bok böceği, Scarabaeus ölümsüzlüğün simgesiydi ve zodyakta Yengeç'in yerini tutuyordu. Yengeç Takımyıldızı'nı temsil etmek üzere seçilen yaratıklar olan Yengeç, Kaplumbağa ve Böcek, birçok açıdan benzerdir. Sert kabukludurlar ve Güneş bu takımyıldıza vardığında Güneş'in görünen yavaş ve eğik hareketini iyi bir şekilde karakterize ederler. Bazı Orta Çağ astronomları Yengeç'i Istakoz veya Kerevit şeklinde ifade eder.

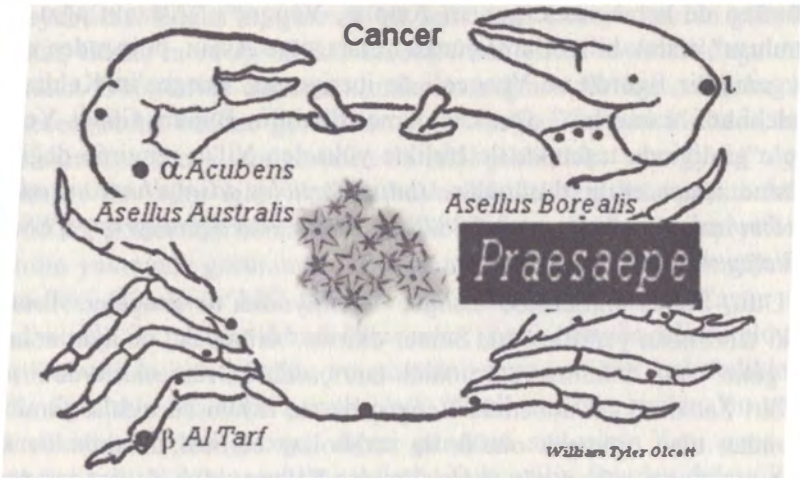

Scarabacus, Yengeç Takımyıldızı

Mısır'da Khepri'yi (Yengeç) simgeleyen binlerce bok böceği şekinde küçük sanat eseri yapılmıştır. Mısır'da Yengeç, bok böceğiydi. MÖ 2000 yılına ait Mısır kayıtlarında Yengeç Takımyıldızı Scarabeus şeklinde ifade edilirdi. Scarabaeus kutsal bir ölümsüzlük amblemi olarak tanımlandı. Bok böceğinin top şeklindeki hayvan pisliklerini yuvarlaması, gökyüzünde Yengeç Takımyıldızı'nın yükselmesi ile bağlantılıydı. Mısırlılar için bu son derece önemli bir takımyıldızdı çünkü Güneş içinden geçtiğinde Sirius, Sabah Yıldızı olarak doğar; Nil yükselmeye başlar ve yeni bir yıl başlardı. Sirius, Mısır takviminin başlangıcı olarak görülür ve yeniden doğuş, Sirius'un ışınları ile gerçekleşirdi. Bu böcek, gübreyi yiyecek ve yumurta bırakacağı bir kuluçka odası olarak bir top hâline getirir. Yumurtadan çıkan larvalar zaten yiyecekle çevrilidir. Bu nedenlerle bok böceği, bu göksel döngünün, yenilenmenin ve yeniden doğuş fikrinin bir sembolü olarak görülüyordu. Hiyerogliflerde bok böceğini üç ünsüz XPR harfleri temsil eder. Mısırlı bilimciler tarafından başlangıç, yaratma veya dönüşme olarak çevrilmiştir. Mısırlılar bu tanrıya Khepri adını verdi. Böylece Mısırlılar, Khepri'nin köken olduğuna ve onun yaratıcı veya dönüştürücü bir tanrı olduğuna inandılar. Khepri yaşamın yaratılmasını ve yenilenmesini temsil etti. Khepri ya da Scarabeus'un ön ayakları üzerindeki top, güneş topunu sembolize eder. Mitolojide bok böceği, insan oğullarının Khepri'de, yani Temmuz'da yaratıldığını da gösteriyor. Yengeç Takımyıldızı "İnsanlığın Kapısı" olarak görülüyordu. Yengeç/ Khepri yani temmuz ayında tanrılar ve birçok çocuk dünyaya geldi. Bu çocuklar İnsanlığın Kapısı'ndan geçti ve cennetten dünyaya gitti. Yengeç, ruhların cennetten insan bedenlerine indiği "İnsanların Kapısı" idi. Tanrı Khepri (var olan) bok böceğini temsil ediyordu. Bok böceğinin cinsiyetinin yalnızca erkek olduğuna ve dışkı topunun içine meni bırakılmasıyla çoğaldığına inanılıyordu. Böceğin kendi kendini yaratması, kendini yoktan var eden Khepri'ninkine benzetiliyordu. Temmuz ayında yani Güneş'in Yengeç-Kepri'den geçtiği sırada İsis ve Osiris'in evlendiği anlatılır. Bu bok böceği, insanların da aynı zamanda evlendiğini gösterir. Belirli bir tarihte evlenmek, eski Yakın Doğu'da ve Roma'da vardı. Haziran ayı, ay boyunca gerçekleşen çok sayıda evlilikle bilinir. Bir etimolojiye göre, June-Haziran, adını Juno'dan almıştır. Juno, evlilik tanrıçası ve evli

bir çiftin eviydi, bu yüzden bazıları bu ayda evlenmenin iyi şans olduğunu düşünürdü. Bu Roma efsanesine benzer şekilde Mezopotamya ve Suriye'de bulunan mühürler, mart ayında doğan insanların haziran ayında yaratıldığını göstermektedir. Mısır mühürlerinde bok böceği figürlerinin altına çocuk sahibi olma isteği yazılıdır. *(https://www.academia.edu/40365289/Scarabs_symbolize_the_constellation_Khepri)*

Yunan efsanesine göre, Hydra ile savaşırken Herkül'ün ayağını tutan yengeç, Yengeç Takımyıldızı'nı ifade eder. Herkül, topuklarının altında olan yengeci parçalar ama Juno ona nankörlük eder ve yengeci göklere yerleştirir. Cennetteki bu yıldızlara saygı duyulmasını gerektiren başka bir hikâye de onların devlerle savaşlarında tanrılara hizmet ettikleri gerçeğine dayanır. Yucatan'da tapınaklardan biri Yengeç'e adanmıştı ve Güneş o işaretin içinde bulunduğu zaman, öğle vakti bir ateş kuşu gibi inmesi ve kurbanı sunakta tüketmesi beklenirdi. Sabit yıldız Praesepe, M44 Arı Kovanı Kümesi, Yengeç Takımyıldızı'ndadır. Latince eş değeri Praesepe'dir. Praesaepe sadece "kovan" değil, aynı zamanda "yemlik" veya "beşik" anlamına da gelir. Kümede bulutlu bir yama olarak çıplak gözle görülebilen en az 40 yıldız vardır. Praesepe, kristal berraklığında değilse sert hava yolda demektir. Praesaepe açık bir gökyüzünde görünmüyorsa bu, şiddetli bir fırtınanın habercisidir. Çinliler Yengeç'teki bu yıldız grubuna "Ataların Ruhu" adını verdiler ve Ay ile kavuşum yaparlarsa ölüler âlemiyle tuhaf deneyimler yaşayacakları kanısındaydılar. Bu durum antik çağlarda ruhların buradan geldiği düşüncesi ile de örtüşür. Karşıt işareti Oğlak ise dünyadan ayrılanların ruhlarının cennete geri yükseldiği "Tanrıların Kapısı"nı temsil eder. 5-6 Temmuz Güneş'in Sirius ile kavuşumu astrologlar tarafından da yeni bir başlangıç olarak kabul edilir ve kaderin yazıldığı tarih olarak belirlenir.

Yengeç Takımyıldızı

Yengeç Takımyıldızı "Ay'ın Evi" olarak anılır. Bilinçaltında, yaratılışta uydumuzun Yengeç'te bulunduğuna dair ilk inançtan kaynaklanan bir anı vardır. Bu, insanların Ay'a yüklediği anlam ile alakalıdır. Ay ilk ölen ve dirilen kahramandır ve sonsuz yaşama sahiptir. Dünyada doğumlar dolunayda başlar. Ay, dünyayı ve dünyadaki suları etkiler. Ay tüm canlıların ilk yaratıcısıdır. O, her şeyi döller ve çoğaltır.

Maya astronomisinde Yengeç, "Cantut-Cantua Pata" veya "Cantut'un Terası" olarak biliniyordu; Cantut, İnkaların kutsal çiçeğiydi. İnkaların Cantut çiçekleri koyu kırmızıydı, haziran ve temmuzda Peru'daki Cuzco çevresindeki tarlalar kırmızı çiçeklerle dolardı. Peru Güneş festivali ritüeli, dansçıların kullandıkları koyu kırmızı metal nesneden yola çıkılarak adlandırılan büyük bakır dansını içeriyordu. Festivalde hayvanların kanına bulanmış ve ezilmiş mısırdan yapılmış, "Cancu" denen kutsal bayram kekleri yenirdi. Törenlerin ana notası, uzaktan geri dönen Güneş'in renginin vurgulanması ve koyu kırmızının içindeki gizli ateşi ifade etmekti. Yengeç'e atfedilen kırmızı renk, Yengeç'i şiddetli ateşten gelen ölümler veya yangın kazaları ile ilişkilendiren astrolojik ima ile uyumludur. Ayrıca Yengeç döneminde Sirius ile birlikte yükselen Güneş, bu tür ateş ile alakalı kazaları ve

ölümleri de beraberinde getirir. Araplar, Yengeç'i "Aslanın ağzı ve namlusu" olarak biliyorlardı çünkü onlara göre Aslan, bilinenden daha geniş bir figürdü ve Yengeç'i de içeriyordu. Yengeç'in Keldanilerdeki adı "çamurluk" olarak tercüme edilebilir. Bunun, Güneş Yengeç'e girdiğinde taşkınlar ile birlikte yükselen Nil'in renginin değişmesine işaret ettiği düşünülür. *(https://articles.adsabs.harvard.edu/cgi-bin/nph-iarticle_query?1998JBAA..108....9R&defaultprint=YES&filetype=.pdf)*

Uttu, Sümer mitlerinde Yengeç Takımyıldızı'nı simgeler. Tanrı Enki tarafından yaratılmıştır. Sümer dilinde "örümcek" de aynı anlama gelir. Uttu, dokuma ve örücülük tanrıçasıdır. Örümcek ile de ilişkilidir. Zaten arkaik dönemde Yengeç burcu, eklem bacaklılar familyasından olan örümcek olarak da sembolize edilirdi. İkisinin de 8 ayağı vardır ve göksel arketipleri Yengeç Takımyıldızı ve Ay'dır. Ay ve Yengeç burcu, dokuma, ağ, iplik, öreke, iğ ve insanların kadersel ağlarını ören metaforlar ile bağlantılıdır. Uttu, ağ ören bir örümcek olarak tasvir edilir. Yengeç MUL.APIN tablolarında, "aldatıcı kazıcı" anlamına gelen AL.LUL adlı bir yıldız işareti ile listelenir. Akad dilinde All-Uttu şeklinde isimlendirilir.

Yengeç'in astrolojik önemi genellikle kötü huylu kabul edilmesindedir. İskoçya, Hollanda, Afrika, Tunus, Trablus, NewYork ve İstanbul'u yönetir.

İKİZLER TAKIMYILDIZI

Bu yıldızlar her zaman uzak antik çağlardan bu yana İkizler olarak görülmüşlerdir. Ancak bu takımyıldız eskiden ikiz kardeşler yerine, iki ayrı çocuğu temsil ediyordu. Gökyüzünün bu bölgesinde, ilk zamanların pastoral yaşamında belirgin bir şekilde yer alan evcil hayvanlar, üç eski ve önemli takımyıldızlar şeklinde görünüyordu: Koç, Boğa ve Çocuklar. Hayvanların üremesi, ilkel insanlar için çok önemliydi. İlkbahar mevsiminde ilk üretilen kuzular, sonra buzağılar ve daha sonra çocuklar gelirdi. Takımyıldızların tasarımının da bu düzende olması gerektiği doğaldı. Takımyıldızlar ile Güneş ve Ay arasındaki ilişkiler, eskilerin mitolojik hikâyelerini dramatize ettiği söylencelerini sürdürmek için tasarlanmıştır. Buna diğer gezegenleri de

ekleyebiliriz. İkizler'in, gizemli bir şehir inşa etmeye katılan gökyüzünün, Güneş'in ve Ay'ın ikiz kardeşlerinin yıldız temsili olduğu düşünülür. Birbirlerine düşman olmalarına rağmen birlikte çalışırlar ve sadece gündüz birlikte görülürler. Antik çağlardan beri insanlar, bahar ekinoksundan sonra görünen ilk hilal şeklindeki ayı –"yeni" ayı- aradılar. Bu onlar için yeni bir başlangıç ve yeni yıla girişti. MÖ 6000'de, ekinokstan sonra görünen ilk hilal Ay, İkizler'in ikiz yıldızlarının yakınında görünürdü. Zodyağın haritasını çıkaran ilk gök bilimciler, ekinoksun MÖ 6000'de olduğunu fark ettikler. Castor ve Pollux adlı iki parlak yıldızın hizasından geçen ekinoks, hâkim oldukları mevsimin eşit gündüz ve gecesini simgelediğini belirledikleri, ikiz figürlerin başlarını işaretleyerek temsil etmeyi seçtiler. Bu yüzden ikizlerden biri geceyi, diğeri gündüzü simgeler. Yani gece ve gündüz eşitliği ikiz çocuklar şeklinde ifade edilir. Bundan dolayı ikili zıtlıklar gece-gündüz, ölüm-doğum, ışık-karanlık; ikizleri simgeler. Bundan dolayı biri Ay'ı diğeri Güneş'i ifade eder. Latince "Gemini" "ikiz" anlamına geldiği gibi "eşit" anlamına da gelir. Romalılar arasında, Castor ve Pollux'un genellikle savaş zamanlarında ortaya çıktığı ve ordularının başına geçerek birlikleri savaş ve zaferle yönettiğine dair bir hurafe vardı. Roma'nın koruyucuları olan İkizler, Roma gümüş sikkelerinde de yerini almıştır.

Dişi Kurt, Remus ve Romulus. Roma parası

Roma İmparatorluğu'nun kuruluşu, Dişi Kurt, Romulus ve Remus miti ile anlatılır. Romulus ve Remus bir ırmağa bırakılırlar. Onları bulan Dişi Kurt, sudan çıkararak bir mağaraya götürür ve emzirir. Roma mitlerindeki "kurt" elbette bir "Ay hayvanı" idi. Ayrıca gökyüzündeki bir diğer izdüşümü, Türklerin "Mavi Kurt Takımyıldızı" adını verdikleri, Canis Major Takımyıldızı'ydı. Gökyüzüne bakarsanız Canis Major ve Canis Minor, yani Büyük Kurt (Köpek) ve Küçük Kurt (Köpek) takımyıldızları, hemen İkizler Takımyıldızı'nın altında yer alır. Mitologlar Roma mitlerindeki İkizler yani Romulus ve Remus'u İkizler Takımyıldızı ile özdeşleştirir. Dişi Kurt ise Kurt takımyıldızları ile ilişkilendirilir. Romalıların ikiz atalarının bırakıldığı ırmak ise MilkyWay yani Samanyolu'dur.

Denizciler, gökyüzünde her ikisi de ortaya çıktığında (İkizlerin Takımyıldızı'ndaki iki yıldız olan Castor ve Pollux) havanın uygun olacağına ancak yalnızca bir tanesi göründüğünde fırtına olacağına inanıyorlardı. İkizler Takımyıldızı'nda, Castor ve Pollux'un ortaya çıkması, havadaki yaz havasının habercisi olarak kabul edildi ve gemilerin üzerindeki 2 yıldız figürüyle sembolize edildiler. Romalılar arasında, İkizler'in tasvirlerini gemilerin pruvalarına yerleştirmek çok yaygındı. Nispeten yıldızsız bir ortamda, denizcilerin sevgilisi olan bu ikiz yıldız, batı göğüne hükmeder ve iki göz gibi iyi huylu bir şekilde yan yana parlarlar ve dünyayı gözetlerler.

Yunan mitlerinde Castor ve Pollux'un annesi Leda düğün gecesinde iki ayrı kişiyle birlikte olduğu için babaları ayrıdır. Zeus, Pollux'un babasıdır. Kral Tyndareus'un oğlu ise Castor'dur. Bu yüzden Pollux ölümsüz, Castor ölümlüdür. Fakat Pollux, kardeşi Castor ile ölümsüzlüğünü paylaşır. Böylece biri Hades'teyken yani yer altındayken diğeri Olimpos'ta gökyüzünde olacaktır. Bu anlatı, gün ışığı ile karanlık gecenin değişimini ve daha önce bahsedilen gündüz ve gece arasındaki eşitliği ifade eder. Castor ve Pollux'a, kendilerine tapınaklarında beyaz kuzu kurban eden Yunanllar ve Romalılar tarafından tapınıldı. Mısırlılar İkizler'i Yaşlı Horus ve Genç Horus olarak temsil ettiler ve garip bir şekilde onları iki filizlenen bitki olarak da kabul ettiler. Genç Horus da genellikle bir Güneş diski ile taçlandırılmış şahin başlı bir adam olarak gösterildi. İkizler ayrıca "David ve Jonathan", "Âdem ve Havva", "Rebecca'nın İkiz Oğulları", "Jacob ve

Esav" olarak da adlandırılmıştır. Eskimolar Castor ve Pollux'u kardan yaptıkları kulübeler olan İglo'nun iki kapı taşıyla eşleştirir. Araplar, iki yıldızı iki tavus kuşu olarak ve Babiller yıldız listesinde "Büyük İkizler" ve "Gök ve Yer Çifti" olarak görürler. Kastor ve Pollux; Asurlular, Babilliler ve Güney Pasifik adalarındaki Aborjinler tarafından da ikiz olarak kabul edildi. Astrolojik olarak düşünüldüğünde bu takımyıldız deha, iyilik ve özgürlüğe işaret eden en olumlu özellikler şekilde kabul edildi. Erken Çin Güneş zodyağında bu takımyıldız "Maymun" olarak düşünüldü. Çinli astrologlar, İkizler'in Mars tarafından işgal edilmesi durumunda, savaş ve hasatların kötü olacağını iddia ettiler. Pollux astrolojide itibar, yüksek mevki ve şöhreti temsil eden şanslı bir yıldızdır. Çinliler İkizler Takımyıldızı'na "Ta Tsun" "Büyük Şarap Kavanozu" adını verir (Olcott 1911: 201).

Babil astronomisinde bu yıldızlar, Büyük İkizler MUL.MASH. TAB.BA.GAL.GAL olarak bilinir. Babil İkizler'i küçük tanrılar olarak kabul edildi ve sırasıyla "yer altı dünyasından doğan" ve "güçlü kral" anlamına gelen Meshlamtaea ve Lugalirra olarak adlandırıldı. Bu iki tanımlama Güneş'i ve Tanrı Utu'yu çağrıştırır. Sümer mitlerinde tanrı Enki'nin atadığı tanrı olan Utu, İkizler Takımyıldızı bölgesi ile eşleşir. Aslında Utu, Güneş'e verilen isimdir. Bu bölgenin Güneş ile ilişkilendirilmesi MÖ 5000-4000 yıllarında ekinoksun İkizler Takımyıldızı'nda olmasından kaynaklanabilir. Günlerin uzamaya ve Güneş'in parlamaya başladığı dönemi çağrıştırdığı için Utu ile ilişkilendirilmiş olabilir. Tanrı Utu'nun adı Mashu olan "İkiz Dağlar" arasından yükselmesi, İkizler Takımyıldızı'na ikiz anlamına gelen Mashu adının verilmesi, arkaik çağlarda bu takımyıldızın ikiz dağlar ya da iki kapı kanadı şeklinde düşünülmüş olabileceğini gösteriri. Sümerler için Mashu kutsal bir dağdı. Adı Akad dilinde "ikiz" anlamına gelir ve bu nedenle şairler tarafından hem tanrıların hem de yer altı dünyası olarak tanımlanan ikiz zirveli bir dağ şeklinde, Babil silindir mühürlerinde tasvir edilmiştir. Bu dağ İkizler Takımyıldızı gibi hem gündüz-gökyüzü hem de gecenin-yer altının simgesiydi. Bu dağda bir de yer altı dünyasına inen kapı bulunuyordu. Nuh Tufanı'nın Sümer versiyonunda Utnapiştim'in gemisi bu dağa yani Meshu Dağı'na oturur. Utnapiştim ya da Nuh'un gemisi Argo Navis Takımyıldızı olarak bilinir.

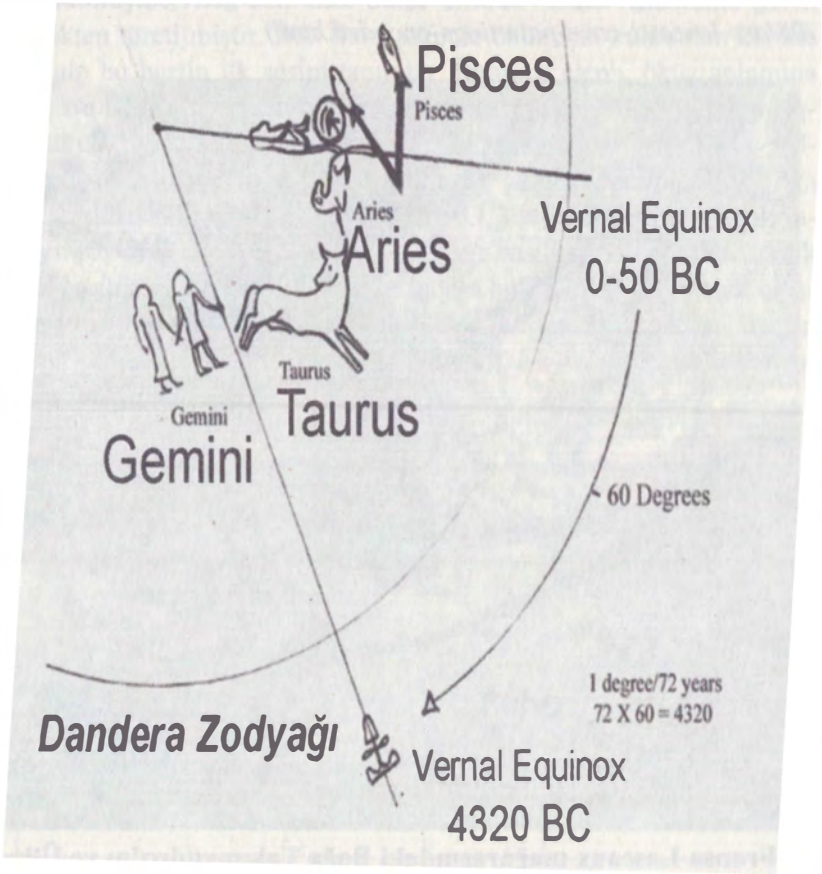

İkizler kapısını gösteren silindir mühür. Güneş Tanrısı Utu, elindeki testere ile İkizler kapısından yukarı yükseliyor.

Babil yaratılış efsanesinde Tiamat, genç tanrılardan öcünü almak için 11 yaratık doğurur. Bunların göksel arketipleri takımyıldızlara karşılık gelir. Bu yaratıklardan sırasıyla Lahamu İkizler Takımyıldızı'na, Ugallu ise Aslan Takımyıldızı'na karşılık gelir. Aslında Lahmu ve Lahamu "ikiz" yaratıklardır. Lahmu, Akad mitolojisinde Apsu ile Tiamat'ın ilk oğludur. Kız kardeşi ve eşi olan Lahamu ile Anşar ve Kişar'ın ebeveynidir. Bazen bir yılan olarak betimlenen Lahmu, bazense sakallı, saçında altı bukleli, kırmızı kuşak takan bir erkek olarak betimlenmiştir. O ve Lahamu birbirlerinden ayrı olarak bahsedilmemiş, hep birlikte bahsedilmişlerdir. Mezopotamya'nın ikiz tanrılarıdır ve Absu'da yaşarlar. Lahmu, Sümerce "çok tüylü, çok kıllı" anlamına gelir. Lahmu ve Lahamu kaynaklarda ilk doğan eril ve dişil karakter olarak gösterilir. Bu bağlamda ilk doğan ikiz çocuklar şeklinde yaratılış ile ilişkilendirilmiş olabilirler.

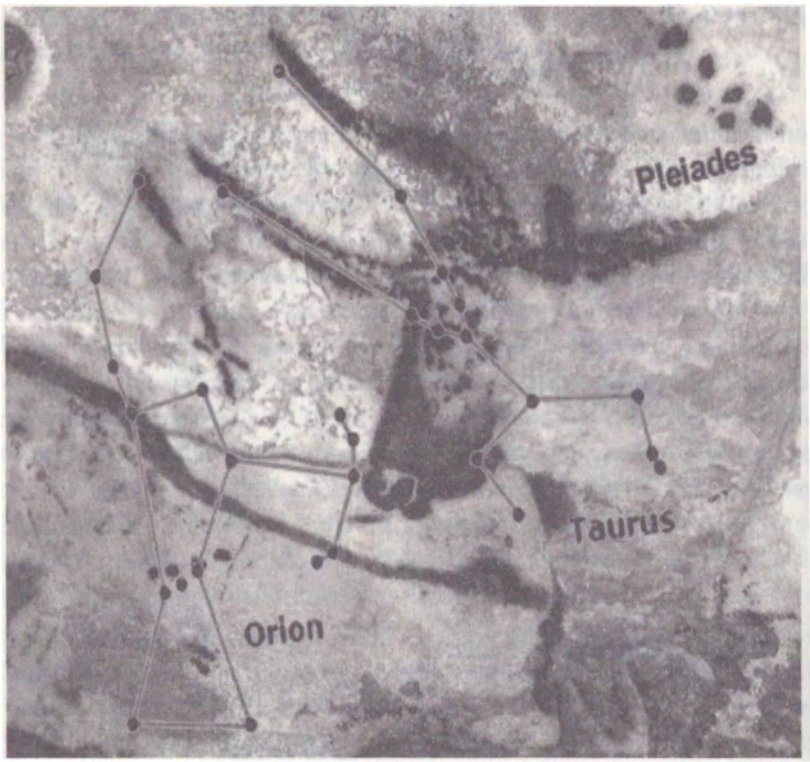
İkizler burcunun hiyeroglifi Mısır'da kapı, geçit, ev, ateş ve güneş anlamına geliyordu. Mısır mitolojisinde İkizler Takımyıldızı hiyeroglifi "kapı", "geçit", "cennetin büyük kapısı", "gün doğumunun kapısı" ve "Tuat'taki (yer altı ölüler âlemi) son kapı" şeklinde okunur. Aynı İkizler hiyeroglifi "ufkun kapısı" kelimesinde de kullanılır. Zaten İkizler Takımyıldızı'nı ifade eden sembol iki çizgisi ile ikiliği temsil

ettiği gibi, kapı şekline de benzer. Bu simgeler iki kapı arasından yükselen Güneş'i sembolize eder. Bu durum elbette ekinoksun İkizler Takımyıldızı'nda olduğu dönemlere aittir. Bahar ekinoksunun İkizler Takımyıldızı'nda olması, yani Güneş'in İkizler burcuna geçtiği ve günlerin uzamaya başladığı İkizler Kapısı, MÖ 4320 tarihlerine rastlar. Aslında Mısır Dandera tapınağındaki resimlere gore tam da İkizler ve Boğa takımyıldızları arasındadır. *(http://sino-platonic.org/complete/spp196_alphabet.pdf)*

BOĞA TAKIMYILDIZI

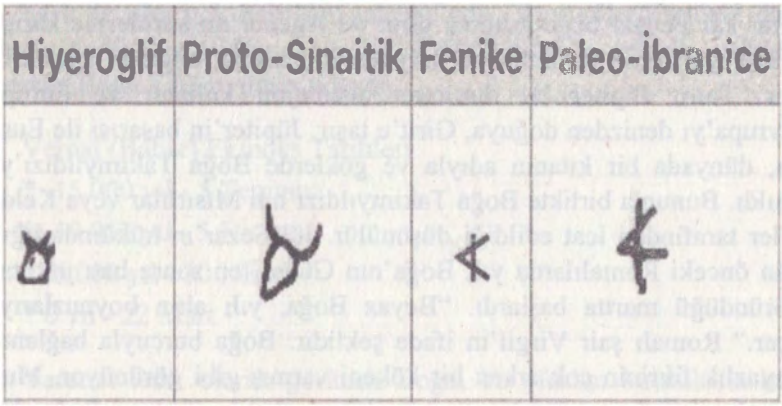
Boğa Takımyıldızı ilk bulunan takımyıldız olarak bilinir. Bunun sebebi ilk mağara resimlerinde boğa şeklinde gösterilmiş olmasıdır. Son yıllarda, yeni araştırmalar, Fransa Lascaux mağarasındaki resimlerin tarih öncesi yıldız haritalarını içerebileceğini düşündürüyor. Münih Üniversitesinden Dr. Michael Rappengluck, figüratif olmayan bazı nokta kümelerinin ve bazı figüratif görüntülerin içindeki noktaların takımyıldızlarla ilişkili olduğunu savundu. Boğa, Ülker ve yaz üçgeni olarak bilinen gruplandırmanın, 18000 yıllık mağara çizimlerinde ifade edildiği düşünülüyor. *(https://rockartblog.blogspot.com/2018/08/are-lascaux-cave-pain tings-encoded.html)*

Fransa Lascaux mağarasındaki Boğa Takımyıldızı'nı ve Ülker Takımyıldızı'nı gösteren çizim

Antik Akad'da "Işık Boğası" olarak biliniyordu ve dört bin yıldan fazla bir süre önce Boğa, ilkbahar ekinoksunu işaret ediyordu. Bu nedenle iki bin yıllık bir süre boyunca Boğa, göksel ev sahiplerinin prensi ve lideriydi. Güneş'in Boğa burcunda doğuşu kutsal hâle gelmiş ve Boğa, tanrılaştırılarak ona ibadet edilmişti. Mısır ve Asur'un harabeleri arasında bulunan kutsal figürlerde, insan yüzlü bir boğa ya da insan yüzlü ve boynuzlu bir boğa şeklinde tanrılaştırılmıştı. Belki de insanoğlunun ilk tanrısı Boğa idi.

Hatta ilk alfabe gökyüzündeki takımyıldızların dizilimine gore icat edilmiştir. Alef adı, Batı Sami dilinde "öküz" anlamına gelen sözcükten türetilmiştir. Batı Sami dilinde öküz için kullanılan kelime olan alp bu harfin ilk sesini tanımlar. İbranice eleph, öküz anlamına gelir. Bu harflerin bir öküz kafasını tasvir eden bir Mısır hiyeroglifinden türetildiğine inanılmaktadır. Sonrasında Latin harflerinde de kullanılmıştır. Alfabedeki A ve B harflerinin göksel arketiplerinin Boğa Takımyıldızı'nda olduğu düşünülür. MÖ 3000'de Güneş zodyak takımyıldızı olan Boğa'ya girdiğinde bahar başlardı. Bu yüzden arkaik insanlar alfabenin ilhamını gökyüzündeki bu başlangıçtan alarak oluşturmuştur. Alfabe, Boğa Takımyıldızı'nın izdüşümünden oluşan "aleph ve beth" harfi çiftiyle başlar. *(http://sino-platonic.org/complete/spp196_alphabet.pdf)*

"A" harfinin evriminin başlangıcı kabul edilen boğa başı

Aslında Boğa'nın en eski ve kadim tapınma nesnesi olduğunu, baharı başlatmasından ve dünyayı yeniden doğurmasından anlayabiliriz. Arkaik dönemde kozmolojik olarak bahar, Güneş'in Boğa Takımyıldızı'na geçtiği dönemde başlar, bu da onun "tanrı" olarak algılanmasına ve ona tapınılmasına neden olmuştur. Nitekim Arapça "el" kelimesinin kökeni elif-aleph ile aynıdır ve boğa, tanrı anlamına gelir. Arapça el-ilah, Aramice alāh ve elāh, İbranice elōah ve elohim hepsi aynı köktendir.

Boğa'ya, hayata ebedî dönüşün simgesi olarak Mısırlılar tarafından saygı gösterildi. Boğa'yı Nil'in tanrısı Osiris ile özdeşleştirdiler ve ona "apis" figürü altında taptılar. Mısır'ın Apis Boğası, zodyak Boğa'sının canlı bir temsili olarak görülüyordu. Bu figür Büyük Piramit'in inşasından önce biliniyor olabilirdi. Persler de Boğa'ya tapıyorlardı. Arkaik insanlar zodyağın ardışık işaretlerini alfabedeki harflere göre belirlediler. A Boğa'yı, B İkizler'i temsil ediyordu. Bu da Boğa'yı zodyağın ilk burcu olarak kabul ettiklerini açıkça gösteriyor. Yahudilerin astrolojik kitaplarına yapılan atıflar, onların da Boğa burcunu burçların lideri olarak gördüklerini gösteriyor. Yunan mitolojisine göre Boğa, Europa'yı denizlerin üzerinden Avrupa'ya taşır. Europa adını ondan alır. Europa, Avrupa, Fenike dilinde Güneş'in battığı yer (Fenike'nin batısı, İstanbul Boğazı'nın batısı, Marmara Denizi) anlamına gelen EROB kelimesinden gelir. Europa Agenor'un kızıydı ve söylendiğine göre o kadar güzelmiş ki Jüpiter ona âşık olmuş. Jüpiter kar beyazı boğa kılığına girer ve Agenor'un sürülerine karışır. Güzel yaratığın görüntüsüyle büyülenen Europa, boğanın sırtına biner. Tanrı Jüpiter bu durumun avantajını kullanır ve Europa-Avrupa'yı denizden doğuya, Girit'e taşır. Jüpiter'in başarısı ile Europa, dünyada bir kıtanın adıyla ve göklerde Boğa Takımyıldızı'yla anıldı. Bununla birlikte Boğa Takımyıldızı'nın Mısırlılar veya Keldaniler tarafından icat edildiği düşünülür. Jül Sezar'ın hükümdarlığından önceki Romalılarda yıl, Boğa'nın Güneş'ten sonra batı ufkunda göründüğü martta başlardı. "Beyaz Boğa, yılı altın boynuzlarıyla açar." Romalı şair Virgil'in ifade şeklidir. Boğa burcuyla bağlantılı beyazlık fikrinin çok erken bir kökeni varmış gibi görünüyor. Muhtemelen her zaman kar beyazı olarak tanımlanan efsanevi Boğa, Yunan efsanesinden doğmuştur. Eski Çin kozmolojisinde Koç, Boğa ve

İkizler Takımyıldızı, Ak Pars Takımyıldızı olarak biliniyordu. 12 hayvanlı Çin takviminde ise "Altın Öküz" olarak adlandırıldı. Garip bir şekilde, Amazon'da yaşayan Güney Amerikalı Kızılderilileri bu yıldız grubuna "Öküz" adını verir. Aratos, Boğa'dan "çömelmiş" olarak söz eder. Manilius mücadele eden Boğa'dan söz eder ve Cicero'ya göre Boğa'nın dizleri "bükülmüş"tür. Efsaneye göre boğa, Europa'nın sırtına daha kolay binmesi için çömelmiş bir tavırla tasvir edilmiştir. Yeterli alan varken ve tüm boğa figürünü tasvir etmek için yıldızlar eksik değilken, neden şeklin sadece yarısının gösterildiği açık değil. Yarım şekilde gösterilen Pegasus Takımyıldızı figüründe de bu uyumsuzluk vardır. Pegasus'un bulutların arasından yukarı doğru uçtuğu varsayılır ve bu nedenle yaratığın ancak yarısı görünür. Benzer şekilde, boğanın yüzdüğü ve vücudunun yarısının suya batmış olduğu varsayılır. Boğa MÖ 2200'lere kadar tapınılan Bahar Güneşi Marduk ile de özdeşleştirilir. Genel görüş, takımyıldızın sembollerinin MÖ 5000 gibi erken bir tarihte, hatta ekinoks orada bulunmadan önce oluştuğu görüşündedir. Enki ve Marduk, Jüpiter gezegeni ile özdeşleştirilir. Mitoloji okumalarım sonucundaki şahsi fikrim, her çağda galaktik merkez hangi burçta yer alıyorsa Jüpiter'in de o takımyıldızı yönettiği yönündedir. Sümer döneminde Tanrı Enki-Jüpiter sırasıyla Balık, Kova, Oğlak takımyıldızlarını yönetmiştir. Galaktik merkez günümüzde Yay Takımyıldızı'ndadır ve Jüpiter bu burcu yönetmektedir. Sümer döneminden önce de insanoğlu gökyüzünü gözlemliyor ve basit de olsa gök haritaları çıkarıyordu. Yani gökyüzündeki döngünün farkındaydı. Buna göre MÖ 5000-6000'li yıllarda galaktik merkez Boğa Takımyıldızı'ndaydı.

Vernal (Bahar) Ekinoks Tarihleri

* -15.000 yıl - 5 Temmuz
* -10.000 yıl - 5 Haziran
* -5.000 yıl - 30 Nisan
* 0 yıl - 22 Mart

Yaratıcı tanrı olarak görünen Boğa, bu yüzden kutsallaştırılmış olabilir. Özellikle galaktik merkez, arkaik insanlar tarafından yaratılışın başlangıç noktasıydı. Dolayısıyla en büyük tanrı olarak kabul edi-

len ve diğer tanrıları da "dölleyen" Jüpiter, dölleyici Boğa Tanrı ile özdeşti. Bu yüzden Sümer mitlerindeki tüm göksel arketipli tanrı ve tanrıçalar da "boynuzlu" idi. Bu boynuzlar ne geyik ne koç ne de diğer boynuzlara benzer, doğrudan boğa boynuzlarıdır. Elbette Boğa Takımyıldızı'nın tam zıddında olan Akrep Takımyıldızı da yaratılışın son bulduğu yer olarak, yer altı dünyası ve ölüler âlemi ile ilişkilendiriliyordu. Marduk'un Tiamat'ı öldürerek parçalarından evreni yaratması efsanesi de buna bağlanabilir.

Tiamat-Akrep Takımyıldızı, Marduk-Boğa Takımyıldızı'nı yöneten karakterlerdir. Biri iyicil, diğeri kötücüldür. Marduk ve Enki Jüpiter'e hayat verdiyse Tiamat hangi karakterin avatarıydı? Elbette 2 kötücül gezegen olan Satürn ve Mars. Sulardan çıkan boğa imgesinin kökeni de kozmik suların çıktığı nokta sayılan galaktik merkezden kaynaklanabilir. Jüpiter'in galaktik merkezle yaptığı her kavuşum, çok kıymetlidir. Yeni bir çağ başladığı düşünülür. Galaktik merkez son derece güçlü bir enerjinin çıktığı kaynaktır. Galaktik merkezden çıkan tanrısal enerji, Jüpiter vasıtasıyla insana aktarılır. Jüpiter, binlerce yıldır bu kapının bekçiliğini yapar. Jüpiter, Tanrı Enki olarak Sümer mitlerindeki analatımıyla bu kapının anahtarını elinde taşır. Bu kapıyı anahtarı ile açtığında ise kozmik enerji yeryüzüne akar.

Boğa, Druidler için önemli bir tapınma nesnesiydi ve onların büyük Taurik festivali, Güneş bu takımyıldıza girdiğinde yapılırdı. Bu zamanın onurlandırdığı bu yıldız grubunun kadim ibadetinden günümüze kalan gelenekler hâlâ yaşatılmaktadır. Dünyanın her döneminde milletler, baharın dönüşünü ve güneşin ışığı ve sıcağı altında doğanın yeniden canlanmasını sevinçle karşıladılar. Bu evrensel festival, Mayıs Günü olarak biliniyor ve ilkbahar ekinoksunda güneşin Boğa Takımyıldızı'na girişini anıyorlar. MÖ 4000 yıllarından bu yana da unutulmamış ve kutlanmaya devam etmiştir. Takımyıldızın Lucida'sı yani en parlak yıldızı, "lider" anlamına gelen "Aldebaran"dır ve kraliyet yıldızıdır. Masonik Tau Haçı, vernal ekinoks ve ölümsüzlüğün anlamlı bir simgesidir. Amblem, Mısır'ın birçok eski anıtında bulunur ve astronomik önemi açıkça Boğa Takımyıldızı'na kadar izlenebilir. "Tau" kelimesinin Mısırlı veya Kıpti kökenli bir kelimeden, boğa-inek anlamına geldiği söylenir.

Ankh Sembolü Mısır | Kıpti Tau Haçı Mısır | Mason Tau Haçı

Mısır Tau sembolü, Kıpti ve Mason haçı

Eski Mısır medeniyetinde Ankh adı verilen sembol Tau haçının kökenidir. Mısır Ankh sembolünün üzerinde Yengeç Takımyıldızı'nı simgeleyen bok böceği Scarabaeus ve gökyüzüne yükseltmekte olduğu Güneş sembolü bulunur. Aslında eski Mısır'da "tanrı" simgesi olarak Sirius ve Yengeç Takımyıldızı işaret edilir. Sirius Mısır takviminin başlangıdır ve gökyüzündeki en parlak yıldız olarak diğer yıldızları döllediği varsayılabilir. Scarabaeus ve onu simgeleyen Tanrı Kepri, Boğa'daki Pleiades'in 7 yıldızı ile de gösterilir.

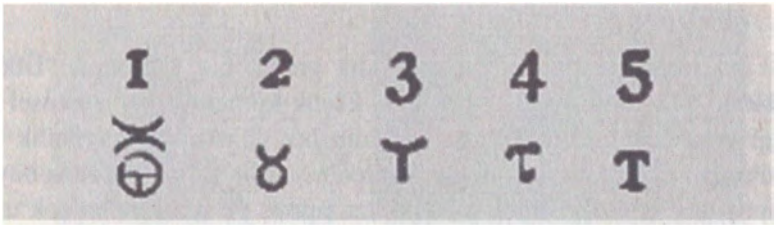
Yengeç Burcu ve Güneş'in Sirius Yıldızı'yla birlikte Heliak yükselişi, 7 insan figürü Pleiades'i simgeler.

Mısır kültüründe Apis Boğası MÖ 5000-4000'li yılllardaki ekinoksu işaret eder. Başının üzerinde taşıdığı Güneş, gündüzün; boynuzları ise hilalin alegorisidir ve Ay'ı yani, geceyi simgeler. Gün ve gecenin eşitlendiği ilkbahar ekinoksu bu şekilde ifade edilir. Ayrıca yine başının üzerindeki iki tüy de gece ve gündüz eşitliğini simgeler.

Apis Boğası ve başında gündüz ve geceyi simgeleyen iki tüy

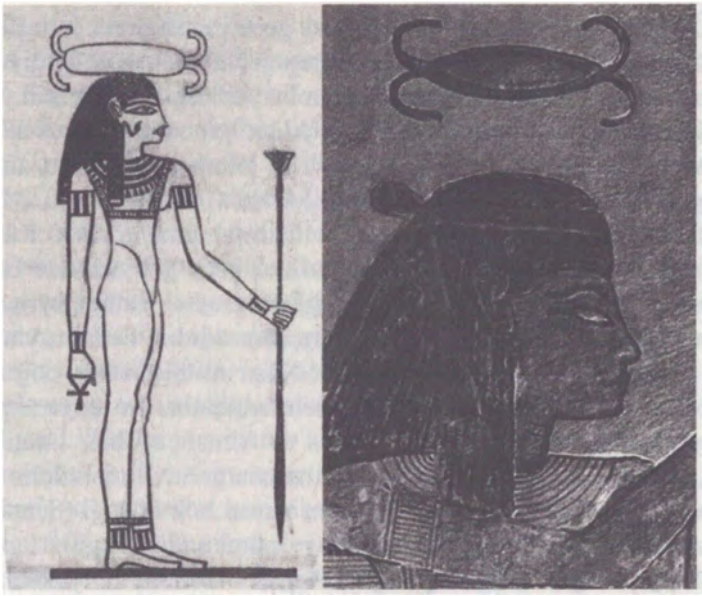
Bu takımyıldızın en eski hiyeroglif işareti, bir boğanın yüzünü ve boynuzlarını temsil eder. Yunanca Tau(t) ve İngilizce T harfleri aşağıdaki adımlarla bu sembolden çıkarılır.

T ve artı (+) simgesi binyıllar boyu hemen her toplumda tanrının sembolü olmuştur. Daire içindeki artı simgesi, Türk Runik harflerindendir ve "Tengri" şeklinde okunur. Jung'a göre bu sembol en eski tanrı imgesidir. Boğa Takımyıldızı İrlanda, Polonya, Rusya'nın bir kısmı, Hollanda, İran, Küçük Asya, Ege Denizi ve takımadalar, Mantua, Leipsic bölgelerini yönetir. Aldebaran Araplar tarafından "Boğanın Gözü", "Büyük Deve", "Aygır Devesi", "Şişman Deve", "Dişi Deve" ve "Boğanın Yüreği" olarak da biliniyordu. Aldebaran Pleiades'in hizmetçisi, görevlisi veya takipçisi sayılırdı. Hindular, muhtemelen kırmızı olan renginden dolayı yıldıza "kızıl geyik" anlamına gelen "Rohini" adını verdiler. Aldebaran'ın 6900 yıl önce (MÖ 5000) Babil'de baharın başlangıcında yükseldiği düşünülür. Aldebaran'ın yükselişi sırasında hava yağışsız olursa kısır bir yılın habercisi olduğu düşünülürdü. Babilliler, Aldebaran'ı "yıldızların önde gelen yıldızı" olarak görüyorlardı çünkü zodyak burçlarının ilkindeki en parlak yıldızdı. Sümerler ona Gu.Anna, Akadlar Alû ve Lê şeklinde hitap ederlerdi, yani cennetin boğası... Ülkerlere ise Mul MUl yani Yıldızların Yıldızı adını verirlerdi. Işığın Elçisi olarak da adlandırılan Aldebaran, astrolojik olarak talihli bir yıldızdı; zenginliğin ve onurun habercisiydi. 5000 yıl önce vernal equinox olarak işaretlendiğinde İran'ın dört "kraliyet yıldızı" veya "gökyüzünün koruyucuları"ndan biriydi. Boğa'nın ikinci büyüklükteki yıldızı olan Beta Tauri, Araplar tarafından "El-Nath" yani "Toslayan" olarak adlandırılırdı. Boğa'nın kuzey boynuzundaki konumundadır. Beta Tauri'nin rengi beyazdır ve 6000 yıl önce bahar başlangıcında Güneş'in bu yıldızın yakınında durduğu söylenir. Boğa, Pleiades hariç, bütün takımyıldızlar arasında en fazla sayıda yıldızı içerir, toplamda 141. Ünlü yıldız kümeleri Sümbül- Hyades ve Ülker, Boğa burcunda bulunur (Olcott 1911: 335).

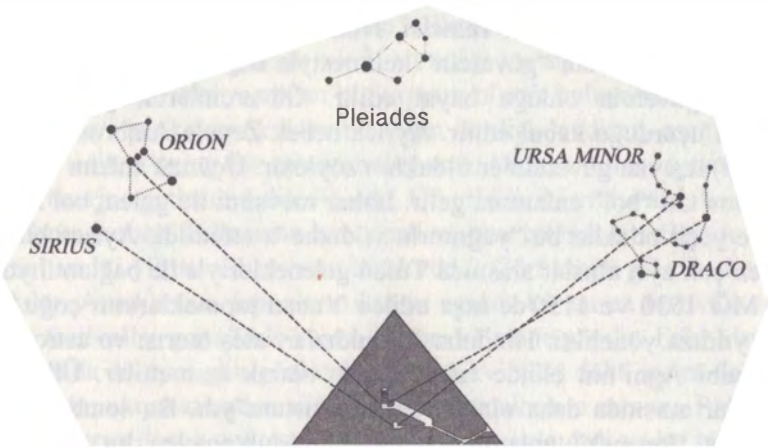
ÜLKERLER

Astronomide bilinen hiçbir yıldız grubu, biz Türklerin "Ülker" olarak bildiğimiz soluk yıldızların küçük kümesi kadar evrensel bir ilgi uyandırmamıştır. Dünya tarihinin her döneminde hayranlık duyulmuş ve ciddi bir şekilde gözlemlenmişlerdir. Ülker onuruna büyük tapınaklar dikildi. Birçok ulus onlara tapmış ve birbirinden çok uzak olan insanlar, tarım ve ticaret işlerinde bu altı yıldızın doğuşu ve batışıyla yönlendirilmiştir. Birçok insan bu ünlü kümeden esinlenerek tematik metaforlar oluşturmuştur. Elmaslardan oluşan bir rozete, sıcak ateş böceklerine veya arılara, parlayan çiy damlalarına benzetilmiştir. Başka zihinler bu yıldızları civcivleriyle çevrili bir tavuk olarak gördü ve bazıları onların yedi bakireyi temsil ettiğini düşündü. Onları göremeyen ve Pleiades'in tatlı etkisini hissetmeyen insanlarda bile bir kayıp Pleiad hakkında romantik ve hüzünlü bir şeyler çağrıştıran ve duygu uyandıran belli belirsiz bir hikâye vardır. Ülker; parıldayan, akıl sır ermeyen yıldızlarıyla, gerçekten hoş ve hafif bir grup oluşturur. Olağanüstü derecede büyüleyicidir ve parlak yıldızlarıyla benzersizdir. Mezopotamya'da Pleiades ve Hyades "Ekliptiğin Büyük İkizleri" olarak biliniyordu. Takımyıldızlar ilk tasarlandığında Ülker, nisanın başında Heliak olarak yükselirdi, baharın dönüşünün işaretiydi. Bu neşeli mevsimin dönüşünün habercisi olan Ülker, şiirsel bir şekilde, baharın gücünü ve etkisini temsil ediyordu. Yeni Ahit'te "yedi yıldız"dan şamdan şeklinde bahsedildiğini görüyoruz. Vahiy'in ilk bölümünde, Havari Aziz John, "yedi altın şamdan" gördüğünü söyler. Hristiyan geleneğinde yedi melek, yedi kilise, yedi şamdan şeklinde hayal edilir. Pleiades, Çin'in astronomik literatüründe adı geçen ilk yıldızlar arasındaydı. MÖ 2357 tarihinde, grubun Lucida'sı olan Alcyone ilkbahar ekinoksuna yakınken kayıt tutulmuştu. Çinli genç kadınlar bu yıldızlara hamarat-çalışkan yedi kız kardeş olarak tapıyorlardı. Beklenebileceği gibi bu ünlü grup, Mısır'da da tapınma konusuydu. Orada Pleiades, Aşağı Mısır'ın başlıca tanrılarından biri olan, Tanrıça Neith-Nit ile özdeşleştirildi. Neith bir cenaze anrıçası olarak tapılmasına ek olarak yaratılış, bilgelik, dokuma ve savaş tanrıçasıydı. Başının üzerinde çapraz yerleştirilmiş iki yay taşır ve elinde ankh adı verilen ve Boğa Takımyıldızı ile ilişkilendirilen sembol vardır.

Tanrıça Neith

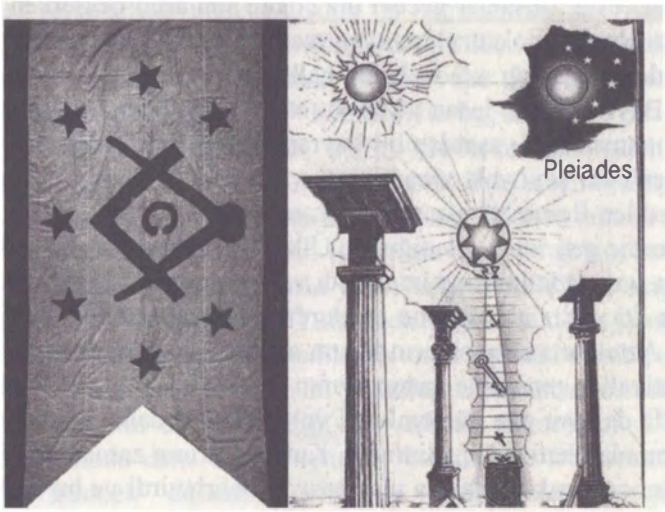
Hiç kuşkusuz astronomik amaçlarla dikilmiş olan **Büyük Piramit**, Ülker ile yakından ilişkilidir.

Ülker'in bahar mevsimini açtığı ve gece yarısı zirveye ulaştığı MÖ 2170 yılında, bu dev mozolenin güney geçidinden görülebiliyorlardı. Hatta Büyük Piramit'in yedi odasının bu yedi ünlü yıldız için yapıldığı öne sürülmüştür. Mısırlılar bu yıldız grubuna "Athur-ai" veya "Atauria" adını verdiler, bu da Athyr'in (Hathor) yıldızları anlamına geliyordu. Athyr (Yunanca) Hatur (Arapça) Hathor, eski Mısır ve Kıpti takvimlerinin üçüncü ayıdır. Miladi takvime göre 10 Kasım ile 9 Aralık tarihleri arasındadır. Bu tarihler gece gökyüzünde Boğa ve Pleiades takımyıldızlarının yükseldiği dönemdir. Hathor ayrıca Boğa Takımyıldızı ile ilişkilendirilen tanrıçanın adıdır. Dolayısıyla Pleiades, Tanrıça Hathor'un yıldızlarıdır. Mısır mitolojisinde doğum, bereket, aşk ve evlilik ile ilişkilendirilen tanrıçadır. Bu ünvandan, yani Athyr, Hatur, Hathor, Latince Toros ve Almanca Thier türetilmiştir. Tor, Toros, Thor, Taurus "Boğa" anlamına gelir. Bu isimlerin bir şekilde Yunan Tau harfiyle ve Mısır'ın kutsal bok böceği (Scarabaeus) veya Tau böceği ile bağlantılı olması mümkündür. İngiliz tepelerine verilen isim olan "Tors-Torlar'ın" Pleiades ibadetinin "yüksek yerleri" ile bağlantılı olabileceği de öne sürüldü. Araplar Pleiades'e "Atauria" adını verdiler. "Atauria", Atyr'in (Hathor) yıldızları anlamına gelen Pleiades'e de verilen bir isimdir. Pleiades kelimesinin üç farklı türevi olduğu düşünülür. Yunanca "yelken açmak" anlamına gelen plein ve "yelkencilik" pleusis kökeni ile bağlantılıdır. Bu yıldızların yükselişi ve batışı, Yunanlılar arasında denizcilik sezonunun açılışını ve kapanışını işaret eder. İkincisi, Hint-Avrupa dillerinde "pel" köküyle bağlantılı olan "güvercin" kelimesiyle bağlantılıdır. Bu yıldızların 7 güvercin olduğu hayal edilir. Güvercinlerin, güçlü avcı Orion'u uçurduğu kabul edilir. Ayrıca bebek Zeus'a Ambrosia (tanrı yemeği) taşıyan güvercinler oldukları söylenir. Üçüncü anlamı Pleiôn ve Pleos'tan "bol" anlamına gelir. Bahar mevsimi ile gelen, bol mahsul ve yeşil otlaklar bu "yağmurlu yıldızlar"a atfedildi. Ayrıca birbirinden çok ayrı uluslar arasında Tufan gelenekleriyle de bağlantılıydılar. MÖ 1530 ve 1150'de inşa edilen Yunan tapınaklarının çoğu bu yedi yıldıza yönelikti. Hindular bu yıldızları ateş tanrısı ve astrolojinin naibi Agni'nin elinde taşıdığı alev olarak resmettiler. Ülker'in Hindular arasında daha olağan temsili "ustura"ydı. Bu sembol aynı zamanda "kesmek" anlamına geliyordu. Muhtemelen bu, gruptaki yıldızların dizilişi ile bağlantılı bir benzetmeydi. Hindu adı "alev"

olan Pleiad mevsimi olan ekim ve kasım aylarında yapılan büyük Kandil-Lamba Ziyafeti, Pleiades adına düzenlenirdi. Japonya'nın Fenerler Bayramı'nın da Pleiades'in yükselmesi ile bağlantılı olduğu düşünülür. Bu yıldız grubu, çok eski zamanlardan beri insanlığı büyük bir gizem duygusuyla etkilemiştir. Büyük bir felaket, muhtemelen İncil Tufanı, bir şekilde Ülker ile bağlantılıdır. Birbirinden uzak ülkelerde dahi Ülker, çevrede oluşan efsanelerin ve mitlerin birçoğunda böyle bir olaya yapılan bazı atıflar izlenebilir. Ülker'in göklerde göze çarpan bir konuma sahip olduğu yılın bu mevsiminde, (ekimkasım) uzak antik çağlardan günümüze kadar dünyanın hemen her ulusunun tarihinde ölüler için anma törenlerinin yapıldığı ortaya çıktı. Bu geleneğin evrenselliği, astronomik tarihin kaydettiği en dikkate değer gerçeklerden biri olarak kabul edilir ve bu grubun incelenmesini tüm yıldız tarihinin en ilginç bölümü hâline getirmeye hizmet eder. Bu küçük yıldız grubu, sonbahar gecelerinde doğu göklerinde ürkek ürkek parlarken insan ırkını doğadaki herhangi bir bağdan daha yakın bir ilişki içinde birbirine bağlar. İnsanoğlu gökyüzündeki yıldızlara bakarak evrenin tam merkezini bulmaya çalıştı. Güney Amerika'nın Aztekleri arasında Pleiades, korku ve hayranlık duyulan bir yıldız grubuydu. Elli iki yıllık her dönemin sonunda, kasım ayında, Pleiades'in gece yarısı göründüğü zaman Aztekler, dünyanın sona ereceğini hayal ettiler. İnsanlar geceyi diz çöküp sonlarını beklerken geçirirdi. Azteklerden çok uzakta, aynı mevsimde bu yedi küçük yıldızın göklerde öne çıktığı sırada Japon halkının büyük ulusal festivali olan Fener Bayramı'nda, insan ırkını alt ettiği varsayılan bazı büyük felaketleri anmak için yaşatılan bir bayram olarak buluyoruz. Talmud'da, Pleiades'i her şeyi yok eden bir tufan ile ilişkilendiren, aşağıdaki gibi ifade edilen ilginç bir efsane buluyoruz: "Kutsal Olan, tufanı dünyanın üzerine getirmeyi dilediğinde, Ülker'den iki yıldız aldı ve böylece tufanın serbest kalmasına izin verdi ve onu tutmak istediğinde Arcturus'tan iki yıldız aldı ve onu durdurdu.2 Görüldüğü gibi, kadim Hindular, Aztekler ve Japonların kasım ayında bir anma festivali vardır. Bu festivaller genellikle kasım ayının 17'sinde yapılır. Eski Mısırlılar arasında da aynı gün gözlemlendi ve takvimleri daha sonra değiştirilse de bu olay hafızadan silinmedi. Kutlamalarının zamanı, Pleiades'in gece yarısı doruk noktasına ulaşmasıyla belirlenirdi ve bu tarihte kutsal üç günlük festival başlardı. Hindular, Aztekler, Japonlar ve Mısır-

lılar da Pleiades'in yükselmesiyle alakalı bu festival, bir sel veya ırkı yok eden felaket geleneğiyle ilişkilendirildi. Persler bir zamanlar kasım ayını "ölüm meleği" anlamına gelen "Mordad" olarak adlandırırlardı. Bu ay, ölüler festivalinin gerçekleştiği tarihti. 17 Kasım Ülker'in gece yarısı zirveye ulaştığı gündü. Güney Pasifik Okyanusu'nda bulunan takımadalarda yaşayan yerliler, kasım ayında Pleiades'in ortaya çıkışının ilk gününü yılbaşı olarak kabul ederdi. Ülkerlerin gece yükselmesi ile bağlantılı olarak Fiji, Tonga adalarında her yıl ekim ayının sonunda ölülerin anısına düzenlenen bir festival yapılırdı. Britanya'nın Druidleri, dünyanın yeniden inşasını her yıl 1 Kasım'da kutlardı. Prescott, *History of the Conquest of Mexico* adlı eserinde, Meksika büyük festivalinin kasım ayında, Ülker'in gece yarısı doruğa ulaştığı sırada yapıldığını belirtir. İspanyol fatihler Meksika'da, Pleiades gece yarısı doruğa ulaştığında, bir zamanlar dünyanın yok edildiğine dair bir gelenek buldular. Avustralyalı yerliler arasında da Pleiades ile bağlantılı bir festival bulunur. Ülker'in kasım ayında gece yarısı doruk noktasına yükseldiği zaman, bu yıldız grubunun onuruna bir yeni yıl nişanı verilir. Bu özdeş gelenekler Pleiades ile bağlantılı evrensel mitlerin temelidir. Günümüzde birçok Mason örgütünün, kasım ayı ortalarında ölüler için anma törenleri vardır (Olcott 1911: 407).

Mason sembolizminde Pleiades

Bu törenler de Pleiades ile bağlantılı insanlığın Tufan ile bağlantılı yok oluşunun simgesel olarak anılmasıdır. Sonbahar, ölü anma törenleri için özellikle uygun bir mevsimdi çünkü doğanın ölümünü çağrıştırır ve kışın uzun ölüm uykusuna hazırlardı. Kış gecelerinde bu yıldız grubu saygı ve korkuyla izlenirdi. Pleiades, Mason sembolizminde de önemli bir rol oynar. Yedi yıldız amblemi, bahar gündönümündeki bu yıldız grubunu ima eder ve böylece Ülker'i ölümsüzlüğün güzel bir sembolü yapar. Tüm "cennet orduları" arasından Pleiades'in amblem olarak seçilmesinin nedeni budur. Eski çağlarda Pleiades, mevsim döngüsü ile bağlantılı bir göksel işaretti. Romalı şair Statius, Ülker'i "karlı takımyıldız" olarak adlandırır. Romalılar Pleiades'e "bahar bakireleri" adını verir. Bu yıldız kümesi, yılın ilerlemesini işaretlemede çiftçiye büyük hizmet etti. Romalı şair Hesiod, Pleiades'in 40 günlük gökyüzünden kayboluşunu şöyle ifade eder:

İnsan gözünden kırk gece kırk gün gizlenirler ve yıl ilerledikçe,
Köylü tırpanı keskinleştirdiğinde, tekrar belirirler.

Bu yıldız grubunun Güneş'le birlikte doğuşu yani "Heliacal" yükselişi yaz mevsiminin habercisi iken, gün batımındaki yükselişi yani "Acronical" yükselişi kışın başlangıcını işaret ederdi. Acronical yükselişi, grubun yağmur mevsimi, tufan ve sel ile ilişkilendirilmesine yol açmıştır. Güney Afrika'da "Çapa Yapan Yıldızlar" olarak adlandırılıyorlardı ve güneş battıktan sonra son gözle görülür yükselişleri, tüm güney yarım kürede tarımsal faaliyetlere çağrı olarak kutlandı. Güney Afrika'da yaşayan Bantu kabilesi gruba "Pulluk Süren Yıldızlar" adını verdi. Çünkü kış ortasında ve sabahın erken saatlerinde yükselen grup, yerlilere soğukta dışarı çıkmasını ve tarlaları sabanla sürmesini söylüyordu. Peru kültüründe Pleiades ekinleri ve hasadı yönetiyordu. Perulular Pleiades'in gerçekten de ekinleri yaratmış olduğunu düşünüyordu. Dört bin yıl önce bu yıldız grubu, bahar ekinoksunda Güneş'in konumunu işaretledi. Evrensel olarak doğa güçlerinin görünürdeki artışı ve azalmasıyla bu kadar ilişkili olmasının başlıca nedeni budur. Birçok garip masal ve hayal ile çevrelenmiş olan Pleiades, klasik mitolojileriyle de oldukça ilişkiliydi. Ülker, Iroquois Kızılderililerinin en sevdiği takımyıldızdı. Bütün dinî bayramlarında bu yıldızlara yönelik ilahiler okunur, onlara dua edilirdi. Ayrıca Plei-

ades'in gece boyunca kutsal tohumu koruyan yedi genci temsil ettiğine inanıyorlardı. Malaylar arasındaki doktorlar, dualarında, vücut hastalıklarını iyileştirmelerine yardımcı olması için Pleiades'ten yardım isterler. Güney Amerika'daki Paraguay Nehri'nin kıyılarında yaşayan Kızılderililerin bir kabilesi olan Abiponlar, Pleiades'ten geldiklerini sanıyorlardı. Belirli dönemlerde Pleiades, Güney Amerika göklerinden kaybolduğunda büyükbabalarının hasta olduğunu varsayıyorlardı. Mayıs ayında tekrar göklerde görünür olunca hastalıktan kurtulmuş olan dedelerini neşeli bağırışlarla, boru ve borazanların şenlikli sesleriyle karşılar ve sağlığına kavuşmasını kutlarlardı. Sümer ve Babil dönemi silindir mühürlerinde Pleiades sıralı dizi şeklinde gösterilir. Bahar dönemini anlatan mühürlerde çiftçiler bir öküz yardımıyla tarlalarını sürerken gösterilir. Pleiades'in bir diğer adı da "Salkım-Salkımlar"dı. Eski madeni paralarda bir üzüm salkımıyla temsil edilirdi. Kilikya'daki Mallosin madeni parası üzerinde, vücutları üzüm salkımlarından oluşan güvercinler şeklinde temsil edilir.

Bahar ekinoksunu ifade eden Güneş ve hilal sembolü ile Pleiades (7 nokta) Takımyıldızı. Sümer silindir mühür.

Mitolojiye göre Pleiades, dünyayı omuzlarında taşıyan dev Atlas ile peri Pleione'nin yedi kızıydı. Hikâyeye göre bu yedi bakire, kız kardeşleri Hyades ile birlikte "sevimli erdemleri ve karşılıklı sevgileri" nedeniyle yıldızlara dönüşmüşlerdir. Pleiades ile ilgili başka bir efsane, Orion-Avcı ile alakalıdır. Orion, onları hayal kırıklığına uğratacak kadar durmaksızın takip eder. Onların çok güzel bir görünüme sahip oldukları anlatılır. 7 kız, Orion'dan kurtulmak için Jüpiter'e

başvururlar ve Jüpiter onları güvercinlere çevirir. Bunun üzerine gökyüzüne uçarlar ve yıldızlar arasında bir sığınak bularak yerleşirler. Smith Sound Eskimoları, "ayı" anlamına gelen "Nanuq" adını verdikleri Pleiades grubuyla ilgili aşağıdaki efsaneye sahiptir: "Buz üzerinde çok sayıda köpek bir Ayı'yı kovalıyordu. Ayı, köpekler ile birlikte gökyüzüne ulaşana kadar yavaş yavaş havaya yükseldi. Sonra hepsi Pleiades yıldızlarına döndüler. Ayı grubun merkezinde daha büyük bir yıldız oldu." Ayı, Alcyone yıldızı tarafından temsil edilir. Bu kümedeki yedi yıldızdan biri diğerleri kadar parlak değildir. Bu yıldıza Yunanlar "Kayıp Pleiad" adını verdiler. Bu grubun yıldızlarından birinin kaybolduğu veya solduğu geleneği, çok eski ve neredeyse evrenseldir. Aynı söylence birbirinden çok uzak uluslar arasında bulunur ve günümüze kadar gelebilmiştir. Yunanistan, İtalya, Avustralya, Borneo'daki Malezyalılar ve Gold Coast'taki yerliler arasında bulunur. Milletler arasında bu kadar geniş çapta yayılan aynı izlenim, ortak bir kaynaktan yayılmış olduğunu veya bariz bir olgudan kaynaklandığını düşündürür. Başlangıçta bu yıldızlardan birinin şimdi göründüğünden daha parlak olduğuna dair şüpheler vardır. Pleiades'in yıldızlarından biri uzak bir zamanda parlaklığını kaybetmiş olabilir. Bu durum söylencelerdeki kayıp yıldız geleneğini açıklayabilecek bir gerçek. Bazı anlatılarda yedinci Pleiad'a yıldırım çarptığı, bazılarında ise onun Büyükayı'nın kuyruğuna takıldığı söylenir. Solomon Adalarında Pleiades'e bakireler topluluğu da denirdi. Borneolu Dyak'lar ve Malaylar, Pleiades'i annelerinin her zaman görünmediği, altı civciv olarak hayal ederler. Küme ayrıca parlak taşlardan oluşan bir kolyeye benzetildi.

Pleiades2in en parlak yıldızı olan Alcyone, Poseidon tarafından Hyrieus'un annesi olan Atlantis perisini temsil eder. Alcyone'a "Pleiades'in ışığı" denir. Araplar ona "parlak olan" ve "ceviz" der. Alcyone, evrenin sözde merkezi, yıldızlı göklerin etrafında döndüğü nokta olması ile ünlüdür. Yıldız, yılın son gecesi saat 21.00'de doruğa ulaşır. Amerikalı şair Frances Mace onu şöyle anar:

"Sonsuzluğun engin yıldız bahçesi,
Cennetin Lotus Çiçeği, Alcyone"

Çıplak gözle bakıldığında Ülker'in yedi yıldızı görülebilir. Pleiades, Boğa'nın yelesi üzerindeki canlı arılara benzetilmiştir.

KOÇ TAKIMYILDIZI

Koç, "Burçların Prensi", "Göksel Burçların Prensi" ve "Zodyak Ordusunun Lideri" olarak anılmıştır. Zeus, kılığına girdiği koçla ilişkilendirilmiştir. Bu söylence Mısır kültürüne de girmiştir. Mısır'da bu takımyıldıza "Jüpiter Ammon" adı verildi. Takımyıldızın ortaya çıktığı varsayılan Mezopotamya Chaldea'da koç, çobanların en sevdiği hayvanı temsil eder. Koç burcunun göklerin göze çarpmayan bir parçası olduğu ve öneme sahip yalnızca üç yıldızı içerdiği düşünüldüğünde, etrafını saran zenginlik ve efsane şaşırtıcıdır. Fakat çağımızdaki ekinoksun Güneş'in Koç burcuna girdiği gün olduğu düşünüldüğünde bu takımyıldızın öneminin gerçek sebebinin bu olduğuna şüphe kalmaz. Günümüzde Nevruz adıyla kutlanan bu tarih, birçok millet tarafından önemsenir ve kendilerine ait bir yaratılış, türeyiş ya da kahramanlık mitiyle ilişkilendirilir. Takımyıldızların olası doğum yeri olan Fırat Vadisi'nde Güneş'e "yaşlı koyun" anlamına gelen "Lubat" adı verildi ve nihayetinde gezegenlere de "yaşlı koyun yıldızları" adı verildi. Bu nedenle, Güneş'in yaşlı bir koyun ya da koç olarak simgesel görünümü, zorunlu olarak çok eski bir çağa aittir. Mitolojide Koç, her zaman altın postlu masal dramını temsil etmiştir. Eski bir masal şu şekildedir:

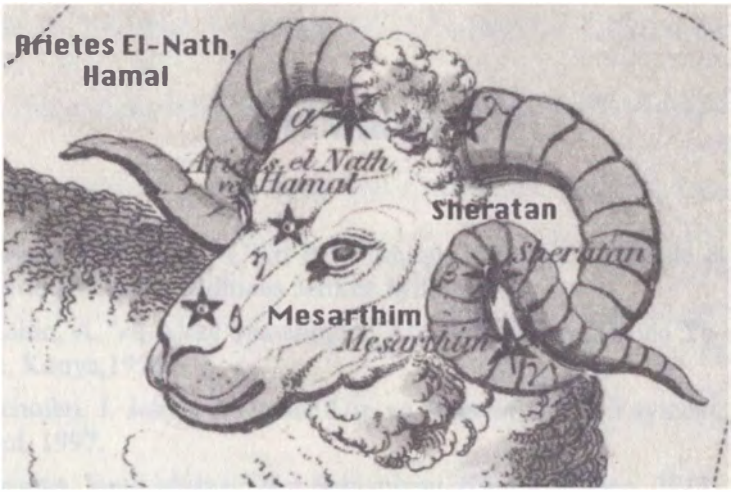
Phrixus ve Helle, Thessaly'nin efsanevi kralı Athamas'ın çocuklarıydı. Üvey anneleri onlara o kadar acımasız davrandı ki Merkür, çocuklara acıdı ve annelerinin gazabından kaçmalarını sağlamak için onlara altın koç gönderdi. Çocuklar koçun sırtına binerek kaçtılar. Koç, karaların ve denizlerin üzerinden geçerken ne yazık ki Helle onu tutmayı ihmal etti. Koç, Avrupa'yı Asya'dan ayıran Çanakkale Boğazı'nı geçerken aşağı düştü. Bu felaketin anısına bu boğazdaki denizin ve burnun adı Helle Denizi, Helle Burnu olarak anıldı. Phrixus ise Karadeniz'in doğu ucundaki Colchis'e güvenli bir şekilde indi. Sağ salim kurtulduğu için minnettarlığının ifadesi olarak koçu kurban etti. Altın postu ülkenin kralına verdi, o da onu uykusuz bir ejderhanın koruması altında olan, Ares'in kutsal korusuna astı.

Phrixus ve Helle, İkizler Takımyıldızı'nı temsil eder. Nitekim bu ikiz kardeşe acıyan ve kurtaran Merkür'dür.

Yunan mitolojisinde Altın Post, her zaman Argo gemisinin yolculuğuyla ve onu aramaya çıkan ünlü Argonotların seferiyle ilişkilendirilmiştir. Daha sonra yıldız sembollerinin bu ünlü keşif gezisinin sadece bir kaydı olması gerektiği teorisi geliştirildi. Sir Isaac Newton gibi çok iyi bir astronom bile bu görüşü benimsemiştir. Yani altın post içinde geçen semboller Koç Takımyıldızı ve komşu takımyıldızlar ile alakalıydı. Koç burcu Yunanlar aracılığıyla bize gelen tüm astroloji sistemlerinde lider burçtur ve kayıtlara geçen takımyıldız figürlerinin açıklamalarının birçoğunda lider olarak işaretlenir. Büyük İskender zamanında bir Babil rahibi olan Berosus, kadim insanların, Dünya'nın Güneş Koç burcundayken yaratıldığına inandıklarını söyledi. Fakat artık biliyoruz ki insanoğlu daima insanın ya da evrenin

yaratılışını ekinoksun bulunduğu burç olarak algılamış ve mitolojilerini de bu dönem üzerine kurgulamıştır. Çağımızda ekinoksun, Güneş'in Koç burcuna girdiği döneme denk gelmesi nedeniyle 21 Mart birçok millette türeyiş, yaratılış ve atalar ile bağlantılı, önemli mitsel tarihlerin kaynağıdır. Bu yüzden çok eski Mısır takvimlerinde Koç burcuna atıfta bulunulmaz ancak Mısır mitolojisinde Koç burcunun başka önemi vardır. Mısır'ın en büyük tanrısı Amon-Amen, koç başlı temsil edilirdi. Güneş'le bağlantılı büyük tapınak Amen-Ra'ya, devasa koç başlı sfenkslerden oluşan bir yoldan ulaşılır. Tanrı Amen'in heykeli, Koç Takımyıldızı'nın tamamen görülebildiği, Koç burcunun ekliptiğe özel olarak hâkim olduğu mevsimde, geçit töreniniyle Nekropolis'e taşınırdı. Bu büyük festivalin hazırlıkları, bahar ekinoksuna yakın dolunaydan önce başlardı ve o ayın 14. gününde tüm Mısır, Koç'un egemenliğini kutlardı. İnsanlar Koç'u çiçeklerle taçlandırıp, onu olağanüstü bir şatafat ve alayla taşırlar ve büyük sevinç yaşarlardı. Koç burcuna "Bara" diyen eski Perslerde de benzer bir festival vardı. MÖ 1400 ile 1100 yılları arasında, 2. Ramses, Aboo Simbel tapınağını adadığında tapınağın içine giren Güneş, Koç Takımyıldızı'nın ilk yıldızlarıyla kavuşum hâlindeydi. Bu gerçek, şüphesiz kralı, Tanrı Amen ile bağlantılı olarak Koç'u onurlandırmaya yöneltti. Mısırlılar Koç'a "Başın Efendisi" derlerdi. Sadece Mısırlılar değil, doğunun tüm büyük uygarlıkları, Güneş ve Ay'ın Koç burcuna girdiği yıldan beri aynı geleneklere sahiptir. Koç burcu ilk kez Babilliler tarafından vernal equinoks olarak işaretlenmiştir. Fakat Koç burcu MÖ 6000 yılında akaik insanlar tarafından işaretlenmişti. Çünkü kış gündönümü Koç burcunda oluyordu ve 4 takımyıldız olan Koç, Yengeç, Terazi ve Oğlak; dört mevsimi oluşturuyordu. Araplar Koç Takımyıldızı'nı "El-Hamal", ilk Hindular ise "Aja" ve "Mesha" olarak adlandırdılar. Takımyıldızın Türkçe adı "Kuzi-Kuzu" idi. Koç; Fransa, İngiltere, Almanya, İsviçre, Danimarka, Polonya, Suriye, Napoli, Capua, Verona vb. üzerinde hüküm sürmektedir. Koç'un ilk etapta yalnızca Hamal Yıldızı olduğu, takımyıldızın daha sonra onun etrafında oluştuğu iddia edilir. Babil döneminde Koç, "Anuv" ve "Ku" şeklinde adlandırılmıştır. "Göksel sürüyü yöneten prens" veya "öncü kişi" anlamına gelir (Olcott 1911: 53).

Koç Takımyıldızı

Hamal'ın diğer Fıratlı adları "Lu-lim" veya "Lu-nit", "Koç Gözü", "Simal", "Boynuz Yıldız" olmuştur. Yunan tapınaklarından en az sekizi MÖ 1580'den 360'a kadar bu yıldıza yönelikti. Hamal, Ay gözlemleriyle bağlantılı olarak navigasyonda çok kullanılır. Beta Arietis Yıldızı, Araplar tarafından "işaret" anlamına gelen "Sharatan" olarak biliniyordu. Bu yıldız Hipparchus (MÖ 190) döneminde vernal ekinoks olarak işaretlenmişti. Gamma Arietis, bir zamanlar ekinoks noktasına en yakın yıldız olduğu için "Koç burcundaki ilk yıldız" olarak anılmıştır. Güzel bir çift yıldızdır, küçük bir teleskopla kolaylıkla görülebilir. Beta ve Gamma Arietis, Araplar tarafından biliniyordu ve "Mesarthim" yani "iki görevli" şeklinde isimlendiriliyordu. Bu iki yıldız, Hamal'ın görevli iki oğlu olarak kabul ediliyordu. Persler bu yıldızlara "Koruyucu Çift" adını verdiler. Hamal'ın doğusundaki sönük yıldızlar, "Musca Borealis", yani "kuzey sineği" olarak bilinen küçük bir grubu oluşturur. Musca ayrıca "eşek arısı" ve "arı" olarak da stilize edilmiştir.

Babil döneminde Koç burcu, MULLÚ.ḪUN.GÁ, "Tarım İşçisi" veya "Kiralık Adam" olarak bilinir. Koç burcunun yıldızları bir çiftçiyi temsil ediyordu. Enki'nin atadığı tanrılardan biriydi. Adı Sumugan ya da Sakkan idi.

KAYNAKÇA

Abramova, Zoya A., L'Art Paléolithique d'Europe Orientale et de Sibérie. Grenoble: Editions Jérôme Millon,1995.

Anohin, A. V., Altay Şamanlığına Ait Materyaller, Kömen Yayınları, Konya,1996.

Bachofen, J. Jakob, Söylence Din ve Anaerki, Payel Yayınevi, İstanbul, 1997.

Bapaeva, Janyl Myrza, Tuva Şamanizmi. Kömen, Konya, 2013.

Beydili, Celal, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük, Yurt Kitap-Yayın, Ankara, 2003.

Black, Jeremy, Mezopotamya Mitolojisi Sözlüğü, Aram Yayıncılık, İstanbul, 2003

Boratav, Pertev Naili, Yüz Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1999.

Campbell, Joseph, Yaratıcı Mitoloji (Tanrının Maskeleri), İmge Kitabevi, Ankara, 1994.

Campbell, Joseph, Doğu Mitolojisi (Tanrının Maskeleri), İmge Kitabevi, Ankara, 2003.

Campbell, Joseph, İlkel Mitoloji (Tanrının Maskeleri), İmge Kitabevi, Ankara, 1992.

Campbell, Joseph, Batı Mitolojisi (Tanrının Maskeleri), İmge Kitabevi, Ankara, 2003.

Campbell, Joseph, Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2000.

Çoruhlu, Yaşar, Türk Mitolojisinin Anahatları, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.

Çoruhlu, Yaşar, Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi, Seyran Kitap, İstanbul, 1995.

Eliade, Mircia, Kutsal ve Dindışı, Gece Yayınları, Ankara, 1991.

Eliade, Mircia, Demirciler ve Simyacılar, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2000.

Eliade, Mircia, Şamanizm, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.

Eliade, Mircia, Ebedi D.nüş Mitosu, İmge Kitabevi, Ankara, 1994.

Eliade, Mircia, Babil Simyası ve Kozmolojisi, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.

Eliade, Mircia, Dinler Tarihine Giriş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2003.

Eliade, Mircia, Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 20003.

Eliade, Mircia, İmgeler Simgeler, Gece Yayınları, Ankara, 1992.

Esin, Emel, İslâmiyetten Önceki Türk Kültür Târihi ve İslâma Giriş, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1978.

Esin, Emel, Türk Mitolojisine Giriş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2001.

Esin, Emel, Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2003.

Esin, Emel, Türk Sanatında İkonografik Motifler, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2004.

Esin, Emel, Katun (Türk Kadınına Dair), Cilt 7, Sayı 20, A. K. M. Ankara, 1991.

Frazer, James G., Altın Dal, Payel Yayınları, İstanbul, 1991.

Fromm, Erich, Rüyalar Masallar Mitosla, Arıtan Yayınları, İstanbul, 2003.

Graves, Robert-Patai, Raphael, İbrani Mitleri. Say Yayınları, İstanbul, 2013.

Goody, Jack, Yaban Aklın Evcilleştirilmesi, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2001.

Harva, Uno, Altay Panteonu, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2015.

İnan, Abdülkadir, Tarihte ve Bugün Şamanizm, T. T. K. Basımevi, Ankara, 2000.

Jung, Carl Gustav, C. G. Jung Psikolojisi, İlhan Yayınları, İstanbul, 2002.

Jung, Carl Gustav, Dört Arketip, Metis Yayınları, İstanbul, 2003.

Jung, Carl Gustav, Analitik Psikoloji, Payel Yayınları, İstanbul, 1997.

Kramer, Noah, Sümer Mitolojisi, Kabalcı, İstanbul, 1999.

Kramer, Noah, Sümerler, Kabalcı, İstanbul, 2002.

Kramer, Noah, Tarih Sümerde Başlar, Kabalcı, İstanbul, 2002.

Kramer, Noah, Sümerlerin Kurnaz Tanrısı Enki, Kabalcı, İstanbul, 2016.

Martynov, Anatoly I., The Ancient Art of Northern Asia Urbana & Chicago: University of Illinois Press, 1991.

Ögel, Bahaeddin, Türk Mitolojisi 1, T. T. K. Basımevi, Ankara, 2003.

Ögel, Bahaeddin, Türk Mitolojisi 2, T. T. K. Basımevi, Ankara, 2002.

Potapov, L.P., Altay Şamanizmi. Kömen, Konya, 2012.

Roux, Jean Paul, Orta Asya'da Kutsal Bitkiler ve Hayvanla, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2005.

Roux, Jean Paul, Türklerin ve Moğolların Eski Dini, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2002.

Roux, Jean Paul, Eski Türk Mitolojisi, Bilge Su Yayınları, Ankara, 2012.

Olcott, William Tyler G. P. Putnam's Sons New York and London Knickerbocker Press, 1911. Star Lore of All Ages.

NURAY BİLGİLİ

Sümer Mitolojisi ve
TEMEL ASTROLOJİ

Mitolojik anlatıların kökeni ve mitolojilerin soy kütüğü, göksel ve gezegensel döngülerde saklıdır. Arkaik insanın inançsal altyapısının kökeni, gökyüzündeki gezegenlere ve takımyıldızlara yüklediği anlamlardır. Bilinçaltındaki kıyamet, yok oluş, yeniden doğuş, diriliş ve öteki dünya inancının oluşması dahi gökyüzünde gördüğü 7 seyyarenin etkisi altında olmuştur. Öteki dünya inancı bağlamında, arkaik insana bu ilhamı veren ve "ruh" kavramının ortaya çıkması gibi tüm mistik anlatıların hikâyesinin yazdırılmasına sebep olan bu seyyareler; Güneş, Ay, Satürn, Jüpiter, Venüs, Mars ve Merkür'dür.

Kozmoloji eksenli mitoloji çalışmalarıyla tanıdığımız Nuray Bilgili, bu eserinde Sümer metinlerinin satır aralarına inerek Sümer bilgelerinin ortaya koyduğu ve günümüzde astrolojinin temelini oluşturduğu düşünülen mitleri, kaynaklar eşliğinde deşifre etmektedir.

ISBN: 978-605-7908-36-0

instagram.com/kriptokitaplar
facebook.com/kriptokitaplar
twitter.com/kriptokitaplar

kripto
Kültür Mah. Ataç 2 Sk. No: 71/B Çankaya - Ankara - Tel: 0312 432 1923 - Faks: 0312 432 1933
www.kriptokitaplar.com - e-posta: kripto@kriptokitaplar.com